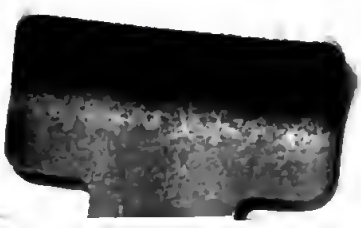

Digitized by Google

CHRESTOMATHIE

HINDOUSTANI

(URDÙ ET DAKHNÎ)

A L'USAGE

DES ÉLÈVES DE L'ÉCOLE ROYALE ET SPÉCIALE DES LANGUES ORIENTALES VIVANTES.

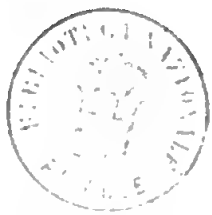

PARIS

IMPRIMERIE ORIENTALE DE Mme Ve DONDEY-DUPRÉ,

46, RUE SAINT-LOUIS, AU MARAIS.

1847

AVIS.

Cette Chrestomathie avait été préparée pour la presse, sous ma direction, par M. Théodore Pavie, savant indianiste et sinologue, connu par plusieurs beaux travaux, lorsqu'une mission dont il fut chargé l'ayant obligé de quitter Paris, M. l'abbé Bertrand, qui par de nombreuses traductions de l'hindoustani a donné des gages de son habileté en cette langue, voulut bien se charger de continuer le travail entrepris par M. Pavie. Le vocabulaire est dû en entier à M. l'abbé Bertrand, et c'est lui qui a corrigé toutes les épreuves.

Les morceaux qui sont ici donnés sont tous tirés d'ouvrages inédits, à l'exception des dix anecdotes qui ont été placées en tête du volume, dans l'intérêt des commençants, et du chapitre du Coran; mais le volume d'où est tiré ce dernier morceau est, bien qu'imprimé, plus rare que les manuscrits, car l'exemplaire que j'en possède est peut-être le seul qu'il y ait en Europe. Voici, au surplus, le contenu de cette Chrestomathie :

EN PROSE :

Dix anecdotes déjà publiées dans d'autres recueils (en dialecte urdû);

Une légende intitulée *Histoire du Bâdschâzâda et de Gulândâz* (en dialecte dakhnî);

La surate du Coran intitulée *Joseph* (urdû);

Description du royaume d'Assam, extraite de la Chronique de Bahâdur Alî Huçaïnî (urdû);

Histoire de la naissance et de l'éducation de Scher Schâh, extraite de la chronique de Lutf Alî Wilâ (urdû).

EN VERS :

Histoire de Mihr-o-Mâh (dakhnî) ;

Histoire de Mâh-i-Munauwar et de Schamschâd-i-Bânû, ou Les amours du fils d'un marchand et de la fille d'un Européen, poëme de Dîdâr (dakhnî) ;

Les douze mois, petit poëme en douze chants (dakhnî).

G. T.

VOCABULAIRE

HINDOUSTANI-FRANÇAIS.

ا

s آ *â*, gérondif du verbe آنا *ânâ*, venir.

s اب *ab*, adv., maintenant.

p آب *âb*, s. m., eau.

p آباد *âbâd*, adj., habité, cultivé; heureux, prospère.

p آبادی *âbâdî*, s. f., habitation, lieu habité ou cultivé.

a ابتدا *ibtidâ*, s. f., commencement.

a ابتر *abtar*, adj., ruiné, perdu.

s ابتک *ab-tak*, adv., jusqu'à présent.

p آب جو *âb-jo*, s. f., ruisseau.

p آبدار *âb-dâr*, adj., poli, luisant, bien trempé.

p ابر *abr*, s. m., nuage.

a ابراهیم *ibrâhîm*, n. pr., Ibrahim, Abraham.

s ابرک *abrak*, s. m., talc, mica, poudre en usage pendant le Holî.

p ابرو *abrû*, s. f., sourcil.

p ابرو *âb-rû*, s. f., honneur, réputation.

a ابلق *ablac*, adj., de couleur pie, blanc et noir.

s ابهاگا *ab-hâgâ*, adj., infortuné.

s ابهی *âb-hî*, adv., actuellement, en ce moment même.

s آپ *âp*, pr., soi-même, vous-même, etc.

s اپانا *apânâ*, V. اپنا *apnâ*.

s اپجاو *upjâû*, adj., fertile.

s اپجنا *upajnâ*, v. n., croître, pousser.

s اپس *apas*, pr. récipr., soi-même.

اپس مین *apas men*, entre eux.

s اپن *apan*, pr. récipr., soi-même.

s اپنا *apnâ*, pr. récipr., de soi-même (V. la grammaire).

s اتارنا *utârnâ*, v. a., faire descendre.

s اتر *uttar*, s. m., le nord.

s اترکول *uttar-kol*, n. pr. d'une province de l'Assam.

s اترنا *utarnâ*, v. n., descendre.

p آتش *âtasch*, s. f., feu.

P آتشی *âtaschî*, adj., de feu. آتشی گهر *âtaschî ghar*, maison ignée (carré magique).

A اتفاق *ittifâc*, s. m., hasard, occurrence.

H اتنا *itnâ*, adj., autant, tel; cela même.

S اتهاہ *athâh*, adj., sans fond, très-profond.

H اتکل *atkal*, s. f., conjecture.

S آٹھ *âth*, adj., huit.

S اٹھانا *uthânâ*, v. a., lever, élever.

S اٹھنا *uthnâ*, v. n., se lever.

A اثار *açâr*, s. m. plur., signes, marques.

A اثر *açar*, s. m., marque, trace, vestige.

A اثنا *asnâ*, s. m., le milieu.

S آج *âj*, adv., aujourd'hui.

S اچاٹنا *uchâtnâ*, v. a., diviser, séparer. اچاٹ ہونا *uchât honâ*, être fatigué.

S اچرج *achrach*, s. m., merveille; admiration.

S اچھا *achchhâ*, adj., bon, juste, bien.

S اچیت *achet*, adj., hors de soi, éperdu.

A احاطہ *ihâta*, s. f., enclos, circonférence.

A احتیاج *ihtiyâj*, s. f., nécessité, besoin.

A احسان *ihsân*, s. m., le bien, bienfait, bienfaisance.

A احقر الناس *ahcar-un-nâs*, le plus méprisable des hommes.

A احمد *ahmad*, n. pr., Ahmad.

A احمق *ahmac*, adj., fou, insensé.

A احوال *ahwâl*, s. m., affaires, circonstances, événement.

A اخبار *akhbâr*, s. pl., nouvelles, papiers publics. اخبار نویس *akhbâr nawîs*, nouvelliste.

P اختر *akhtar*, s. m., étoile, constellation.

A اختلاط *ikhtilât*, s. m., action de mêler; entretien, conversation.

A اختیار *ikhtiyâr*, s. m., choix; autorité.

A آخر *âkhir*, adj., final, dernier. || adv., enfin, à la fin. آخر الامر *âkhir-ul-amr*, et آخر کام *âkhir-kâm*, à la fin. آخر کرنا *âkhir karnâ*, finir, terminer. آخر ہونا *âkhir honâ*, finir, être fini.

A آخرت *âkhirat*, s. f., l'éternité, la vie future.

P اخگر *akhgar*, s. f., cendres chaudes, étincelles.

A اخلاص *ikhlâs*, s. m., affection, amitié.

A اخلاق *akhlâc*, s. m. pl., vertus, qualités.

A ادا *adâ*, s. f., exécution, action d'accomplir; coquetterie, gentillesse, caresses. ادا کرنا *adâ karnâ*, exécuter.

A آداب *âdâb*, s. m., cérémonies, étiquette, devoirs.

S اداس *udâs*, adj., retiré, seul, triste.

S آدرا *âdrâ*, s. f., nom de la sixième mansion lunaire, dans la constellation d'Orion; commencement de la saison des pluies.

S ادرک *adrak*, s. f., gingembre.

A آدم *âdam*, s. m., homme.

A آدمی *âdmî*, s. m., homme; au plur., les gens.

S آدھا *âdhâ*, adj., demi, la moitié.

H ادھر *udhar*, adv., là.

S ادھکای *adhikâî*, s. f., abondance.

A اذان *azân*, s. f., l'appel à la prière.

A اذفر *azfar*, s. m., sorte de bois odorant.

A ارادہ *irâda*, s. m., vouloir, désir. ارادہ کرنا *irâda karnâ*, vouloir, désirer.

P آراستہ *ârâsta*, adj., préparé, arrangé.

P آرام *ârâm*, s. m., repos. آرام کرنا *ârâm karnâ*, se reposer.

P آرایش *ârâisch*, s. f., ornement.

T اردو *urdû*, s. m., camp, marché. زبان اردو *zabân-i urdû*, l'hindoustani.

P ارزان *arzân*, adj., à bon marché.

P آرزو *ârzû*, s. f., vœu, désir.

A ارکان دولت *arkân-i-daulat*, les grands de l'État.

A ارم *iram*, s. m., nom d'un jardin célèbre en Arabie.

P ارمان *armân*, s. m., désir.

S ارے *are*, interj., oh! hélas!

H اڑنا *arnâ*, v. n., s'arrêter.

S اڑنا *urnâ*, v. n., voler, s'envoler.

P از *az*, prép., de, par. بعد ازآن *bad az ân*, après cela. از بس *az bas*, suffisamment. ازبسکہ *az baski*, quoique. از راہ *az râh*, par le moyen de. از روی *az rûe*, par. از سر نو *az sar-i nau*, de nouveau.

P آزاد *âzâd*, adj., libre, délivré.

P آزار *âzâr*, s. m., infirmité, maladie; injure; affliction. || particip. en compos., qui trouble, qui afflige.

P آزردہ *âzurda*, adj., affligé, mécontent.

A ازمانی *azmânî*, adj., temporel, du temps, du monde.

S اژدھات *ajdhât*, s. m., métal de cloche.

H اس *is*, pron. cas oblique; il, elle, celui-ci, etc.

H اس *us*, pron. cas oblique; il, elle, celui-là, etc.

S آس et آسا *âs* et *âçâ*, s. f., désir, espérance.

S اساڑھ *açârh*, s. m., le troisième mois hindou (juin-juillet).

P آسان *âçân*, adj., facile, commode, convenable.

A اسباب *asbâb*, s. m., biens, effets, bagages.

P اسپ *asp*, s. m., cheval.

S اس پاس *âs-pâs*, adv., tout autour.

P اسپهان *ispahân*, n. pr. de ville.

P آستان *âstân*, s. m., seuil, entrée.

A استقبال *isticbâl*, s. m., réception, action de recevoir quelqu'un.

G استنبول *istambol*, n. pr., Constantinople.

P استواری *ustuwârî*, s. f., fermeté, solidité.

A اسرار *isrâr*, s. m., secret; révélation d'un secret.

H.A اسقدر *is-cadar*, de telle sorte, à tel point que.

A اسلام *islâm*, s. m., islamisme.

A اسلوب *uslûb*, s. m., manière.

A اسماعیل *ismâîl*, n. pr., Ismaël.

P اسمی بیگ *asmî-beg*, n. pr. d'homme.

P اسوار *aswâr*, adj., monté sur un cheval, un char, etc.

P آسوده *âçûda*, adj., tranquille, satisfait.

S اسی *assî*, adj., quatre-vingt.

A اسیر *acîr*, s. m., captif, prisonnier.

A اشارة *ischâra*. s. m., œillado, mignardise, signe.

P اشام *aschâm*, n. pr. de pays, l'Assam.

P اشامی *aschâmî*, adj., habitant de l'Assam.

A اشجار *aschjâr*, s. pl., arbres.

P اشرفی *aschrafî*, s. f., monnaie d'or, valant environ 38 fr.

P آشفته *âschufta*, adj., en détresse, en désordre.

P اشک *aschk*, s. m., larme. اشک افشان *aschk afschân*, qui verse des pleurs.

P آشنا et آشنان *aschnâ* et (dakh.) *aschnân*, s. m., ami, intime.

P آشنای *aschnâî*, s. f., amitié, liaison.

A اشیا *aschyâ*, s. pl., biens, effets.

A اصلاح *islâh*, s. f., amendement.

A اضافه *izâfa*, s. m., jonction, addition.

A.P اطلاع مند *itlâ-mand*, adj., informé.

A اطوار *atwâr*, s. plur., manières, moyens, coutumes.

A اظهار *izhâr*, s. m., action de publier, de découvrir.

A اعتبار *itibâr*, s. m., confiance.

A اعتقاد *iticâd*, s. m., confiance.

A اعتماد *itimâd*, s. m., confiance.

A اعجاز *ijâz*, s. m., étonnement, admiration.

A اعظم *azam*, adj., très-grand.

P آغاز *âghâz*, s. m., commencement.

P اغماز *ighmâz*, s. m., coquetterie, arrogance.

A اغیار *aghyâr*, adj. pl., étrangers.

A آفاق *âfâc*, s. pl., horizons, quartiers du ciel.

A آفت *âfat*, s. f., calamité.

P آفتاب *âftâb*, s. m., soleil.

A افترا *iftirâ*, s. m. f., calomnie.

P افروز *afroz*, en compos., qui illumine.

P آفرین *afrîn*, s. f., acclamation, éloge.

P افسوس *afsos*, s. m., douleur, chagrin. || interj., hélas !

P افشان *afschân*, en comp., qui répand.

P افعال *afâl*, s. pl., actions.

P افغان *afghân*, s. m., lamentation, plainte. || n. pr. de peuple.

P افغانی *afghânî*, adj., Afghan, qui appartient aux Afghans.

P افگن *afgan*, en comp., lançant, dardant.

A اقبال *icbâl*, s. m., prospérité, bonne fortune.

A اقدس *acdas*, adj., saint, sacré.

A اقرار *icrâr*, s. m., assurance, convention, promesse.

A اقربا *acribâ*, s. pl., parents, alliés.

S اکارت *akârat*, adj. (dakh.), vain, sans profit.

S آکاس *âkâs*, s. m., l'éther, l'atmosphère, le ciel.

A اکبر *akbar*, n. pr. d'homme.

S اکٹھا *ikathâ*, adj., ensemble.

A اکثر *aksar*, adj., beaucoup, plus, plusieurs, la plupart. || adv., souvent.

A اکرام *akrâm*, s. pl., faveurs, honneur, respect.

A اکل *akl*, s. m., nourriture.

S اکھاڑنا *ukhârnâ*, v. a., arracher, déraciner.

S اکیلا *akela*, adj., seul, unique.

S آگ *âg*, s. f., feu.

S آگا *âgâ*, s. m., le front, le devant.

S اگارہ *igârah*, adj., onze.

P آگاہ *agâh*, adj., informé, assuré ; attentif, vigilant.

P اگر *agar*, conj., si.

P اگرچہ *agarchi*, conj., quoique.

S آگرہ *âgra*, n. pr. de ville.

S اگلا *aglâ*, adj., ancien, précédent ; ancêtre.

S آگو *âgû*, adv., devant, en avant.

S آگوا *âgwâ*, adj., en avant, qui est devant.

S اگھن *aghan*, le huitième mois hindou (novembre-décembre).

S آگی *âgué*, adv., devant, en avant. آگی مین *agué-men*, davantage.

H آل *âl*, s. f., arbre dont on extrait une matière colorante qui sert à teindre les étoffes en rouge.

A آل *âl*, s. f., famille, race.

H آل *âl*, s. f., chaussée, digue, grande route.

A الا *illâ*, adv., sinon, excepté, outre.

A البتہ *albatta*, adv., assurément.

A التماس *iltimâs*, s. m., requête.

H الٹا *ultâ*, adj., opposé, contraire.

A الحمد لله *al-hamdu l-illâhi*, Dieu soit loué ! gloire à Dieu !

A الزام *ilzâm*, s. m., blâme, censure, reproche.

A الطافات *altâfât*, s. pl., faveurs, caresses.

A الغرض *al-gharaz*, adv., bref, en un mot.

A الفت *ulfat*, s. f., amitié, liaison.

A القصہ *al-quissa*, adv., en un mot.

S الگ *alag*, adj., séparé, à part.

A الله *allâh*, s. m., Dieu.

A الم *alam*, s. m., chagrin, peine.

S الو *âlû*, s. m., patate (arum campanulatum).

S.P الوچہ *âlû-cha*, s. m., sorte de petite patate.

P آلودہ *âlûda*, particip., plongé.

A الوف *ulûf*, adj. pl., des milliers.

A الوفہ *ulûfa*, s. m., fief. (?)

P الوند *alwand*, n. pr. d'une haute montagne près Hamadan.

A الہام *ilhâm*, s. m., inspiration.

A الہی *ilâhî*, adj., divin. || interj., ô Dieu !

A امام *imâm*, s. m., imam.

A امان *amân*, s. f., sécurité, sûreté.

A امانت *amânat*, s. f., charge, emploi, action de donner en garde. امانت دار *amânat-dâr*, s. m., gardien.

S آمب *âmb*, s. m., manguier.

A امت *ummat*, s. f., peuple.

P آمد *âmad*, s. f., arrivée, venue. آمد ورفت *âmad o raft*, s. f., allée et venue.

A امر *amr*, s. m., affaire, ordre.

A امرا *umarâ*, s. pl., les grands, les nobles.

A امن *amn*, s. m., sécurité, sûreté.

H امنگ *umang*, s. f., transport, ardeur.

S آمنی سامنی *âmne sâmne*, adj., vis-à-vis.

P اموخت *amokht*, adj., instruit.

A امور *umûr*, s. pl., les affaires.

P امید *ummaid*, s. f., espérance.

P امید واری *ummed-wârî*, s. f., attente, espérance.

A امیر *amîr*, s. m., commandant, noble. امیر زادہ *amîr zâda*, gentilhomme.

P آمیز *âmez*, en comp., mêlé, mélangé.

A امین *amîn*, s. m., gardien, dépositaire.

H ان *in*, pron., eux, elles, ceux-ci.

H ان *un*, pron., eux, elles, ceux-là.

S. آن *ân*, adj., autre, différent.

A آن *ân*, s. f., temps, moment.

S آنا *ânâ*, v. n., venir. آن پڑنا *an parnâ*, arriver, avoir lieu.

S اناج *anâj*, s. m., grain.

P انار *anâr*, s. m., grenade (fruit); sorte de feu d'artifice.

P انبوہ *amboh*, s. m., foule, multitude.

P انبہ *amba*, s. m., manguier.

S انت *ant*, fin, terme.

A انتخاب *intikhâb*, s. m., choix.

A انتظام *intizâm*, s. m., arrangement, ordre.

A انتفاع *intifâ*, s. m., profit, avantage.

A انتہا *intihâ*, s. f., fin, terme.

A انجم *anjum*, s. pl., étoiles.

P انداز *andâz*, s. m., mesure, évaluation, conjecture.

P اندازہ *andâza*, s. m., manière, mesure, valeur.

P اندر *andar*, prép., dans, dedans.

P اندک *andak*, adj., peu, petit, un peu.

P اندوہ *andoh*, s. m., chagrin.

S اندھا *andhâ*, adj., aveugle.

S اندھلا *andhlâ*, adj., aveugle.

S اندھیرا *andherâ*, adj., noir, obscur. || s. m., obscurité.

P اندیشہ *andescha*, s. m., pensée, réflexion. اندیشہ کرنا *andescha karnâ*, faire attention, prendre garde.

A انس *uns*, s. m., société, amitié. انس پذیر *uns pazîr*, doué d'amitié.

A انسان *insân*, s. m., homme.

A ان شاء اللہ تعالی *in schâ allâhu taâla*, s'il plaît à Dieu.

A انصاف *insâf*, s. m., équité.

A انصرام *insirâm*, s. m., accomplissement, terme.

A انعام *anâm*, s. pl., bienfaits, faveurs, présents.

A انعام *inâm*, s. m., bienfait, don, présent.

A انکار *inkâr*, s. m., refus.

S آنکھ *ânkh*, s. f., œil. آنکھ بدلنا *ânkh badalnâ*, détourner les yeux de quelqu'un. آنکھ بھراتی *ânkh bharâtî*, œil plein de larmes.

S انگ *ang* s. m., corps, membre.

S انگرکھا *angarkhâ*, s. m., pourpoint, pelisse.

P انگشت *anguscht*, s. f., doigt. انگشت نمای *anguscht numâî*, s. f., indication.

P انگشتری *anguschtarî*, s. f., anneau, bague.

S انگلی *unglî*, s. f., doigt.

S انگن *angan*, s. m., cour auprès d'une maison.

S انگنت *anganit*, adj., innombrable.

S انگوٹھی *angûthî*, s. f., bague.

Port. اناناس *anamnâs*, s. m., ananas.

A انواع *anwâ*, s. pl., sortes, espèces. || adj., varié.

A انور *anwar*, adj., brillant, resplendissant.

S انولا *anolâ*, s. m., nom d'un fruit, espèce de myrobolan.

H انھ *unh*, *inh*, pour ان *un*, *in*. V. ان.

S انیت *anîti*, s. f., grossièreté, impolitesse.

H او *au*, pron. (dakh.), pour وہ *woh*, et اس *us*. || conj., et aussi.

S آوار *awâr*, s. f., retard, délai.

P آواز *âwâz*, s. f., voix, son, bruit.

H اوپچی *opchî*, s. m., homme armé.

S اوپر *ûpar*, postp., sur, dessus. || adv., en haut. || s. m., lieu élevé.

S اوتار *autâr*, s. m., avatar, incarnation divine.

S اوٹھانا *ûthânâ*, v. a. (dakh.), lever, élever, faire lever.

S اوٹھنا *ûthnâ*, v. n. (dakh.), se lever, s'élever.

A اوج *auj*, s. m., dignité, élévation.

H اودھر *ûdhar*, adv. (dakh.), là.

H اور *or*, s. f., origine, limite, extrémité.

H اور *aur*, conj., et, aussi. || adj., autre. اور کہیں *aur kahîn*, autre part.

A اوراق *aurâc*, s. plur., cartes à jouer.

S اوڑانا *ûrânâ*, v. a. (dakh), faire envoler, faire voler.

S اوڑنا *ûrnâ*, v. n. (dakh.), voler, s'envoler.

S اوڑھنا *orhnâ*, s. m., manteau.

S اوڑی *ûrî*, s. f. (dakh.), inondation, action de plonger.

H اوس *ûs*, pron. dakh.), voyez اس *us*.

P اوستاد *ûstâd*, s. m., maître, artiste.

A اوصاف *auçâf*, s. pl., qualités.

A اوقات *aucât*, s. plur. f., temps, circonstances. اوقات بسر کرنا *aucât baçar karnâ*, et اوقات کاٹنا *aucât kâtnâ*, passer le temps.

A اول *awwal*, adj., premier.

A اولاد *aulâd*, s. f., race, postérité, descendants.

H اولجھنا *úlajhnâ*, v. n. (dakh.), être enveloppé, embarrassé.

S آونا *awnâ*, v. n. (dakh.), venir. V. آنا *ânâ*.

S اونٹ *ûnt*, s. m., chameau.

S اونچا *ûnchâ*, adj., haut.

P آہ *âh*, interj., hélas ! || s. f., soupir.

P آہستگی *âhistaguî*, s. f., douceur.

P آہستہ *âhiste*, adj., tout doucement.

A اهل *ahl*, s. f., gens, peuple, famille, consort. اهل غرض *ahl-i gharaz*, rusé, trompeur, intéressé, égoïste.

S ایکی باری *ekî-bârî*, adv., tout à la fois.

T ایلچی *elchî*, s. m., ambassadeur, envoyé.

A ایمان *îmân*, s. m., foi, croyance.

P این *âîn*, s. m., règle, coutume, manière. آین دان *âîn dân*, qui connaît les lois.

Ṣ اینت *înt*, s. f., brique.

S اینتی *întî*, s. f. (dakh.), brique.

P آیندہ *âyanda*, adj., futur, à venir. || adv., à l'avenir.

P آینه *âîna*, s. m., miroir. آینه خانه *âîna khâna*, maison ornée de miroirs.

A اهمال *ahmâl*, s. m., négligence.

P آهو *âhû*, s. m., daim, antilope.

P ای *ai*, interj., ô!

S آی *âî*, s. f., arrivée.

P آیا *âyâ*, interj. qui exprime l'interrogation, l'étonnement : ha ! est-ce que?

A آیت *âyat*, s. f., signe, marque, verset du Coran.

H ایتا *etâ*, adj., autant, tel, si.

H ایسا *aiçâ*, adj., comme ceci, tel.

S ایک *ek*, adj., un, quelqu'un. ایک بار *ek bâr*, ou ایک بارگی *ek bârguî*, ou ایک باری *ek bârî*, une fois, tout à la fois.

ب

P ب *ba*, prép., dans, avec.

A ب *bi*, prép., dans, avec.

P با *bâ*, prép., avec, par.

A باب *bâb*, s. m., porte; chapitre, division d'un livre.

T بابا *bâbâ*, s. m., père, papa. بابا جی *bâbâ jî*, mon cher fils.

H باپ *bâp*, s. m., père.

S بات *bât*, s. f., parole, langage, discours ; chose, affaire, sujet.

P.A باتفاق *ba-ittifâc*, avec le consentement de.

S باٹ *bâṭ*, s. f., route, grand chemin.

P باد *bâd*, s. f., vent, air.

P بادام *bâdâm*, s. m., diamant.

P بادشاہ *bâdschâh*, s. m., roi. بادشاہ زادہ *bâdschâh-zâda*, prince. بادشاہ زادی *bâdschâh-zâdî*, princesse.

P بادشاهانه *bâdschâhâna*, adj., royal.

P بادشاهی *bâdschâhî*, s. f., royauté, empire, puissance.

H بادله *bâdla*, s. m., tissu d'or ou d'argent, brocart.

P بادہ *bâda*, s. m., vin.

P بار *bâr*, s. m., charge, fardeau, poids ; fruit ; temps, fois ; audience, tribunal. ایک بار *ek bâr*, une

fois, un coup. باربار *bâr bâr*, souvent. باردینا *bâr denâ*, charger, donner une commission. بارعام *bâr-i âmm*, audience publique.

H باربک *bârbuk*, n. pr.

P بارش *bârisch*, s. f., pluie.

T باروت *bârût*, s. f., poudre à canon.

S بارہ *bâra*, adj., douzo.

S باری *bârî*, s. f., tour, fois.

A باری *bârî*, s. m., le Créateur. باری تعالی *bârî taâla*, le Très-Haut.

P باریک *bârîk*, adj., mince, petit.

P باز *bâz*, adv., en arrière. || particip. en comp., joueur de, qui joue à. باز آنا *bâz ânâ*, v. n., laisser, s'abstenir. باز رکھنا *bâz rakhnâ*, v. a., arrêter, restreindre. باز رہنا *bâz rahnâ*, v. n., laisser, cesser.

P بازار *bâzâr*, s. m., marché, bazar.

P بازاری *bâzârî*, s. m., personne du marché.

P بازو *bâzû*, s. m., le bras.

P بازو بند *bâzû-band*, s. m., bracelet.

P بازی *bâzî*, s. f., jeu.

P باشندہ *bâschanda*, particip., habitant.

A باعث *bâis*, s. m., cause, motif. || prép., à cause de.

P باغ *bâgh*, s. m., jardin.

A باقی *bâquî*, particip., restant, demeurant, habitant. باقی رہنا *bâquî rahnâ*, rester.

S باگھ *bâgh*, s. m., tigre.

S بال *bâl*, s. m., cheveu.

H بال *bâl*, s. f., épi de blé.

P بالا *bâlâ*, prép., au-dessus, en haut. || adj., haut, supérieur.

S بالا *bâlâ*, s. f., fille, petite fille. || s. m., pendant d'oreille.

P بالای *bâlâî*, adj., extraordinaire.

A بالکل *bi-l-kull*, adv., entièrement, totalement.

S بالو *bâlû*, s. f., sable.

S بالی *bâlî*, s. f., pendant d'oreille.

H بالی *bâlî*, s. f., épi de blé.

P بامداد *bâmdâd*, s. f., aurore, aube du jour.

S بان *bân*, s. f., flèche.

S بانان *bânân*, adj., gauche (opposé à droit).

S باندھنا *bândhnâ*, v. a., lier; imaginer, inventer.

H باندی *bândî*, s. f., une esclave.

S بانس *bâns*, s. m., bambou.

P بانگ *bâng*, s. f., son, voix.

S باو *bâo*, s. f., vent.

P باور *bâwar*, s. m., confiance, crédit, foi.

S باورا *bâorâ*, adj., fou, insensé.

H باولی *bâolî*, s. f., citerne dans laquelle on descend par des degrés.

S باہر *bâhar*, adv., dehors, hors, sans.

P باہم *bâ-ham*, adv., ensemble.

S بایان *bâyân*, adj., gauche, du côté gauche.

P.S بپا هونا *ba-pâ honâ*, v. n., s'élever.

S بپت *bipat*, s. f., adversité, détresse.

P بت *but*, s. m., idole; pl. بتان *butân*, les idoles; les belles.

H بتانا *batânâ*, v. a., indiquer, exposer, montrer.

P بتخانه *but-khâna*, s. m., pagode, temple d'idoles.

P.A بتقید *ba-tacaiyud*, avec application, attentivement.

S بتی *batti*, s. f., chandelle, bougie; mèche.

H بٹا *battâ*, s. m., boîte à bétel.

S بٹوهی *batohî*, s. m., voyageur.

H بٹهنا *bathnâ*, v. n., entrer.

P.S بجالانا *ba-jâ-lânâ*, v. a., exécuter, accomplir.

P.S بجالینا *ba-jâ-lenâ* et بجالیانا *ba-jâ-le-ânâ*, v. a., apporter, exécuter, accomplir.

S بجانا *bajânâ*, v. a., faire résonner, jouer d'un instrument de musique.

P بجای *ba-jâe*, au lieu de.

P بجز *ba-juz*, prép., excepté.

S بجلی *bajlî*, s. f., éclair, foudre.

S بجنا *bajna*, v. n., résonner, retentir.

H بجوارا *bajwârâ*, n. pr. de lieu.

H بجهانا *bujhânâ*, v. a., éteindre.

H بجهنا *bajhnâ*, v. n., être enveloppé, enlacé.

P بچا *bachâ*, s. m., fils; le petit d'un animal. V. بچه *bachcha*.

1 بچارا *bachârâ*, s. m., sorte de chaloupe.

P بچاره *bichâra*, adj., malheureux, sans ressource.

H بچانا *bachânâ*, v. a., garder, réserver, préserver.

H بچرنا *bicharnâ*, v. a., séparer, détailler.

S بچن *bachan*, s. m., promesse.

H بچنا *bachnâ*, v. n., s'échapper, être sauvé.

P بچه *bachcha*, s. m., enfant, fils. بچه دان *bachcha-dân*, s. m., sein, matrice.

P بچهانا *bichhânâ*, v. a., étendre, répandre.

S بچهونا *bichhaunâ*, s. m., lit.

S بچهوها *bichhohâ*, s. m., séparation, absence.

P.A بحال *ba-hâl*, en état.

P.A بحالی *ba-hâlî*, s. f., prospérité.

P.A بحسب *ba-hasb*, proportionnellement, conformément à.

P بخت *bakht*, s. m., fortune. کم بخت *kam bakht*, infortuné.

P بخشش *bakhschisch*, s. f., don, libéralité, pardon.

P.H بخشنا *bakhschnâ*, v. a., donner, pardonner.

P.A بخلاف *ba-khilâf*, au contraire.

P بخوبی *ba-khûbî*, adv., bien.

P بخوشی *ba-khûschî*, avec joie, volontiers.

A بخیل *bakhîl*, adj., avare.

P بد *bad*, adj., méchant. بد خواه *bad-khâh*, adj., malveillant, malintentionné. بد ذات *bad-zât*, adj., mauvais, vil, sans principes. بد ذاتی *bad-zâtî*, s. f., bassesse, méchanceté. بد راه *bad-râh*, qui suit une mauvaise voie; méchant. بد عهدی *bad-ahdî*, s. f., action de manquer à ses engagements. بد نام *bad-nâm*, adj., ignominieux. بد نامی *bad-nâmî*, s. f., infamie, ignominie.

P بدخشان *badakhschân*, n. pr. de lieu.

A بدر *badr*, s. m., pleine lune.

P بدستور *ba-dastûr*, de la même manière, selon la coutume.

A بدل *badal*, s. m., échange, substitution. || postp., au lieu de.

P بدل *ba-dil*, avec cœur, dans le cœur.

S بدل *baddal*, s. m., nuage.

A بدلا *badlâ*, s. m., otage, échange, récompense.

A.H بدلانا *badlânâ*, v. a., échanger.

S بدن *badan*, s. m., face, visage.

A بدن *badan*, s. m., corps.

A بدون *bidûn*, prép., sans, excepté.

S بدهو *badhû*, s. f., femme, épouse.

P بدی *badî*, s. f., méchanceté.

S بدیسی *bi-decî*, adj., étranger.

S بڈھا *budhâ*, adj. (dakh.), ancien.

S بر *bar*, s. m., époux, fiancé.

P بر *bar*, s. f., sein.

P بر *bar*, prép., sur, en, pour. برحق *bar hacc*, en vérité, en justice, de droit.

H برا *burâ*, adj., méchant, pire.

P برابر *barâbar*, adj., égal, pareil. || adv., comme. برابر هونا *barâbar honâ*, être égal, agréable, indifférent.

S برات *barât*, s. f., noce, cortége de noces.

A برات *barât*, s. f., garantie, brevet; nom d'une couleur au jeu de cartes.

P برادرانه *birâdarâna*, adj., fraternel; en frère.

P.S براو *barâo*, s., abstinence.

H برای *burâî*, s. f., mal, méchanceté, défaut.

P برباد *bar-bâd*, adj., (jeté) au vent, ravagé. برباد کرنا *bar-bâd karnâ*, jeter au vent, ravager. برباد هونا *bar-bâd honâ*, être ravagé, ruiné.

A بربط *barbat*, s. f., sorte de luth ou de harpe.

P.S برپا کرنا *bar-pâ karnâ*, v. a., dresser, élever, établir.

P برترین *bartarîn*, adj., très-haut, très-élevé.

H برتن *bartan*, s. m., plat, bassin.

A برج *burj*, s. m., constellation du Lion.

P برجا *bar-jâ*, adj., en place, soigné, exact.

H برچھی *barchhî*, s. f., javeline.

P.A بر خلاف *bar-khilâf*, au contraire.

S برس *baras*, s. m., pluie; année.

S برسات *barsât*, s. f., les pluies, la saison des pluies.

S برسانا *barsânâ*, v. a., faire pleuvoir.

S برسنا *barasnâ*, v. n., pleuvoir.

H برسنا *birasnâ*, v. n., rester, demeurer.

S برسوان *baraswân*, adj., par an, annuel, anniversaire.

P.A بر طرفی *bar-tarfî*, s. f., renvoi, décharge.

A برق *barc*, s. f., éclair. برق افگن *barc-afgan*, lançant des éclairs.

A.P برقنداز *barc-andâz*, s. m., artilleur, fusilier.

A.P برق اندازی *barc-andâzî*, exercice au fusil.

S برکھا *barkhâ*, s. f., les pluies, la saison des pluies.

P برگ *barg*, s. m., mélodie; instrument de musique; feuille d'arbre.

P بر گزیدہ *bar-guzîda*, partic., choisi, élu.

S برمھاپتر *bramhâputar*, pour برھماپتر *brahmâputar*, n. pr. de fleuve.

P برنگ *ba-rang*, comme, à la manière de.

H بروا *birwâ*, s. m., plante, arbre.

S برہ *birah* et برھا *birhâ*, s. m., séparation, absence.

P برھم *bar-ham*, adj., confus, confondu, brouillé.

S برھنی *birhinî*, s. f. (dakh.), femme séparée de son amant.

P برین *barîn*, adj., haut, sublime.

S بڑا *barâ*, adj., grand; aîné. بڑا جاننا *barâ jânnâ*, glorifier, louanger.

S.H بڑاپا *barâpâ*, s. m., grandeur, dignité.

S بڑای *barâî*, s. f., grandeur, excellence.

S بڑھانا *barhânâ*, v. a., accroître, augmenter.

S بڑھنا *barhnâ*, v. n., s'avancer, s'accroître.

P بزرگ *buzurg*, adj., grand; un grand, un saint, un ancien.

P بزرگی *buzurgî*, s. f., grandeur.

P بزم *bazm*, s. f., banquet.

P بزور *ba-zor*, par force.

P بزیر *ba-zer*, prép., sous, dessous.
P بس *bas*, adj., suffisant, assez.
S بسانا *baçânâ*, v. a., peupler, coloniser.
H بساهنا *biçâhnâ*, v. a., acheter.
S بس باسی *bas-bâcî*, s. m., habitant.
P بستر *bistar*, s. m., lit.
P بسته *basta*, partic., lié.
S بستی *bastî*, s. f., résidence, lieu habité.
P.S بسر کرنا *ba-sar karnâ*, v. a., finir, terminer; passer.
P بسکه *bas-ki*, conj., quoique.
S بسگت *basguit*, s. f., résidence.
A بسمل *bismil*, adj., sacrifié.
S بسنا *basnâ*, v. n., habiter, demeurer.
S بسنت *baçant*, s. f., printemps.
S بسنتا *baçantâ*, s. f., printemps.
S بسنتی *baçantî*, adj., jaune.
S بسوی *biswî*, adj., du mondo, qui appartient au monde.
P بسی *bacî* ou *bace*, adv., oxtrêmement.
P بسیار *bicyâr*, adj., excessif, nombreux, beaucoup.
S بسیرا *bacerâ*, s. m., juchoir.
A بشر *baschar*, s. m., hommo, le genre humain.
P بشرطیکه *ba-scharte-ki*, à condition, pourvu que.

P.A بشکل *ba-schakl*, sous la forme de.
P بصد *ba-çad*, avec cent.
A بط *bat*, s. f., oie.
P.A بطور *ba-taur*, par le moyen do.
A بعد *bad*, prép., après. بعد ازان *bad az ân*, après cela.
A بعسرت *bi-usrat*, difficilement.
A بعضا *bazâ* et بعضی *baze*, adj., plusieurs, quelques-uns.
P بغل *baghal*, s. f., aisselle.
A بغی *baghî*, adj., rebelle, mutin.
P.A بغیر *ba-ghair*, sans, outre, excepté.
A بقا *bacâ*, s. f., durée, perpétuité.
S بکت *bikat*, adj., difficile, terrible.
S بکری *bakrî*, s. f., chèvre.
S بکری *bikrî*, s. f., vente.
S بکنا *biknâ*, v. n., être vendu.
S بکوانا *bikwânâ*, v. a., faire vendre.
S بکھ *bikh*, s. m., poison.
S بگلا *baglâ*, s. m., grue ou héron.
H بگولا *bagûlâ*, s. m., tourbillon de vent.
H بل *bal*, s. m., tresse. بل دینا *bal-denâ*, tresser.
A بلا *balâ*, s. f., malheur.
A بلال *bilâl*, n. pr. d'un Musulman qui, au temps de Mahomet, appelait les fidèles à la prière.
H بلانا *bulânâ*, v. a., appeler, faire venir.
P بلبل *bulbul*, s. f., rossignol.
P بلک *balak*, adv. V. بلکه *balki*.

P بلکہ *balki*, adv., mais, de plus.
H بلنا *balnâ*, v. n., brûler.
P بلند *buland*, adj., haut, élevé. بلند کرنا *buland-karnâ*, élever.
I بلوت *balût*, n. pr.
A بلہ *balah*, adj., faible, débile.
I بلہو *balhû*, n. pr. de lieu.
S بلی *billî*, s. f., chatte.
P.A بمعہ *ba-maa*, adv., ensemble, avec.
P.A بمنزل *ba-manzil*, au lieu de.
P.A بموجب *ba-mûjib*, à cause de.
P.A بمیان *ba-miyân*, au milieu.
S بن *ban*, s. f., forêt.
S بن *bin* et بنا *binâ*, sans, non, excepté. بنا مارى *binâ mâre*, sans cause.
H بنا *bannâ*, v. n., être fait, bâti, préparé ; devenir.
H بنانا *banânâ*, v. a., faire, former, construire, fabriquer, préparer, ajuster, dresser.
P بند *band*, s. m. f., lieu, nœud ; empêchement, captivité. || adj., lié, fermé, empêché. بند رهنا *band rahnâ*, être engagé dans une affaire. بند کرنا *band karnâ*, lier, emprisonner, fermer.
P بندوا *bandûâ*, s. m., prisonnier, captif.
P بند و بست *band-o-bast*, s. m., gouvernement, ordre, arrangement.
S بندوڑ *bandor*, s. f., esclave femelle.
T بندوق *bandûc*, s. f., fusil, mousquet.
P بندہ *banda*, s. m., esclave, serviteur. Par respect, on l'emploie pour le pronom *moi*.
S بندهنا *bandhnâ*, v. n., être lié.
S بندی *bandî*, s. m., prisonnier, captif.
S بنس *bans*, s. m., race, famille.
S بنگلا *bangalâ*, s. m., le Bengale.
H بنوانا *banwânâ*, v. a., faire faire, faire bâtir, construire, préparer.
S بنور *banwar*, n. pr. de lieu.
P بنیاد *bunyâd*, s. f., base, fondement.
P بو *bo*, s. f., odeur.
A بو الہوس *bû-l-hawas*, adj., capricieux, fantasque.
P.S بو باس *bo-bâs*, s. f., odeur.
S بوت *bût*, n. pr.
S بوتا *bûtâ*, s. m., pouvoir.
H بوٹا *bûtâ*, s. m., fleur, arbuste.
H بوجھ *bojh*, s. m., charge, fardeau, chargement.
S بوجھ *bûjh*, s. f., pensée, entendement.
H بوجھانا *bûjhânâ*, v. a. (dakh.). V. بجھانا *bujhânâ*, éteindre.
H بوجھل *bojhal*, adj., lourd, pesant, chargé.
S بوجھنا *bûjhnâ*, v. a., comprendre.
H بوجھنا *bûjhnâ*, v. n. (dakh.), être éteint.

P بود باش *bûd-bâsch*, s. f., résidence.
H بورا *bûrâ*, adj. (dakh.), méchant. V. برا *burâ*.
P بوریا *boriyâ*, s. m., natte.
H بورنا *burnâ*, v. n., se plonger, être plongé.
S بورها *bûrhâ*, adj., vieux, âgé.
P بوستان *bo-stan*, s. m., jardin; nom d'un poème de Sadî.
P بوسه *boça*, s. m., baiser.
A بو علی سینا *bû-alî-sînâ*, n. pr. d'homme, Avicenne.
A بو قلمون *bû-calamûn*, s. m., caméléon. || adj., varié.
H بول *bol*, s. m., parole, discours.
H بولانا *bûlânâ*, v. a. (dakh.), appeler. V. بلانا *bulânâ*.
H بولنا *bolnâ*, v. n., parler, dire.
H بولی *bolî*, s. f., discours, langage.
S بونا *bonâ*, v. a., semer, ensemencer.
S بوند *bûnd*, s. f., goutte.
P بوی *bûe*, s. m., odeur.
P به *ba*, prép., dans.
P به *bih*, adj., bon, meilleur.
S بهادون *bhâdon*, s. m., le cinquième mois hindou (août-septembre).
S بهار *bhâr*, s. m., charge, poids.
P بهار *bahâr*, s. f., printemps.
S بهار *bihâr*, s. m., diversion, récréation, amusement.
H بهار *bihâr*, n. pr. do province.
S بهاری *bhârî*, adj., pesant, lourd, gros.
P بهاری *bahârî*, adj., printanier.
S بهاری *bihârî*, adj., gai, plaisant.
S بهاگ *bhâg*, s. m. (dakh. f.), destin, sort.
H بهاگنا *bhâgnâ*, v. n., fuir.
H بهانا *bhânâ*, v. n., plaire.
H بهانا *bihânâ*, v. n., être passé, employé (le temps).
H بهانت *bhânt*, s. f., manière, façon. بهانت بهانت *bhânt-bhânt*, de différentes sortes.
S بهانڈا *bhândâ*, s. m., vase de terre.
P بهانه *bahâna*, s. m., prétention, prétexte.
H بهانی *bihâne*, adv., promptement.
S بهای *bhâî*, s. m., frère.
S بهای چاری *bhâî-châri*, s. f., fraternité, parenté.
H بهبهوکا *bhabhûkâ*, s. m., flamme. || adj., rouge comme un charbon.
S بهت *bahut*, adj., beaucoup. بهت سا *bahut-sâ*, en très-grand nombre.
S بهتات *bahutât*, s. f., abondance, multitude.
A بهتان *buhtân*, s. m., calomnie.
S بهتایت *bahutâyat*, s. f., abondance, multitude.
P بهتر *bihtar*, adj., meilleur, préférable.

P بهتری *bihtarî*, s. f., avantage, le mieux.

S بهتیرا *bahuterâ*, adj. ou adv., beaucoup, extrêmement.

H بهٹکا *bhatkâ*, adj., en dehors, loin.

H بهٹکنا *bhataknâ*, v. n., s'égarer, dévier.

H بهجوانا *bhijwânâ*, v. a., faire envoyer, transmettre.

S بهر *bhar*, adj., plein; autant; chaque. رات بهر *rât-bhar*, une nuit.

P بهر *ba-har*, en tout, de tout.

S بهرا *bharâ*, adj., plein.

S بهرانا *bharânâ*, v. a., emplir.

S بهر جانا *bhar-jânâ*, v. n., être plein, rempli.

S بهرنا *bharnâ*, v. a., emplir, charger. || v. n., être plein.

S بهرنا *biharnâ*, v. n., se réjouir; plaire. || v. a., réjouir.

S بهروسا *bharoçâ*, s. m., confiance.

S بهری *bharî*, s. f., poids d'une roupie.

H بهری *bihrî*, s. f., quotité, quote-part, répartition.

H بهڑای *bhirâî*, s. f., action d'en venir aux mains.

H بهڑنا *bhirnâ*, v. n., s'unir, se réunir, se joindre; être fermé; en venir aux mains.

S بهسنا *bhasnâ*, v. n., flotter.

P بهشت *bihischt*, s. f., paradis.

H بهکانا *bahkânâ*, v. a., tromper.

H بهکنا *bahaknâ*, v. n., être trompé; être en délire.

H بهگانا *bhagânâ*, v. a., mettre en fuite, chasser.

H بهل *bhal*, s. m., côté, direction. سر کی بهل *sir ke bhal*, tête baissée, la tête la première.

H بهل *bahal*, s. f., char à deux roues.

S بهلا *bhalâ*, adj., bon. || adv., bon! bien!

H بهلا *bahilâ*, adj., stérile.

S بهلانا *bhulânâ*, v. a., tromper, aveugler, fasciner; faire oublier, oublier.

S بهلای *bhalâî*, s. f., bonté, bien.

A بهلول *bahlûl*, n. pr.

P بهم *ba-ham*, adv., ensemble.

H بهمبهیری *bhambherî*, s. f., papillon.

S بهن *bahin*, s. f., sœur.

S بهنا *bahnâ*, v. n., couler, s'écouler; souffler.

I بهنکه *bhanka*, n. pr. de lieu.

S بهنگ *bhang*, adj., brisé.

H بهنگم *bahingam*, s. m., sorte d'oiseau.

S بهننا *bhunnâ*, v. n., être brûlé, rôti.

S بهنور *bhanwar*, s. m., gouffre, abîme, tourbillon.

S بهوان *bhawân*, s. f. (dakh.), sourcils.

S بهوت *bahot*, adj. (dakh.), beaucoup (*voy.* بهت *bahut*).

H بهور *bhor*, s. f., aurore.

S بهوکھ *bhûkh*, s. f., faim.

S. بهوکها *bhûkhâ*, adj., affamé.

S بهولانا *bhûlânâ*, v. a. (dakh.) (*voy.* بهلانا *bhulânâ*).

S بهولنا *bhûlnâ*, v. n., oublier ; être en oubli.

S بهون *bhaun*, s. f., sourcil (cas obliq. بهوین *bhawen*).

S بهونر *bhaunr*, s. m. (dakh.), sorte do grosse abeille noire que l'on suppose amoureuse du lotus.

S بهونگهرا *bhonghârâ*, s. m., voûte, caverne.

H بهی *bhî*, conj., aussi.

S بهیا *bhaiyâ*, s. m., frère.

S بهیانک *bhayânak*, adj., terrible, horrible.

S بهیت *bhît*, s. f., muraille.

S بهیتر *bhîtar*, postp., dans, dedans.

H بهیجا *bhejâ*, s. m., cervelle.

H بهیجنا *bhejnâ*, v. a., envoyer.

S بهید *bhed*, s. m., mystère, secret.

S بهیڑ *bher*, s. f., brebis.

S بهیڑیا *bheriyâ*, s. m., loup.

H بهیگنا *bhîgnâ*, v. n., être mouillé.

S بهینس *bhains*, s. f., la femelle du buffle.

P بی *be*, prép., sans. بی آبروی *be-âbrûî*, s. f., disgrâce, déshonneur. بی اختیار *be-ikhtiyâr*, adj., involontaire. بی انصافی *be-insâfî*, s. f., injustice. بی بس *be-bas*, adj., sans force, sans ressource. بی پای *be-pâe*, sans pieds, sans force. بی پروا *be-parwâ*, adj., sans crainte, intrépide. بی تاب *be-tâb*, adj., sans force. بی جا *be-jâ*, adj., déplacé, inexact. بی جس *be-jas*, adj., déshonoré, inconnu. بیچارہ *be-châra*, adj., pauvre, délaissé. بیحال *be-hâl*, adj., mal conditionné. بیحرمت *be-hurmat*, adj., disgracié. بیحیای *be-hayâî*, s. f., imprudence. بیخطر *be-khatar*, adj., sauf, sans danger. بیداد *be-dâd*, s. m., injustice. بیداغ *be-dâgh*, adj., sans tache. بیدرد *be-dard*, adj., cruel, sans pitié. بیدل *be-dil*, adj., hors de soi, sans cœur. بیدھڑک *be-dharak*, adj., intrépide. بیدیانتی *be-diyânatî*, s. f., manque de confiance, défaut d'honnêteté. بیدیسی *be-decî*, adj., étranger. بی ڈول *be-daul*, adj., informe. بیرحم *be-rahm*, adj., cruel, sans compassion. بیریشہ *be-rescha*, adj., sans fibres. بی شعوری *be-schuûrî*, s. f., ignorance. بیشک *be-schak*, ou بیشک و شبہ *be-schakk-o-schubh*, adv., sans doute, indubitablement. بیشمار *be-schumâr*, adj., innombrable. بی غش *be-ghisch*, adj., sans trouble. بی

بیٹھالنا *baithâlnâ*, et بیٹھانا *baithânâ*, v. a., faire asseoir.

بیٹھنا *baithnâ*, v. n., s'asseoir, être assis.

بیٹی *betî*, s. f., fille.

بیج *bîj*, s. m., semence.

بیچ *bîch*, postp., dans, dedans, entre. || s. m., milieu, centre. بیچ وبیچ *bîch-o-bîch*, au milieu, le milieu.

بیچنا *bechnâ*, v. a., vendre.

بیدار *bedâr*, adj., éveillé. بیدار کرنا *bedâr karnâ*, v. a., éveiller.

بیر *bîr*, s. m., héros, brave.

بیر *ber*, s. m., temps, occasion, fois.

بیرا *bîrâ*, s. m., feuille de bétel préparée avec la noix d'arec.

بیری *bairi*, s. m., ennemi, adversaire.

بیڑی *berî*, s. f., fers que l'on met aux pieds.

بیس *bîs*, adj., vingt.

بیساکھ *baiçâkh*, s. m., le premier mois hindou (avril-mai).

بیستون *becitûn*, n. pr. de montagne.

بیش *besch*, adj., grand, plus grand. بیش قیمت *besch qîmat*, précieux, de grand prix.

بیشتر *beschtar*, adj., plus, le plus souvent, la plupart.

بیگانہ *begâna*, adj., étranger.

بیگ *beg*, s. m., seigneur.

بیگم *begam*, s. f., dame, princesse.

بیل *bel*, s. m., bœuf.

بیلا *belâ*, s. m., fils, enfant.

بیلنا *bîlnâ*, v. n., se répandre, s'éparpiller.

بیمار *bîmâr*, adj., malade. بیمار کرنا *bîmâr karnâ*, v. a., rendre malade.

بیمارستان *bîmâristân*, s. m., hôpital.

بیماری *bîmâri*, s. f., maladie.

بیمہ *bîma*, s. m., assurance.

بیمہ کرنا *bîma karnâ*, v. a., assurer.

بیمہ کرنے والا *bîma karnê wâlâ*, s. m., assureur.

بیمہ کرانا *bîma karânâ*, v. a., faire assurer.

بیمہ کرانے والا *bîma karânê wâlâ*, s. m., assuré.

بیمہ کی رسید *bîma kî rasîd*, s. f., police d'assurance.

بیمہ کی قسط *bîma kî qist*, s. f., prime d'assurance.

بیمہ کی کمپنی *bîma kî kampanî*, s. f., compagnie d'assurance.

بیوپار *biopâr*, s. m., commerce, négoce.

بیوپار کرنا *biopâr karnâ*, v. a., commercer, négocier.

بیوپاری *biopâri*, s. m., commerçant, négociant.

بیوہ *bîwa*, s. f., veuve.

بیہ *bîh*, s. m., semence.

بیہ *bîh*, num., vingt.

بیہڑ *bîhar*, s. m., forêt.

بیہڑ *bîhar*, adj., sauvage.

بے *be*, particule privative, sans.

بے آبرو *be-âbrû*, adj., sans honneur, déshonoré.

بے آبرو کرنا *be-âbrû karnâ*, v. a., déshonorer.

بے آبروئی *be-âbrûî*, s. f., déshonneur.

بے آرام *be-ârâm*, adj., inquiet, agité.

بے آرامی *be-ârâmî*, s. f., inquiétude, agitation.

بے آسرا *be-âsrâ*, adj., sans appui, sans ressource.

بے آسرا کرنا *be-âsrâ karnâ*, v. a., abandonner, délaisser.

بے آسرائی *be-âsrâî*, s. f., abandon, délaissement.

بے آواز *be-âwâz*, adj., sans voix, muet.

بے آواز کرنا *be-âwâz karnâ*, v. a., rendre muet.

بے آوازی *be-âwâzî*, s. f., mutisme.

بے اختیار *be-ikhtiyâr*, adj., involontaire, machinal.

بے اختیار *be-ikhtiyâr*, adv., involontairement, machinalement.

بے ادب *be-adab*, adj., impoli, grossier.

بے ادبی *be-adabî*, s. f., impolitesse, grossièreté.

بے اصل *be-asl*, adj., sans fondement, sans raison.

بے اصل *be-asl*, adv., sans fondement, sans raison.

بے انصاف *be-insâf*, adj., injuste, inique.

بے انصافی *be-insâfî*, s. f., injustice, iniquité.

بے باک *be-bâk*, adj., hardi, effronté.

بے باکی *be-bâkî*, s. f., hardiesse, effronterie.

بے بس *be-bas*, adj., impuissant, faible.

بے بسی *be-basî*, s. f., impuissance, faiblesse.

بے پروا *be-parwâ*, adj., indifférent, insouciant.

بے پروائی *be-parwâî*, s. f., indifférence, insouciance.

بے پیر *be-pîr*, adj., sans guide, sans maître.

بے پیری *be-pîrî*, s. f., absence de guide, de maître.

بے تحاشا *be-tahâschâ*, adj., sans retenue, sans réserve.

بے تحاشا *be-tahâschâ*, adv., sans retenue, sans réserve.

بے تحاشگی *be-tahâschagî*, s. f., absence de retenue, de réserve.

بے تکا *be-takâ*, adj., sans raison, déraisonnable.

بے تکلف *be-takallaf*, adj., sans façon, familier.

بے تکلف *be-takallaf*, adv., sans façon, familièrement.

بے تکلفی *be-takallafî*, s. f., familiarité.

بے تمیز *be-tamîz*, adj., sans discernement, sans jugement.

بے تمیزی *be-tamîzî*, s. f., manque de discernement, de jugement.

بے تہا *be-thâ*, adj., sans mesure, immense.

بے تہا *be-thâ*, adv., sans mesure, immensément.

بے ثبات *be-sabât*, adj., inconstant, changeant.

بے ثباتی *be-sabâtî*, s. f., inconstance, changement.

بے جا *be-jâ*, adj., déplacé, inconvenant.

بے جا *be-jâ*, adv., déplacé, inconvenant.

بے جان *be-jân*, adj., sans vie, inanimé.

بے جان کرنا *be-jân karnâ*, v. a., rendre inanimé.

بے جوڑ *be-jor*, adj., sans pareil, sans égal.

بے چارگی *be-châragî*, s. f., misère, détresse.

بے چین *be-chain*, adj., inquiet, agité.

بے چینی *be-chainî*, s. f., inquiétude, agitation.

بے حد *be-had*, adj., sans mesure, immense.

بے حد *be-had*, adv., sans mesure, immensément.

بے حرکت *be-harkat*, adj., sans mouvement, immobile.

بے حرکت کرنا *be-harkat karnâ*, v. a., rendre immobile.

بے حرکتی *be-harkatî*, s. f., immobilité.

بے حس *be-has*, adj., sans sentiment, insensible.

بے حسی *be-hasî*, s. f., insensibilité.

بے حیا *be-hayâ*, adj., impudique, effronté.

بے حیائی *be-hayâî*, s. f., impudicité, effronterie.

بے خبر *be-khabar*, adj., sans nouvelles, ignorant.

بے خبر *be-khabar*, adv., sans nouvelles, ignoramment.

بے خبری *be-khabarî*, s. f., absence de nouvelles, ignorance.

بے خطا *be-khatâ*, adj., sans faute, innocent.

بے خطا *be-khatâ*, adv., sans faute, innocemment.

بے خوف *be-khauf*, adj., sans crainte, intrépide.

بے خوف *be-khauf*, adv., sans crainte, intrépidement.

بے خوفی *be-khaufî*, s. f., absence de crainte, intrépidité.

بے دخل *be-dakhl*, adj., sans droit, sans titre.

بے دخل کرنا *be-dakhl karnâ*, v. a., déposséder.

بے دخلی *be-dakhlî*, s. f., dépossession.

بے دردی *be-dardî*, s. f., dureté, cruauté.

بے دل *be-dil*, adj., sans cœur, découragé.

بے دلی *be-dilî*, s. f., découragement.

بے دین *be-dîn*, adj., impie, irréligieux.

بے دینی *be-dînî*, s. f., impiété, irréligion.

بے ذات *be-zât*, adj., sans naissance, de basse extraction.

بے ذاتی *be-zâtî*, s. f., manque de naissance, basse extraction.

بے رحم *be-rahm*, adj., sans pitié, cruel.

بے رحم *be-rahm*, adv., sans pitié, cruellement.

بے رحمی *be-rahmî*, s. f., absence de pitié, cruauté.

بے رخی *be-rukhî*, s. f., froideur, indifférence.

بے رنگ *be-rang*, adj., sans couleur, incolore.

بے رنگ کرنا *be-rang karnâ*, v. a., rendre incolore.

بے رونق *be-raunaq*, adj., sans éclat, sans splendeur.

بے رونق کرنا *be-raunaq karnâ*, v. a., rendre sans éclat, sans splendeur.

بے رونقی *be-raunaqî*, s. f., absence d'éclat, de splendeur.

بے روزگار *be-rozgâr*, adj., sans emploi, sans occupation.

بے روزگاری *be-rozgârî*, s. f., absence d'emploi, d'occupation.

بے زبان *be-zabân*, adj., sans parole, muet.

بے زبان کرنا *be-zabân karnâ*, v. a., rendre muet.

بے زبانی *be-zabânî*, s. f., mutisme.

بے سبب *be-sabab*, adj., sans cause, sans motif.

بے سبب *be-sabab*, adv., sans cause, sans motif.

بے سمجھ *be-samajh*, adj., sans intelligence, stupide.

بے سمجھی *be-samajhî*, s. f., manque d'intelligence, stupidité.

بے سہارا *be-sahârâ*, adj., sans appui, sans ressource.

بے سہارا کرنا *be-sahârâ karnâ*, v. a., abandonner, délaisser.

بے سہارائی *be-sahârâî*, s. f., abandon, délaissement.

بے شرم *be-scharm*, adj., sans honte, impudent.

بے شرم *be-scharm*, adv., sans honte, impudemment.

بے شرمی *be-scharmî*, s. f., absence de honte, impudence.

بے شمار *be-schumâr*, adj., innombrable, immense.

بے شمار *be-schumâr*, adv., innombrablement, immensément.

بے صبر *be-sabr*, adj., impatient, inquiet.

بے صبری *be-sabrî*, s. f., impatience, inquiétude.

بے ضرر *be-zarar*, adj., sans dommage, innocent.

بے ضرر *be-zarar*, adv., sans dommage, innocemment.

بے ضرری *be-zararî*, s. f., absence de dommage, innocence.

بے طاقت *be-tâqat*, adj., sans force, faible.

بے طاقتی *be-tâqatî*, s. f., faiblesse.

بے عزت *be-izzat*, adj., sans honneur, déshonoré.

بے عزت کرنا *be-izzat karnâ*, v. a., déshonorer.

بے عزتی *be-izzatî*, s. f., déshonneur.

بے عقل *be-aql*, adj., sans raison, déraisonnable.

بے عقلی *be-aqlî*, s. f., manque de raison, déraison.

بے غرض *be-gharz*, adj., désintéressé.

بے غرض *be-gharz*, adv., désintéressément.

بے غرضی *be-gharzî*, s. f., désintéressement.

بے غیرت *be-ghairat*, adj., sans honneur, déshonoré.

بے غیرتی *be-ghairatî*, s. f., déshonneur.

بے فائدہ *be-fâida*, adj., sans profit, inutile.

بے فائدہ *be-fâida*, adv., sans profit, inutilement.

بے فائدگی *be-fâidagî*, s. f., absence de profit, inutilité.

بے فکر *be-fikr*, adj., sans souci, tranquille.

بے فکر *be-fikr*, adv., sans souci, tranquillement.

بے فکری *be-fikrî*, s. f., absence de souci, tranquillité.

بے قابو *be-qâbû*, adj., sans pouvoir, impuissant.

بے قابو کرنا *be-qâbû karnâ*, v. a., rendre impuissant.

بے قابوئی *be-qâbûî*, s. f., impuissance.

بے قاعدہ *be-qâida*, adj., irrégulier, désordonné.

بے قاعدہ *be-qâida*, adv., irrégulièrement, désordonnément.

بے قاعدگی *be-qâidagî*, s. f., irrégularité, désordre.

بے قدر *be-qadr*, adj., sans valeur, méprisable.

بے قدر کرنا *be-qadr karnâ*, v. a., mépriser, déprécier.

بے قدری *be-qadrî*, s. f., mépris, dépréciation.

بے قرار *be-qarâr*, adj., inquiet, agité.

بے قراری *be-qarârî*, s. f., inquiétude, agitation.

بے کار *be-kâr*, adj., sans emploi, sans occupation.

بے کار کرنا *be-kâr karnâ*, v. a., rendre sans emploi, sans occupation.

بے کاری *be-kârî*, s. f., défaut d'emploi, d'occupation.

بے کلی *be-kalî*, s. f., trouble, inquiétude.

بے مروت *be-muruwat*, adj., inhumain, incivil, grossier.

بے مروتی *be-muruwatî*, s. f., inhumanité, cruauté.

بے وفا *be-wafâ*, adj., infidèle, perfide.

بے وفائی *be-wafâî*, s. f., infidélité, perfidie.

بے وقت *be-waqt*, adj., à contre-temps, hors de saison.

بے وقوف *be-wuqûf*, adj., sot, imbécile.

بے وقوفی *be-wuqûfî*, s. f., sottise.

بے ہوش *be-hosch*, adj., qui a perdu l'usage de ses sens.

بیان *bayân*, s. m., explication, interprétation. بیان بینی *bayân bînî*, s. f., explication, intelligence.

بیاہ *byâh*, s. m., mariage.

بیاہنا *byâhnâ*, v. a., donner, ou prendre en mariage.

بی بی *bîbî*, s. f., dame, femme.

بیت *bait*, s. f., distique.

بیتنا *bîtnâ*, v. n., arriver, venir, tomber.

بیتا *betâ*, s. m., fils, enfant.

بیتنا *bîtnâ*, v. n., se répandre, s'éparpiller.

بے غش وغل *be-ghisch-o-ghill*, adj., sans fraude et sans haine.

بیغم *begham*, adj., sans souci.

بی قراری *be-carârî*, s. f., trouble, anxiété; malaise; sans cesse.

s بیل *bail*, s. m., taureau, bœuf.
P بیمار *bîmâr*, adj., malade.
P بیماری *bîmârî*, s. f., maladie.
s بین *bain*, s. m., parole, discours.
P بینا *bînâ*, adj., clairvoyant.
P بینای *bînâî*, s. f., vue, claire vue.
s بینچنا *benchnâ*, v. a., vendre.

P بینی *bînî*, s. f., le nez. || en comp., action de voir, de regarder.
s بیوپاری *byaupârî*, s. m., marchand.
P بیوه *bewa*, s. f., veuve.
s بیوهار *byauhâr*, s. m., profession, métier, commerce, pratique.

پ

P پا *pâ*, s. m., pied. پا کوب *pâ-kub*, frappant du pied (en dansant).
I پابل *pâbîl*, n. pr. de ville.
s پات *pât*, s. m., feuille; ornement placé au haut de l'oreille.
s پاتی *pâtî*, s. f., lettre, épître.
H پاٹنا *pâtnâ*, v. a., couvrir.
P پادشاه *pâdschâh*, s. m., roi.
P پادشاهت *pâdschâhat*, s. f., royauté, gouvernement.
P پادشاهی *pâdschâhî*, adj., royal, impérial.
P پارچه *pârcha*, s. m., morceau, fragment, pièce d'étoffe.
P پاره *pâra*, s. m., morceau.
s پاڑها *pârhâ*, s. m., cervus porcinus.
s پاس *pâs*, post., auprès, chez.
P پاس *pâs*, s. m., garde, une garde, espace de trois heures.
s پاسا *pâçâ*, s. m., dé à jouer.

P پاسبان *pâs-bân*, s. m., gardien, sentinelle.
P پاک *pâk*, adj., pur, saint.
P پاکی *pâkî*, s. f., pureté, sainteté.
P پاکیزه *pâkîza*, adj., clair, pur.
s پالا *pâlâ*, s. m., neige, gelée; soin, charge.
s پالنا *pâlnâ*, v. a., nourrir.
P پامال *pâ-mâl*, adj., foulé aux pieds, détruit.
s پان *pân*, s. m., bétel, feuilles de bétel.
s پانا *pânâ*, v. a., avoir, gagner, trouver, rencontrer.
s پانتی *pântî*, s. f., rang, rangée.
s پانچ *pânch*, adj., cinq.
s پاندان *pândân*, s. m., boîte à bétel.
s پانسو *pânsau*, adj., cinq cents.
s پانو *pânw*, s. m., pied.
s پانی *pânî*, s. m., eau.

Digitized by Google

S پاو *pâw*, s. m., pied.

S پاون *pâon*, s. pl. cas oblique, les pieds.

S پاونا *pâwnâ*, v. a. (dakh.). V. پانا *pânâ*.

P پای *pâe*, s. m., pied.

P پایجامہ *pâe-jâma*, s. m., chausses, caleçons.

P پاین *pâîn*, adj., inférieur. || adv., en bas, au-dessous.

P پایندہ بیگ *pâenda-beg*, n. pr.

P پایہ *pâya*, s. m., pied d'un meuble.

H پپیہا *papîhâ*, s. m., épervier.

H پتلا *patlâ*, adj., maigre.

S پتھر *patthar*, s. m., pierre.

H پتیل *patîl*, adj., fin, clair, mince.

H پٹکن *patkan*, s. f., coup, heurt.

H پٹنا *patnâ*, v. n., être couvert, être revêtu d'un toit.

H پٹواری *patwârî*, s. m., intendant d'une contrée.

H پٹھا *patthâ*, s. m., sorte de plante à longues feuilles.

H پٹھان *pathân*, n. pr. de peuple, Pathan, Afghan.

H پٹھانی *pathânî*, adj., pathan, afghan.

H پچکاری *pichkârî*, s. f., seringue.

H پچھاڑنا *pachhârnâ*, v. a., abattre, terrasser, vaincre.

S پچھم *pachchham*, s. m., l'Ouest.

S پچھانا *pichhânnâ*, v. a., connaître.

S پچھے *pachhe* et پچھیں *pachhen*, adv. (dakh.), en arrière, derrière, ensuite.

H پچی *pachchî*, adj., adhérent, uni.

P پدر *pidar*, s. m., père.

P پدری *pidarî*, adj., paternel.

S پدماوت *padmâwat*, n. pr. d'une amante célèbre.

P پذیر *pazîr*, en comp., faisant, possédant, doué de.

S پر *par*, postp., sur. || conj., mais, cependant.

P پر *par*, s. m., aile.

P پر *pur*, adj., plein, rempli.

H پراتی *parâtî*, s. f., large plat.

S پرایا *parayâ*, adj., étranger.

S پربت *parbat*, s. m., montagne.

P پرتو *partau*, s. m., rayon (du soleil, etc.).

S پرتھی *prithî*, s. f., la terre.

S پرجا *prajâ*, s. m., sujet, vassal.

S پرچار *parchâr*, s. m., publication, découverte.

S پرچھانین *parchhânîn*, s. f. (dakh.), ombre, image.

P پردہ *parda*, s. m., rideau; mode musical. پردہ پوش *parda-posch*, qui garde les secrets. پردہ در *parda-dar*, qui trahit les secrets. پردہ نشین *parda nischîn*, modeste, qui se tient derrière le rideau.

S پردیس *par-des*, s. m., contrée étran-

gère. || adv., dans une autre contrée.

S پردیسی *par-decî*, adj., étranger.

P پرکال *parkâl*, s. m. (dakh.), étincelle.

P پرکالہ *parkâla*, s. m. (dakh.), morceau, part.

S پرکھا *purkhâ*, s. m., aucêtre, aïeul.

S پرکھنا *parakhnâ*, v. a., éprouver, essayer.

P پرگنہ *pargana*, s. m., district, quartier, baronnie.

P پرندہ *paranda*, adj., ailé, volant. || s. m., oiseau, volatile.

P پروا *parwâ*, s. f., crainte.

P پروار *par-wâr*, adj., ailé, qui a des ailes.

P پرواز *parwâz*, s. f., vol. پرواز کرنا *parwâz karnâ*, s'envoler.

P پروانگی *parwânaguî*, s. f., ordre, permission.

P پروانہ *parwâna*, s. m., papillon.

P پرواہ *parwâh*, s. f., soin, souci.

P پرور *parwar*, s. m., protecteur, qui nourrit, qui entretient.

P پروردگار *parwardigâr*, s. m., Dieu, le Seigneur.

P پرورش *parwarisch*, s. f., action de nourrir, d'élever, de protéger, patronage.

P پرہیزگاری *parhez-gârî*, s. f., abstinence, action de modérer ses passions.

P پری *parî*, s. f., fée, pari. پری خوانی *parî-khânî*, exorcisme, invocation aux paris.

P پریشان *pareschân*, adj., troublé, en désordre.

P پریشانی *pareschânî*, s. f., trouble, confusion, désordre.

S پڑانا *parânâ*, v. a., faire rester, faire reposer; rassembler.

S پڑنا *parnâ*, v. n., tomber, se coucher; camper.

S پڑھنا *parhnâ*, v. a., lire, réciter, raconter.

S پڑھوانا *parhwânâ*, v. a., proclamer, publier.

P پژمردہ *pajmurda*, adj., flétri.

P پس *pas*, adv., ensuite.

P پست *past*, adj., bas.

P پسر *puçar*, s. m., fils, enfant.

S پسنا *pisnâ*, v. n., être ruiné, être désespéré d'amour.

P پسند *paçand*, adj., approuvé, choisi. پسند کرنا *paçand karnâ*, approuver, choisir.

S پسینا *pacînâ*, s. m., sueur.

P پشت *puschî*, s. f., dos; soutien. پشت وپناہ *puschî-o-panâh*, allié, défenseur.

P پشتو *paschtû*, s. m., la langue paschtû ou afghane.

P پشواز *pischwâz*, s. f., robe de femme.
S پکا *pakkâ*, adj., cuit, préparé, cuit au four.
H پکارنا *pakârnâ*, v. a. et n., s'écrier, crier, appeler.
H پکڑنا *pakarnâ*, v. a., prendre, saisir.
S پکھ *pakh*, s. m., une quinzaine, période de quinze jours.
H پگری *pagrî*, s. f., turban.
S پل *pal*, s. m., un moment, la soixantième partie d'un gharî.
H پلا *pallâ*, s. m., espace, distance.
S پلانا *pilânâ*, v. a., donner à boire.
H پلٹنا *palaṭnâ*, v. n., revenir, retourner.
P پلک *palak*, s. f. m., paupière.
S پلنا *pilnâ*, v. a., attaquer, donner l'assaut.
P پناہ *panâh*, s. f., protection.
S پنتھ *panth*, s. m., voie, secte religieuse.
S پنجرا *pinjrâ*, s. m., cage.
P پنجہ *panja*, s. m., main, poignet.
P پند *pand*, s. m., avis, conseil.
P پندرہ *pandra*, adj., quinze.
S.P پنڈت خانہ *pandit-khâna*, s. m., prison.
P پنہان *pinhân*, adj., secret, caché.
S پنیالا *paniyâlâ*, s. m., nom d'un fruit (flacurtia cataphracta).
H پوت *pot*, s. m., grains de verre.
S پوت *pût*, s. m., fils.

S پوجا *pûjâ*, s. f., adoration.
S پوجنا *pûjnâ*, v. a., adorer. || v. n., être terminé, fini, accompli.
S پوچھ *pûchh*, s. f., enquête, demande.
S پوچھنا *pûchhnâ*, v. a., demander, interroger, s'informer.
S پور *pûr*, adj. (dakh.), plein, rempli.
S پور *pûr*, n. pr.
S پورا *pûrâ*, adj., plein, parfait. پورا کرنا *pûrâ karnâ*, remplir.
S پورب *pûrab*, s. m., l'Est.
S پوس *pûs*, s. m., le neuvième mois hindou (décembre-janvier).
P پوست *post*, s. m., peau, écorce.
P پوش *posch*, en comp., couvert, revêtu.
P پوشاک *poschâk*, s. f., vêtement, toilette.
P پوشیدہ *poschîda*, adj., caché. پوشیدہ کرنا *poschîda karnâ*, cacher.
S پونجی *pûnjî*, s. f., fonds, capital en marchandises.
S پونو *pûnau*, s. f., le jour de la pleine lune.
P پویہ *poya*, s. m., galop (pl. پویان).
S پہ *pa*, postp. et conj. V. پر *par*.
H پہاڑ *pahâr*, s. m., montagne.
S پہاڑنا *phârnâ*, v. a., déchirer, rompre, briser.
H پہاڑیا *pahâriyâ*, s. m., montagnard.
S پہاگ *phâg*, s. m., action de jeter

des poudres colorées, dans la fête du Holî.

s پھاگن *phâgun*, s. m., le onzième mois hindou (février-mars).

s پھٹ *phut*, adj., impair; dame découverte au jeu de trictrac.

H پھٹانا *phutânâ*, v. a. (dakh.), élever, donner de l'avancement.

s پھٹنا *phatnâ*, v. n., être brisé, déchiré.

s پہچاننا *pahchânnâ*, v. a., connaître, reconnaître.

H پھر *phir*, adv., encore, ensuite, de nouveau.

s پہر *pahar*, s. m., espace de huit gharîs, ou d'environ trois heures.

s پہرا *pahrâ*, s. m., garde, sentinelle.

H پھرانا *phirânâ*, v. a., faire tourner, faire circuler, retourner, détourner.

H پھرای *phirâî*, s. f. (dakh.), tour, détour.

H پھرتی *phirtî*, s. f., retour, retraite.

s پھرتیلا *phurtîlâ*, adj., vif, agile.

H.s پھر جانا *phir-jânâ*, v. n., s'en retourner, être détourné.

H پھرنا *phirnâ*, v. n., retourner, s'en retourner, circuler.

s پہرنا *paharnâ*, v. a., se revêtir.

H پھڑکنا *pharaknâ*, v. n., frémir, éprouver des vibrations, clignoter.

H.s پھڑ کیل *phar-kel*, s. m., animal en chaleur.

H پھسلانا *phuslânâ*, v. a., flatter, cajoler.

s پھسنا *phasnâ*, v. n., être enveloppé, serré.

s پھل *phal*, s. m., fruit.

H پہلا *pahlâ*, adj., premier.

P پہلو *pahlû*, s. m., côté. پہلو تہی کرنا *pahlû tihî karnâ*, refuser, s'abstenir.

P پہلوان *pahlawân*, s. m., héros, brave.

P پہلوانی *pahlawânî*, s. f., héroïsme.

H پہلی *pahle*, adv., premièrement, d'abord, avant.

P پہنا *pahnâ*, adj., large.

s پہننا *pahinnâ*, v. a., revêtir.

H پہنچانا *pahunchânâ*, v. a., conduire, amener.

H پہنچنا *pahunchnâ*, v. n., arriver, parvenir.

s پھنسانا *phansânâ*, v. a., étrangler, entraver.

H پھوک *phok*, adj., creux, creusé.

Ass. پھوکن *phûkan*, s. m., ministre d'État du pays d'Assam.

s پھول *phûl*, s. m., fleur.

s پھولنا *phûlnâ*, v. n., fleurir.

H پھیر *pher*, s. m., tour, circonférence.

H پھیرنا *phernâ*, v. a., tourner, retourner, détourner.

H پھیکا *phîkâ*, adj., fade, insipide.

s پھینکنا *phenknâ*, v. a., jeter.

P پی *pai*, s. m., pied; poursuite.

S پیا *piyâ*, adj., chéri, bien-aimé, amant.

P پیادہ *piyâda*, s. m., piéton, fantassin, homme de pied.

S پیارا *piyârâ*, adj., bien-aimé.

P پیالا *piyâlâ*, s. m., coupe, vase.

S پیت *pît*, s. f., amour, affection.

S پیٹ *pet*, s. m., ventre.

S پیٹھ *pîth*, s. f., dos.

S پیٹھالنا *paithâlnâ*, v. a., faire entrer.

S پیٹھنا *paithnâ*, v. n., entrer, pénétrer.

P پیچ *pech*, s. m. f., tour; tresse; pli. پیچ دینا *pech denâ*, circonvenir, tromper; enrouler.

S پیچھا *pichhâ*, s. m., derrière, le derrière; poursuite.

S پیچھے *pichhe*, adv. et postp., après, derrière, par derrière.

P پیدا *paidâ*, adj., né, créé, produit. پیدا کرنا *paidâ karnâ*, créer, produire. پیدا ہونا *paidâ honâ*, naître, être produit.

P پیر *pîr*, s. m., vieillard.

P پیروی *pairaut*, action de suivre, d'imiter. پیروی کرنا *pairaut karnâ*, suivre.

H پیسا *paiçâ*, s. m., petite pièce valant à peu près trois liards de France; monnaie. پیسے والا *paice-wâlâ*, riche en argent ou en monnaie.

P پیش *pesch*, adj., devant, en-avant. پیش آنا *pesch ânâ*, traiter; se comporter.

P پیغام *paighâm*, s. m., message.

P پیغمبر *paighambar*, s. m., prophète.

P پیک *paik*, s. m., messager, courrier.

P پیکان *paikân*, s. m., pointe, fer d'une flèche.

P پیکر *paikar*, s. m., face, visage. دو پیکر *do-paikar*, les Gémeaux (signe du zodiaque).

S پیلنا *pelnâ*, v. a., pousser; exprimer.

S پیم *pem*, s. m., amour.

P پیمان *paimân*, s. m., promesse, convention.

S پینا *pînâ*, v. a., boire.

S پینتالیس *paintâlîs*, adj., quarante-cinq.

S پیو *pio* ou *piw*, adj., chéri, amant.

P پیوست *paiwast*, s. f., jonction, communication. || partic., joint. پیوست ہونا *paiwast honâ*, se joindre, s'approcher.

ت

P تا *tâ*, adv., à, jusqu'à ; comme ; afin que. تا کہ *tâ ki*, afin que.

P تاب *tâb*, s. f., lumière ; puissance.

P تابان *tâbân*, adj., resplendissant.

A.P تابع دار *tâbi-dâr*, adj., dépendant.

P تاتار *tâtâr*, s. m., Tatare.

A تاثیر *tâcîr*, s. f., impression.

P تاج *tâj*, s. m., couronne ; nom d'une couleur au jeu de cartes.

P تاخت *tâkht*, s. f., assaut, attaque.

P تار *târ*, s. m. f., fil ; noirceur, obscurité.

S تارا *târâ*, s. m., étoile.

P تاراج *târâj*, s. m., ruine, ravage. تاراج کرنا *târâj karnâ*, ruiner, ravager.

P تاریک *târîk*, adj., obscur.

P تازہ *târa*, adj., frais, nouveau ; jeune, tendre, vert ; gros.

A تاسف *taassuf*, s. m., plainte, lamentation. تاسف کرنا *taassuf karnâ*, se plaindre, gémir.

S تاک *tâk*, s. f., regard.

P تاک *tâk*, s. f., vigne.

S تاکنا *tâknâ*, v. a., regarder, considérer.

S تال *tâl*, s. m., sorte de timbale.

P تالاب *tâlâb*, s. m., étang.

S تامبا *tâmbâ*, s. m., cuivre.

A تاویل *tâwîl*, s. f., explication, interprétation.

S تب *tab*, adv., alors.

P تبار *tabâr*, s. m., famille.

P تباہ *tabâh*, adj., méchant, mauvais ; ruiné.

P تباہی *tabâhî*, s. f., ruine, destruction.

P تبر *tabar*, s. m., cognée.

A تبسم *tabassum*, s. m., sourire.

P تبہ *tabah*, adj., mauvais ; malheureux.

P تپ *tap*, s. f., fièvre.

P تپاک *tapâk*, s. m., malaise.

S تپتی *taptî*, n. pr. de rivière, à Surate.

P تپش *tapisch*, s. f., affliction ; chaleur.

P.H تپکنا *tapaknâ*, v. n., palpiter.

P تتار *tatâr*, s. m., Tatare.

A تجربہ *tajriba*, s. m., expérience, épreuve.

S تجنا *tajnâ*, v. a., quitter, laisser.

S تجھ *tujh*, pr. cas oblique, toi.

A تحسین *tahcîn*, s. f., approbation, applaudissement.

A تحصیل *tahcîl*, s. f., acquisition, gain ; perception des impôts.

A تحفہ *tuhfa*, adj., admirable, rare.

A تحقیق *tahquîc*, s. f., vérification, examen. || adv., en vérité, certainement. (pl., تحقیقات *tahquîcât*.) تحقیق کرنا *tahquîc karnâ*, assurer, fixer; rechercher.

A تحویل *tahwîl*, s. f., soin, charge.

P تخت *takht*, s. m., trône.

P تختہ *takhta*, s. m., planche.

P تخم *tukhm*, s. m., graine, semonce.

S تد *tad*, adv., alors. تد هین *tad-hîn*, adv., alors même, en ce même moment.

A تدبیر *tadbîr*, s. f., conseil, avis, expédient; règlement; gouvernement.

P تر *tar*, adj., humide, moite; particule qui, ajoutée aux adjectifs, forme le comparatif.

P تراش *tarâsch*, s. f., coupure.

S ترت *turat*, adv., aussitôt, sur-le-champ.

A ترجمہ *tarjama*, s. m., traduction.

A تردد *taraddud*, s. m., indécision, hésitation; refus.

A ترک *tark*, s. m., abandon.

P ترکش *tarkasch*, s. m., carquois.

S ترنگنا *tarangnâ*, v. n., hésiter, être indécis.

S تریا *tiriyâ*, s. f., femme.

H تڑپنا *tarapnâ*, v. n., se tordre, palpiter.

H ترکی *tarke*, adv., au point du jour.

S تس *tis*, pr. cas oblique, celui-ci, celle-ci.

A تسلی *taçallî*, s. f., consolation, soulagement. تسلی ہونا *taçallî honâ*, être soulagé.

A تسلیم *taslîm*, s. f., salutation, respect. تسلیم بجالانا *taslîm ba-jâlânâ*, rendre ses devoirs.

A تشریف *taschrîf*, s. f., action d'honorer, honneur. تشریف لانا *taschrîf lânâ*, faire l'honneur de venir; venir.

A تشویش *taschwîsch*, s. f., confusion, inquiétude, alarme.

A تصانیف *taçânîf*, s. pl., compositions littéraires.

A تصدق *taçadduc*, s. m., aumône, cadeau.

A تصدیع *tasdî*, s. m., affliction, chagrin.

A تصرف *taçarruf*, s. m., possession.

A تصفیہ *tasfîf*, s. f., action de mettre en ordre.

A تصور *taçauwur*, s. m., pensée, réflexion.

A تصویر *taswîr*, s. f., peinture, image.

A تعبیر *tabîr*, s. f., interprétation.

A تعجب *taajjub*, s. m., admiration, étonnement.

A تعدی *taaddî*, s. f., violence, injustice, extorsion, concussion.

A تعریف *tarîf*, s. f., éloge, louange; description.

A تعظیم *tazîm*, s. f., respect, civilité.

A تعلق *taalluc*, s. m., amitié, relation, commerce.

A تعلیم *talîm*, s. f., instruction. تعلیم کرنا *talîm karnâ*, instruire.

A تعین *taîn*, s. m., ordre, constitution. تعین کرنا *taîn karnâ*, ordonnor, établir, constituer.

A تغافل *taghâful*, s. m., négligence.

A تغیر *taghîr*, adj., changé, dépossédé. تغیر کرنا *taghîr karnâ*, déposséder.

A تفاوت *tafâwat*, s. f., distance, éloignement.

A تفتیش *taftîsch*, s. f., examen.

A تفصیل *tafsîl*, s. f., explication, détail.

A تقدیر *tacdîr*, s. f., destinée.

A تقسیم *tacsîm*, s. f., division, partage.

A تقصیر *tacsîr*, s. f., faute, crime.

A تقید *tacaiyud*, s. f., application, attention.

H تک *tak*, postp., jusque.

H تکا *tikkâ*, s. m., petit morceau de chair ou de viande.

P تکا *tukkâ*, s. m., flèche dont la pointe est émoussée.

A تکلم *takallum*, s. m., conversation.

A تکلیف *taklîf*, s. f., cérémonie; trouble; ennui. تکلیف دینا *taklîf denâ*, ennuyer, persécuter.

S تکنا *taknâ*, v. n., apparaître. || v. a., considérer, observer.

A تلاش *talâsch*, s. f., recherche.

P تلخ *talkh*, adj., amer, âcre, mordant.

A تلطف *talattuf*, s. m., obligeance, faveur.

S تلوار *talwâr*, s. f., épée, sabre. تلوار بازی *talwâr bâzî*, s. f., exercice du sabre.

S تلی *tale*, postp., sous, dessous.

S تم *tum*, pr., vous.

S تمارا *tumârâ*, pr. cas oblique (dakh.), de vous, votre.

A تماشا *tamâschâ*, s. m., vue, spectacle. خدا کا تماشا هوا *khudâ kâ tamâschâ hûâ*, Dieu permit que.

A تمام *tamâm*, adj., entier, tout.

A تمامی *tamâmî*, s. f., totalité, le tout. || adj., tout entier.

S تمهارا *tumhârâ*, pr. cas oblique, de vous, votre.

A تمهید *tamhîd*, s. f., arrangement; préambule.

P تن *tan*, s. m., corps.

S تنبول *tambol*, s. m., feuille de bétel.

S تنبولی *tambolî*, s. m., vendeur de bétel.

A تنبه *tanabbuh*, s. f., châtiment.

A تنبیه *tambîh*, s. f., correction, punition.

P تنخواه *tankhâh*, s. m., gages, salaire.

P تند *tand*, adj., actif, vif, prompt, rapide ; piquant.

P تنگ *tang*, adj., serré, pressé ; oppressé, désespéré. تنگ کرنا *tang karnâ*, presser.

P تنگدستی *tang-dastî*, s. f., pauvreté, besoin.

P تنگی *tanguî*, s. f., détresse, pauvreté.

P تنہا *tanhâ*, adj., seul.

S تو *to*, conj., alors. || adv., en effet, en vérité. تو کہ *to ki*, afin que.

S تو *tû*, pr., tu, toi.

A تواریخ *tawârîkh*, s. pl., chroniques, annales.

A تواضع *tawâzu*, s. f., civilité, compliment.

A توام *tauwâm*, s. m., jumeau.

P توانای *tawânâî*, s. f., pouvoir.

A توبہ *tauba*, s. f., pénitence. توبہ کرنا *tauba karnâ*, se repentir.

T توپ *top*, s. f., canon, pièce de canon. توپ چلانا *top chalânâ*, tirer le canon.

A توجہ *tawajjuh*, s. f., regard, attention, égards, faveur.

S توڑنا *tornâ*, v. a., briser.

P توسن *tauçan*, s. m., cheval, palefroi.

P توشہ *toscha*, s. m., provision, viatique.

A توقع *tawaccu*, s. f., espérance, confiance.

A توکل *tawakkul*, s. m., confiance en Dieu, résignation.

S تولا *tolâ*, s. m., poids qui équivaut à un peu plus d'une once.

A تولد *tawallud*, s. m., naissance. تولد ہونا *tawallud honâ*, naître.

S تون *tûn*, pr. (dakh.), toi.

P تونگر *tawangar*, adj., riche.

S توی *tûî*, pr. emphat., toi-même.

H تھا *thâ*, imparf. du verbe ہونا *honâ*, être.

S تھام *thâm*, s. m., soutien ; obstacle.

P تہ خانہ *tah-khâna*, s. m., caverne, fosse.

H تھرتھرانا *thartharânâ*, v. n., trembler.

S تھل بیڑا *thal-berâ*, s. m., lieu où l'on réside.

H تھوڑا *thorâ*, adj., petit, peu.

P تہی *tihî*, adj., vain, vide, exempt.

A تیار *taiyâr*, adj., préparé, prêt. تیار کرنا *taiyâr karnâ*, préparer.

A تیاری *taiyârî*, s. f., préparatif.

S تیتا *tîtâ*, adj., mordant, âcre.

S تیتر *tîtar*, s. m., perdrix.

P تیر *tîr*, s. m., flèche. تیر اندازی *tîr andâzî*, art de tirer la flèche.

S تیرا *terâ*, pr. cas oblique, de toi ; ton.

P تیرہ *tîra*, adj., obscur.

P تیز *tez*, adj., aigu, pointu, violent ; rapide, prompt. تیز پات *tez-pât*, feuille aromatique du laurier can-

nelle. تیز پر *tez-par*, qui a l'aile agile. تیز پرواز *tez-parwâz*, qui vole rapidement. تیز رفتاری *tez-raftârî*, s. f., rapidité de la marche.

P تیزی *tezî*, s. f., le tranchant, fil, pointe.

S تیس *tîs*, adj., trente.

H تیسا *taiçâ*, adj., tel, ainsi.

S تیسرا *tîsrâ*, adj., troisième.

P تیشہ *tescha*, s. m., hache.

P تیغ *tegh*, s. f., cimeterre.

S تیل *tel*, s. m., huile.

S تین *tîn*, adj., trois.

H تین *tain*, pr., tu, toi.

S تین *tain*, postp., à (marque du datif et de l'accus.).

ٹ

H ٹاٹ *tât*, s. m., canevas, sorte d'étoffe.

H ٹاٹدھ *tâtadh*, n. pr.

H ٹالنا *tâlnâ*, v. a., rejeter, déposer, abattre.

H ٹپکنا *tapaknâ*, v. n., dégoutter, tomber goutte à goutte.

H ٹٹولنا *tatolnâ*, v. a., tâter.

H ٹٹھا *tatthâ*, n. pr. de lieu.

S ٹک *tuk*, adv., un peu.

S ٹکرا *tukrâ*, s. m., morceau, pièce, partie.

H ٹکنا *tiknâ*, v. n., rester, s'arrêter, être fixé.

S ٹکھ *tukh*, adv. (dakh.), un peu.

H ٹکیتا *takaitâ*, adj., riche.

S ٹلنا *talnâ*, v. n., s'en aller, se retirer.

S ٹوٹا *tûtâ*, partic., brisé, tombé en ruines.

S ٹوٹنا *tûtnâ*, v. n., être brisé, détruit.

H ٹوکنا *toknâ*, v. a., interroger.

H ٹونا *tonâ*, s. m., enchantement, fascination.

H ٹھار *thâr*, s. m., place, endroit.

H ٹھرانا *tharânâ*, v. a., fixer, arrêter.

H ٹھرنا *tharnâ*, v. n., être fixé.

S ٹھکانا *thikânâ*, s. m., fin, limite. ٹھکانے لگنا *thikâne lagnâ*, mourir, périr.

H ٹھنڈا *thandâ*, adj., frais.

H ٹھوکر *thokar*, s. f., coup de pied. ٹھوکر مارنا *thokar mârnâ*, donner un coup de pied.

H ٹھیک ٹھاک *thîk-thâk*, adj., soigné, ajusté, bien arrangé.

H ٹیسو *teçû*, s. m., fleurs de pala (*butea-frondosa*).

ث

A ثابت *sâbit*, adj., ferme, assuré, stable. ثابت کرنا *sâbit karnâ*, confirmer, établir.

A ثانی *sânî*, adj., second.

A ثمر *samar*, s. m., fruit.

A ثمرہ *samara*, s. m., fruit, résultat.

A ثنا *sanâ*, s. f., louange, applaudissement.

A ثواب *sawâb*, s. m., rétribution, récompense.

ج

P جا *jâ*, s. f., place, lieu. جا بجا *jâ-ba-jâ*, partout, en tout lieu. جا نشین *jâ-nischîn*, s. m., remplaçant, lieutenant, vice-gérant.

P جادو *jâdû*, s. m., charme, enchantement, conjuration. جادوگر *jâdûgar*, s. m., enchanteur, magicien.

P جاروب *jâ-rûb*, s. m., balai.

A جاری *jârî*, adj., coulant, courant, usuel. جاری کرنا *jârî karnâ*, mettre en circulation.

S جاڑا *jârâ*, s. m., froid, hiver.

S جاگنا *jâgnâ*, v. n., s'éveiller.

H جاگہ *jâgah*, s. f., place, lieu.

P جاگیر *jâguîr*, s. f., terre donnée en récompense par le prince, fief.

S جالی *jâlî*, s. f., treillis.

P جام *jâm*, s. m., verre, coupe, gobelet.

A جامع *jâmi*, adj., assemblé ; tout. جامع ہونا *jâmi honâ*, s'assembler.

P جامہ *jâma*, s. m., habit, veste.

P جان *jân*, s. f. m., vie, âme, esprit; dessein. || adj., cher, chéri. جان مارنا *jân-mârnâ*, vaincre, abattre. جان نثاری *jân niçârî*, s. f., action de se dévouer, de sacrifier sa vie.

S جانا *jânâ*, v. n., aller.

P جانان *jânân*, s. m. f., ami, amant.

A جانب *jâmb*, adv., vers.

H جانچنا *jânchnâ*, v. a., éprouver, expérimenter.

S جاننا *jânnâ*, v. a., connaître, croire, supposer.

P جانور *jânwar*, s. m., animal.

P جانی *jânî*, adj., de vie, de cœur, d'âme ; ami, amant.

P جاہ *jâh*, s. m., rang, dignité.

A جاہل *jâhil*, adj., ignorant, barbare.

P جایداد *jâe-dâd*, s. f., valeur, revenu assigné sur un fonds de terre.

S جب *jab*, adv., lorsque. جب تک *jab tak*, jusqu'à ce que.

I جبنه *jabna*, n. pr.

A جبهه *jabha*, s. m., front.

P جبین *jabîn*, s. f., front.

S جپنا *japnâ*, v. a., réciter le rosaire.

S جتن *jatan*, s. m., soin, précaution.

H جتنا *jitnâ*, adj., autant, autant que.

S جد *jad*, adv., lorsque.

P جدا *judâ*, adj., séparé, divisé ; sorti, parti.

P جدای *judâî*, s. f., séparation, absence.

S جدھ *judh*, s. m., bataille.

S جدھر *jidhar*, adv., où, partout où.

A جراحت *jarâhat*, s. f., plaie, blessure.

A جریب *jarîb*, s. m., mesure des terres, arpentage. جریب کرنا *jarîb karnâ*, dresser le plan.

A جریبی *jarîbî*, adj., qui appartient à la mesure des terres, d'arpentage.

S جڑ *jar*, s. f., racine, base.

A جزا *jazâ*, s. f., récompense.

S جس *jas*, s. m., réputation, renommée.

S جس *jis*, pr. cas oblique, qui, lequel. جس وقت *jis wact*, lorsque. جس قدر *jis-cadar*, tellement, à tel point.

P جست *jast*, s. f., saut, bond. جست مارنا *jast mârnâ*, sauter.

P جست وجو *just-o-jû*, s. f., recherche.

P جشن *jaschn*, s. m., festival, fête.

P جفا *jafâ*, s. f., oppression, violence.

P جفت *juft*, s. m., un couple, une paire.

S جگ *jug*, s. m., terme du jeu de trictrac, dame non couverte.

P جگر *jigar*, s. m., cœur, foie.

H جگمگانا *jagmagânâ*, v. n., briller, reluire.

H جگنون *jugnûn*, s. m. (dakh.), mouche de feu (*lampyris*).

H جگہ *jagah*, s. f., place, station.

S جل *jal*, s. m., eau.

A جلال *jalâl*, s. m., dignité, gloire. جلال الدین *jalâl-ud-dîn*, n. pr.

S جلانا *jalânâ*, v. a., brûler, faire brûler.

S جلانا *jilânâ*, v. a., vivifier, donner la vie, mettre au jour.

A جلا وطنی *jilâ-watanî*, s. f., bannissement.

H.P جل باز *jul-bâz*, s. m., fourbe.

S.H جل بل *jal-bal*, partic., brûlé, consumé.

P جلد *jald*, adj., prompt. || adv., promptement.

P جلدی *jaldî*, s. f., hâte, promptitude. || adv., promptement.

S جلنا *jalnâ*, v. n., brûler. جل اٹھنا *jal uthnâ*, s'enflammer, pétiller.

A جلو *jilau*, s. f., bride ; équipage,

suite. جلو دار *jilau-dâr*, suivant, écuyer.

A جلوہ *jalwa*, s. m., éclat. جلوہ گری *jalwa-garî*, s. f., éclat, splendeur. جلوہ نما *jalwa-numâ*, adj., brillant, resplendissant.

A جماعت *jamâat*, s. f., assemblée, société.

A جمال *jamâl*, s. m, beauté. جمال خان *jamâl khân*, n. pr.

A جم *jam*, s. f., assemblée. جم کرنا *jam karnâ*, assembler, s'assembler. جم ہونا *jam honâ*, s'assembler.

A جمعیت *jamiyat*, s. f., multitude.

A جملہ *jumla*, s. m., le tout, la somme, le total.

H جن *jin*, pron. rel. cas oblique, ceux, celles.

A جن *jinn*, s. m., génie, esprit, ange.

S جنا *janâ*, partic., né ; fils.

A جناب *janâb*, s. f., côté ; majesté, hauteur, excellence. Titre d'honneur : Sa Majesté.

A جنت *jannat*, s. f., paradis.

S جنجال *janjâl*, s. m., trouble, perplexité.

A جنس *jins*, s. m., genre, espèce, sorte ; meubles, marchandises.

A جنسیت *jinsiyat*, s. f., homogénéité.

P جنگ *jang*, s. f., bataille.

S جنگل *jangal*, s. m., forêt, jangle.

P جنگی *jangî*, adj., guerrier, combattant.

S جنما *jannâ*, v. n., accoucher, enfanter ; naître.

S جو *jo*, pr. rel., qui, lequel, celui qui. || conj., si. جو کچھ *jo kuchh*, tout ce que. جو کوی *jo koî*, quiconque.

S جوا *jûâ*, s. m., dé à jouer.

A جواب *jawâb*, s. m., réponse. جواب دینا *jawâb denâ*, répondre. جواب وسوال *jawâb o sawâl*, entretien, dialogue.

A جوار *juwâr*, s. m., voisinage.

A جوال *jauwâl*, adj., environnant, qui va autour.

P جوان *jawân*, adj., jeune.

P جوانمردی *jawân-mardî*, s. f., bravoure, courage.

P جوانی *jawânî*, s. f., jeunesse, adolescence.

S جوبن *jauban*, s. m., jeunesse, adolescence ; sein.

S جوت *jot*, s. f., éclat, lustre, brillant ; vue.

H جوتا *jûtâ*, s. m., soulier.

S جوتنا *jotnâ*, v. a., labourer.

S جودھا *jodhâ*, s. m., guerrier, combattant.

A جور *jaur*, s. m., violence, oppression.

H جورو *jorû*, s. f., femme, épouse.

S جوڑ *jor*, s. m., jonction, jointure.

S جوڑا *jorâ*, s. m., couple, consort; habit complet.

S جوڑنا *jornâ*, v. a., joindre, réunir.

P جوش *josch*, s. m., effervescence, émotion, passion. جوش مارنا *josch mârnâ*, bouillir.

S جوگی *joguî*, s. m., religieux hindou.

S جون *jaun*, pr. relat. V. جو *jo*. جون کا تون *jon kâ ton*, comme de fait, comme il est réellement.

I جوند *jaunad*, n. pr. de lieu.

S جونپور *jaunpûr*, n. pr. de ville.

H جونہین *jon-hîn*, adv., comme, de même que.

A جوہر *jauhar*, s. m., perle, joyau.

H جھاڑ *jhâr*, s. m., buisson.

A جہاز *jahâz*, s. m., vaisseau, navire.

P جہان *jahân*, s. m., le monde. جہان پناہ *jahân panâh*, protection du monde (titre honorifique).

H جہان *jahân*, adv., où. جہان تک *jahân tak*, jusque-là, jusqu'où, autant que.

S جھٹ *jhat*, adv., promptement.

H جھٹاسا *jhatâça*, s. m. (dakh.), pluie mêlée de vent.

S جھروکھا *jharokhâ*, s. m., jalousie d'une fenêtre.

H جھکانا *jhukânâ*, v. a., courber, incliner.

S جھلک *jhalak*, s. f., lustre, éclat, réflexion de la lumière.

H جھکنا *jhuknâ*, v. n., pencher, s'incliner.

H جھکورا *jhakorâ*, s. m., ondée, rafale.

H جھگڑا *jhagrâ*, s. m., querelle.

H جھنڈولا *jhandolâ*, adj., qui a un feuillage épais, verdoyant.

S جھوٹ *jhût* et جھوٹھ *jhûth*, s. m., mensonge, fausseté.

S جھوٹا *jhûtâ* et جھوٹھا *jhûthâ*, adj., faux, menteur.

S جھولا *jhûlâ*, s. m., balançoire.

S جھولانا *jhûlânâ*, v. a. (dakh.), balancer sur une escarpolette.

S جھولنا *jhûlnâ*, v. n., se balancer.

H جھوم *jhûm*, s. m., abondance de feuillage, amas de nuages.

H جھومکا *jhûmkâ*, s. m., pendant d'oreille en forme de cloche.

H جھومنا *jhûmnâ*, v. n., se balancer, branler la tête; s'amonceler, s'amasser.

A جہیز *jahez*, s. m., douaire.

H جھینگر *jhîngur*, s. m., grillon.

S جی *jî*, s. m., vie, âme, esprit. جی چرانا *jî churânâ*, refuser, négliger. جی مارنا *jî mârnâ*, mécontenter.

H جی *jî*, adv., oui. || s. m., maître, monsieur. جی دھج سنگھ سرگی *jî dhaj singh sarguî*, n. pr.

A جیب *jaib*, n. pr.

s جیت *jît*, s. f., victoire, action de gagner.

s جیتا *jîtâ*, adj., vivant. جیتی جی *jîte-jî*, vivant.

s جیتنا *jîtnâ*, v. a., vaincre, battre.

s جیٹھ *jeth*, s. m., le deuxième mois hindou (mai-juin).

s جیسا *jaiçâ*, adj. ou adv., comme, de même que.

s جینا *jînâ*, v. n., vivre.

s جیو *jîw* ou *jîû*, s. m., vie, âme.

s جیون *jyùn*, adv., comme, combien, lorsque, comme si.

چ

p چابک *châbuk*, adj., alerte, actif. چابک دست *châbuk-dast*, adroit.

p چادر *châdar*, s. f., drap.

p چار *châr*, adj., quatre. چارپای *châr-pâe*, lit, couchette. چار چشم *châr-i-chaschm*, entrevue.

p چارا *chârâ*, s. m., remède.

p چاشنی *châschnî*, s. f., saveur, bon goût, sirop.

p چاک *châk*, adj., déchiré. چاک کرنا *châk karnâ*, déchirer.

p چاکر *châkar*, s. m., serviteur, domestique.

T چاکو *châkù*, s. m., couteau.

s چال *châl*, s. f., manières, procédé, conduite, cours, usage. چال ڈھال *châl-dhâl*, id.

p چالاک *châlâk*, adj., adroit, laborieux.

p چالاکی *châlâkî*, s. f., activité, célérité.

s چالیس *châlîs*, adj., quarante.

s چاند *chând*, s. m., lune ; mois.

H چاول *châwal*, s. m., riz.

s چاہ *châh*, s. f., désir, goût, besoin.

p چاہ *châh*, s. m., fosse. چاہ غبغب *châh-i-ghabghab*, fossette du menton.

s چاہت *châhat*, s. f., désir, volonté.

s چاہنا *châhnâ*, v. a., aimer, vouloir.

H چپ *chup*, adj., silencieux, en silence.

H چھپنا *chhipnâ*, v. n., se cacher.

H چٹ *chat*, adv., à l'instant. چٹ کرنا *chat karnâ*, manger.

H چٹک *chatak*, s. f., adresse, vivacité.

H چھچھانا *chuchhânâ*, v. n., être mouillé, distiller de l'eau.

p چراغ *chirâgh*, s. m., lampe. چراغدان *chirâgh-dân*, console pour soutenir une lampe.

s چرانا *churânâ*, v. a., voler, dérober.

P چرخ *charkh*, s. m., roue; motion circulaire; ciel, firmament. چرخ زن *charkh-zan*, adj., tournant. || s. m., fileur.

P چرغ *chargh*, s. m., sorte de faucon.

S چرنا *charnâ*, v. n., paître, manger.

H چڑھانا *charhânâ*, v. a., faire monter, élever, placer, offrir.

H چڑھای *charhâî*, s. f., ascension.

H چڑھنا *charhnâ*, v. n., monter.

P چشم *chaschm*, s. f., œil. چشم پوشی *chaschm-poschî*, action de détourner les yeux.

S چکا *chakkâ*, adj., épais, épaissi.

S چکنا *chiknâ*, adj., gras, huileux.

H چکنا *chuknâ*, v. n., finir, terminer.

S چکناهٹ *chiknâhat*, s. f., graisse.

S چکنای *chiknâî*, s. f., graisse.

S چکوری *chakorî*, s. f., bartavelle, sorte de perdrix que l'on suppose amoureuse de la lune.

S چکھنا *chakhnâ*, v. a., goûter.

P چگل *chiguil*, ville du Turkestan célèbre par la beauté de ses habitants.

S چلانا *chalânâ*, v. a., faire marcher, faire sortir.

S چلن *chalan*, s. m., coutume, usage, cours, circulation.

S چلنا *chalnâ*, v. n., marcher.

H چمک *chamak*, s. f., éclat.

H چمکنا *chamaknâ*, v. n., briller, reluire.

P چمن *chaman*, s. m., parterre, jardin, plate-bande.

P چنار *chinâr*, s. m., platane.

P چنانچہ *chunânchi*, adv., comme, tel, ainsi que, tellement que.

H چنبل *chambal*, s. m., bois de champal.

S چنپا *champâ*, s. m., champac (*michelia champaca*). چنپا کلی *champâ-kalî*, s. f., collier dont chaque pièce ressemble à une fleur non épanouie du champac.

S چند *chand*, s. m., lune; mois.

P چند *chand*, adj., quelque.

P چنگ *chang*, s. m., harpe; nom d'une couleur au jeu de cartes.

S چنگا *changâ*, adj., bien portant. چنگا بھلا *changâ bhalâ*, qui est en bonne santé.

H چوبھنا *chûbhnâ*, v. n., pénétrer, percer.

S چوپڑ *chaupar*, s. f., sorte de jeu que l'on joue avec des dés.

S چوتھا *chauthâ*, adj., quatrième.

H چوٹ *chot*, s. m., coup.

S.P چودانگ *chaudâng*, s. m., nom d'un corps de troupe destiné à la garde du roi.

S چودہ *chaudah*, adj., quatorze.

S چور *chor*, s. m., voleur.

S چوری *chorî*, s. f., vol, larcin.
H چوڑا *chaurâ*, adj., large.
H چوڑای *chaurâî*, s. f., largeur.
H چوک *chauk*, s. m., marché.
H چوکی *chaukî*, s. f., poste, corps de garde, banc, siége.
S.P چوگرد *chau-guird*, adv., de tous côtés, tout autour, aux environs.
S چومنا *châmnâ*, v. a., baiser.
P چون *chûn*, adv., comme, de même que.
S چونا *chûnâ*, v. n., couler, s'écouler, distiller.
H چھاپا *chhâpâ*, s. m., attaque nocturne.
H چھاتی *chhâtî*, s. f., poitrine, sein.
S چہار *chahâr*, adj., quatre. چہار پای *chahâr pâe*, lit, estrade.
S چھالا *chhâlâ*, s. f., pustule, bouton.
H چھاننا *chhânnâ*, v. a., chercher, observer, considérer.
H چھپانا *chhipânâ*, v. a., cacher.
H چھپر *chhappar*, s. m., toit de chaume.
H چھپنا *chhapnâ*, v. n., se cacher.
S چھٹ *chhut*, adv., mais, excepté, sauf.
P چہرہ *chihra*, s. m., visage, face.
S چھری *chhurî*, s. f., couteau.
S چھڑانا *chhurânâ*, v. a., délivrer, ôter.

H چھکڑا *chhakrâ*, s. m., sorte de voiture.
S چھل *chhal*, s. m., fraude, tromperie.
H چھلا *chhallâ*, s. m., bague.
H چھلکا *chhilkâ*, s. m., peau, pelure d'un fruit.
S چھلنا *chhalnâ*, v. a., tromper.
S چھوٹا *chhotâ*, adj., petit, peu. چھوٹا بڑا *chhotâ barâ*, petit et grand, de différentes sortes.
S چھوٹنا *chhûtnâ*, v. n., échapper. || v. a., laisser. V. چھوڑنا *chhornâ*.
S چھورنا *chhornâ*, v. a. (dakh.). V. چھوڑنا.
S چھوری *chhûrî*, s. f., couteau.
S چھوڑنا *chhornâ*, v. a., laisser, quitter.
H چھونا *chhûnâ*, v. a., toucher.
S چھہ *chhah*, adj., six.
S چھیاسٹھ *chhiyâçath*, adj., soixante-six.
S چھین *chhîn*, adj., dévasté, aminci, petit.
H چھینا *chhînâ*, v. a. (dakh.), couper, piquer, toucher.
S چیت *chait*, s. m., le douzième mois hindou (mars-avril).
P چیز *chîz*, s. f., chose.
P چین *chîn*, s. f., la Chine.
H چین *chain*, s. m., repos, tranquillité.
H چیونٹا *chyûntâ*, s. m., fourmi noire.

ح

ا حاجت *hâjat*, s. f., besoin, nécessité; espérance.

ا حاسد *hâcid*, adj., envieux.

ا حاشیه *haschiya*, s. m., note marginale.

ا حاصل *hâcil*, s. m., profit, résultat. || adv., en un mot. حاصل هونا *hâcil honâ*, résulter, être acquis.

ا حاضر *hâzir*, adj., présent, en présence. حاضر کرنا *hâzir karnâ*, présenter, offrir. حاضر هونا *hâzir honâ*, se présenter. حاضر هونی والا *hâzir hone wâlâ*, assistant, spectateur.

ا حاکم *hâkim*, s. m., gouverneur, chef.

ا حال *hâl*, s. m., état, circonstance, affaire.

ا حالت *hâlat*, s. f., état.

ا حالی *hâlî*, adj., nouveau. || adv., nouvellement.

ا حبس *habs*, s. m., prison; emprisonnement.

ا حجتی *hujjatî*, adj., raisonneur, disputeur.

ا حجله *hajla*, s. m., lit et chambre nuptiale.

ا حد *hadd*, s. f., limite, extrémité.

ا حرام *harâm*, adj., prohibé, défendu.

حرام خوار *harâm-khâr*, et حرام خور *harâm-khor*, celui qui gagne sa vie par des moyens iniques. حرام خوری *harâm-khorî*, action d'employer des moyens iniques. حرام زدگی *harâm-zadaguî*, s. f., bassesse, infamie.

ا حرص *hirs*, s. f., désir, empressement.

ا حرف *harf*, s. m., blâme, tache, souillure.

ا حرکت *harkat*, s. f., action, conduite. || pl. حرکات et حراکت.

ا حرم *haram*, s. m., concubine. حرم زاده *haram zâda*, bâtard, coquin, vaurien.

ا حرمت *hurmat*, s. f., respect, considération.

ا حریف *harif*, s. m., adversaire, rival.

ا حس *hiss*, s. m., sentiment, sympathie.

ا حساب *hiçâb*, s. m., compte, calcul.

ا حسب *hasb*, adv., selon, conformément à.

ا حسد *haçad*, s. m., envie, jalousie.

ا حسرت *hasrat*, s. f., regret, désir.

ا حسن *husn*, s. m., beauté.

ا حسن *haçan*, adj., beau, bon.

ا حسنہ *husna*, s. m. (dakh.), beauté.

ا حسین *huçain*, adj., beau. حسین شاہ *huçain schâh*, n. pr.

ا حشر *haschr*, s. f., assemblée; la résurrection générale.

ا حشرات *haschrât*, s. f. pl., bourdonnement, bruit confus.

ا حشمت *haschmat*, s. f., état, dignité.

ا حصہ *hissa*, s. m., part, portion.

ا حضر *hazar*, s. m., résidence.

ا حضرت *hazrat*, s. f., présence; majesté.

ا حضور *huzûr*, s. m., présence; la cour, le gouvernement.

ا حفاظت *hifâzat*, s. f., garde. حفاظت کرنا *hifâzat karnâ*, garder.

ا حفظ *hifz*, s. m., mémoire; garde, conservation.

ا حق *hacc*, s. m., vérité; jugement; Dieu. حق تعالی *hacc taâla*, le Très-Haut.

ا حقوق *hucûc*, s. m. pl., les droits.

ا حقیقت *haquîcat*, s. f., vérité, récit fidèle.

ا حقیقی *haquîquî*, adj., réel, véritable. حقیقی بھای *haquîquî bhâî*, propre frère.

ا حکام *hukkâm*, s. pl., gouverneurs.

ا حکم *hukm*, s. m., ordre, commandement.

ا حکم *hakam*, s. m., connaissance, sagesse.

ا حکمت *hikmat*, s. f., sagesse.

ا حکومت *hukûmat*, s. f., souveraineté.

ا حکیم *hakîm*, s. m., médecin.

ا حلاج *hallâj*, s. m., cardeur de laine.

ا حلال *halâl*, adj., légal, permis.

ا حلاوت *halâwat*, s. f., douceur.

ا حلقوم *hulcûm*, s. m., gorge, gosier.

ا حلقہ *halca*, s. m., anneau.

ا حماقت *himâcat*, s. f., folie, stupidité.

ا حمایت *himâyat*, s. f., protection, garde.

ا حمد *hamd*, s. f., louange.

ا حملہ *hamla*, s. m., assaut, attaque.

ا حمیت *hamiyat*, s. f., zèle, point d'honneur.

ا حنا *hinnâ*, s. f., poudre du *lawsonia inermis*, qui sert à teindre les mains et les pieds.

ا حواس *hawâss*, s m. pl., les sens.

ا حوالہ *hawâla*, s. m., charge, soin, gardo. حوالی کرنا *hawâle karnâ*, coufier, donner en garde.

ا حور *hûr*, s. f., houri. حور العین *hûr ul-ain*, qui a des yeux de gazelle.

ا حویلی *hawelî*, s. f., maison, demeure.

ا حیا *hayâ*, s. f., modestie, honte.

A حیات *hayât*, s. f., vie.

A حیثیت *haiciyat*, s. f., capacité, mérite.

A حیران *hairân*, adj., étonné, confondu. حیران کرنا *hairân karnâ*, étonner.

A حیرانی *hairânî*, s. f., étonnement, confusion.

A حیرت *hairat*, s. f., stupeur, étonnement, perturbation d'esprit.

A حیله *hîla*, s. m., fraude, artifice. حیله گر *hîla-gar*, artificieux, fourbe.

خ

A خاتمه *khâtima*, s. m., fin, conclusion.

P خار *khâr*, s. m., épine; éperon.

A خاص *khâss*, adj., excellent; particulier, privé, dont l'usage est réservé au prince. خاص وعام *khâss-o-âmm*, noble et roturier.

A خاصه *khâssa*, adj., excellent. V. خاص *khâss*.

A خاطر *khâtir*, s. f. (dakh. m.), esprit, intention, dessein. || postp., pour. خاطر جمع *khâtir-jam*, adj., consolé, encouragé, content. خاطر خواه *khâtir-khâh*, adj., conforme aux désirs. خاطرداری *khâtir-dârî*, s. f., encouragement. خاطر کرنا *khâtir karnâ*, encourager; s'amuser.

P خاک *khâk*, s. f., poussière, cendre.

P خاکروب *khâk-rob*, s. m., balayeur.

A خال *khâl*, s. m., tache de la peau, signe.

A خالص *khâlis*, adj., pur, sincère.

A خالق *khâlic*, s. m., le Créateur.

A خالی *khâlî*, adj., vide, privé, dénué; pur. || adv., purement, uniquement.

P خام *khâm*, adj., cru (non cuit), vert; inhabile. خام طمعی *khâm-tamaî*, s. f., action de former ou d'entretenir de vains désirs.

P خاموش *khâmosch*, adj., silencieux.

P خامه *khâma*, s. m., plume, roseau pour écrire.

P خان *khân*, s. m., prince, titre en usage chez les Pathans.

P خاندان *khândân*, s. m., famille, race.

P خانمان *khânmân*, s. m., mobilier, fourniture de ménage.

P خانه *khâna*, s. m., maison. خانه آباد *khâna âbâd*, adj., heureux, prospère; sorte de vœu ou de salutation : Puisse votre maison prospérer! خانه دار *khâna-dâr*, s. m.,

maître de maison, chef de famille. خانه دامادی *khâna-dâmâdî*, s. f., état d'un gendre qui vit dans la maison de son beau-père. خانه زاد *khâna-zâd*, s. m., le fils d'une esclave. خانه نشین *khâna-nischîn*, qui reste à la maison.

P خاوند *khâwind*, s. m., maître, mari.

P خبر *khabar*, s. f., nouvelle, information. خبر دار *khabar-dâr*, adj., qui est instruit, informé, qui est sur ses gardes, qui prend soin. || interj., prends garde! خبر دار کرنا *khabar-dâr karnâ*, dire de prendre garde, dire : Gare! خبر داری *khabar-dârî*, s. f., action de prendre garde. خبر دینا *khabar denâ*, annoncer. خبر رکھنا *khabar rakhnâ*, être informé, instruit. خبر کرنا *khabar karnâ*, annoncer. خبر گیری *khabar-guîrî*, s. f., information, examen. خبر لینا *khabar lenâ*, prendre des informations, prendre soin.

A خجل *khajil*, adj., modeste.

A خجلت *khijlat*, s. f., honte, modestie, rougeur.

P خدا *khudâ*, s. m., Dieu.

P خداوند *khudâwand*, s. m., Seigneur, Dieu.

P خدای *khudâî*, s. f., divinité.

A خدمت *khidmat*, s. f., service.

خدمتگار *khidmat-gâr*, s. m., serviteur.

A خراب *kharâb*, adj., mauvais; ravagé. خراب کرنا *kharâb karnâ*, ravager, ruiner.

A خرابات *kharâbât*, s. f., cabaret.

A خرابی *kharâbî*, s. f., ruine.

A خراج *khirâj*, s. m., taxe, impôt, revenu.

A خراد *kharâd*, s. f., tour d'un tourneur. خراد چڑھنا *kharâd charhnâ*, être fait au tour.

A خرادنا *kharâdnâ*, v. a., tourner, faire au tour.

A خرج *kharj*, et خرچ *kharch*, s. m., fourniture, dépense, emploi. خرچ کرنا *kharch-karnâ*, employer.

A.P خردمند *khirad-mand*, adj., sage, intelligent.

P خرمن *khirman*, s. moisson, tas de grain, grange.

P خریدا *kharîdâ*, adj. (dakh.), acheté.

P خریدار *kharîdâr*, s. m., marchand, acheteur.

P خرید فروخت *kharîd-farokht*, s. f., vente et achat, commerce.

A خزانه *khizâna*, s. m., magasin, grenier, trésor.

P خسته *khasta*, adj., blessé, affligé. خسته حالی *khasta-hâlî*, s. f., affliction, détresse.

P خشک *khuschk*, adj., sec, fané.

P خشکی *khuschki*, s. f., sécheresse.

A خصلت *khaslat*, s. f., qualité, nature, disposition.

A خصم *khaçam*, s. m., mari, époux.

A خصوصا *khuçûçân*, adv., surtout, principalement.

A خصوصیت *khuçûciyat*, s. f., particularité, liaison, amitié.

A خصی *kacî*, s. m., bouc.

A خصیا *khaciyâ*, n. pr. de montagne.

A خضر *khizr*, n. pr. d'un prophète de l'ancienne loi : Élie.

A خط *khatt*, s. m., lettre, épître; ligne ; écriture ; moustaches, barbe, poil follet.

A خطاب *khitâb*, s. m., titre.

A.P خطاوار *khatâ-wâr*, s. m., pécheur.

A خطبه *khutba*, s. m., prône public des Musulmans.

A خطر *khatar*, خطرا *khatrâ* et خطرة *khatra*, s. m., danger, risque, crainte.

A خطوط *khutût*, pl. de خط *khatt*, lignes, rayons. خطوط شعاعی *khutût-i-schuâî*, rayons du soleil.

A خطه *khitta*, s. m., contrée, territoire.

P خفا *khafâ*, adj., fâché, en colère.

P خفگی *khafaguî*, s. f., dépit, colère.

A خلاص *khalâs*, s. m., délivrance. خلاص کرنا *khalâs karnâ*, délivrer.

A خلاف *khilâf*, s. m., fausseté ; opposition. || adv., en opposition, au contraire.

A خلجی *khalajî*, n. pr.

A خلخال *khalkhâl*, s. m., anneau d'or ou d'argent que les femmes portent au coude-pied.

A خلعت *khilat*, s. m. f., habit d'honneur donné par un prince.

A خلق *khalc*, s. f. (dakh. m.), peuple, créature.

A خلقت *khilcat*, s. f., la création, les créatures, le peuple.

A خلل *khalal*, s. m., trouble, interruption, préjudice, dommage.

A خلوت *khalwat*, s. f., retraite, cabinet. خلوت خانه *khalwat khâna*, appartement particulier.

P خم *kham*, s. m., boucle de cheveux.

A خمار *khumâr*, s. m., ivresse.

A خمس *khums*, s. m., un quine (au jeu de trictrac).

P خند *khand*, s. m. (dakh.), rire, sourire.

P خندان *khandân*, adj., riant, gai, joyeux.

A خندق *khandac*, s. m., fossé.

P خندهٔ *khanda*, s. m., rire, sourire. خندهٔ زار *khanda-zâr*, séjour du ris. خندهٔ زن *khanda-zan*, riant, brillant. خندهٔ لب *khanda-lab*, qui a le sourire sur les lèvres.

P خنیاگر *khunyâ-gar*, s. m., musicien, ménétrier.

P خو *kho*, s. f., usage, coutume.

P خواب *khâb*, s. m., sommeil, songe. خوابگاه *khâb-gâh*, chambre à coucher.

P خوابیده *khâbîda*, partic., endormi.

P خواجه *khâja*, s. m., gentilhomme, personnage de distinction, monsieur.

P خوار *khâr*, adj., pauvre, malheureux.

P خواسته *khâsta*, partic., voulant, qui a le désir. خدا نخواسته باشد *khudâ na-khâsta bâschad*, à Dieu ne plaise !

A خواص *khawâss*, s. pl., propriétés, qualités, particularités.

P خوان *khân*, s. m., baquet, table.

P خواه *khâh*, conj., soit, ou, ou bien.

P خواهش *khâhisch*, s. f., désir.

P خوب *khûb*, adj., beau, bon. || adv., bon, bien. خوب رو *khûb-rû*, adj., beau. خوب صورت *khûb-sûrat*, adj., beau. خوب صورتی *khûb-sûratî*, s. f., beauté.

P خوبان *khûbân*, pl. de خوب *khûb*, beaux ; les belles.

P خوبتر *khûbtar*, adj., meilleur ; très-bon, très-beau.

P خوبی *khûbî*, s. f., beauté.

P خود *khûd*, pr., soi-même ; lat. *ipse*. خود بخود *khûd ba-khûd*, de soi-même, spontanément. خود غرض *khûd-gharaz*, intéressé, rusé, égoïste. خود نما *khûd-numâ*, vain, présomptueux.

P خور *khûr*, *khor*, s. m., nourriture.

P خوراک *khûrâk*, s. f., vivres, comestibles.

P خوردنی *khûrdanî*, s. f., provision, comestibles.

P خورش *khûrisch*, s. f., le boire et le manger, vivres.

P خورشید *khûrsched*, s. m., soleil.

P خورم *khûrram*, n. pr.

P خوش *khûsch*, adj., gai, agréable, joyeux. خوشبو *khûsch-bo*, adj., odorant, suave. خوشبو دار *khûsch-bodâr*, suave, aromatique. خوش خرامی *khûsch-khirâmî*, s. f., démarche gracieuse. خوش دل *khûsch-dil*, adj., heureux, joyeux. خوش رنگ *khûsch-rang*, adj., d'une belle couleur. خوش وقتی *khûsch-wactî*, s. f., bonheur, bonne fortune.

P خوشتر *khûschtar*, adj., plus beau, plus agréable.

P خوشی *khûschî*, s. f., joie, plaisir. خوشی کرنا *khûschî karnâ*, s'amuser.

P خون *khûn*, s. m., sang. خون خرابه *khûn kharâba*, s. m., action saugui-

naire, meurtre. خون ریزی *khûn rezî*, s. f., effusion de sang. خون کرنا *khûn karnâ*, tuer. خون ناب *khûn-nâb*, s. m., larmes de sang, violent chagrin.

P خویش *khesch*, s. m., parent, proche, allié.

P خیابان *khiyâbân*, s. m., plate-bande d'un parterre.

A خیار *khiyâr*, s. m., concombre.

A خیال *khayâl*, s. m,, imagination, idée, considération.

A خیانت *khiyânat*, s. f., perfidie, trahison.

A خیر *khair*, adj,, bon, bien. خیرخواہ *khair-khâh*, adj., bienveillant. خیر خواهی *khair-khâî*, s. f., bienveillance, bonne volonté.

A خیرات *khairât*, s. f., aumône, charité.

P خیل *khail*, s. f., armée, troupe, multitude. || s. m., nom d'une tribu d'Afghans. خیل دار *khail-dâr*, qui appartient à la tribu de Khail.

د

A داخل *dâkhil*, partic., entrant, entré. داخل کرنا *dâkhil karnâ*, faire entrer, introduire. داخل هونا *dâkhil honâ*, entrer, pénétrer.

P داد *dâd*, s. f., justice, équité; revanche.

H دادا *dâdâ*, s. m., aïeul paternel.

S دادر *dâdur*, s. m., grenouille.

A دار *dâr*, s. m., demeure, maison. دار السلطنت *dâr-ul-saltanat*, s. m., la capitale.

P دار *dâr*, en comp., possesseur de, doué de.

P داروغه *dârogha*, s. m., intendant.

P داغ *dâgh*, s. m., tache, brûlure, cautère. || adj., blessé.

P دام *dâm*, s. m., rets, filet.

H دام *dâm*, s. m., petite monnaie, obole.

P دامادی *dâmâdî*, s. f., état ou qualité de gendre.

P دامان *dâmân* et دامن *dâman*, s. m., bord; pan d'un vêtement; robe.

P دان *dân*, affixe indiquant le lieu où est un objet.

P دانا *dânâ*, adj., sage, savant.

P دانای *dânâî*, s. f., sagesse.

S دانت *dânt*, s. m., dent.

S دانڈ *dând*, s. m., sorte de tambour.

P دانست *dânist*, s. f., connaissance, opinion.

P دانستگی *dânistagui*, s. f., connaissance, science.
P داند *dâna*, s. m., grain. داند کرنا *dâna karnâ*, briser, détruire.
P دانی *dânî*, s. f., connaissance.
P دانی زاد *dâne-zad*, adj. (dakh.), misérable.
S دای *dâî*, en comp., donnant.
A دایرہ *dâîra*, s. m., cercle, circonférence.
S دبلا *dublâ*, adj., mince, maigre.
H دبنا *dabnâ*, v. n., se baisser, être abattu, se retirer. دب نکلنا *dab nikalnâ*, être accablé.
P دختر *dukhtar*, s. f., fille. دخترز *dukhtar-i-raz*, le vin (la fille de la vigne).
S ددهیل *dudhail*, adj., qui donne du lait.
P در *dar*, s. m., porte.
P در *dar*, prép., dans.
A در *durr*, s. m., perle.
P دراز *darâz*, adj., long.
P درازی *darâzî*, s. f., longueur, étendue.
S درپن *darpan*, s. m., miroir.
P درپی *dar-pai*, à la suite, à la poursuite, sur les traces. درپی هونا *dar-pai honâ*, poursuivre, être à la poursuite.
P درپیش *dar-pesch*, adv., devant.
A درجہ *darja*, s. m., degré, rang, dignité.

P درخت *darakht*, s. m., arbre.
P درد *dard*, s. m., peine, affliction.
P دردامن *dar-dâman*, broderie qui est sur le bord d'une robe.
A درس *dars*, s. m., lecture, leçon.
P درست *durust*, adj., droit, juste, vrai, propre.
S درسن *darsan*, s. m., entrevue, apparence.
P درشتی *duruschtî*, s. f., rudesse, sévérité.
P درکار *darkâr*, adj., nécessaire.
P درگاہ *dargâh*, s. f., cour, palais.
P درگذرنا *dar-guzarnâ*, v. n., s'abstenir, passer outre.
P درم *diram*, s. m., drachme.
P درماہہ *dar-mâha*, s. m., salaire, gages mensuels.
P درمیان *dar-miyân*, postp., entre, parmi, dans.
P درندہ *daranda*, adj., féroce, cruel.
P دروازہ *darwâza*, s. m., porte.
P درود *durûd*, s. f., salutation, bénédiction.
P درویش هروی *darwesch harawî*, n. pr.
P درهم *darham*, adj., confus, confondu.
P دریا *daryâ*, s. m., la mer; rivière.
P دریافت *daryâft*, s. f., entendement, intelligence.
P دریاو *daryâo*, s. m. (dakh.), rivière.
P دریدہ *darîda*, adj., brisé, rompu.

P دریغ *daregh*, s. m., répugnance.

P دریغا *dareghâ*, interj., hélas!

S دس *das*, adj., dix.

S دس *dis*, s. f., côté.

P دست *dast*, s. m., main. دست افشان *dast-afschân*, celui qui étend les mains en dansant. دست بردار هونا *dast-bardâr honâ*, laisser, s'abstenir, cesser. دست بسته *dast-basta*, qui a les mains jointes (en signe de respect). دست خط *dast-khatt*, s. m., signature. دست قدرت *dast-cudrat*, s. f., pouvoir, habileté. دست گیری *dast-guîrî*, s. f., action de prendre la main. دست یاب *dast-yâb*, ami, associé, compagnon (?).

P دستار *dastâr*, s. f., turban.

P دستور *dastûr*, s. m., coutume, usage.

S دسنا *disnâ*, v. n., apparaître.

P دشت *dascht*, s. m., désert, forêt.

P دشمن *duschman*, s. m., ennemi, adversaire.

P دشمنی *duschmanî*, s. f., haine, hostilité.

A دعوا et دعوی *dawâ*, s. m., procès; plainte, réclamation. دعوا کرنا *dawâ karnâ*, réclamer, prétendre à.

I دفلا *duffalâ*, n. pr. de montagne.

A دق *dicc*, s. m., fièvre; trouble. دق کرنا *dicc karnâ*, troubler; exaspérer.

A دقیق *daquîc*, adj., difficile.

S دکھ *dukh*, s. m., douleur, affliction. دکھ بھرنا *dukh bharnâ*, travailler, se donner de la peine, souffrir. دکھ دای *dukh dâî*, adj., affligeant. || s. f., affliction, ennui.

S دکھانا *dikhânâ*, v. a., montrer, faire voir.

S دکھن *dakhan*, s. m., le Sud; nom de province.

S دکھن کول *dakhan-kol*, n. pr. d'une province d'Assam.

S دکھنی *dakhanî*, adj., méridional. || subst., le dialecte dakhni ou du Dékhan.

P دگر *digar*, adj., autre.

S دل *dal*, s. m., nombreux corps de troupe.

P دل *dil*, s. m., cœur. دلآسا *dil-âçâ*, s. m., consolation, encouragement. دلآویز *dil-âwez*, adj., ravissant, charmant. دلبر *dil-bar*, adj., ravissant. دل بسته *dil-basta*, adj., attaché, lié par l'amitié. دلبند *dil-band*, adj., attrayant. دل تنگ *dil-tang*, adj., affligé, chagrin. دل جمعی *dil-jamî*, s. f., aise, contentement. دل چسپ *dil-chasp*, adj., délicieux, enchanteur. دل چل *dil-chal*, brave, résolu, entreprenant. دل خواہ *dil-khâh*, s. m., désir du cœur. دل دار *dil-dâr*, adj., charmant. دل داری

dil-dârî, s. f., consolation, encouragement. دل ربا *dil-rubâ*, adj., attrayant, ravissant. دل ربای *dil-rubâî*, s. f., charme, attrait. دلکش *dil-kasch*, adj., attrayant. دلکشای *dil-kuschâî*, s. f., délices. دلگیر *dil-gîr*, adj., mélancolique, chagrin.

S دلانا *dilânâ*, v. a., faire donner, assigner.

P دلم *dilam* (mot persan), mon cœur.

P دلیری *dilerî*, s. f., intrépidité, courage.

A دلیل *dalîl*, s. f., argument, démonstration.

P دم *dam*, s. m., haleine, souffle; élasticité; enjouement; moment. دم بدم *dam-ba-dam*, de moment en moment, à chaque instant. دم دینا *dam denâ*, aveugler, tromper.

P دم *dum*, s. f., fin, extrémité.

P دماغ *dimâgh*, s. m., cerveau.

P دمساز *dam-sâz*, adj., qui s'accorde; confident.

P دن *din*, s. m., jour. دن بدن *din-ba-din*, de jour en jour, chaque jour.

S دند *dand*, s. m. (dakh.), punition, châtiment.

P دندان *dandân*, s. m., dent.

P دنگ *dang*, adj., étonné.

A دنیا *dunyâ*, s. f., le monde.

A دنیاوی *dunyâwî*, adj., qui appartient au monde, humain, mondain.

P دو *do*, adj., deux. دو بارہ *do bâra*, doux fois, do nouveau. دو رستہ *do rasta*, des deux côtés, à droite et à gauche.

A دوا *dawâ*, s. f., remède, médecine.

S دوار *dwâr*, s. m., porte.

P دوازدہ *duwâzda*, adj., douze.

P دوالی بند *dûâlî-band*, s. m., soldat qui porte un baudrier de cuir.

P دوانا *diwânâ* et دوانہ *diwâna*, adj., fou, insensé.

A دوای *dawâî*, s. f. (dakh.), remède, médecine.

S دوبر *dûbar*, adj., difficile.

P دود *dûd*, s. m., fumée.

P دور *dûr*, s. f., distance, éloignement. || adj., loin, éloigné. دور بینی *dûr bînî*, s. f., prévoyance, prudence.

A دور *daur*, s. m. (dakh. f.), le tour.

A دوران *daurân*, s. m., le temps.

S دوڑانا *daurânâ*, v. a., faire courir, faire galoper, lancer.

S دوڑنا *daurnâ*, v. n., courir.

S دوس *dos*, s. m., faute, crime.

P دوست *dost*, s. m., ami. دوستداری *dost-dârî*, s. f., amitié.

P دوستی *dostî*, s. f., amitié.

S دوسرا *dûsrâ*, adj., second. دوسری *dûsre*, adv., secondement, ensuite.

P دوکان *dûkân*, s. m., boutique.

دوکاندار *dûkân-dâr*, marchand établi.

S دوکھ *dokh*, s. m., faute, crime.

A دولت *daulat*, s. f., fortune, richesse, félicité; le gouvernement, l'État. دولتخان *daulat-khân*, n. pr. دولتخواهی *daulat-khâhî*, s. f., bienveillance, bonne disposition pour la prospérité d'un État. دولتمند *daulat-mand*, adj., riche, opulent.

P دوم *duwum*, adj., second; secondaire, inférieur.

A دون *dûn*, adj., vil, bas, méprisable.

I دونا *dûnâ*, n. pr. de ville.

S دونا *dûnâ* et (dakh.) دونان *dûnân*, adj., double.

S دونو *dono* et دونون *donon*, adj., tous deux.

S دوهای *dohâî*, s. f., action de demander justice, serment.

S دهان *dhân*, s. m., riz.

H دهاندهلی *dhândhlî*, s. m., chicaneur.

A دهر *dahr*, s. m., temps; le monde.

S دهرتی *dhartî*, s. f., terre.

S دهرم *dharam*, s. m., loi, religion, coutume.

S دهرن *dharan*, s. f., nombril, veine ombilicale.

S دهرنا *dharnâ*, v. a., placer, mettre.

H دهڑک *dharak*, s. f., et دهڑکا *dharkâ*, s. m., crainte, palpitation.

H دهکدهکی *dhukdhukî*, s. f., ornement porté sur le sein; trouble, inquiétude.

P دهل *duhal* ou *duhul*, s. m., tambour.

P دهلی *dihlî*, n. pr. de ville, Dehli.

H دهمار *dhamâr*, s. m. (dakh. f.), nom d'un mode d'harmonie.

P دهن *dahan*, s. m., bouche.

S دهنا *dahnâ*, adj., droit, du côté droit.

S دهنا *dahnâ*, v. n., brûler.

S دهنی *dhanî*, s. m., possesseur, propriétaire.

H دهوپ *dhûp*, s. f., clarté ou chaleur du soleil, rayons.

S دهور *dhûr*, s. f., poussière.

H دهوکها *dhokhâ*, s. m., doute, hésitation; déception, désappointement.

H دهوم *dhûm*, s. f., tumulte, bruit.

S دهونا *dhonâ*, v. a., laver.

S دهونین *dhonîn*, s. f. (dakh.), fumée.

S دیا *diyâ*, s. m., lampe.

A دیار *diyâr*, s. m., contrée, province.

A دیانت *diyânat*, s. f., conscience, honnêteté. دیانت دار *diyânat-dâr*, consciencieux, honnête.

A دیباجه *dîbâja*, s. m., préambule, préface.

S دیپالپور *daipâlpûr*, n. pr. de lieu.

P دید *dîd*, s. m., vue, aspect.

P دیدار *dîdâr*, s. m., vue, entrevue: n. pr. d'homme.
P دیدہ *dîda*, s. m., œil.
P دیر *der*, s. f., délai, retard, long temps.
S دیس *des*, s. m., contrée, territoire.
دیس دیسا *des-deçâ*, de contrée en contrée.
S دیسی *decî*, adj., indigène, natif.
S دیکھا دیکھی *dekhâ-dekhî*, s. f., concurrence, innovation.
S دیکھانا *dekhânâ*, v. a., faire voir, montrer.
S دیکھای *dekhâî*, s. f., apparence.
دیکھای دینا *dekhâî denâ*, paraître.

S دیکھن *dekhan*, s. m., vue, action de voir.
S دیکھنا *dekhnâ*, v. a., voir, regarder.
S دیکھنا *dîkhnâ*, v. n., paraître.
S دیکھو *dekho*, n. pr. de rivière.
A دین *dîn*, s. m., foi, religion, loi.
S دینا *denâ*, v. a., donner.
P دیو *dew*, s. m., démon, mauvais génie.
P دیوار *dîwâr*, s. f., mur, muraille.
S دیوالی *dewâlî*, s. f., fête des Lampes dans le mois de kârtik.
P دیوان *dîwân*, s. m., divan. دیوان خانہ *dîwân khâna*, salle d'audience.
P دیوانا *dîwânâ* et دیوانہ *dîwâna*, adj., fou, insensé.

ڈ

S ڈاڑھی *dârhî*, s. f., barbe.
H ڈالنا *dâlnâ*, v. a., jeter, abattre. ڈال دینا *dâl-denâ*, jeter.
H ڈالی *dâlî*, s. f., présent de fruits ; branche.
S ڈرانا *darânâ*, v. a., épouvanter. || adj., terrible.
S ڈرنا *darnâ*, v. n., craindre, avoir peur.
H ڈگمگنا *dagmagnâ*, v. n. (dakh.), trembler, vaciller.
S ڈنکا *dankâ*, s. m., timbale.

S ڈوانڈول *duwândol*, adj. (dakh.), errant, sans feu ni lieu.
H ڈوبنا *dûbnâ*, v. n., plonger, être submergé.
H ڈورا *dorâ*, s. m., fil, cordon.
H ڈوری *dorî*, s. f., cordon.
P ڈول *dol*, s. m., seau.
H ڈول *daul*, s. m., forme, façon.
S ڈولا *dolâ*, s. m., espèce de chaise.
H ڈھال *dhâl*, s. f., bouclier.
H ڈھانپنا *dhâmpnâ*, v. a., couvrir.
H ڈھانکنا *dhânknâ*, v. a., couvrir.

H دهب *dhab*, s. m., forme, façon, manière.
H ڈھڈھا *dahdahâ*, adj., fleuri, verdoyant.
H ڈھلکنا *dhalaknâ*, v. n., couler, se répandre.
H ڈھنگ *dhang*, s. m., conduite, manière, bonne grâce.
n ڈھول *dhol*, s. m., grosse caisse, tambour.
s ڈھونڈ *dhûnd*, s. m., recherche.
s ڈھونڈنا *dhûndnâ*, v. a., chercher.
n ڈیرا *derâ*, s. m., habitation.
H ڈیل *dîl*, s. m., taille, calibre.

ذ

A ذات *zât*, s. f., essence, substance, nature.
A ذایقہ *zâica*, s. m., le sens du goût, goût, saveur.
A ذبح *zabh*, s. f., sacrifice, meurtre. ذبح کرنا *zabh karnâ*, mettre à mort.
A ذخیرہ *zakhîra*, s. m., vivres, provisions.
A ذرا *zarâ*, s. m. V. ذرہ.
A ذرہ *zarra* et *zara*, s. m., un point, un atome, un peu.
A ذکر *zikr*, s. m., souvenir, mention, relation.
A ذلیل *zalîl*, adj., vil, méprisable.
A ذمہ *zimma*, s. m., charge, soin, dépôt. ذمی *zimme*, à la charge.
A ذی *zî*, en comp., possesseur de, doué de.

ر

s رات *rât*, s. f., nuit.
s راتنا *râtnâ*, v. a., teindre. || v. n., être épris d'amour.
s راجا *râjâ* et راجہ *râja*, s. m., roi, prince.
P راز *râz*, s. m., secret, mystère. راز نیاز *râz niyâz*, secret, secrets d'amour.
P راست *râst*, adj., droit, juste.
A راضی *râzî*, adj., content, satisfait.
P راغ *râgh*, s. m., pré, campagne, désert.

S راک *râk*, s. f., cendre.

S راکس *râkas*, s. m., ogre, démon, mauvais génie.

S راکھ *râkh*, s. f., cendre.

S راکھنا *râkhnâ*, v. a., avoir, garder, mettre.

S راگ *râg*, s. m., mode musical, musique. راگ و رنگ *râg o rang*, musique.

S.H رام چنگی *râm-chinguî*, s. f., sorte d'arme à feu.

S رام چیرا *râm-cherâ*, s. m., esclave.

S رامی *râmî*, n. pr. d'un amant célèbre.

P ران *rân*, s. m. f., cuisse.

S رانگا *rângâ*, s. m., étain.

S رانی *rânî*, s. f., dame, princesse, reine.

P راہ *râh*, s. f., chemin, route; manière. راہ گریزی *râh-gurezî*, s. f., fuite. راہ گیر *râh-guîr*, s. m., voyageur.

P راہی *râhî*, s. m., voyageur.

S رای *râe*, s. m., prince, râjâ, titre hindou.

A رای *râe*, s. f., opinion, avis.

A رب *rabb*, s. m., le Seigneur, Dieu.

P ربابی *rabâbî*, s. m., joueur de *rabâb* ou violon.

A ربیع *rabî*, s. f., printemps.

H رپورا *rupûrâ*, n. pr. de lieu.

S رت *rut*, s. f., saison.

A رتبہ *rutba*, s. m., rang, dignité.

S رتن *ratan*, n. pr. d'un amant célèbre.

S رتی *ratî*, s. f., poids de huit grains d'orge; fortune; la Vénus indienne.

A رحم *rahm*, s. m., pitié, miséricorde.

A رحمت *rahmat*, s. f., pitié, compassion.

P رخ *rukh*, s. m., joue, face, côté.

P رخت *rakht*, s. m., biens, propriétés, instruments.

P رخسار *rukh-sâr*, s. m., joue, face.

A رخصت *rukhsat*, s. f., congé. رخصت ہونا *rukhsat honâ*, prendre congé.

S رد *rad*, s. m., dent.

P رز *raz*, s. f., vigne, grappe de raisin.

S رس *ras*, s. m., jus, essence: saveur, goût, sens, sentiment.

A رسالہ *riçâla*, s. m., troupe de chevaux. رسالہ دار *riçâla-dâr*, commandant d'un escadron.

P رستہ *rasta*, s. m., chemin.

P رستہ *rusta*, partic., poussé, crû (en parlant des plantes).

A رسم *rasm*, s. f., coutume, loi.

P رسوای *ruswâî*, s. f., honte, ignominie.

A رسول *raçûl*, s. m., envoyé.

A رسوم *ruçûm*, s. pl. de رسم, coutumes, cérémonies.

P رشتہ دار *rischta-dâr*, s. m., parent, allié.

P رشک *raschk*, s. m., envie, jalousie.
A رعایا *riâyâ*, s. pl., les sujets.
A رعایت *riâyat*, s. f., égard, faveur, protection.
A رعد *rad*, s. m., tonnerre.
A رعنا *ranâ*, adj., gracieux.
A رعیت *raiyat*, s. f., sujet tenancier, vassal; les sujets.
A رغبت *raghbat*, s. f., affection, estime.
A رفاقت *rifâcat*, s. f., société, compagnie.
P رفتار *raftâr*, s. f., pas, démarche, allure.
A رقاص *raccâs*, s. m. f., danseur.
A رقص *racs*, s. m., danse.
A رقعه *ruca*, s. m., billet.
A رقم *racam*, s. f., marque, écriture. رقم کرنا *racam karnâ*, marquer, décrire. رقم هونا *racam honâ*, être écrit.
A رقیب *raquîb*, s. m., ennemi, adversaire.
P رک *rak*, s. m., rangée; une main (au jeu de cartes).
S رکهنا *rakhnâ*, v. a., avoir, garder, mettre.
S رکهوالی *rakhwâlî*, s. f., garde; action de faire garde.
H رگیدنا *raguednâ*, v. a., poursuivre, chasser.
A رمال *rammâl*, s. m., devin, sorcier.
A رمضان *ramazân*, s. m., mois lunaire des musulmans.
S رن بن *ran-ban*, s. m., désert.
P رنج *ranj*, s. m., peine, affliction.
P رنجیده *ranjîda*, adj., affligé.
S رنڈی *randî*, s. f., femme.
P رنگ *rang*, s. m., couleur, teint; plaisir; manière; les couleurs d'un jeu de cartes. رنگ باز *rang-bâz*, adj., qui joue aux couleurs (se dit de ceux qui se jettent des poudres colorées dans le Holî). رنگ راتنا *rang râtnâ*, être épris d'amour. رنگ محل *rang mahal*, appartement voluptueux, boudoir.
P رنگین *ranguîn*, adj., coloré, peint.
P رو *rû*, s. m., face; égard; cause, motif.
P روا *rawâ*, partic., allant, passant. روا هونا *rawâ honâ*, être en usage.
A رواج *rawâj*, s. m., usage, coutume.
P روان *rawân*, adj., allant, s'écoulant, courant.
P روانه *rawâna*, adj., parti, en route. روانه کرنا *rawâna karnâ*, envoyer, faire mettre en route. روانه هونا *rawâna honâ*, se mettre en route.
S روای *roâî*, s. f., lamentation.
P روباه *robâh*, s. f., renard.
P روبرو *rû-ba-rû*, adv., devant, en présence.

S روپ *rûp*, s. m., taille, figure, aspect.

S روپا *rupâ*, s. m., argent.

S روپیہ *rûpiya*, s. m., roupie (monnaie valant environ 2 fr. 40 c.).

S روٹی *rotî*, s. f., pain.

V روح *rûh*, s. f., âme, esprit.

P روز *roz*, s. m., jour. روز بروز *roz-ba-roz*, de jour en jour.

P روزگار *roz-gâr*, s. m., service; gain.

P روزمرہ *roz-marra*, s. m., entretien.

P روزی *rozî*, adj., quotidien.

P روستای *rostâî*, s. m., paysan, villageois.

P روشن *roschan*, adj., brillant, lumineux.

P روشنای *roschnâî*, s. f., lumière, splendeur.

P روشنی *roschnî*, s. f., lumière.

V روک *rûk*, adv., en retour, par dessus le marché.

S روک ٹوک *rok-tok*, s. f., empêchement.

S روکھ *rûkh*, s. m., arbre.

S روگ *rog*, s. m., maladie, infirmité.

A روم *rûm*, s. m., la Romanie, la Grèce.

S رونا *ronâ*, v. n., pleurer.

A رونق *raunac*, s. m., beauté, splendeur, ornement.

I روہ *roh*, n. pr. de lieu.

I روہری *rohari*, n. pr. de lieu.

I روہلا *rohillâ*, n. pr. de lieu.

P روی *rûe*, s. m., face. V. رو *rû*.

P راہ *rah*, s. f., chemin. V. راہ *râh*.

P رہبر *rah-bar*, s. m., guide, conducteur. رہبر کرنا *rah-bar karnâ*, conduire.

P رہبری *rah-barî*, s. f., conduite, indication de la route.

H.S راہ جانا *rah-jânâ*, v. n., attendre, s'arrêter.

P راہ راہ *rah-rah*, s. f., plusieurs fois.

P رہزنی *rah-zanî*, s. f., vol commis sur les grands chemins.

H رہنا *rahnâ*, v. n., rester, demeurer.

S ری *re*, interj., oh! holà!

A ریاست *riyâçat*, s. f., gouvernement.

S ریت *ret*, s. f., sable.

S ریت *rît*, s. f., coutume, usage.

P ریختہ *rekhta*, s. m., ode.

P ریزہ *reza*, pièce, morceau; petite pièce de monnaie.

P ریزی *rezî*, s. f., écoulement.

P ریشمی *reschmî*, adj., soyeux, de soie.

P ریشہ *rescha*, s. m., fibres de la mangue.

S رین *rain*, s. f., nuit.

ز

P ز *zi*, prép. V. از *az*.

P زادا *zâda*, s. m., fils.

P زادی *zâdî*, s. f., fille.

P زار *zâr*, en comp., implique le lieu, la multitude.

P زاری *zârî*, s. f., supplication, lamentation.

P زاغ *zâgh*, s. m., corneille.

P زانو *zânû*, s. m., genou.

P زبان *zabân*, s. f., langue, langage.

P زبانی *zabânî*, s. f. pris adjectiv., de la bouche, de la langue, oral, oralement.

P زبردست *zabar-dast*, adj., puissant, vigoureux.

P زبس *zi-bas* (pour از بس *az-bas*), suffisamment, assez.

P زبسکه *zi-baski* (pour از بسکه *az-baski*), quoique, etc.

P زخمی *zakhmî*, adj., blessé.

P زخود رفته *zi-khûd-rafta*, hors de soi.

P زر *zar*, s. m., or. زر ریز *zar-rez*, répandant de l'or. زر نقد *zar-i-nacd*, monnaie.

A زراعت *zirâat*, s. f., agriculture.

P زر بفت *zar-baft*, s. m., brocard, étoffe d'or.

P زرد *zard*, adj., jaune.

P زری *zari*, s. f., un tissu d'or.

P زرین *zarrîn*, adj., d'or. مرغ زرین *murgh-i-zarrîn* (l'oiseau d'or), le soleil.

A زعفرانی *zafarânî*, adj., de couleur de safran, jaune.

A زلال *zulâl*, adj., pur, limpide.

P زلف *zulf*, s. f., tresse de cheveux.

A زلیخا *zulaikhâ*, n. pr. de l'amante de Joseph.

A زمام *zamâm*, s. m. f., rênes, bride.

A زمان *zamân* et زمانه *zamâna*, s. m., le temps; le monde.

P زمرد *zumurrud*, s. m., émeraude.

P زمین *zamîn*, s. f., terre, pays.

P زمیندار *zamîn-dâr*, s. m., propriétaire, seigneur.

P زمینگیر *zamîn-guir*, adj., opprimé par l'âge ou par le temps, paralytique.

P زن *zan*, s. f., femme.

P زنجیر *zanjîr*, s. f., chaîne.

P زندگانی *zindagânî* et زندگی *zindagî*, s. f., vie.

P زنده *zinda*, adj., vivant.

P زنگ *zang*, s. m., contrée d'Afrique, le Zang-bâr.

P زنگله *zangala*, s. m., cloche, cymbale.

A زوال *zawâl*, s. m., déclin, action de décliner.

P زور *zor*, s. m., force, vigueur.

P زهر *zahr*, s. m., poison.

P زهی *zihî* ou *zahe*, interj., très-bien! bravo!

A زیادت *ziyâdat*, s. f., زیادتی *ziyâdatî*, s. f., et زیادہ *ziyâda*, s. m., augmentation, prolongation, surplus, abondance. || adv., plus, de plus.

P زیان کار *ziyân-kâr*, adj., méchant, pernicieux.

P زیب *zeb*, s. f., ornement.

P زیبا *zebâ*, adj., beau, orné.

P زیبایش *zebâisch*, s. f., ornement, élégance.

P زیر *zer*, adj. ou adv., inférieur, au-dessous, sous. زیر دست *zer-dast*, s. m., sujet, vassal. زیر ران *zer-i-rân*, monture, bête de somme. زیر کرنا *zer-karnâ*, subjuguer, soumettre.

P زیست *zist*, s. f., vie.

P زین *zîn*, s. m., selle.

A زین العابدین *zain-ul-âbidîn*, n. pr. d'homme.

A زینت *zînat*, s. f., ornement, beauté.

P زیور *zewar*, s. m., joyaux, ornements d'or ou d'argent.

ژ

P ژغزی *jazî*, s. f., nom d'un idiôme.

س

S سا *sâ*, adj., semblable, comme Ajouté aux adjectifs, il en augmente l'intensité, comme بہت سا *bahut-sâ*, beaucoup, en très-grand nombre.

A سابق *sâbic*, s. m., le temps passé. || adj., premier, ancien. || adv., premièrement, d'abord.

S سات *sât*, adj., sept. || postp. V. ساتھ *sâth*.

S ساتھ *sâth*, postp., avec.

S ساتھی *sâthî*, s. m., compagnon.

S سارا *sârâ*, adj., tout.

S سارس *sâras*, s. m., espèce de héron.

P سارنگ خانی *sârang khânî*, n. pr.

P ساز *sâz*, s. m., appareil, accoutrement; instrument de musique.

١ ساعت *sâat*, s. f., moment, heure.

A ساق عروس *sâc-i-arûs*, s. f., sorte de confitures.

A ساقی *sâquî*, s. m., échanson, page.

P سال *sâl*, s. m., année.

S سالا *sâlâ*, s. m., beau-frère.

P سالار *sâlâr*, s. m., chef, commandant, général.

P سامان *sâmân*, s. m., provisions, choses nécessaires.

S سامنی *sâmne* et سامهنی *sâmhne*, adv., devant, en présence, vis-à-vis.

P سان *sân*, adj., semblable, comme.

S سانجر *sânjar*, s. m., sorte de fièvre.

S سانس *sâns*, s. f., haleine, soupir. سانس بهرنا *sâns bharnâ*, soupirer, regretter.

S سانورا *sânwrâ*, adj., qui a le teint pâle.

S سانولاهٹ *sânwlâhat*, s. f., pâleur.

S ساون *sâwan*, s. m., le quatrième mois hindou (juillet-août).

P سایا *sâyâ* et سایه *sâya*, s. m., ombre, apparition, spectre; protection. سایه دار *sâya-dâr*, adj., ombragé, épais, obscur. سایه نشین *sâya nischîn*, lieu où l'on prend le frais. سایه هونا کسی کو *sâya honâ kicî ko*, apparaître à quelqu'un, prendre possession de quelqu'un (se dit d'un spectre ou d'un démon).

S سب *sab*, adj., tout, tous (cas oblique, سبهون *sabhon*).

A سبب *sabab*, s. m., cause, motif.

A سبحان الله *subhâna-llâh*, ô Dieu! Dieu soit béni!

A سبحانه *subhâna-hu*, gloire à lui! qu'il soit loué!

P سبز *sabz*, adj., vert, verdoyant, fleurissant.

P سبزک *sabzak*, s. m., espèce d'oiseau (coracias).

P سبزه *sabza*, s. m., verdure, herbage.

P سبزی *sabzî*, s. f., verdure.

S سبهی *sabhî* et سبهون *sabhon*. V. سب *sab*.

S سبیرا *saberâ*, s. m., matin, aurore.

H سپاری *supârî*, s. f., noix bétel.

P سپاه *sipâh*, s. f., armée, soldats.

P سپاهان *sipâhân*, n. pr. de ville, Ispahan.

P سپاهی *sipâhî*, s. m., soldat.

S سپرد *supurd*, s. f., charge, soin. سپرد کرنا *supurd karnâ*, confier aux soins.

S سپند *sipand*, s. m., graine de menhdî en usage dans les enchantements.

S سپنڈ *supind*, adj., fort, robuste.

S ستارا *sitârâ* et ستاره *sitâra*, s. m., étoile: instrument de musique à trois cordes.

S ستانا *satânâ*, v. a., fracasser, vexer, troubler.

P ستم *sitam*, s. m., tyrannie, oppression.

P ستمگار *sitam-gâr* et ستمگر *sitam-gar*, s. m., tyran, oppresseur.

P ستون *sutûn*, s. m., pilier, poteau.

P ستهرا *suthrâ*, adj., joli, élégant, orné.

H ستهرای *suthrâî*, s. f., élégance, ornementation.

S ستی *satî*, s. f., femme qui se brûle avec le cadavre de son mari.

H ستی *sitî*, postp. (dakh.). V. سی *se*.

S ستیاناس *satyânâs*, s. m., destruction.

H ستین *sitîn*, postp. (dakh.). V. سی *se*.

S ستنا *satnâ*, v. n., être joint, uni, s'unir.

A سجادہ *sajjâda*, s. m., tapis sur lequel les musulmans font leur prière.

A سجدہ *sijda*, s. m., adoration.

S سجن *sajan*, s. m. f., amant, maîtresse.

S سجنا *sajnâ*, v. a., ajuster.

S سچ *sach*, adj., véritable, véridique, sincère. || adv., vraiment, véritablement.

S سچا *sachchâ*, adj., véridique, sincère.

S سچای *sacchâî*, s. f., véracité.

S سچھ *sachh*, adj. (dakh.). V. سچ *sach*.

A سحاب *sahâb*, s. m., nuage.

A سحر *sahar*, s. m., l'aube du jour.

P سخت *sakht*, adj., difficile, dur.

P سختی *sakhtî*, difficulté, dureté ; détresse.

P سخن *sukhan*, s. m., discours, affaire. سخن دانی *sukhan dânî*, s. f., éloquence.

P سخنا *sakhna*, s. m. (dakh.). V. سخن.

S سدا *sadâ*, adv., toujours.

S سدھا *suddhâ*, adj., soigné, fait avec soin.

H سدھارنا *sidhârnâ*, v. n., aller, partir.

H سدیا *sadiyâ*, n. pr. de contrée.

P سر *sar*, s. m., tête. سر زمین *sar-zamîn*, terre, pays, contrée. سر گردان *sar-gardân*, adj., confondu, abattu. سر وسامان *sar o sâmân*, préparatifs, appareil.

S سر *sir*, s. m., tête, extrémité. سر کرنا *sir karnâ*, commencer. سر مارنا *sir mârnâ*, se donner beaucoup de peine.

P سرا *sarâ*, en comp., qui chante.

S سرا *sirâ*, s. m., extrémité, limite.

P سراپا *sarâpâ*, adv., de la tête aux pieds, totalement.

P سراسر *sarâçar*, adv., totalement, entièrement.

P سرانجام *sar-ânjâm*, s. m., attirail, ustensiles, biens.

P سراندیب *sarândîb*, n. pr. de contrée, Ceylan.

P سربراهی *sarbarâhî*, s. f., action de secourir; direction, administration.

P سرپیش *sar-pesch*, s. m., ornement placé sur le devant du turban.

P.A سرحد *sar-hadd*, s. f., frontière, extrémité.

P سرخ *surkh*, adj., rouge.

P سرخاب *surkhâb*, s. m., nom d'oiseau (anas casarca).

P سرخی *surkhî*, s. f., rougeur.

P سرد *sard*, adj., froid. سرد تر *sard-tar*, très-froid.

P سردابه *sardâba*, s. m., salle fraîche, salon.

P سردار *sar-dâr*, s. m., chef, seigneur.

P سرزنش *sar-zanisch*, s. f., reproche.

S سرس *saras*, adj., excellent, très-bon. || adv., beaucoup, plus.

S سرسای *sarsâî*, s. f., accroissement, abondance.

P سرسبز *sar-sabz*, adj., florissant, heureux.

P سرسبزی *sar-sabzî*, s. f., verdeur, fraîcheur, prospérité.

P سرشار *sar-schâr*, adj., plein, rempli; enivré.

P سرفراز *sar-farâz*, adj., élevé, promu, distingué.

P سرفرازی *sar-farâzî*, s. f., élévation, avancement.

P سرکار *sar-kâr*, s. f., la cour du roi, gouvernement, district.

P سرکش *sar-kasch*, adj., rebelle, mutin.

H سرکنا *sarakná*, v. n., se mouvoir, se remuer.

S.H سرکھپ *sir-khap*, adj., résolu, intrépide.

S سرگ *sarg*, s. m., ciel.

P سرگردان *sar-gardân*, adj., étonné, confondu, abattu.

P سرگشتگان *sar-gaschtagân*, adj., qui fait tourner la tête.

P سرگشته *sar-gaschta*, adj., à qui la tête tourne, affligé.

P سرمایه *sar-mâya*, s. m., fonds, capital.

P سرمه *surma*, s. m., poudre employée comme collyre.

P سرمست *sar-mast*, adj., enivré. || n. pr.

P سرو *sarw* ou *saro*, s. m., cyprès. سرو قد *saro-cadd*, adj., qui a une taille de cyprès.

S سرو *sarv*, adj., tout.

P سروانی *sirwânî*, n. pr. d'une tribu d'Afghans.

I سرهند *sirhand*, n. pr.

S سریر *sarîr*, s. m., corps.

P سزا *sazâ*, s. f., punition, châtiment.

P سست *sust*, adj., paresseux, fainéant.

H سستا *sastâ*, adj., à bon marché.

P سستی *sustî*, s. f., paresse, négligence.

S سسراپن *susrâpan*, s. m., état de beau-père.

A سطر *satar*, s. f., ligne, rangée.

A سعی *saî*, s. f., effort. سعی کرنی *saî karnî*, s'efforcer.

P سفارش *sifârisch*, s. f., recommandation.

A سفر *safar*, s. m., voyage.

P سفله *safla*, adj., vil, méprisable, mesquin.

P سفید *sufaid*, adj., blanc.

P سفیدی *sufaidî*, s. f., blancheur; lèpre.

A سقیم *saquîm*, adj., infirme.

H سکانا *sakânâ*, v. n., avoir du chagrin.

S سکت *sakat*, s. f., pouvoir, puissance.

S سکڑنا *sukarnâ*, v. n., être contracté, pressé, serré.

S سکنا *saknâ*, v. n., pouvoir.

A سکندر *sikandar*, n. pr., Alexandre.

A سکونت *sukûnat*, s. f., domicile, demeure.

P سکه *sikka*, s. m., pièce de monnaie.

S سکھ *sukh*, s. m., repos, contentement, bonheur.

S سکھا *sakhâ*, s. m., ami, compagnon.

S سکھانا *sikhânâ*, v. a., enseigner, instruire.

S سکھانا *sukhânâ*, v. a., faire sécher.

S سکھلانا *sikhlânâ*, v. a., enseigner, instruire.

S سکھی *sakhî*, s. f., amie, compagne d'une femme.

S سکیت *saket*, s. f., besoin.

A سلامت *salâmat*, s. f., santé. || adj., en bonne santé.

A سلسله *silsila*, s. m., chaîne.

A سلطان *sultân*, s. m., roi, empereur, sultan.

A سلطنت *saltanat*, s. f., état, royaume, royauté.

A سلک *silk*, s. m., cordon; rangée.

S سلونا *salaunâ* et سلونان *salaunân*, adj., beau, qui a un air distingué.

A سلیمان *sulaimân*, n. pr., Salomon.

P سم *sum*, s. m., sabot d'un cheval.

A سما *samâ*, s. m., ciel.

S سما *samâ*, s. m., temps, saison; abondance.

A سماع *samâ*, s. m., action d'entendre, ouïe; chant; extase.

S سمانا *samânâ*, v. n., entrer, être contenu dans.

S سمانتا *samântâ*, s. f., ressemblance.

S سمجھانا *samjhânâ*, v. a., faire comprendre, expliquer, décrire.

S سمجهنا *samajhnâ*, v. a., comprendre, concevoir, considérer.
P سمرقند *samarcand*, n. pr. de ville.
A سمع *sam*, s. m., oreille.
S سمهالنا *samhâlnâ*, v. a., supporter.
S سمی *same*, s. m., temps, saison.
S سمیت *samet*, postp., avec.
A سن *sinn*, s. m., âge.
P سنبل *sumbul*, s. m., hyacinthe (fleur).
A سند *sanad*, s. f., signature, certificat, garantie.
S سندر *sundar*, adj., beau.
S سندیسا *sandeçâ*, s. m., message.
P سنگ *sang*, s. m., pierre.
S سنگ *sang*, adv., avec, le long de. || s. m., union, association.
S سنگهاسن *singhâçan*, s. m., trône.
S سنگن *sungun*, s. f., odeur.
P سنگی *sanguî*, adj., de pierre.
S سننا *sunna*, v. a., entendre. سنلو *sun-lo* (dakh.), écoutez.
H سنوارنا *sanwârnâ*, v. a., préparer, organiser.
S سو *so*, pr., celui-ci, celui-là ; il, elle.
P سو *sû*, s. f., côté, part, quartier.
S سو *sau*, adj., cent.
S سوا *sûâ*, s. m., perroquet.
A سوا *siwâ*, postp., excepté, outre.
A سواد *sawâd*, s. m., les environs, le territoire.
P سوار *sawâr*, adj., qui va à cheval : cavalier. سوار کرنا *sawâr karnâ*, faire monter à cheval, en palanquin, etc. سوار هونا *sawâr honâ*, monter à cheval.
P سواری *sawârî*, s. f., action de monter à cheval ; équipage, suite, cavalcade ; monture.
A سوال *suwâl*, s. m., demande, question.
S سواند *siwâna*, s. m., limite, frontière.
A سوای *siwâe*, adv., excepté, outre.
S سوبهاو *sobhâw*, s. m., nature, tempérament, disposition.
S سوتن *sautan*, s. f., rivale.
P سوخت *sokht*, adj., brûlé. || s. f., action de renoncer (en jouant aux cartes).
P سوخته *sokhta*, adj., brûlé.
A سودا *saudâ*, s. m., amour, désir.
P سودا *saudâ*, s. m., commerce, trafic.
P سوداگر *saudâgar*, s. m., commerçant, négociant.
S.H سوڈول *sû-daul*, adj., bien fait, gracieux.
S.H سوڈولی *sû-daulî*, s. f., taille bien prise.
S سور *sûr*, s. m., héros. || n. pr.
S سور *saur*, adj., solaire.
P سوراخ *sûrâkh*, s. m., trou, souterrain.

A سورت *sûrat*, s. f., chapitre ou division du Coran.

S سورت *sûrat*, n. pr. de ville, Surate.

S سورج *sûraj*, s. m., soleil. سورج موکھی *sûraj-mûkhî*, s. f., tournesol, hélianthe.

P سورمان *sûrmân*, n. pr. de lieu.

A سورہ *sûra*, s. m., chapitre ou division du Coran.

P سوزش *sozisch*, s. f., brûlure, ardeur.

S سوک *sok*, s. m., affliction, lamentation.

S سوکھ *sûkh*, adj. (dakh.), sec, desséché.

S سوکھا *sûkhâ*, adj., sec, desséché.

S سوکھنا *sûkhnâ*, v. n., être séché, se dessécher, s'évaporer.

S سوگ *sog*, s. m., affliction, chagrin.

P سوگند *saugand*, s. f., serment.

Ass. سولنگ *solang*, s. m., salle d'audience.

S سولی *sûlî*, s. f., pal, pieu à empaler. سولی دینا *sûlî denâ*, empaler.

S سون *son*, postp. (dakh.). V. سی *se*.

S سونا *sonâ*, v. n., dormir. سو رہنا *so-rahnâ*, rester à dormir.

S سونا *sonâ*, s. m., or (*aurum*).

S سونا *sûnâ*, adj., vide.

S سونانا *sûnânâ*, v. a. (dakh.), faire entendre.

S سونپنا *sompnâ*, v. a., confier aux soins.

S سونگھنا *sûnghnâ*, v.a., flairer, sentir.

S سوننا *sûnnâ*, v. a. (dakh.), entendre.

S سوہاگ *sûhâg*, s. m. (dakh.), bonne fortune; affection d'un époux.

S سوہاگن *suhâguin*, s. f. (dakh.), femme ou épouse favorite.

P سوی *sûe*, s. f., côté. || adv., vers.

S سہاگن *suhâgan*, s. f., femme ou épouse favorite.

S سہانا *suhânâ* et سہاونا *suhâwnâ*, adj., charmant, agréable.

P سہرا *sihrâ*, s. m., guirlande.

S سہسرا *sahasrâ*, adj., un millier.

P سہی *sahî*, adj., droit, élancé.

S سہیلی *sahelî*, s. f., compagne d'une femme, servante, rivale, concubine.

H سی *se*, postp., avec, de, de la part de (*cum*, *ab*, *ex*).

S سی *sai*, adj., cent.

A سیاست *siyâçat*, s. f., gouvernement, administration.

P سیاہ *siyâh*, adj., noir.

P سیاہی *siyâhî*, s. f., noirceur.

S سیت *sît*, s. f., froid, humidité.

H سیتین *setîn*, postp. V. سی *se*.

S سیج *sej*, s. f., lit.

S سیدھا *sîdhâ*, adj., droit, direct.

P سیر *ser*, adj., plein, rassasié.

A سیر *sair*, s. f., promenade, excursion.

S سیرا *sîrâ*, adj., froid humide.

P سیراب *ser-âb*, adj., abreuvé, plein d'eau, humide.
P سیرابی *ser-âbî*, s. f., moiteur, fraîcheur.
P سیری *serî*, s. f., satiété.
H سیڑھی *sîrhî*, s. f., échelle, échelon.
S سیکڑا *saikarâ*, s. m., centaine.
S سیکھنا *sîkhnâ*, v. a., apprendre.
A سیل *sail*, s. f., courant, torrent.
S سیلا *sîlâ*, adj., humide, frais.
P سیلی *sîlî*, s. f., coup.
H سین *sen*, postp. (dakh.). V. سی *se*.
P سینہ *sîna*, s. m., sein, poitrine.
سینہ باز *sîna-bâz*, nom d'oiseau.
S سیواتی *sewâtî*, s. f. (dakh.), l'étoile Arcturus. — Le peuple prétend que les gouttes de pluie qui tombent lorsque la lune est dans cette mansion, se changent en perles si elles tombent dans les coquilles d'huîtres, et en poison si elles tombent dans la bouche d'un serpent.
P سیوم *siyum*, adj., troisième.
P سیہ *siyah*, adj., noir. سیہ رو *siyah-rû*, qui a la figure noire, malheureux.

ش

P شاخ *schâkh*, s. f., branche, épine.
P شاخہ *schâkha*, s. m., pièce de bois.
P شاد *schâd*, adj., joyeux.
P شادابی *schâdâbî*, s. f., fraîcheur.
P شادی *schâdî*, s. f., mariage; réjouissance. || n. pr.
P شادیانہ *schâdiyâna*, s. m., réjouissances faites à l'occasion d'un mariage, etc.
A شاعر *schâir*, s. m., poëte.
P شاگرد پیشہ *schâguird-pescha*, s. m., serviteur.
P شام *schâm*, s. f., soir.
A شام *schâm*, s. m., la Syrie.
A شامل *schâmil*, adj., inclus, compris, renfermé.
P شامیانہ *schâmiyâna*, s. m., baldaquin.
P شانہ *schâna*, s. m., peigne. شانہ کرنا *schâna karnâ*, peigner.
P شاہ *schâh*, s. m., roi. شاہ آباد *schâh-âbad*, n. pr. de ville. شاہ بیگ *schâh-beg*, n. pr. d'homme. شاہ راہ *schâh-râh*, s. f., grande route, route royale. شاہ زادہ *schâh-zâda*, s. m., prince. شاہ نامہ *schâh-nâma*, s. m., poëme épique de Firdaucî.
A شاہدی *schâhidî*, s. f., témoignage, attestation.

P شاهو خیل *schâho-khail*, n. pr. d'une tribu d'Afghans.

P شاید *schâyad*, adv., peut-être, il est possible.

P شب *schab*, s. f., nuit. شب خون *schab-khûn*, s. m., attaque nocturne.

A شباب *schabâb*, s. m., jeunesse.

A شبکه *schabaka*, s. m., treillis, store.

A شبی *schabî*, adj., semblable, comme.

P شتاب *schitâb*, adv., promptement.

P شتابی *schitâbî*, s. f., promptitude. || adv., promptement.

P شتر *schutur*, s. m., chameau.

A شجاعت *schujâat*, s. f., bravoure. || n. pr.

A شحنه *schahna*, lieutenant, préfet de police, domestique.

A شخص *schakhs*, s. m., une personne, un individu, quelqu'un.

A شد *schadd*, s. m., violonce.

P شد *schud* (mot persan), il fut.

A شدت *schiddat*, s. f., violence.

A شراب *scharâb*, s. f., vin, liqueur.

A شرار *scharâr*, s. m., étincelle.

A شرب *schurb*, s. m., breuvage.

A شرح *scharh*, s. f., description.

A شرط *schart*, s. f., signe, marque.

A شرع *schar*, s. m., les préceptes de Mahomet; loi, équité.

A شرف *scharaf*, s. m., noblesse, excellence.

P شرفیل *scharfîl*, n. pr.

A شرق *scharc*, s. m., l'Orient.

A شرقی *scharqui*, adj., oriental. || n. pr.

A شرک *schirk*, s. m., association; croyance dans laquelle on associe à Dieu des compagnons.

P شرم *scharm*, s. f., honte, timidité, modestie.

P شرمانا *scharmânâ*, v. n., être honteux.

P شرمندگی *scharmandagui*, s. f., honte.

P شرمنده *scharmanda*, adj., honteux.

A شروع *schurû*, s. m., commencement. شروع کرنا *schurû karnâ*, commencer.

A شریعت *scharîat*, s. f., les lois de Mahomet; justice, équité.

A شریف *charîf*, adj., noble, saint.

A شریک *scharîk*, s. m., compagnon, associé.

A شعاعی *schuâî*, adj., qui appartient aux rayons du soleil.

A شعر *schir*, s. m., vers, poëme.

A شعله *schula*, s. f., flamme. شعله زن *schula-zan*, flambant, brillant.

A شعور *schuûr*, s. m., sagesse, intelligence.

A شغل *schughl*, s. m., occupation, emploi.

A شفق *schafac*, s. m., crépuscule du soir.

A شفقت *schafacat*, s. f., clémence.

A شکایت *schikâyat*, s. f., lamentation, plainte.

P شکر *schakar*, s. f., sucre. شکرخند *schakar-khand*, souriant, gracieux, charmant.

A شکر *schukr*, s. m., remercîment. شکرگذار *schukr guzâr*, reconnaissant.

A شکل *schakl*, s. f., forme, figure.

P شکم *schikam*, s. m., ventre.

P شکیب *schikeb*, s. f., patience.

P شکفته *schigufta*, adj., épanoui.

H شلیته *schalîta*, s. m., sac de voyage.

P شمار *schumâr*, s. m., nombre, compte, calcul.

A شمال *schamâl*, s. m., le Nord.

A شمایل *schamâil*, s. pl., qualités, vertus.

P شمشاد بانو *schamschâd-i-bânû*, n. pr. de femme.

P شمشیر *schamscher*, s. f., cimeterre, sabre; nom d'une couleur au jeu de cartes.

A شمع *scham*, s. f., lampe, bougie, cire.

P شوخ *schokh*, adj., malicieux, espiègle, fantastique.

P شوخی *schokhî*, s. f., malice, badinage, espièglerie, coquetterie.

P شور *schor*, s. m., cri, clameur, tumulte, bruit.

P شورش *schorisch*, s. f., tumulte. شورش انگیز *schorisch anguez*, fauteur de tumulte.

P شوره *schora*, s. m., nitre, salpêtre.

A شوق *schauc*, s. m., empressement, ardeur, amour, désir.

P شوهر *schauhar*, s. m., mari.

P شه *schah*, s. m., pour شاه *schâh*, roi; n. pr. شه زور *schah-zor*, adj., fort, brave, courageux.

A شهاب الدین *schihâb-ud-dîn*, n. pr.

P شهانه *schahâna*, adj., royal.

P شهر *schahr*, s. m., ville.

A شهره *schuhra*, s. m., renommée, réputation.

P شهری *schahrî*, s. m., citoyen.

P شهنشاهی *schahan-schâhî*, adj., impérial.

P شهوار *schah-wâr*, adj., princier, digne d'un prince.

A شهید *schahîd*, s. m., martyr.

A شی *schai*, s. f., chose.

A شیخ *schaikh*, s. m., chef, seigneur.

P شیر *scher*, s. m., tigre, lion. شیر خان *scher-khân*, n. pr. شیر نر *scher-nar*, tigre mâle.

P شیره *schîra*, s. m., sirop, jus d'un fruit, vin doux.

P شیرین *schîrîn*, adj., doux. || n. pr. de l'amante de Farhâd.

P شیشه *schîscha*, s. m., verre, glace.

A شیطان *schaitân*, s. m., Satan, le démon.

ص

A صاحب *sâhib*, s. m., seigneur, monsieur; possesseur de, doué de.

A صاد *sâd*, s. m., nom d'une lettre de l'alphabet arabe et d'un chapitre du Coran.

A صادق *sâdic*, adj., vrai.

A صاف *sâf*, adj., net, pur, propre.

A صالح *sâlih*, adj., bon.

A صبا *sabâ*, s. f., brise du matin.

A صبح *subh*, s. f., matin. صبح صادق *subh-i-sâdic*, le point du jour.

A صبر *sabr*, s. m., patience.

A صحبت *suhbat*, s. f., union, société, cohabitation.

A صحرا *sahrâ*, s. m., désert.

A صحن *sahn*, s. m., cour de maison.

P صد *sad*, adj., cent.

A صدا *sadâ*, s. f., son, ton, voix.

A صدقه *sadca*, s. m., aumône.

A صرف *sirf*, adv., purement, seulement.

A صفای *safâî*, s. f., pureté, lucidité, clarté.

A صفت *sifat*, s. f., qualité, attribut, manière.

A صفحه *safha*, s. m., page d'un livre, surface.

A صندوق *sandûc*, s. m., coffre, boîte.

A.P صندوقچه *sandûc-cha*, s. m., cassette.

A صنعت *sanat*, s. f., profession, œuvre, opération. صنعت کرنا *sanat karnâ*, faire, opérer.

A صنم *sanam*, s. m., idole; amant.

A صنوبر *sanaubar*, s. m., pin.

A صورت *sûrat*, s. f., forme, figure; état, condition.

A صید *said*, s. f., jeu, chasse. صید انداز *said-andâz*, s. m., chasseur.

ض

A ضامن *zâmin*, s. m., garant, répondant.

A ضایع *zâî*, adj., perdu, détruit. ضایع کرنا *zâî karnâ*, perdre, détruire.

A ضبط *zabt*, s. m., possession. ضبط کرنا *zabt karnâ*, saisir, confisquer.

A ضد *zidd*, s. f., le contraire, l'opposé.

A ضرور *zarûr* et ضروری *zarûrî*, adj., nécessaire.

A ضعیف *zaîf*, adj., infirme, malade.

ط

A.P طاس روین *tâs-i-roïn*, s. m., espèce de tambour d'airain.
A طاق *tâc*, s. m., voûte, coupole; pli.
A طاقت *tâcat*, s. f., force, pouvoir.
A طالب *tâlib*, partic., demandant, désirant.
A.P طالعمند *tâli-mand*, adj., heureux.
A طاوس *tâûs*, s. m., paon.
A طبقه *tabca*, s. m., étage, degré, rang.
A طبل *tabl*, s. m., tambour.
A طبیب *tabîb*, s. m., médecin.
A طبیعت *tabîat*, s. f., nature, génie, disposition.
P طراز *tirâz*, s. m., broderie. || part. en comp., qui orne, qui brode à l'aiguille.
A طرب *tarab*, s. f., joie, gaîté.
T طرح *tarh* ou *tarah*, s. f., manière. طرح طرح *tarah tarah*, différentes sortes.
A طرز *tarz*, s. f., forme, manière.
A طرف *taraf*, s. f., côté. || postp., vers, du côté de.
T طرفه *turfa*, adj., admirable, agréable.
A طعمه *tuma*, s. m., nourriture, pâture.
T طلب *talab*, s. f., demande. طلب کرنا *talab karnâ*, demander, faire venir.
A طمع *tama*, s. f., avarice, avidité, convoitise.
A طنبور *tambûr*, s. m., tambour.
A طوبی *tûbâ*, s. m., nom d'un arbre du paradis.
A طوفان *tûfân*, s. m., inondation, déluge.
T طوفانی *tûfânî*, adj., orageux, diluvien.
T طوق *tauc*, s. m., collier.
A طول *tûl*, s. m., longueur.
T طی *tai*, s. m., passant, voyageur. طی کرنا *tai karnâ*, voyager, passer.
T طینت *tînat*, s. f., nature, tempérament.

ظ

A ظالم *zâlim*, s. m., tyran.
A ظاهر *zâhir*, adj., apparent, évident. ظاهر کرنا *zâhir karnâ*, montrer, faire paraître.

ظلم *zulm*, s. m., tyrannie, oppression.

ظهور *zuhûr*, s. m., apparition.

ع

عاجز *âjiz*, adj., incapable, humilié, sans espoir.

عادت *âdat*, s. f., coutume.

عادل *âdil*, adj., juste.

عارض *âriz*, s. m., joue.

عاریت *âriyat*, s. f., prêt, emprunt.

عاشق *âschic*, adj., amant, amoureux.

عاقبت *âquibat*, s. f., fin, conclusion. || adv., à la fin.

عاقل *âquil*, adj., intelligent.

عاقلی *âquilî*, s. f., intelligence.

عالم *âlam*, s. m., le monde; multitude. عالم پناه *âlam panâh*, protecteur du monde.

عالم *âlim*, s. m., savant.

عالی *âlî*, adj., haut, éminent.

عام *âmm*, adj., public.

عامل *âmil*, s. m., intendant des finances, collecteur, gouverneur.

عبادت *ibâdat*, s. f., adoration. عبادت کرنا *ibâdat karnâ*, adorer.

عباس *abbâs*, n. pr. d'homme.

عبرت *ibrat*, s. f., exemple, avertissement.

عبیر *abîr*, s. m., poudre de différentes couleurs en usage dans le Holî.

عتاب *itâb*, s. m., reproche.

عجب *ajab*, adj., merveilleux, admirable.

عجم *ajam*, s. m., la Perse.

عدالت *adâlat*, s. f., cour de justice; équité.

عداوت *adâwat*, s. f., inimitié, hostilité.

عدل *adl*, s. m., justice.

عدو *adû*, s. m., ennemi.

عدول *udûl*, s. m., refus, dédit. عدول کرنا *udûl karnâ*, refuser, se retirer, dévier.

عذاب *azâb*, s. m., tourment, châtiment.

عذر *uzr*, s. m., excuse. عذر کرنا *uzr karnâ*, s'excuser.

عذرا *azrâ*, n. pr. de l'amante de Wâmic.

عراقی *irâquî*, adj., qui appartient à la contrée d'Irâc.

عرب *arab*, s. m., l'Arabie.

عربی *arabî*, adj., Arabe. || s. f., la langue arabe.

عرش *arsch*, s. m., trône.

عرصه *arsa*, s. m., intervalle.

عرض *arz*, s. f., requête. عرض کرنا

arz karnâ, offrir, présenter une requête, dire respectueusement.

ع عرضی *arzî*, s. f., pétition, requête, mémoire.

ع عرق *arac*, s. m., jus, essence.

ع عروس *arûs*, s. f., fiancée, épouse.

ع.پ عروسانه *arûçâna*, adj., de mariée; nuptial.

ع عروسی *arûcî*, adj., nuptial. || s. m., paranymphe.

ع عز *izz*, s. m., gloire.

ع عزیز *azîz*, s. m., ami, cher, précieux; titre de l'intendant du roi d'Égypte.

ع عشرت *aschrat*, s. f., société; plaisir.

ع عشق *ischc*, s. m., amour. عشقباز *ischc-bâz*, adj., amoureux, qui joue à l'amour. عشقبازی *ischc-bâzî*, s. f., jeu de l'amour, action de faire l'amour.

ع عشوه *ischwa*, s. m., coquetterie.

ع عصر *asr*, s. m., temps, époque.

ع عصمت *ismat*, s. f., honneur, chasteté.

ع عطا *atâ*, s. f., don, présent. عطا کرنا *atâ karnâ*, donner, faire présent.

ع عظام *azâm*, pl. de عظیم *azîm*, les grands.

ع عظیم *azîm*, adj., grand.

ع عقد *acd*, s. m., nœud, lien (du mariage). عقد بندی *acd bandî*, action de serrer le nœud.

ع عقده *ucda*, s. m., nœud, lien.

ع عقل *acl*, s. f., intelligence, bon sens. عقلمند *acl-mand*, adj., intelligent, sage.

ع عقیق *aquîc*, s. m., cornaline.

ع عکس *aks*, s. m., réflexion d'un objet, reflet.

ع علاء الدین *alâ-ud-dîn*, n. pr.

ع علاج *ilâj*, s. m., cure, médecine.

ع علاحده *alâ-hida*, adj. ou adv., séparé, à part, séparément.

ع.پ علاقه مند *ilâca-mand*, adj., dépendant, partisan.

ع علم *ilm*, s. m., science.

ع علما *ulamâ*, pl. de عالم *âlim*, savants.

ع علوم *ulûm*, pl. de علم *ilm*, sciences.

ع علی حده *alâ-hida*. V. علاحده.

ع.پ علی شروانی *alî-schirwânî*, n. pr.

ع عمارت *imârat*, s. f., habitation, structure, culture.

ع عمده *amda*, adj., grand, noble.

ع عمر *umr*, s. f., vie, âge.

ع عمرخان *umar-khân*, n. pr.

ع عمل *amal*, s. m., action, administration. عمل کرنا *amal karnâ*, opérer, agir.

ع عنایت *inâyat*, s. f., présent, don.

ع عندلیب *andalîb*, s. f., rossignol.

ع عنصر *unsur*, s. m., élément, origine.

A عنقا *ancâ*, s. m., oiseau fabuleux, phénix.
A عود *ûd*, s. m., bois d'aloès.
A عورت *aurat*, s. f., femme.
A عوض *iwaz*, s. m., récompense, rétribution.
A عهد *ahd*, s. m., convention, contrat, promesse.
A عهده *uhda*, s. m., emploi, charge.
عهده برا *uhda-barâ*, adj., celui qui accomplit ses engagements, sa promesse. عهده دار *uhda-dâr*, s. m., employé, officier.
A عیال *iyâl*, s. m., famille.
A عیان *ayân*, adj., manifeste, clair.
A عیب *aib*, s. m., faute, défaut.
A عیش *aisch*, s. m., plaisir.
A عین *ain*, adj., vrai, même. ‖ s. f., source.

غ

P غازه *ghâza*, s. m., fard.
A غافل *ghâfil*, adj., négligent, insouciant.
A غافلی *ghâfilî*, s. f., indolence, insouciance.
A غالب *ghâlib*, adj., vainqueur, prédominant. غالب هونا *ghâlib honâ*, surmonter, vaincre.
P غالیه *ghâliya*, s. m., civette.
A.P غایبانه *ghâïbâna*, adv., en l'absence de.
A غبار *ghubâr*, s. m., poussière, souillure.
A غذا *ghizâ*, s. f., aliment, provision.
P غران *gharân*, adj., féroce.
A غربا *ghurabâ*, pl. de غریب *gharîb*, les étrangers, les pauvres.
A غرض *gharaz*, s. f., dessein, intention. ‖ adv., bref, en un mot. غرض میں *gharaz men*, en un mot.
A غرقه *gharca*, s. m., inondation, submersion.
A غروب *ghurûb*, s. m., le couchant, le coucher du soleil.
A غرور *ghurûr*, s. m., orgueil, fierté, vanité.
A غره *ghurra*, s. m., néoménie, premier jour de la lune.
A غریب *gharîb*, s. m., étranger, pauvre.
A غزال *ghazâl*, s. m., gazelle, antilope.
A غش *ghasch*, s. m., défaillance.
A غصه *ghussa*, s. m., chagrin, anxiété, colère.
A غضب *ghazab*, s. m., violence, colère.
A غفلت *ghaflat*, s. f., négligence, insouciance.
P غل *ghul*, s. m., cri, tumulte. غل غپاڑه *ghul ghapâra*, s. m., clameur,

tumulte. غل مچانا *ghul machânâ*, pousser de grands cris.

A غلام *ghulâm*, s. m., esclave, serviteur; valet, nom d'une couleur au jeu de cartes.

A غلامی *ghulâmî*, s. f., servitude, esclavage.

A غلبہ *ghalaba*, s. m., supériorité, ascendant, avantage.

A غلطی *ghalatî*, s. f., méprise, orreur.

P غلغل *ghulghul* et غلغلہ *ghulghula*, s. m., bruit, tumulte.

A غلمان *ghilmân*, s. pl., jeunes garçons destinés aux bienheureux dans le paradis.

P غلہ *ghalla*, s. m., productions de la terre, blé, grain.

A غم *gham*, s. m., chagrin. غم خواری *gham-khârî*, s. f., compassion; encouragement. غمم *ghamam* (mot persan), mon chagrin. غم ناک *gham-nâk*, adj., triste, chagrin.

P.A. غمزہ *ghamza*, s. m., œillade, mignardise.

A.P غمگین *ghamguîn*, adj., affligé, chagrin.

A غوث الاعظم *ghaus-ul-azam*, un grand saint, un grand dévot.

A غور *ghaur*, s. f., réflexion, considération.

A غیب *ghaib*, adj., caché, invisible, mystérieux. || s. m., action d'être invisible, mystère.

A غیر *ghair*, adj., autre; non. وغیرہ *o-ghair-hu*, et le resto, et cætera.

A غیرت *ghairat*, s. f., jalousie.

ف

A فاتحہ *fâtiha*, s. m., commencement, exorde; le premier chapitre du Coran.

A فاحش *fâhisch*, adj., impudent, insolent. فاحش کرنا *fâhisch karnâ*, se comporter avec impudence.

P فارسی *fârsî*, adj., persan. || s. f., la langue persane.

A فارغ *fârigh*, adj., libre, exempt.

A فاصلہ *fâcila*, s. m., espace.

A فال *fâl*, s. f., sort, présage, enchantement.

P فانوس *fânûs*, s. m., abri pour préserver une bougie du vent.

A فایدہ *fâïda*, s. m., avantage, utilité.

A فبہا *fabihâ*, interj., très-bien! tant mieux!

A فتح *fath*, s. f., victoire; ouverture. فتح الباب *fath-ul-bâb*, l'ouverture

de la porte. فتح خان هروی *fath-khân-harawî*, n. pr.

ا فتنه *fitna*, s. m., sédition, perfidie, séduction, calamité. فتنه انگیز *fitna-anguez*, qui suscite des séditions.

ا فتور *fitûr*, s. m. (dakh.), tromperie. trahison.

ا فجور *fujûr*, s. m., méchanceté, adultère.

ا فدا *fidâ*, s. f., sacrifice, action de dévouer. فدا هونا *fidâ honâ*, se sacrifier, se dévouer.

ا فدوی *fidwî*, adv., dévoué, affidé.

ا فراست *firâçat*, s. f., pénétration, sagacité.

ا فراغت *farâghat*, s. f., cessation, action d'avoir terminé, repos.

ا فراق *firâc*, s. m., séparation, absence.

پ فراموش *farâmosch*, adj., oublieux.

پ فراموشی *farâmoschî*, s. f., oubli.

پ فربه *farbih*, adj., gras.

پ فرتوت *fartût*, adj., décrépit.

ا فرد *fard*, s. f., feuillo de papier. || adj., un, unique, impair.

پ فردوس *firdaus*, s.m., jardin, paradis.

پ فرزند *farzand*, s. m., fils, enfant.

پ فرسنگ *farsang*, s. m., parasange (mesure do distance).

ا فرش *farsch*, s. m., action d'étendre; coussin, tapis. فرش کرنا *farsch karnâ*, étendre.

پ فرشته *firischta*, s. m., ange.

ا فرصت *farsat*, s. f., loisir, opportunité, occasion.

ا فرض *farz*, s. m., obligation, devoir.

ا فرق *firac*, s. m., et فرقت *furcat*, s. f., séparation, absence.

ا فرقه *firca*, s. m., classe, compagnie.

پ فرمان *farmân*, s. m., ordre, commandement, firman, mandat. فرمان دہ *farmân-dih*, qui donne des ordres, commandant.

پ فرمانا *farmânâ*, v. a., ordonner, commander; dire.

پ فرنگ *farang*, s. m., Europe.

پ فرنگی *faranguî*, s. m., Européen, un Franc.

پ فرود *farod*, s. m., action de descendre. || adv., en bas.

پ فروز *furoz*, en compos., éclairant, illuminant. || s. m., splendeur. فروز کرنا *furoz karnâ*, illuminer.

پ فروشی *faroschî*, en compos., vendeur, marchand.

پ فرهاد *farhâd*, n. pr. de l'amant do Schîrîn.

پ فریاد *faryâd*, s. f., plainte.

پ فریب *fareb*, s. m., fraude, tromperie.

پ فرید *farîd*, n. pr.

پ فریفته *farefta*, partic., épris d'amour.

پ فزا *fazâ*, en compos., qui augmente.

A فساد *façâd*, s. m., méchanceté, violence, sédition.
A فسق *fisc*, s. m., adultère, obscénité.
P فشان *fischân*, en compos., qui répand.
A فضل *fazl*, s. m., faveur, grâce.
P فغان *fighân*, s. m., lamentation.
A فکر *fikr*, s. m., pensée, réflexion. فکر کرنا *fikr karnâ*, considérer, réfléchir.
A فلاح *falâh*, s. f., prospérité.
A فلانا *fulânâ* et فلانه *fulâna*, s. m., un tel.
A فلک *falak*, s. m., ciel, firmament; destin.
A.P فن فریب *fann-fareb*, s. m., artifice, stratagème, fraude.
A فوارہ *fauwâra*, s. m., jet, jet d'eau.
A فوج *fauj*, s. f., armée, multitude.
A فہم *fahm*, s. m., intelligence.
A فی الحال *fî-l-hâl*, sur-le-champ, à l'heure même.
A فی الفور *fî-l-faur*, à l'instant, immédiatement.
P فیروزہ *firoza*, s. m., turquoise.
A فیض *faiz*, s. m., plénitude, abondance; grâce.
P فیل *fîl*, s. m., éléphant.
P فیلپا *filpâ*, s. m., éléphantiasis.

ق

A قابل *câbil*, adj., capable, digne. قابل ہونا *câbil honâ*, mériter.
A قابلیت *câbiliyat*, s. f., possibilité, capacité, habileté.
T قابو *câbû*, s. m., pouvoir, avantage. قابو پانا *câbû pânâ*, gagner l'avantage.
A قاصد *câcid*, s. m., courrier, messager.
A قاصر *câcir*, adj., impuissant.
A قاضی *câzî*, s. m., juge.
A قاعدہ *câïda*, s. m., base, règle, coutume.
A قافلہ *câfila*, s. m., caravane.
A قالب *câlib*, s. m., moule, corps.
A قامت *câmat*, s. f., taille, port, figure.
Gr. قانون *cânûn*, s. m., règle, axiôme, canon. قانون گو *cânûn-go*, s. m., officier placé dans chaque district et chargé de tenir registre exact de tous les biens affermés et de toutes les mutations de baux.
A قایم *câïm*, adj., ferme, stable, constant. قایم مقام *câïm-macâm*, vice-gérant, lieutenant.

P قبا *cabâ*, s. f., robe, vêtement.

A قباحت *cabâhat*, s. f., malhonnêteté, bassesse.

A قبایل *cabâïl* et قبایلان *cabâïlân*, s. pl., famille.

A قبر *cabr*, s. m., tombeau.

A قبض *cabz*, s. f., recette. قبض کرنا *cabz karnâ*, prendre possession, s'emparer.

A قبضه *cabza*, s. m., possession.

A قبله *quibla*, s. m., action de se tourner vers le temple de la Mecque. قبله گاهی *quibla-gâhî*, lieu vers lequel on doit se tourner pour prier.

A قبول *cabûl*, s. m., consentement, acceptation. قبول کرنا *cabûl karnâ*, accepter.

A قبولیت *cabûliyat*, s. f., convention ou consentement par écrit.

A قتل *catl*, s. m., meurtre. قتل کرنا *catl karnâ*, tuer.

A قد *cadd*, s. m., taille, stature. قد و قامت *cadd-o-câmat*, taille, port.

A قدر *cadr*, s. m., dignité, puissance; prix, valeur.

A قدرت *cudrat*, s. f., pouvoir.

A قدم *cadam*, s. m., pied, pas. قدم بوسی *cadam-bocî*, s. f., baisement des pieds, hommage.

A قدیم *cadîm* et قدیمی *cadîmî*, adj., ancien.

A قرابت *carâbat*, s. f., parenté, proximité.

A قرار *carâr*, s. m., fermeté, repos, tranquillité. قرار واقعی *carâr wâquî*, adv., réellement, effectivement, efficacement.

A قران *curân*, s. m., le Coran.

A قرب *curb*, s. m., proximité.

A قربان *curbân*, s. m., victime, offrande. قربان هونا *curbân honâ*, être sacrifié.

A قرعه *cura*, s. m., sort. قرعه ڈالنا *cura dâlnâ*, jeter le sort.

A قریب *carîb*, adj. ou adv., proche, près, presque.

A قریبه *carîba*, adj., fém. de قریب, proche.

A قریشی *curaischî*, adj., qui appartient à la tribu de Curaisch.

A قسم *quism*, s. f., espèce, sorte; *caçam*, s. f., serment. قسم کهانا *caçam khânâ*, faire un serment, prêter serment.

A قسمت *quismat*, s. f., fortune, sort, part.

A قصاص *quiçâs*, s. m., loi du talion.

A قصر *casr*, s. m., palais, villa.

A قصور *cuçûr*, s. m., manquement, omission. قصور کرنا *cuçûr karnâ*, manquer.

A قصد *casd*, s. m., dessein, projet.

A قصه *quissa*, s. m., histoire. قصه

کوتاہ *quissa kotâh*, bref, en un mot.

A قضا *cazâ*, s. f., destinée, fatalité, mort.

A.P قضارا *cazârâ*, par hasard.

I قضاق *cazzâc*, s. m., voleur, brigand.

I قضاقی *cazzâquî*, s. f., pillage, brigandage.

A قطب الدین *cutb-ud-dîn*, n. pr.

قطب شاہ *cutb-schâh*, n. pr.

A قطع *cat*, s. f., figure, forme.

A قفص *cafas*, s. m., cage.

A قعلہ *quila*, s. m., château, forteresse.

A قلق *calac*, s. m., trouble, anxiété.

A قلم *calam*, s. m., roseau, plume à écrire.

A قمار *quimâr*, s. m., jeu de hasard.

A قماش *quimâsch*, s. m., nom d'une couleur au jeu de cartes (elle représente des pains ou gâteaux).

A قمر *camar*, s. m., lune.

A قمری *cumrî*, s. f., tourterelle.

A قناعت *quinâat*, s. f., contentement.

قناعت کرنا *quinâat karnâ*, être content de.

A قند *cand*, s. m, sucre-candi.

A قوت *cuwat*, s. f., force, pouvoir.

|| *cût*, s. f., aliment, vivres.

A قول *caul*, s. m., parole, promesse.

قول قرار *caul carâr*, convention, chose stipulée.

A قوم *caum*, s. f., tribu, famille, peuple, gens.

A قومیت *caumiyat*, s. f., réunion, état par lequel on appartient à une même tribu.

A قوی *cawî*, adj., fort, vigoureux.

A قہر *cahr*, s. m., force, sévérité.

قہر مارا *cahr mârâ*, ennemi.

A قہقہہ *cahcaha*, s. m., éclat de rire.

A قیامت *quiyâmat*, s. f., la résurrection.

A قید *caid*, s. f., emprisonnement, prison.

قید بندی *caid-bandî*, s. f., emprisonnement, prison.

قید کرنا *caid karnâ*, emprisonner, saisir.

قید ہونا *caid honâ*, être emprisonné, enchaîné.

A قیدی *caidî*, s. m., prisonnier, captif.

A قیمت *quîmat*, s. f., prix, valeur.

ک

S کا *kâ*, postp. indicative du cas objectif et régie par un masculin, de.

A کاتب *kâtib*, s. m., greffier, secrétaire.

s كاتک *kâtik*, s. m., le septième mois hindou (octobre-novembre).

s كاتنا *kâtnâ*, v. a., couper, moissonner, passer (le temps). كاٹ ڈالنا *kât-dâlnâ*, faire une incision.

s كاج *kâj*, s. m., affaire, occupation.

P كار *kâr*, s. m., affaire, action. كارساز *kâr sâz*, adj., expérimenté; administrateur.

s كارا *kârâ*, adj., noir.

P كارد *kârd*, s. f., couteau.

P كاروبار *kâr-o-bâr*, s. m., affaire.

P كاريگر *kârîgar*, s. m., ouvrier, artisan.

P كاريگری *kârîgarî*, s. f., chef-d'œuvre; habileté; manufacture, fabrique.

P كاشانه *kâschâna*, s. m., maison, demeure.

P كاغز *kâghaz*, s. m., papier.

A كافر *kâfir*, adj., infidèle, incrédule.

P كافور *kâfûr*, s. m., camphre.

A كافيه *kafiya*, n. pr.

s كاک *kâk*, s. m., corneille.

P كاكل *kâkul*, s. f., boucle de cheveux.

s كاگ *kâg*, s. m., corneille.

s كال *kâl*, s. m., la mort; temps, saison; calamité.

s كالا *kâlâ*, adj., noir.

P كالا *kâlâ*, s. m., étoffe de soie; ameublement d'une maison.

s كام *kâm*, s. m., chose, affaire. كام آنا *kâm ânâ*, être employé, mis en œuvre. كام كاج *kâm kâj*, affaire, occupation.

s كامروپ *kâm-rûp*, n. pr. de contrée.

s كامن *kâman*, s. f., femme pleine de tendresse pour son mari.

P كامياب *kam-yâb*, adj., heureux, satisfait.

s كان *kân*, s. m., oreille. كان دينا *kân denâ*, prêter l'oreille. كان هونا *kân honâ*, comprendre.

s كانا *kânâ*, adj., borgne. كانا باتی *kân-â-bâtî*, s. f., paroles dites à l'oreille.

s كانٹا *kântâ*, s. m., épino.

A كاهلی *kâhilî*, s. f., indolence, langueur.

s كاهن پور *kâhan-pûr*, n. pr. de ville.

P كاهی *kâhî*, s. f., plat, bassin.

P كای *kyai*, interj. pour كه ای *ki-ai*, o l

s كايتهه *kâyath*, s. m., nom d'une tribu d'Hindous.

s كب *kab*, adv., quand?

P كباب *kabâb*, adj., rôti. || s. m., le rôti.

P كبک *kabk*, s. m., nom d'une espèce de perdrix.

P كبوتر *kabûtar*, s. m., pigeon.

s كبهو *kabhû* et كبهی *kabhî*, adv., toujours, quelquefois. كبهی كبهی

habhî kabhî, de temps en temps, tantôt... tantôt.

s کپڑا *kaprâ*, s. m., toile, étoffe, vêtement.

s کتا *kuttâ*, s. m., chien.

s کتا *kittâ*, adj., combien?

A کتاب *kitâb*, s. f., livre.

s کتک *kitak*, adj. (dakh.), quelques, quelques-uns.

s کتنا *kitnâ*, adj., quelque.

P کتوال *kutwâl*, s. m., préfet de police.

H کتین *kitain*, postp. (dakh.), marque l'accusatif et le datif.

s کتاری *katârî*, s. f., dague.

s کتر *katar*, adj., cruel.

s کتک *katak*, s. m., armée.

s کتنا *katnâ*, v. n., être coupé; être abattu; se passer (en parlant du temps).

s کٹہرا *kathrâ*, s. m., cage de bois.

s کٹھن *kathin*, adj., difficile, pénible.

A کثرت *kasrat*, s. f., abondance, multitude.

H کچا *kachchâ*, adj., cru, qui n'est pas cuit au four; simple, inexpérimenté; faux.

s کچالی *kuchâlî*, adj., qui a une mauvaise conduite.

H کچھ *kuchh*, pr., quelque chose.

s کچھار *kachhâr*, n. pr. de contrée.

H کچہری *kachahrî*, s. f., salle ou cour de justice, maison de ville.

P کد خدای *kad-khudâî*, s. f., mariage.

A کدورت *kudûrat*, s. f., souilluro, impureté. کدورت امیز *kudûrat amez*, souillé; troublé.

s کدھا *kadhâ*, adv. V. کدھی.

H کدھر *kidhar*, adv., où?

s کدھون *kadhûn*, کدھی *kadhî* et کدھین *kadhîn*, adv., toujours, de fois à autre, parfois.

s کڈ *kud*, s. m. V. گڈ *gud*.

A کربلا *karbalâ*, nom de la plaine où périt l'imâm Huçain.

P کرتا *kurtâ*, s. m., tunique, chemise.

P کردار *kirdâr*, s. m., action.

P کرشمہ *kirischma*, s. m., coup d'œil, œillade amoureuse.

s کرگاون *kirgâon*, n. pr. de ville, Gergong.

P کرگس *kargas*, s. m., vautour.

A کرم *karam*, s. m., libéralité, clémence.

s کرم *karm*, s. m., action, destinée.

s کرنا *karnâ*, v. a., faire.

A کرہ *kura*, s. m., globe, sphère, boule.

s کڑا *karâ*, adj., dur, ferme.

s کڑا *karâ*, s. m., anneau, boucle.

H کڑنا *karnâ*, v. a., percer, perforer.

s کڑوا *karwâ*, adj., amer, âcre.

s کڑواہٹ *karwâhat*, s. f., amertume, âcreté.

s کڑھا *karhâ*, s. m. V. گڑھا *garhâ*.

S كس *kis*, pr. cas oblique de كون *kaun*, qui? lequel? كس طرح *kis tarah*, de quelle manière?

S كسان *kiçân*, s. m., cultivateur, paysan.

S كستورى *kastûrî*, s. f., musc.

H كسكنا *kaçaknâ*, v. n., avoir de la peine.

S كسنا *kasnâ*, v. a., serrer, attacher.

S كسو *kiçù*, cas oblique du pr. كچھ *kuchh*, quelque.

S كسوٹى *kaçautî*, s. f., pierre de touche.

S كسى *kicî*, cas oblique du pr. كوى *koî*, quelqu'un.

P كشا *kuschâ*, en compos., découvrant, révélant.

P كشادہ *kuschâda*, partic., ouvert, découvert, délié, étendu. كشادہ كرنا *kuschâda karnâ*, ouvrir, délier, étendre.

P كشت *kischt*, s. m. f., champ ensemencé. كشت كار *kischt-kâr*, action de labourer, d'ensemencer.

P كشتہ *kuschta*, partic., tué.

P كشتى *kuschtî*, s. f., lutte. كشتى گر *kuschtî-gar*, s. m., combattant. || *kischtî*, s. m. f., vaisseau, chaloupe; baquet, tonneau.

P كشش *kaschich*, s. f., attraction.

P كشمير *kaschmîr*, n. pr. de contrée.

P كشميرى *kaschmîrî*, adj., danseur.

A كعبہ *kaba*, s. m., le temple de la Mecque.

A كفايت *kifâyat*, s. f., action de suffire, suffisance.

S ككهبور *kakhabûr*, n. pr.

S كل *kal*, s. m., hier, demain. كل كو *kal-ko*, demain. || s. f., aise, repos.

A كلام *kalâm*, s. m., parole, conversation, discours.

P كلان *kalân*, adj., haut, grand, gros.

S كلتا *kulitâ*, n. pr. de tribu dans l'Assam.

A كلف *kalaf*, s. m., bouton sur le visage; application, attention.

S كلهاڑا *kulhârâ*, s. m., cognée, hache.

S كلى *kalî*, s. f., bouton (de fleur).

A كلى *kullî*, adj., universel, général.

S كليابر *kalyâbar*, n. pr. de ville.

H كليجہ *kaleja*, s. m., foie, cœur, esprit.

A كليم *kalîm*, s. m., interlocuteur; Moyse.

P كم *kam*, adj., peu, moins. كم اختلاطى *kam-ikhtilâtî*, s. f., peu d'amitié, d'entretien ou de rapports. كم آنا *kam ânâ*, v. n., diminuer. كم بخت *kam-bakht*, adj., misérable. كم سى كم *kam-se-kam*, très-peu. كم عمر *kam-umr*, adj., jeune (*minorennis*). كم كرنا *kam karnâ*, v. a., diminuer; déprécier. كم ہونا

kam honâ, v. n., diminuer, décroître, tomber.

A كمال *kamâl*, s. m., perfection. || adj., parfait, complet.

A كماحقّه *kamâ-haccu-hu*, comme il est juste, justement.

P كمان *kamân*, s. m., arc.

P كمانا *kamânâ*, v. a., perdre.

P كمترين *kamtarîn*, adj., le plus petit, le moindre.

P كمتى *kamtî*, s. f., rareté.

P كمر *kamar*, s. f., les reins, la ceinture. كمر كهولنا *kamar kholnâ*, quitter le service.

P كمك *kumak*, s. f., aide, assistance.

S كمهار *kumhâr*, s. m., potier.

A كمين *kamîn*, s. f., embûche, embuscade.

P كمين *kamîn*, adj., défectueux, bas, vil.

H كن *kin*, cas oblique, pl. du pr. كون *kaun*, qui?

P كن *kun* (persan), impér. du verbe كردن faire.

S كنا *kanâ*, s. m., sable fin.

P كنارة *kinâra*, s. m., rivage, bord, côté.

P كنان *kunân*, en compos., qui fait, qui produit.

S كنت *kant*, s. m., époux, amant.

S كنجر *kunjar*, s. m., élépbant.

P كندة *kunda*, s. m., bloc.

A كنعان *kanân*, n. pr., Canaan.

S كنوار *kunwâr*, s. m.(dakh.), le sixième mois hindou (septembre-octobre).

S كنول *kanwal*, s. m., lotus. كنول دة *kanwal-dah*, étang abondant en lotus.

P كنيز *kanîz* et كنيزك *kanîzak*, s. f., servante.

S كو *ko*, postp. qui indique l'accusatif ou le datif.

S كوت *kot*, s. m., fort, château.

P كوتاه *kotâh*, adj., court, petit.

P كوچ *kûch*, s. m., marche, départ.

P كوچه *kûcha*, s. m., ruelle, sentier.

S كوڑه *korh*, s. m., lèpre.

H كوڑى *kaurî*, s. f., coquillage servant de monnaie.

S كوس *kos*, s. m., lieue indienne. كوس بهر *kos-bhar*, une lieue.

P كوس *kos*, s. m., gros tambour.

Asm. كوس *kos* ou كوسا *koçâ*, sorte de chaloupe.

P كوشش *koschisch*, s. f., effort, application.

S كوك *kûk*, s. f., sanglot, cri.

S كوكلا *kokilâ*, s. m., couceu noir.

H كول *kol*, nom d'une tribu de montagnards.

A كون *kaun*, s. m., existence.

S كون *kaun*, pr. interr., qui? lequel? laquelle? etc. كون سا *kaun-sâ*, quel? quelle sorte de?

s کون *kon*, postp. (dakh.). V. کو *ko*.
s کونا *konâ*, s. m., coin.
s کونسا *kaun-sâ*, adj., quel? lequel? V. s. کون *kaun*.
P کوہ *koh*, s. m., montagne.
s کوی *koî*, pr., quelqu'un.
s کویل *koyal*, s. m., coucou.
P کہ *ki*, conj., que, parce que; qui.
s کہا *kahâ*, s. m., discours, parole, assertion.
s کھاٹ *khât*, s. f., lit, couchette.
s کھارا *khârâ*, adj., saumâtre.
H کہاں *kahân*, adv., où? کہاں تک *kâhan tak*, jusqu'où? کہاں سی *kahân se*, d'où?
s کھانا *khânâ*, v. a., manger; endurer, souffrir. || s. m., nourriture, le manger.
s کہانا *kahânâ*, v. a., faire dire, faire prononcer.
s کھانی *khânî*, s. f., mine d'exploitation.
s کہانی *kahânî*, s. f., histoire, apologue, discours, paroles.
s کھای *khâî*, s. f., fossé.
H کھپانا *khapânâ*, v. a., détruire, ravager.
s کہتا *kahtâ*, partic., dit, le dire.
H کھت *khat*, s. f., blessure.
H کھچا *khichâ*, adj., fin, menu.
s کھدانا *khudânâ*, v. a., faire creuser, ciseler.
s کھدای *khudâî*, s. f., ciselure.
s کھدنا *khudnâ*, v. n., être creusé.
s کھدیڑنا *khadernâ*, v. a., poursuivre.
H کھڑا *kharâ*, adj., debout, droit. کھڑا کرنا *kharâ karnâ*, faire tenir debout, présenter.
s کھڑی *kharî*, s. f., craie.
P کہکشان *kahkaschân*, s. m., la voie lactée.
s کھلانا *khilânâ*, v. a., donner à manger, faire manger. || *khulânâ*, v. a., faire ouvrir.
s کہلانا *kahlânâ*, v. a., faire appeler, appeler; être appelé.
s کھل جانا *khil-jânâ*, v. n., s'épanouir; sourire. || *khul-jânâ*, s'ouvrir; s'éclaircir, être clair.
s کھلنا *khulnâ*, v. n., s'ouvrir, être découvert, dévoilé.
H کہن *kahun*, adv., partout, quelque part.
s کہنا *khanâ*, v. a., dire. || s. m., parole, avis, ordre.
s کھنبھا *khambhâ*, s. m., pilier, poteau.
s کھنجن *khanjan*, s. m., petit oiseau, hochequeue.
H کھوٹا *khotâ*, adj., perfide.
H کھوج *khoj*, s. m., recherche.
s کھودنا *khodnâ*, v. a., creuser.
s کھودو *khodau*, s. f., ciselure.
s کھولنا *kholnâ*, v. a., ouvrir, décou-

vrir. || *khûlnâ*, v. n. (dakh.), s'ouvrir, s'épanouir.

s کھونا *khonâ*, v. a., perdre. کھو دینا *kho-denâ*, détruire, chasser.

H کھونٹا *khûntâ*, s. m., cheville, pieu. کھونٹی دار *khûnte-dâr*, qui a des pieux.

s کھیت *khet*, s. m., champ, campagne.

s کھیتی *khetî*, s. f., labourage, culture, récolte, moisson.

s کھیلنا *khelnâ*, v. n., jouer.

s کہین *kahîn*, adv., quelque part. اور کہین *aur kahîn*, et کہین اور *kahîn aur*, autre part. کہین کو *kahîn-ko*, quelque part.

H کھینچنا *khainchnâ*, v. a., tirer.

H کی *ke* et *kî*, postp. V. la gramm. کی تین *ke-tain*. V. کیتین.

s کی *kai*, pron., combien? quelque.

s کئی ou کی *kaî*, adj., quelque. کئی ایک *kaî-ek*, quelque, quelques-uns.

s کیا *kyâ*, pr. interr., quoi? quelle chose? Lorsqu'il est répété, il se rend par, soit... soit.

s کیا *kiyâ*, partic. du verbe کرنا *karnâ*, faire.

s کیاری *kiyârî*, s. f., plate-bande; forme.

H کیتین *ketain*, postp. (dakh.), qui marque l'accusatif et le datif.

s کیسا *kaiçâ*, adj., comment? de quelle sorte?

s کیسر *keçar*, s. f., safran.

S.A کیطرف *kai-taraf*, adv., vers.

A کیف *kaif*, s. f., enivrement, ivresse, liqueur enivrante.

s کیلا *kelâ*, s. m., bananier.

G کیمیا *kîmiyâ*, s. m., alchimie, chose extraordinaire.

P کینھین *kinhîn*, adj. (dakh.), envieux, jaloux.

H کیون *kyûn*, adv., pourquoi?

H کیونکر *kyûn-kar*, adv., pourquoi? comment.

H کیونکہ *kyûn-ki*, adv., parce que.

H کیونکی *kyûn-kî*, adv., pourquoi?

گ

s گاڑنا *gârnâ*, v. a., enterrer.

H گاگر *gâgar*, n. pr.

P گالوخان *gâlû-khân*, n. pr.

s گانا *gânâ*, v. a., chanter.

H گانس *gâns*, s. f. (dakh.), pointe d'une flèche, etc.

s گاون *gâon*, s. m., village.

s گاونا *gâwnâ*, v. a. (dakh.), chanter.

Digitized by Google

P گاه *gâh*, s. f., temps. || en compos., place.

S گای *gâe*, s. f., vache.

S گتها *gatthâ*, s. m., sorte d'ognon ou d'ail.

P گجرات *gujarât*, n. pr., le Guzerate.

P گدا *gadâ*, s. m., mendiant.

P گدای *gadâî*, s. f., mendicité, pauvreté.

S گدها *gadhâ*, s. m., âne.

S گڈ *gud*, s. m., mélasse, sirop de sucre.

H گڈی *guddî*, s. f., cerf-volant (de papier).

P گذر *guzar*, s. m., action de passer, passage.

P گذران *guzrân*, s. f., vie; revenu, emploi.

P گذراننا *guzarânnâ*, v. a., présenter, offrir.

P گذرنا *guzarnâ*, v. n., passer, s'en aller. گذر جانا *guzar jânâ*, id.

P گذشته *guzaschta*, partic., passé, le passé.

P گر *gar*, conj., si.

H گرانا *guirânâ*, v. a., faire tomber, abattre.

S گرجنا *garajnâ*, v. n., tonner, gronder.

P گرد *gard*, s. f., poussière.

P گرد *guird*, s. m., circonférence, les environs. || adv., autour, aux alentours.

P گردا گرد *guird-â-guird*, s. m., tout autour.

P گرداوری *guirdâwarî*, s. f., siége, blocus.

P گردپیش *guird-pesch*, s. m., tout le tour, les environs.

P گردش *gardisch*, s. f., révolution, période.

P گردن *gardan*, s. f., cou.

P گردون *gordûn*, s. m., roue.

S گردهر *guirdhar*, s. m., vautour.

P گرفتار *guiriftâr*, adj., prisonnier, captif.

P گرگ *gurg*, s. m., loup.

P گرم *garm*, adj., chaud, ardent, brûlant. گرم جوشی *garm joschî*, chaleur, affection.

P گرمی *garmî*, s. f., chaleur.

H گرنا *guirnâ*, v. n., tomber.

P گروه *guroh*, s. m. f., troupe, tribu, société.

P گره *guirih*, s. f., nœud. گره باز *guirih-bâz*, magicien.

S گرهست *guirhist*, s. m., paysan, cultivateur.

P گریبان *guirebân*, s. m., collet, manteau.

P گریزی *gurezî*, s. f., fuite, action de fuir.

P گریه *guirya*, s. m., cri, pleurs.

S گڑها *garhâ*, s. m., gouffre, puits.

P گز *gaz*, s. m., verge, mesure de longueur.

P گزند *guzand*, s. m. f., infortune.

P گزی *gazî*, s. f., sorte de coton grossier.

P گشتگان *gaschtagân* et گشته *gaschta*, adj., environnant, qui environne.

P گفتار *guftâr*, s. m., discours, langage.

P گفت وشنود *gufl-o-schanûd*, s. f., entretien.

S گگن *gagan*, s. m., firmament, ciel.

P گل *gul*, s. m., rose, fleur. گلاندار *gulândâz*, n. pr. گل اندام *gul-ândâm*, adj., délicat, mignon. گلباز *gulbâz*, adj., qui joue aux roses. گلبدن *gul-badan*, adj., qui a un corps de rose. گلپوش *gul-posch*, adj., revêtu de roses. گل دسته *gul-dasta*, s. m., bouquet de roses. گلزار et گلذار *gulzâr*, s. m., parterre de roses. گل رو *gul-rû*, une belle (aux joues de rose). گل کرنا *gul-karnâ*, v. a., éteindre (une bougie, une lampe).

P گل *guil*, s. f., terre, boue.

S گلا *galâ*, s. m., cou, gosier.

P گلاب *gul-âb*, s. m., eau de rose.

S گلچلا *gul-chalâ*, s. m., mousquetaire, canonnier.

P گلستان *gulistân*, nom d'un poëme de Sadî.

P گلشن *gulschan*, s. m., parterre, jardin.

P گلگون *gulgûn*, nom du cheval de Schîrîn.

P گلگونه *gulgûna*, s. m., cosmétique.

S گلنا *galnâ*, v. n., se dissoudre.

P گله *guila*, s. m., plainte, reproche. گله مند *guila-mand*, qui plaint, qui blâme.

H گلی *gali*, s. m., sentier. گلی کوچه *gali kûcha*, rue étroite.

P گم *gum*, adj., manquant, perdu.

P گماشته *gumâschta*, s. m., agent, facteur.

P گمان *gumân*, s. m., opinion, imagination.

P گمراهی *gum-râhî*, s. f., erreur.

S گن *gun*, s. m., qualité, mérite, manière. گن ماننا *gun mânnâ*, reconnaître une faveur.

H گنا *gannâ*, s. m., canne à sucre.

P گناه *gunâh*, s. m., péché.

P گناهگار *gunâh-gar*, s. m., pécheur, criminel.

P گنبذ *gumbaz*, s. m., voûte, coupole.

S گنتی *guintî*, s. f., nombre.

S گننا *guinnâ*, v. a., compter, calculer.

H گنوانا *ganwânâ*, v. a., perdre.

P گو go, on dirait que, comme si. گو که *go-ki*, id.

S گو *gau*, s. f., vache.

P گواہ *gawâh*, s. m., témoin.
H گواہٹی *gowâhtî*, n. pr. de lieu.
P گواہی *gawâhî*, s. f., témoignage, گواہی دینا *gawâhî denâ*, rendre témoignage, déposer.
S گوجری *gùjrî*, s. f., nom d'un mode musical.
S گودی *godî*, s. f., sein, giron, les bras.
P گوش *gosch*, s. m., oreille. گوش کرنا *gosch karnâ*, entendre. گوش گذار کرنا *gosch guzâr karnâ*, entendre ; faire entendre.
P گوشت *goscht*, s. m., viande, chair.
P گوشمالی *gosch-mâlî*, s. f., châtiment.
P گوشہ *goscha*, s. m., coin. گوشہ گزین *goscha-guzîn*, qui aime la retraite.
S گول *gol*, adj., rond.
H گون *gaun*, s. m. f., occasion.
P گوناگون *gùn-â-gùn*, adj., de différentes couleurs.
P گویا *goyâ*, on dirait que, comme si.
P گویای *goyâî*, s. f., conversation, éloquence.
S گھاٹ *ghât*, s. m., quai, débarcadère.
S گھاس *ghâs*, s. f., herbe, fourrage.
S گھانس *ghâns*, s. f. (dakh.), herbe, fourrage.
H گھاؤ *ghâo*, s. m., blessure.
H گھایل *ghâyal*, adj., blessé.
H گھبرانا *ghabrânâ*, v. n., être confus, agité.
H گھٹ *ghat*, s. f., esprit, intelligence.
S گھٹا *ghatâ*, s. f., nuages, amas de nuages, ténèbres.
H گھٹنا *ghatnâ*, v. n., diminuer, baisser, décroître.
H گھٹنا *ghutnâ*, s. m., genou.
S گھر *ghar*, s. m., maison. گھر باری *ghar-bârî*, s. m. f., ménage, affaires domestiques.
P گھر *guhar*, s. m., perle.
S گھرا *gahrâ*, adj., profond.
S گھراؤ *gharâo*, s. m., puits, citerne.
S گھڑا *gharâ*, s. m., crucho, vase.
S گھڑی *gharî*, s. f., heure hindoue (espace de 24 minutes).
S گھڑیال *ghariyâl*, s. m., bassin de cuivre sur lequel on frappe les heures.
S گھسنا *ghisnâ*, v. a., user, consumer.
H گھمنڈ *ghamand*, s. m., hauteur, arrogance.
S گھن *ghan*, s. m., nuages amoncelés; (en dakh.) ciel, firmament.
S گہن *gahan*, s. m., éclipse.
S گھنا *ghanâ*, adj., épais.
H گھنا *ghunâ*, adj., malicieux, dangereux.
S گہنا *gahnâ*, s. m., joyau, ornement.

s گهور *ghor*, adj., terrible, effrayant.
s گهوڑا *ghorâ*, s. m., cheval.
H گهونتهنا *ghûnthnâ*, v. a. (dakh.), boire, avaler.
s گهی *ghî*, s. m., beurre clarifié.
H گهیرا *ghérâ*, s. m., circuit, cercle.
H گهیرنا *ghernâ*, v. a., environner, entourer.
H گهیگها *gheghâ*, s. m., goître.

s گیا *gayâ*, partic. de جانا *jânâ*, aller.
s گیارہ *guyâra*, adj., onze.
P گیتی *guetî*, s. f., monde, univers. گیتی ستان *guetî-sitân*, vainqueur du monde.
H گیدڑ *guidar*, s. m., jackal.
s گیدھ *guidh*, s. m., vautour.
s گیہون *guehûn*, s. m., blé.

ل

H لات *lât*, s. f., coup de pied, ruade. لات مارنا *lât mârnâ*, donner des coups de pied, ruer.
s لاٹھ *lâth*, s. m., massue.
A.P لاچار *lâ-châr*, adj., sans ressource.
A لاحول *lâ-haul*, commencement d'une formule arabe qui se dit dans les occasions fâcheuses : لا حول ولا قوۃ الا باللہ *lâ haul wa lâ cûwata ilâ b-illâhi*, il n'y a de force et de pouvoir qu'en Dieu.
A لازم *lâzim*, adj., nécessaire, important, convenable.
s لاکھ *lâkh*, adj., cent mille.
s لاگنا *lâgnâ*, v. n. V. لگنا *lagnâ*.
s لال *lâl*, adj., cher, chéri.
P لال *lâl*, adj., rouge.
H لالا *lâlâ*, s. m., maître.
s لالچ *lâlach*, s. m., envie, convoitise.

P لالگی *lâlaguî*, s. f., rougeur.
P لاله *lâla*, s. m., tulipe. لاله رخسار *lâla-rukh-sâr*, qui a les joues semblables à des tulipes. لاله زار *lâla-zâr*, parterre de tulipes.
s لانا *lânâ*, v. a., porter, apporter.
s لاندا *lândâ*, n. pr. de montagnes.
A لایق *lâïc*, adj., digne, convenable.
P لب *lab*, s. m. f., lèvre.
A لباس *libâs*, s. m., vêtement, voile.
P لبالب *lab-â-lab*, adj., à pleins bords.
P لبریز *labrez*, adj., plein, tout rempli.
H لپٹنا *lipatnâ*, v. n., se coller à, se jeter à.
H لپیٹنا *lapetnâ*, v. a., envelopper, rouler, plier.
H لتا *latâ*, adj., amaigri, exténué.

Digitized by Google

s لتانا *lutânâ*, v. a., faire rouler; dissiper, dépensor.
H لتكانا *latkânâ*, v. a., suspendre.
A لذت *lazzat*, s. f., plaisir, amusement.
s لڑاکا *larâkâ*, adj., guerrier, combattant.
s لڑای *larâî*, s. f., bataille, combat.
s لڑباولا *lar-bâolâ*, adj., fou.
s لڑکا *larkâ*, s. m., enfant, garçon.
s لڑکپن *larakpan*, s. m., enfance.
s لڑکنا *luraknâ*, v. n. (dakh.), tomber, glisser, rouler à terre.
s لڑکی *larkî*, s. f., fille.
s لڑنا *larnâ*, v. n., combattre.
s لڑویا *larwayâ*, s. m., combattant, guerrier.
P لشکر *laschkar*, s. m., armée.
A لطایف *latâïf*, pl. de لطف *lutf*.
A لطف *lutf*, s. m., grâce, agrément, bonté.
P لعل *lal*, s. m., rubis.
A لعبت *labat*, s. f., poupée.
A لفظ *lafz*, s. m., parole, mot.
H لکڑا *lakrâ*, s. m., grosse pièce de bois.
H لکڑی *lakrî*, s. f., bois, morceau de bois, bâton.
s لکھا *likhâ*, adj., écrit.
s لکھنا *likhnâ*, v. a., écrire. لکھنی والا *likhne-wâlâ*, écrivain.
s لکھوانا *likhwânâ*, v. a., faire écrire.
H لکھوکر *lakhokar*, n. pr. de lieu.
s لگ *lag*, adv., à, jusque, auprès.
s لگا *lagâ*, s. m., affection, attachement.
P لگام *lagâm*, s. f., bride, frein.
s لگانا *lagânâ*, v. a , appliquer, attacher, joindre, mettre.
s لگاو *lagâo*, s. m., jonction, application, contact.
s لگنا *lagnâ*, v. n., s'appliquer à, se mettre à, s'attacher à, commencer de; être appliqué, imputé.
s لمبا *lambâ*, adj., long.
s لمبای *lambâî*, s. f., longueur. لمبای چورای *lambâî chaurâî*, s. f., étendue.
H لنگاه *langâh*, n. pr. de lieu.
P لنگر *langar*, s. m., ancre.
P لنگڑا *langrâ*, adj., boiteux, estropié.
P لنگی *lunguî*, s. f., langouti, morceau de toile dont on s'enveloppe les reins.
A لوازمات *lawâzimât*, s. f. pl., bagages, objets nécessaires.
s لوٹ *lût*, s. f., butin, pillage.
s لوٹانا *lûtânâ*, v. a. (dakh.), ravager, dépouiller.
s لوٹنا *lotnâ*, v. n., se rouler.
s لوٹنا *lûtnâ*, v. a., piller, ravager, voler.
H لودی *lodî*, n. pr. d'une tribu de Pathans.

s لوک *lok* et لوگ *log*, s. m., peuple, monde, gens.
P لولی *lolî*, s. f., courtisane.
s لون *lon*, s. m., sel.
s لونبڑی *lombrî*, s. f., renard.
H لونڈی *laundî*, s. f., servante, esclave.
s لوہا *lohâ*, s. m., fer.
s لوہو *lohû*, s. m., sang. لوہو لہان *lohû lohân*, ensanglanté.
H لہلہا *lahlahâ*, adj., fleuri, fleurissant.
s لہو *lahû*, s. m., sang.
H لیاری *lyârî*, s. m., loup.
A لیاقت *liyâcat*, s. f., convenance.

s لے انا *le-ânâ*, v. a. (dakh.), porter, apporter.
H لیٹنا *leṭnâ*, v. n., se coucher, se reposer.
s لیجانا *le-jânâ*, v. a., emporter, emmener.
A لیکن *lekin*, conj., mais.
s لیکھا *lekhâ*, s. m., compte, calcul.
A لیل *lail*, s. f., nuit.
A لیلا *lailâ*, ou لیلی *lailâ* et *lailî*, n. pr. de l'amante de Majnûn.
s لیلینا *le-lenâ*, v. a., prendre.
s لیمو *limû*, s. m., limon, citron.
s لینا *lenâ*, v. a., prendre.
s لیے *liye*, postp., pour, à l'égard de, depuis.

م

s ما *mâ*, s. f., mère. ما باپ *mâ-bâp*, les parents.
A ما بہ الاحتیاج *mâ-bi-hi-l-ihtiyâj*, tout ce qui est nécessaire.
s ماتا *mâtâ*, s. m. (dakh.), front.
A ماتم *mâtam*, s. m., deuil, chagrin.
A ماجرا *mâjarâ*, s. m., état, condition, circonstance.
P ماچین *mâ-chîn*, n. pr. de lieu, la Grande Chine, la Tatarie.
P مادر *mâdar*, s. f., mère.

A مادہ *mâdda*, s. m., matière, sujet, affaire.
s مار *mâr*, s. f., coup. مار ڈالنا *mâr dâlnâ*, tuer. مار کھانا *mâr khânâ*, endurer des coups.
s مارا *mârâ*, adj., tué. || subst., victime. مارا جانا *mârâ jânâ*, être mis à mort, vaincu, dompté.
s مارنا *mârnâ*, v. a., battre, frapper, tuer.
s ماری *mâre*, au moyen de, à cause de, par, pour.

S ماگھ *mâgh*, s. m., le dixième mois hindou (janvier-février).

A مال *mâl*, s. m., biens, richesses, marchandises. مال دار *mâl dâr*, adj., riche.

S مالا *mâlâ*, s. f., le rosaire hindou.

A مالک *mâlik*, s. m., maître, possesseur.

S مالوا *mâlawâ*, n. pr., le Malwâ, contrée de l'Inde.

P ماما *mâmâ*, s. f., mère, vieille femme.

S مان *mân*, s. f., mère. مان باپ *mân-bâp*, les parents.

S مان *mân*, s. m., caractère, dignité, haut rang, honneur, arrogance; caresse. || adj., comme, semblable.

S مانس *mâns*, s. m., chair.

S مانس *mâns* et مانسہ *mânsa*, s. m. (dakh.), mois.

S مانشہ *mânscha*, s. m. (dakh.), petit poids valant 64 grains.

A مانع *mâni*, s. m., obstacle. مانع ہونا *mâni honâ*, empêcher, mettre obstacle.

S مانگنا *mângnâ*, v. a., demander.

S ماننا *mânnâ*, v. a., croire, observer, considérer, respecter, avoir égard, faire attention.

P مانند *mânand*, s. m. f., ressemblance. || adv., comme.

A مانوس *mânûs*, adj., associé, intime.

P ماہ *máh*, s. m., lune. ماہ منور *máh-i munauwar*, n. pr. d'homme.

P ماہتاب *mâh-tâb*, s. m., lune.

P ماہتابی *mâh-tâbî*, s. f., sorte de feu d'artifice de couleur bleue.

A ماہر *mâhir*, adj., adroit, habile. || subst., adepte.

A مایوس *mâyûs*, adj., désespéré.

P مبادا *mabâdâ*, à Dieu ne plaise!

A مبارک *mubârak*, adj., béni.

A مبتلا *mubtalâ*, adj., tombé, éprouvé, affligé.

A مبدل *mubaddal*, adj., changé.

S مپان *mapân*, s. m., mesure.

S مت *mat*, adv., nou, ne... pas.

S مت *matt*, adj., enivré, ivre.

A متابعت *mutâbaat*, s. f., obéissance, action de suivre, d'imiter.

A متاع *matâ*, s. f., biens, marchandises, valeurs.

H متای *mutâî*, s. f., épaisseur, grosseur.

A متفرق *mutafarric*, adj., distinct, séparé.

A متفنی *mutafannî*, adj., vicieux.

S.H متوالا *mat-wâlâ*, adj., ivre.

A متوجہ *mutawajjih*, adj., tourné vers, qui marche vers. متوجہ ہونا *mutawajjih honâ*, observer, considérer.

S متنا *mitnâ*, v. n., expirer.

H.P متھی خان *mathî-khân*, n. pr.

S متی *mittî*, s. f., terre.

A مثال *miçâl*, s. f., ressemblance; comme.

A مثل *maçal*, s. f., proverbe. || *misl*, s. f., ressemblance; comme.

A مثلاً *mislân*, adv., par exemple, savoir.

A مجازی *majâzî*, adj., figuratif, métaphorique.

A مجالس *majâlis*, pl. de مجلس *majlis*, assemblée.

A مجذوب *majzûb*, adj., attiré.

A مجرا *mujrâ*, s. m., salaire, récompense.

A مجلس *majlis*, s. f., assemblée.

A مجمر *majmar*, s. m., réchaud, cassolette; parfum.

H مجھی *mijhî*, n. pr. de tribu.

A مجنون *majnûn*, n. pr. de l'amant de Lailâ.

S مجھ *mujh*, pr. cas oblique de میں *main*, moi.

S مچان *machân*, s. m., plate-forme, terrasse.

H مچانا *machânâ*, v. a., faire, causer, exciter.

A محاصرہ *muhâçara*, s. m., siége, blocus. محاصرہ کرنا *muhâçara karnâ*, assiéger.

A محافظت *muhâfazat*, s. f., protection, garde.

A محبت *muhabbat*, s. f., amour, amitié, affection.

A محبوب *mahbûb*, adj., chéri, bien-aimé, aimable.

A محبوبی *mahbûbî*, s. f., amabilité.

A محتاج *muhtâj*, adj., nécessiteux, indigent.

A محتاجی *muhtâjî*, s. f., indigence, pauvreté.

A محشر *mahschar*, s. m., le jour du jugement; grand tumulte.

A محصل *muhassil*, s. m., collecteur d'impôts.

A محصلی *muhassilî*, s. f., fonction de collecteur.

A محصول *mahsûl*, s. m., produit, revenu.

A محظوظ *mahzûz*, adj., heureux, satisfait, joyeux.

A محفل *mahfil*, s. f., assemblée.

A محفوظ *mahfûz*, adj., gardé, protégé, préservé.

A محفہ *mihaffa*, s. m., litière.

A محک *mihakk*, s. f., pierre de touche, essai.

A محل *mahall*, s. m., appartement, sérail.

A محمد *muhammad*, n. pr., Mahomet.

A محمود *mahmûd*, n. pr.

A محن *mihan*, pl. du suiv., troubles, peines.

A محنت *mihnat*, s. f., travail, exercice, application; peine, difficulté.

ا محنتی *mihnatî*, adj., laborieux, industrieux.

ا مخالف *mukhâlif*, adj., opposé, contraire. || s. m., adversaire, ennemi.

ا مخالفت *mukhâlafat*, s. f., opposition.

ا مختار *mukhtâr*, adj., choisi.

ا مخفی *makhfi*, adj., caché, secret. || adv., en secret.

ا مخمل *makhmal*, s. m., velours.

ا مخملی *makhmalî*, adj., de velours.

ا مخنوق *makhnûc*, adj., étranglé. مخنوق کرنا *makhnûc karnâ*, étrangler.

ا مدار *madâr*, s. m., centre, circonférence; place, lieu, endroit.

ا مدارات *mudârât*, s. f., courtoisie, politesse.

ا مدت *muddat*, s. f., espace de temps, un long temps.

ا مدح *madh*, s. f., louange, éloge.

ا مدد *madad*, s. f., secours, aide.

ا مدرسه *madraça*, s. m., collége.

ا مدعا *muddaâ*, s. m., désir, dessein.

ا مدعی *muddaî*, s. m., déposant, qui fait une déposition, plaignant.

ا مد نظر *madd-i-nazar*, s. f., égard, observation, action d'avoir en vue. مد نظر رکھنا *madd-i-nazar rakhnâ*, avoir devant les yeux, avoir égard.

س مدھ مالت *madh-mâlat*, n. pr. d'une amante célèbre.

س.پ مدھ مست *madh-mast*, adj.(dakh.), enivré.

ا مدھوش *madhûsch*, adj., enivré.

ا مذکور *mazkour*, adj., susdit, déjà cité.

ا مذلت *mazallat*, s. f., bassesse, abjection.

ا مذمت *mazammat*, s. f., blâme, satire.

ا مرتبه *martaba*, s. m., degré, dignité, pas, fois.

ا مرثیه *marsiya*, s. m., élégie, chant funèbre.

س مرجهانا *murjhânâ*, v. n., se flétrir, se faner.

س مرچ *mirch*, s. f., poivre.

ا مرحمت *marhamat*, s. f., présent, cadeau. مرحمت فرمانا *marhamat farmânâ*, faire présent.

پ مرد *mard*, s. m., homme.

پ مردار *murdar*, adj., impur, profane.

پ مردانگی *mardânagui*, s. f., bravoure, courage.

پ مردم *mardum*, s. m., homme.

س مردنگ *mirdang*, s. f., sorte de tambour.

پ مردہ *murda*, s. m., cadavre.

ا مرصع *murassa*, adj., doré, enrichi de joyaux. || subst., étoffe d'or enrichie de joyaux.

P مرض *marz* et *maraz*, s. m., maladie.

P مرغ *murgh*, s. m., oiseau, coq.

P مرغابی *murgh-âbî*, s. f., poule d'eau.

P مرغی *murghî*, s. f., poule.

A مرکز *markaz*, s. m., centre.

P مرگ *marg*, s. f., mort.

S مرگ *mrig*, s. m., daim, antilope, bête fauve.

S مرنا *marnâ*, v. n., mourir. مرجانا *mar-jânâ*, id.

A مروت *muruwcat*, s. f., affection, humanité, générosité.

P مزا *mazâ*. V. مزہ.

A مزاج *mizâj*, s. m., tempérament, complexion.

P مزدور *mazdûr*, s. m., laboureur, ouvrier.

P مزہ *maza*, s. m., goût, plaisir. مزہ دار *maza-dâr* (ou dakh. مزیدار *mazedâr*), adj., délicieux, de bon goût. مزہ داری *maza-dârî*, s. f., délices, plaisir.

P مژگان *mijgân*, plur. du suiv., les cils.

P مژہ *mija*, s. f., cil.

A مسافر *muçâfir*, s. m., voyageur.

A مسافرت *muçâfarat*, s. f., voyage.

P مست *mast*, adj., ivre, lascif. (animal) en chaleur.

T مستورہ *mastûra*, s. f., femme du harem ; pl., مستورات *mastûrât*.

P مستی *masti*, s. f., ivresse. مستی خیز *masti-khez*, enivrant.

A مسجد *masjid*, s. f., mosquée.

A مسرور *masrûr*, adj., joyeux.

A مسکا *muçakkâ*, s. m., muselière.

A مسلم *muslim* et مسلمان *muçalmân*, s. m., musulman.

A مسلمانی *muçalmânî*, s. f., musulmanisme.

A مسمی *muçammâ*, adj., appelé, nommé.

A مسند *masnad*, s. f., trône, siége, coussin. مسند عالی *masnad-âlî*, n. pr.

A مسیح *macîh*, s. m., le Messie.

A مشاطہ *maschâta*, s. f., coiffeuse, femme de chambre.

A مشاہرہ *muschâhara*, s. m., salaire mensuel, gages.

A مشتری *muschtarî*, s. f., achat. || s. m, acheteur.

A مشجر *muschajjar*, s. m., sorte d'étoffe de soie.

A مشرف *muscharraf*, adj., honoré, ennobli.

A مشعل *maschal*, s. f., flambeau.

A.T مشعلچی *maschal-chî*, s. m., porte-flambeau.

A مشغول *maschghûl*, adj., employé, occupé.

A مشقت *maschaccat*, s. f., travail, peine.

P مشک *muschk*, s. m., musc.

A مشکل *muschkil*, adj., difficile. || s. f. (dakh.), difficulté.

A مشورة *maschwara*, s. m., conseil, avis.

A مشهور *maschhur*, adj., fameux, célèbre, connu, notoire.

A مشیر *muschir*, s. m., conseiller, sénateur.

A مصاحب *muçâhib*, s. m., compagnon, associé; aide de camp.

A مصر *misr*, s. m., l'Égypte.

A مصر *mucirr*, adj., obstiné, qui persiste.

A مصلحت *maslahat*, s. f., conseil, avis.

A مصیبت *mucîbat*, s. f., infortune, désastre.

A مضبوط *mazbût*, adj., ferme, solide.

A مضبوطی *mazbûtî*, s. f., fermeté, durée.

A مضمحل *muzmahill*, adj., évanoui, disparu.

A مضمون *mazmûn*, s. m., le contenu (d'une lettre), sens, teneur.

A مطالعة *mutâlaa*, s. m., étude, lecture.

A مطلب *matlab*, s. m., demande, désir, dessein, but.

A مطلع *matla*, s. m., lever du soleil.

A مطلوب *matlûb*, adj., requis, nécessaire. || s. m., objet, but, désir.

A مطیع *mutî*, adj., soumis, obéissant.

A مظلمه *mazlama*, s. m., injustice, oppression.

A مظلوم *mazlûm*, adj., opprimé.

A معاش *maâsch*, s. f., subsistance, moyens de pourvoir à sa subsistance.

A معاف *muâf*, adj., absous, pardonné.

A معتمد *mutamad*, s. m., confident. || adj., digne de foi.

A معروف *marûf*, adj., connu, manifeste.

A معزول *mazul*, adj., déposé, détrôné. معزول کرنا *mazûl karnâ*, détrôner.

A معشوق *maschûc*, s. m. f., amant, amante.

A معلوم *malûm*, adj., connu, notoire. معلوم کرنا *malûm karnâ*, connaître, apprendre. معلوم هونا *malûm honâ*, être connu, sembler.

A معمور *mamûr*, adj., habité, cultivé; plein, rempli; heureux.

A معنی *manî*, s. f., interprétation, sens mystique.

A معه *mua*, adv., avec, ensemble.

A معین *muayyan*, adj., établi, fixé.

A مغرب *maghrib*, s. m., l'Occident.

A مغرور *maghrûr*, adj., vain, arrogant, hautain.

P مغز *maghz*, s. m., moelle.

A مغلظه *mughallaza*, adj., (serment) rendu difficile à violer.

A مغموم *maghmûm*, adj., chagrin, affligé.

P مفت *muft*, adv., gratuitement, pour rien, en vain.

A مفتون *maftûn*, adj., fasciné, épris d'amour.

A مفسد *mufsid*, s. m., séditieux, brouillon, fauteur de désordres.

A مفصل *mufassal*, adj., distinct, détaillé, ample. || adv., en détail.

A مقابل *mucâbil*, adj., opposé, comparé à, en comparaison de.

A مقابله *mucâbala*, s. m., comparaison. مقابله کرنا *mucâbala karnâ*, comparer, exposer, raconter.

A مقام *macâm*, s. m., domicile, résidence, place.

A مقتضی *muctazî*, adj., requis, urgent, exigé.

A مقدم *mucaddam*, adj., ancien, précédent; chef.

A مقدمه *mucaddama*, s. m., préambule, préliminaire, affaire, sujet.

A مقدور *macdûr*, s. m., pouvoir. مقدور بهر *macdûr bhar*, de tout le pouvoir, autant que possible.

A مقرر *mucarrar*, adj., déterminé, fixé. مقرر کرنا *mucarrar karnâ*, déterminer, fixer, établir.

A مقصد *macsad*, s. m., dessein, intention.

A مقید *mucaiyad*, adj., attentif, appliqué.

A مقیم *muquîm*, adj., résidant, habitant.

A مکان *makân*, s. m., lieu, place, endroit.

A مکر *makr*, s. m., fraude, artifice, imposture.

S مکھ *mukh*, s. m., figure, visage.

P مگر *magar*, conj., seulement, sinon, si ce n'est que.

S مگن *magan*, adj., content, joyeux.

S مگھا *maghâ*, s. m., l'étoile Régulus, dixième mansion de la lune.

P مل *mul*, s. m., vin.

A ملا *mullâ*, s. m., maître, docteur.

S ملاپ *milâp*, s. f., accord, rapport, convention.

A ملاحظه *mulâhaza*, s. m., action de considérer, de regarder, lecture.

S ملار *malâr*, s. f., nom d'un mode de musique.

A ملازم *mulâzim*, adj., assidu, attentif. || s. m., serviteur ; pl. ملازمان *mulâzimân*, serviteurs.

A ملازمت *mulâzamat*, s. f., diligence, assiduité, action de rendre ses devoirs à quelqu'un.

A ملاقات *mulâcât*, s. f., entrevue, entretien.

A ملامت *malâmat*, s. f., blâme, reproche.

S ملانا *milânâ*, v. a., joindre, réunir, mêler.

A ملایمت *mulâyamat*, s. f., douceur, gentillesse, affabilité.

H ملتان *multân*, n. pr., le Moultan.

H ملتانی *multânî*, adj., qui est du Moultan.

P ملخ *malakh*, s. m., sauterelle.

A ملک *mulk*, s. m., contrée, pays, royaume, domination. ملک گیری *mulk-guîrî*, s. f., conquête, pays conquis, souveraineté.

A ملک *malak*, s. m., ange. ملک الموت *malaku-l-maut*, l'ange de la mort.

A ملکی *mulkî*, adj., civil, politique.

A ملمع *mulamma*, adj., argenté, doré.

S ملن *milan*, s. m., action d'être réuni, réunion.

H ملنا *malnâ*, v. a., frotter.

S ملنا *milnâ*, v. n., se rencontrer, se trouver, se joindre, se réunir, être trouvé, être procuré.

A ملول *malûl*, adj., triste, chagrin.

A ملهم *mulhim*, partic., qui inspire, inspirateur. || *mulham*, inspiré.

A مملکت *mamlukat*, s. f., souveraineté, domaine, état.

S من *man*, s. m., esprit. من مار *man mâr*, chagrins intérieurs. من مارنا *man-mârnâ*, avoir l'esprit troublé.

A منادی *manâdî*, s. f., proclamation.

A مناسب *munâcib*, adj., convenable, juste.

A منت *minnat*, s. f., obligation, faveur; humble requête, supplication. منت دار *minnat-dâr*, obligé, favorisé.

S منتر *mantar*, s. m., charme, enchantement.

S منتری *mantrî*, s. m., conseiller, ministre d'état.

S منجر *manjar*, s. f., fleur d'un arbre.

S منجنا *manjnâ*, v. n., être poli, luisant.

S منچلا *man-chalâ*, adj., actif, assidu, appliqué, attentif.

S مندل *mandal*, s. m. (dakh.), tente circulaire.

A مندیل *mandîl*, s. f., tapis de table.

S منڈانا *mundânâ*, v. a., raser.

A منزل *manzil*, s. f., journée de voyage. || *munzil*, qui donne l'hospitalité.

S منسا *mansâ*, s. f., intention, désir.

A.P منصبدار *mansab-dâr*, s. m., officier.

A منصف *munsif*, adj., équitable, juste.

A منصوبه *mansûba*, s. m., projet, dessein.

A منصور *mansûr*, adj., couquérant, victorieux.

A منظور *manzûr*, adj., choisi, agréable, approuvé.

A منع *man*, s. m., défense, refus. منع کرنا *man karnâ*, défendre, refuser.

A منعقد *munaqud*, adj., lié; convenu, établi.

A منفعل *munfaïl*, adj., troublé; honteux.

S منگل *mangal*, s. m., mardi.

S منا *mannâ*, v. n., être agréé, être favorable.

A منور *manauwar*, adj., illustré, clair, splendide.

S منوهر *manohar*, n. pr. d'un amant célèbre.

S منه *munh*, s. m., bouche, visage.

S منی *mane*, postp. (dakh.), dans.

P مو *mu*, s. m., cheveu.

S موا *mûâ*, partic. de مرنا *marnâ*, mort, sans vie.

A مواشی *mawâschî*, s. plur., troupeaux, quadrupèdes.

A موافق *muwâfic*, adj., conforme, convenable, propre; conformément.

S موتی *motî*, s. m., perle.

H موٹا *motâ*, adj., gros, large.

A موج *mauj*, s. f., vague, flot.

A موجب *mûjib*, s. m., cause, motif, raison.

A موجود *maujûd*, adj., existant, subsistant, qui se trouve dans.

A موجه *mauja*, s. m., vague, flot.

H موچھ *mûchh*, s. f., moustaches.

P مور *mor*, s. m., fourmi.

S مورکھ *mûrakh*, adj., sot, stupide.

S موڑنا *morná*, v. a., tourner, détourner.

A موسم *maucim*, s. m., saison.

A موصوف *mauçûf*, adj., décrit, célébré, loué; doué de.

A موضع *mauza*, s. m., place, village, district.

A موقوف *maucuf*, adj., resté, fixé, établi. موقوف کرنا *maucûf karnâ*, v. a., faire cesser. موقوف ہونا *maucûf honâ*, v. n., cesser.

S مول *mol*, s. m., achat. مول لینا *mol lenâ*, acheter.

A مولف *muallif*, s. m., auteur, compilateur d'un livre.

S مون *mon*, postp. (dakh.), dans. V. میں *men*.

H مونڈھا *mondhâ*, s. m., épaule.

H مونگا *mûngâ*, s. m., corail.

S مونہہ *mûnh*. V. منہ *munh*, face. مونہہ موڑنا *mûnh morná*, se détourner, se désister, s'abstenir.

S موہن *mohan*, s. m. f., amant, amante; fascination.

P موی *mûe*, s. m., cheveu.

A مویشی *maweschî*, s. f., troupeau de bœufs.

P مہ *mah*, s. m., lune.

S مہا *mahâ*, adj., grand.

A مہارت *mahârat*, s. f., habileté, subtilité, pénétration, génie.

S مہاوت *mahâwat*, s. m., cornac, conducteur d'éléphant.

S مهت *mahat*, adj., grand, glorieux.

P مهتاب *mah-tâb*, s. m., lune.

A مهر *mahr*, s. m., contrat de mariage, douaire.

P مهر *mihr*, s. m., soleil. || s. f., tendresse, affection.

P مهر *muhr*, s. f., monnaie d'or valant 38 francs.

S مهر *mahar*, s. f., femme, fille.

P مهربان *mihr-bân*, adj., tendre, indulgent, compatissant.

P مهربانی *mihr-bânî*, s. f., bonté, tendresse.

H مهکنا *mahaknâ*, v. n., exhaler une odeur agréable, parfumer.

A مهلک *muhlik*, adj., mortel.

A مهم *muhimm*, s. f., affaire importante.

P مهمان *mihmân*, s. m., hôte, étranger.

P مهمانی *mihmânî*, s. f., accueil, hospitalité, banquet.

S مهنگا *mahangâ*, adj., cher, de grand prix.

H مهیا *muhaiyâ*, adj., préparé.

P مهین *mihîn*, adj., fin, menu.

P مهینا *mahînâ*, s. m., mois.

P می *mai*, s. f., vin.

H میان *miyân*, s. m., monsieur, maître.

P میان *miyân*, s. m. f., milieu, au milieu. میان جی *miyân-jî*, médiateur, arbitre.

S میت *mît*, s. m., ami, amant.

S میٹھا *mîthâ*, adj., doux.

P میدان *maidân*, s. m., plaine, campagne.

S میرا *mîrâ*, pr. cas oblique de میں *main*, de moi ; mon, ma, mes.

P.A میرغضب *mîr-ghazab*, s. m., exécuteur des volontés du prince. میر محمود *mîr-mahmud*, n. pr.

H میری *mîrî*, n. pr. de tribu.

A میسر *muyassar*, adj., convenable, agréable, favorable.

A میعاد *mîâd*, s. m., promesse.

S میل *mel*, connexion, relation.

A میل *mail*, s. m., inclination, tendance.

S میں *men*, postp., dans. میں سی *men-se*, de dans, de, d'entre.

S میں *main*, pr., je, moi.

H مینا *mainâ*, s. m., sorte d'oiseau, espèce de geai.

S مینھ *menh*, s. m., pluie.

P میوہ *mewa*, s. m., fruit.

ن

P نا *nâ*, non; partic. négative que l'on prépose aux substantifs et aux participes. نا امید *nâ-ummed*, adj., désespéré, sans espoir. نا ترس *nâ-tars*, adj., cruel. نا حق *na-hacc*, adj., injuste. || adv., injustement. نا خلف *nâ-khalaf*, adj., dégénéré, dépravé. نا شناس *nâ-schinâs*, adj., ignorant. نا قابل *nâ-câbil*, adj., incapable, indigne. نا مرد *nâ-mard*, adj., lâche, énervé. نا معلوم *nâ-malûm*, adj., inconnu. نا هموار *nâ-hamwâr*, adj., inégal, irrégulier.

P ناب *nâb*, adj., pur.

A ناجی *nâjî*, adj., libre, échappé.

S ناچنا *nâchnâ*, v. n., danser.

P ناخدا *nâkhudâ*, s. m., subrécargue, capitaine de vaisseau.

P ناخن *nâkhun*, s. m., ongle.

P نادان *nâ-dân*, adj., ignorant. نادان پن *nâdân-pan*, s. m., ignorance.

A نادر *nâdir*, adj., rare, admirable.

S نار *nâr*, s. f., femme.

I نارنول *nârnol*, n. pr. de lieu.

S ناریل *nâriyal*, s. m., noix de cacao.

P ناز *nâz*, s. m., grâce, élégance, coquetterie, agrément.

P نازک *nâzuk*, adj., fin, délicat.

A نازل *nâzil*, partic., descendant, descendu. نازل کرنا *nâzil karnâ*, faire descendre.

P نازنین *nâznîn*, adj., joli, délicat, aimable. || subst., une belle, une beauté.

T ناغه *nâgha*, s. m., intermittence, répit.

P ناف *nâf*, s. m., nombril.

P نافه *nâfa*, s. m., vessie de musc.

A ناقص *nâquis*, adj., défectueux, vil.

P ناک *nâk*, s. m., nez, narine.

P ناگهان *nâgahân*, adj. ou adv., soudain, tout à coup.

H نالا *nâlâ* et نالہ *nâla*, s. m., ruisseau.

P نالہ *nâla*, s. m., lamentation.

S نالی *nâlî*, s. f., canal.

P نام *nâm*, s. m., nom.

P نامزد *nâm-zad*, adj., nommé, appelé.

A ناموس *nâmûs*, s. f., réputation, renommée.

P نامہ *nâma*, s. m., livre, lettre. نامہ بر *nâma-bar*, porteur de lettre.

P نامی *nâmî*, adj., renommé, fameux.

S نانچ *nânch*, s. f. (dakh.), danse.

S نانگا *nângâ*, n. pr. de tribu.

P ناو *nâw*, s. f., vaisseau, navire.

S ناون *nâon*, s. m., nom.

H نپٹ *nipat*, adj., très, extrêmement.

S نت *nit*, adv., continuellement.

A نتيجه *natîja*, s. m., résultat, conséquence.

A نجات *najât*, s. f., délivrance.

H نچوڑنا *nichorna*, v. a., tordre, serrer, presser.

A نخل *nakhl* et نخله *nakhla*, s. m., dattier, palmier.

S ندی *nadî* et *naddî*, s. f., rivière.

S نڈر *nidar*, adj., assuré, sans crainte.

S نرا *nirâ*, adj., vrai, véritable.

P نردبان *nard-bân*, s. m., escalier.

S نرس *niras*, adj., sec, sans goût, de mauvaise espèce.

H نرغا *narghâ* et نرغه *nargha*, environs, les alentours. نرغا کرنا *narghâ karnâ*, environner, entourer.

S نرکٹ *narkat*, s. m., roseau dont on fait des nattes, rotin.

P نرگس *narguis*, s. f., narcisse.

P نرمی *narmî*, s. f., douceur, délicatesse.

A نزاع *nizâ*, s. m., querelle, dispute.

P نزدیک *nazdîk*, adv., proche, auprès.

A نزع *naz*, s. m., le dernier soupir.

A نسبت *nisbat*, s. f., rapport, relation. || adv., eu égard, à l'égard.

A نسیم *nacîm*, s. m., zéphir, brise.

A نشا *nischâ*, s. m., enivrement; liqueur enivrante.

A نشاط *naschât*, s. m. f., joie, plaisir.

P نشان *nischân*, s. m., marque, trace, vestige.

P نشانه *nischâna*, s. m., marque, but.

P نشانی *nischânî*, s. f., marque, signe.

P نشست گاه *nischast-gah*, s. f., place où l'on s'assied, salon.

P نشین *nischîn*, en compos., assis, placé.

A نصیب *nacîb*, s. m., fortune, sort; bonheur, avantage.

A نصیحت *nacîhat*, s. f., conseil, avis.

A نظام *nizâm*, n. pr.

A نظامی *nizâmî*, n. pr.

A نظر *nazar*, s. f., vue, regard. نظر آنا *nazar ânâ*, paraître à la vue.

A نعل *nal*, s. m., sabot d'un cheval.

A نعمت *nimat*, s. f., grâce, bienfait.

A نغمه *naghma*, s. m., mélodie, modulation, chant.

A نفع *naf*, s. m., profit, avantage.

P نفیر *nafîr*, s. m., trompette.

A نقاب *nicâb*, s. m. f., voile.

A.T نقارچی *nacâr-chi*, s. m., qui joue du tambour, timbalier.

A نقاره *naccâra*, s. m., timbale, tambour.

A نقاشی *naccâschî*, s. f., sculpture.

A نقد *nacd*, s. m., monnaie.

A نقری *nucrai*, adj., d'argent.

A نقصان *nucsân*, s. m., perte, défaut, détriment.

A نقطه *nucta*, s. m., un point, centre d'un cercle.

A نقل *nacl*, s. f., histoire, anecdote. || *nucl*, dessert, fruits confits.

S نکالنا *nikâlnâ*, v. a., faire sortir.

S نکتی *naktî*, n. pr.

S نکرنا *nikarnâ*, pour نکلنا *nikalnâ*.

S نکلنا *nikalnâ*, v. n., sortir.

A نکهت *nakhat*, s. f., odeur, parfum.

P نگار *nigâr*, s. m., peinture, portrait, idole.

P نگاه *nigâh*, s. f., vue, regard.

P نگاهبان *nigâh-bân*, s. m., gardien.

P نگاهدشت *nigâh-daschi*, s. f., enrôlement, engagement.

P نگه *nigah*, s. f., vue, regard. نگه کرنا *nigah karnâ*, observer, considérer.

P نگهبانی *nigah-bânî*, s. f., garde, conservation.

S نل ودامن *nal-o-dâman*, n. pr. de deux amants célèbres.

P نما *numâ*, en compos., montrant, se montrant, paraissant.

P نماز *namâz*, s. f., prière, et principalement la prière journalière des musulmans.

S نمانا *nimânâ*, adj., simple, ignorant.

P نمک *namak*, s. f., sel.

P نمکینی *namkînî*, s. f., douceur, agrément.

P نمود *namûd*, adj., connu, fameux.

P نمودار *namûdar*, adj., apparent, remarquable.

P نمی *namî*, s. f., fraîcheur.

P ننگ *nang*, s. m., honte, infamie; honneur, réputation.

S ننگا *nangâ*, adj., nu.

H ننهیال *nannhyâl*, n. pr.

S نو *nau*, adj., neuf (novem).

S نو *nau*, adj., neuf, nouveau, jeune. نوجوانی *nau jawânî*, s. f., la fleur de l'âge. نوخیز *nau khez*, s. m., enfant.

P نوا *nawâ*, s. f., son, modulation.

A نواب *nawâb*, s. m., nabab, gouverneur.

A نواحی *nawâhî*, s. f. pl., les environs.

S نواڑی *niwârî*, adj., du Newar, du Népâl.

P نواز *nawâz*, en compos., qui chérit, qui caresse.

P نوازنا *nawâznâ*, v. a., caresser, favoriser, complimenter, gratifier.

P نواله *niwâla*, s. m., morceau, bouchée.

A نوحه *nauha*, s. m., lamentation.

A نور *nûr*, s. m., lumière, splendeur.

S نورتن *nau-ratan*, s. f. m., ornement ou bracelet composé de perles de neuf espèces différentes.

P نوش *nosch*, partic., buvant. || s. m.,

boisson. نوش جان کرنا *nosch-i-jân karnâ*, manger, boire (formule employée en parlant de personnages distingués).

P نوشانوش *nosch-â-nosch*, s. m., action de boire coup sur coup.

P نوشہ *nauscha*, s. m., jeune marié.

P نوشیدن *noschîdan*, infin. persan, boire.

A نوع *nau*, s. m., sorte, espèce, manière.

P نوک *nok*, s. f., bec, pointe.

P نوکر *naukar*, s. m., serviteur.

P نوکری *naukarî*, s. f., service, emploi de serviteur.

A نون *nûn*, nom d'une lettre de l'alphabet arabe et d'un chapitre du Coran.

S نوی *nauwe*, adj., quatre-vingt-dix.

P نویسندہ *nawîçanda*, s. m., écrivain, greffier.

S نہ *na*, adv., non, ne pas.

A نہار *nahâr*, s. m., jour.

H نہال *nihâl*, adj., heureux, charmant.

P نہان *nihân*, adj., caché, secret.

S نہانا *nahânâ*, v. n., se baigner.

P نہانی *nihânî*, adv., secrètement.

P نہاوند *nihâwanî*, n. pr. de lieu.

S نہایت *nihâyat*, adv., très, extrêmement.

A نہر *nahr*, s. f., ruisseau, canal.

H نہوڑنا *nihûrnâ*, v. a., courber, incliner.

S نہیں *nahîn*, adv., non, ne pas.

S نی *ne*, particule qui dénote l'agent. (V. la gramm.)

P نی *nai*, s. f., roseau, flûte.

S نیا *nayâ*, adj., nouveau. نیی سرسی *naye sir se*, nouveau, de nouveau.

S نیاری *niyâre*, adv., à part, isolément.

P نیام *niyâm*, s. m., fourreau, gaîne.

S نیچا *nîchâ*, adj. et adv., bas, en bas, au-dessous, inférieur. نیچا کرنا *nîchâ karnâ*, abattre.

S نیچی *nîche*, adv., sous, au-dessous, en bas.

S نیر *nîr*, s. m., eau.

P نیز *nîz*, conj., aussi, également.

P نیزہ *neza*, s. m., lance.

P نیک *nek*, adj., bon. نیک نام *nek-nâm*, renommée, célébrité. نیک نامی *nek-nâmî*, s. f., renom, bon caractère.

P نیکا *nîkâ*, adj., beau.

P نیلا *nîlâ*, adj., bleu.

S نیم *nîm*, s. m., sorte d'arbre, melia azedarach.

P نیم *nîm*, adj., demi, à demi.

S نین *nen* (dakh. pour نی *ne*), particule de l'agent.

S نین *nain*, s. m., œil.

S نیند *nînd*, s. f., sommeil. نیند بھر سونا *nînd bhar sonâ*, dormir un somme.

و

P و *o*, conj., et.

A واجب *wâjib*, adj., nécessaire, convenable. واجب العرض *wâjibu-l-arz*, pétition, représentation.

A واجبی *wâjibî*, adj., nécessaire, expédient.

P وار *wâr*, en compos., semblable, comme.

A وارد *wârid*, partic., arrivant; présent. وارد هونا *wârid honâ*, arriver, venir.

A واسطی *wâste*, postp., pour, à cause de. اس واسطی *is-wâste*, c'est pourquoi.

A وافر *wâfir*, adj., nombreux.

A واقع *wâqui*, adj., occurrent, qui arrive.

A واقعه *wâquia*, s. m., correspondance, rapport. واقعه نویس *wâquia nawîs*, correspondant, rapporteur, secrétaire.

A واقعی *wâcaî*, adj., réel, effectif. adv., réellement.

A واقف *wâquif*, adj., informé; expérimenté.

H والا *wâlâ*, adj., il désigne l'agent, le possesseur, comme لکھنی والا *likhne-wâlâ*, l'écrivain, پکاڑنی والا *pakârne-wâlâ*, le héraut, le crieur.

P والا *wâlâ*, adj., haut, illustre. والا قدر *wâlâ cadr*, d'une haute dignité.

A والد *wâlid*, s. m., père.

A والله *wa-llâh*, interj., par Dieu !

A واله *wâlih*, adj., fou, épris, amoureux.

A والی *wâlî*, s. m., prince, chef.

A وامق *wâmic*, n. pr. de l'amant d'Azrâ.

S وان *wân*, en compos., possesseur.

P.A واویلا *wâ-wîlâ*, s. m., lamentation, plainte.

A وبال *wabâl*, adj., douloureux.

A وجه *wajh*, s. f., gages, salaire.

A وحشت *wahschat*, s. f., frayeur. وحشت اثر *wahschat-açar* et وحشت انگیز *wahschat anguez*, adj., terrible.

A وحی *wahî*, s. f., inspiration, révélation.

A وداع *widâ*, s. m., adieu.

A ورطه *warta*, s. m., labyrinthe, embarras, gouffre.

A وزیر *wazîr*, s. m., vizir, ministre d'état.

A وسعت *wuçat*, s. f., extension.

A وسیله *wacîla*, s. m., alliance, affinité; support, soutien.

A وصف *wasf*, s. m., mérite, avantage; éloge.

A وصل *wasl*, s. m., réunion.

A وصول *wuçûl*, s. m., acquisition, jouissance. وصول کرنا *wuçûl karnâ*, recueillir.

A وصیت *waciyat*, s. f., testament, dernière volonté.

A وضع *waz*, s. f., situation, état.

A وطن *watan*, s. m., pays, demeure, contrée.

A وعدہ *wada*, s. m., promesse. وعدہ خلافی *wada-khilâfî*, s. f., infraction aux promesses.

A وفا *wafâ*, s. f., accomplissement des promesses, fidélité. وفا دار *wafâ-dâr*, adj., fidèle. وفا داری *wafâ-dârî*, s. f., fidélité.

A وقت *wact*, s. m., temps, moment. اس وقت *us-wact*, alors.

A وقوع *wucû*, s. m., hasard, occurrence, accident.

A وقوف *wucûf*, s. m., intelligence, bon sens, expérience.

P وگرنہ *wa-gar-na*, conj., et sinon.

A ولایت *wilâyat*, s. f., pays, contrée.

A ولد *walad*, s. m., fils.

A ولی *walî*, s. m., maître ; ami. ولی عہد *walî-ahd*, s. m., héritier ; vice-gérant.

A ولیکن *wa-lekin*, conj., mais, cependant.

H وو *wo*, pr., pour وہ *wuh*, lui, elle.

H ووہی *wohî*, adv., là-même, de la même manière.

H وہ *wuh* et *wah*, pr., il, elle, celui-là, celle-là.

H وہان *wahân* et *whân*, adv., ici, là. وہان سی *wahân-se*, de là.

A وہم *wahm*, s. m., imagination, idée, opinion, hallucination.

H وہی *wuhî*, pr., lui-même, elle-même.

H وہین *wahîn* et *wuhîn*, pr., celui-là même, celle-là même. || adv., là même ; immédiatement.

P ویران *wairân*, adj., désolé, ruiné.

P ویرانی *wairânî*, s. f., ruine, désolation, destruction.

ھ

S ہات *hât*, s. m. (dakh.), main. V. ہاتھ *hâth*. ہات سین ہونا *hât sen honâ*, être sans ressource.

S ہاتھ *hâth*, s. m., main. ہاتھ اٹھانا *hâth uthânâ*, abandonner, omettre. ہاتھ آنا *hâth ânâ*, tomber entre les mains, être en la possession. ہاتھ پڑنا *hâth parnâ*, tomber en la possession. ہاتھ جوڑنا *hâth jornâ*, supplier. ہاتھ دھونا *hâth dhonâ*, laisser. ہاتھ ملنا *hâth malnâ*, se lamenter.

S ہاتھی *hâthî*, s. m., éléphant.

ی

A يا *yâ*, nom de la dernière lettre de l'alphabet arabe.

A يا *yâ*, interj., ô.

P يا *yâ*, conj., ou, ou bien.

P ياب *yâb*, en compos., qui trouve, qui obtient.

P ياد *yâd*, s. f., souvenir. ياد آنا *yâd ânâ*, venir à la mémoire. ياد دلانا *yâd dilânâ*, faire ressouvenir. ياد گار *yâd-gâr*, s. m., souvenir, objet donné en souvenir. ياد كرنا *yâd karnâ*, se souvenir, faire mention.

P يار *yâr*, s. m., ami ; pl. pers. ياران.

P ياری *yârî*, s. f., amitié ; aide, assistance.

A ياس *yâs*, s. f., désespoir.

P يافت *yâft*, s. f., émolument, profit.

H يتا *yatâ*, adj., tel, tant, autant.

A يعقوب *yacûb*, n. pr., Jacob.

A يعنی *yane*, adv., c'est-à-dire.

A يقين *yaquîn*, s. m., confiance, assurance. || adj., certain. || adv., certainement. يقين كرنا *yaquîn karnâ*, croire, tenir pour certain. يقين هونا *yaquîn honâ*, passer pour certain.

A يقينی *yaquînî*, s. f., assurance, certitude. || adj., certain.

P يک *yak*, adj., un, une. يكايک *yak-â-yak*, يک بار *yak bâr*, يک بارگی *yak-bârguî*, et يک باری *yak-bârî*, adv., tout à coup, aussitôt, une fois. يک بيک *yak-ba-yak*, un à un, successivement. يک جا *yak-jâ*, ensemble, dans le même lieu. يک چند *yak-chand*, quelque peu, peu de temps. يکسان *yak-sân*, adj., égal, semblable, de même. يک مشت *yak-muscht*, tout à la fois.

P يكا *yakkâ*, adj., unique, seul.

P يكانا *yakânâ*, adj. (dakh.), unique.

P يكه *yaka*, adj., un seul.

P يگانه *yagâna*, s. m., ami, allié.

H يو *yo*, pr., il, elle, celui, etc.

A يوسف *yûçuf*, n. pr., Joseph.

H يون *yûn*, adv., ainsi.

A يونان *yûnân*, n. pr., la Grèce.

H يونهين *yûn-hîn*, adv., ainsi même, de cette même manière.

H يه *yih*, pr., il, elle, celui-ci, celle-ci.

H يهان *yahân*, adv., là. || postp., auprès. يهان تلک *yahân talak*, jusqu'à ce que.

H يهی *yihi*, pr., celui-ci même.

H يهين *yahîn*, adv., ici.

FIN DU VOCABULAIRE.

Digitized by Google

نکر نون یکذرہ زینت مین اهمال　　پهنا تون زیور زرها و خلخال
مشاطه کون بتانی مین لگا دیر　　نه هرگز پیو کی آنی مین لگا دیر
بهار آی هوئی آرایش باغ　　کهولا هی یک خیابان لاله بیداغ
هوی هین سرو وقمری ایکجا جمع　　لگی جلنی بهم پروانه وشمع
بهار آی سهاونی آج هی رات　　مثل مشهور بن آی کی هی بات
سکهی سن مین کهون سکه کی کهانی　　پڑا جیون دهان هوئی آج پانی
پیا آی سهاگن هی میرا نون　　مین اپنی زور قسمت کی قسم کهاون
مین اپنی بخت اوپر جاونگی وار　　نصیبون سین ملا آکر میرا یار
اری ساقی مئی گرمی کی ایام　　خوشیکی دن هی تون دی جام برجام
که آیا گهر برس اوپر میرا یار
نشون سین مت کر کیفونسین سرشار

تم　　تم

تم

شہیدون مین اگر در کربلا ہوی — امامون کی غمون مین مبتلا ہوی
تو میری غم کو اوسین یاد کرنان — زبانی مجھ ستی فریاد کرنان
پیا سون سب ہمارا درد کہیی — سوا اوس بیوفا کی ساتھ رہیی
میرا پیغام کہہ تنہا نہ آنان — سوا اوس بیوفا کون ساتھ لانان
ملاو تون مجھسین لاکی میرا دلبر — مجھی سرسبز کر جیون گر تیری پر
سُوا کون کھول پنجری سین اوڑایا — پیا کی کھوج کون قاصد چلایا
اوڑا اور یون کہا تب جاکی آون — پیاری کو تیری جب سات لاون
فراق یار سین تھی بسکہ بیتاب — لگی جیون آنکھ آتا یار در خواب
زلیخا وار کرتی تھی تاسف — کہ آیا خواب مین یکبار یوسف
دیکھا یوسف نی جب جوش زلیخا — ہوا یوسف ہم آغوش زلیخا
ملی دونون جو حسن وعشق باہم — برنگ صفحہای خط توام
اوٹھی جب خواب سین کرتی تکلم — ہنسا گل غنچہ سین حیرت ہوی گم
پیا کی گرم جوشی کی کہی بات — برنگ دختر رز در خرابات
سکھی مین نی مبارک خواب دیکھا — کتاب چاک با مہتاب دیکھا
ہوئی در خواب ہم آغوش مہتاب — برنگ صبح صادق ہی میرا خواب
یہی تعبیر ہی آوی میرا بر — گواہی دی ہی دل آویگا دلبر
میرا شاید کہ آب اویگا محبوب — ہوا اسواسطی دیتی ہی جاروب
ہوئی دھنی میری اب جا گرم آج — پھڑکتی آنکھ بانین دم بدم آج
مشاطہ مجھکون آرایش ہی درکار — ہمارا آج کل گھر آ چلا یار
شتابی کر میری زلفونکو شانہ — کہ آتا ہی چلا میرا دیوانہ
جب آویگا دیونگی اسکو زنجیر — نکر تون شانہ کرنی مین درہ دیر

بگولا جیتے کا اتش فشان هی غبار خاطر سر گشتگان هی
نپٹ سر گشتہ وحیران هون مین برنگ چرخ سر گردان هون مین
نپٹ یہ سفلہ پرور هی زمانہ کیا هی مجھکون تیرونکا نشانہ
رهی هون مین کمان قد هو زمین گیر گیا جب سین میری ترکش کا وہ تیر
کوئی هار لی گیا سامنی همارا گیا کیا ای فلک میرا ستارا
دیی اوس شوخ سین میری جدای فلک مطلوب تیری یون بن آی
نکرتا ناله اوسکی دلین تاثیر کرون مین کون سی اس بعد تدبیر
مین هر هر مانس مین قاصد چلایا اگر وہ مانس گدرا پیو نه آیا
کهو اب کون سا قاصد چلاون سوا اب کسکی مین منت اوٹهاون
بهنگم سا نکرتون بی وفای تجهی شوق محبت کی دوهای
گلی تیری محبت کی پڑا طوق بهولا مت کوکلا سا تون میرا شوق
گلی کویل کون خجلت سین سیا هی سوا اون نی محبت نهین بنای
پهرا کهنجن نهین سبزک نه سرخاب رهی بیغم هوسارس مین هون بیتاب
سوا مت بیوفای کر خلل دی کبوتر کیسی آنکهین مت بدل دی
بسنتا نهین پهرا بلبل نه آی کئی ان سب نی همسین بیوفای
سوا نهین کاک نی جانا میرا داغ مثل هی یون کهان طوبی کهان زاغ
هوا اب ان سبهون سین دل میرا سرد میرا پالا هی تون تجهکون میرا درد
سوا مجهسین کهان کهوہ صنم هوی اگر وہ در عرب یا در عجم هوی
اگر وہ ناز نی هوی در سمرقند کسیکی زلف کی دامون مین هوی بند
اگر در روم گر در شام وزنگ هوی ویا در چین وماچین وفرنگ هوی
اگر هوی لعل میرا در بدخشان ویا وہ سورمان هوی در سپاهان

نپٹ مشکل ہی یـار وعشقبازی　　اگـر ہـوئی حقیقی یـا مجازی
کیا نہین درد نی کس کسکون تاراج　　دیـا جیو عشقمین منصـور حلاج
زلیخـا نی محبت خوب جانـا　　ویا فرہـاد نی اوسکون پچھانـا
کتنا ہی بیستون نی کوہ بھاری　　لگایـا تیشـہ کون سر پیچ کاری
محبت سین خبر رکھتا تہا رامی　　محبت سین ہوی سب لوگ نامی
محبت کی چکھا مجنون نی سیلی　　زداغ عشق تہی آشفتـہ لیـلی
محبت مرد کی جانی ہی کامن　　خبـرداری زحال نـل ودامـن
ہـوا وامق فـدا عذرا کی اوپـر　　دیوانہ زلف کی سودا کی اوپـر
منوہـر ساتھ مـدہ مالت لتی ہی　　محبت عاشقونکی کب گھٹی ہی
محبت سین وہ پدماوت سی رانی　　رتـن کی ہات ہـو آخر یکانی
زن ومرد ہین محبت مین برابـر　　ولیکن زنکو ہـو ہی درد اکثر
ندی پروانہ جان برشمع خاموش　　جلی مردہ کو لیکـر زن بصد جوش
پرای پوت کون لیکـر ستی ہوئی　　اری بن تیـل اور دیـا بتی ہوئی
جو کوی مـردہ لیکـر تن جلاوی　　محبت کا ثمـر آخر کون پاوی
اگرچہ جلکی ہوئی بھـبھیـری　　نہو محشر تلک جاسین وہ سیری
گیا بیساکھ میری ہین بوری بھاگ　　نہ آیا اب تلک کیا مر رہا کاگ

مجھی نہین جیٹھ کی گرمی کی ہی تاب
ہـوا اوس بیـوفـا کا دیکھنـا خواب

فلک جلکر ہـوا آتش کا پرکال　　زمین گرمی سین ہی پکمشت بیحال
ستاری ہو گئی جلکر کی اخگـر　　نکلتا ہی ہر سحر خورشید جلکر
اوڑی خاک اور ہوا ہی تند وتیز　　اوٹھی ہی گرد باد وحشت انگیز

کہان بلبل کہان گل اور کہان باغ — نہ ملنی کا بدل رہ جایگا داغ
موی پرکام کیا آویگا یاری — ملیگی خاک میں یہ دوستداری
ملیگی خاک مین جاکر محبت — نہ ملنی کی رہیگی جیو مین حسرت
کیا تجھکون خبر میرا ندی دوس — نہ ملنی کا رہیگا دل مین افسوس
ہوا آخر بہار موسم گل — نلای گل سین کچھ پیغام بلبل

گیا چیت اور ہوئی بیساکھ کی دور
ہوا دس مانس پیو میرا کہین اور

اوڑاون کاگ اب آیا ہی بیساکھ — جلی گرمی سین تن جلکر ہوا راکھ
ایتی منت اری ای کاگ تون مان — میری اوس بیوفاکی تون خبر آن
اگر اوس بیوفا سین ہوی ملاقات — توکہنان اوسین میری دگھگی بات
لکھون اوس بیوفاکون کیونکی پاتی — بھراتی آنکھ اور پھٹتی ہی چھاتی
لکھون تو جلکی کاغذ خاک ہوئی — قلم غم سنکی سینہ چاک ہوئی
اری ای کاگ کہیی جا زبانی — نہ چھپی تجھکون ایتی سخت جانی
کہ جا پردیس مین گھرکون بھلانان — کسی مہ کون کلی ہرشب لگانان
ایتی شوخی اری ای جان کیا ہی — ہمن سین تجھکون ایتا مان کیا ہی
دماغونکا تیری ملتا نہین اور — غرور حسن سین بیٹھا ہی مونہہ موڑ
تجھی گر حسن پر ایتی غرور ہی — ہمارا حسن سرکش نمسین زور ہی
کرو کچھ یاد پہلی آشنای — محبت کیا جدای نی بھولای
محبت کچھ نہین تجھکون ہماری — محبت کا بیان ہی سخت بھاری
محبت ای سجن ہی سخت مشکل — محبت نی کیا عالم کو بسمل
جگر کی خون کی لذت کو جانی — جو عاشق ہووہی اسکون پچھانی

صبا نی غنچه دل دانه کیا — میری کلیونکا کچهه سودا نه کیا
میری غمسین کری گل چاک دامان — میری حسرت ستی هی غنچه حیران
میری هی هات مین حسرتکا دامن — میرا تن هیگا اب داغون کا گلشن
لباس ناز هی مجهه تن پر اب تنگ — مجهی نام وادا سین هیگا اب ننگ
گلون سین اوڑگیا رنگ اور اوڑی بوی — میرا غم دیکهه کر نرگس بهری روی
جیون پهر کی اگر لیون گلکا مین نام — دیوانی هون مجهی صحرا سین هی کام
پهری باغون نه اوس گل کی ملی بوی — بهار آی گیی مین باوری هوی
اری ای عندلیب باغ دلدار — گلونکی بوستی مده مست وسرشار
تجهی تو رنگ و بوی گل شراب هی — میرا یه دل جلا نقل و کباب هی
تجهی تو گرمی بازار هی گل — میری آنکهون مین آتش زار هی گل
جلیگا گل لگی باغ مین اگ — اری بلبل شتابی بهاگ تون بهاگ
مبادا باغ آتس خانه هوجا — شمع گل هوی تون پروانه هوجا
گلونکی دلربای کی قسم هی — صبا کی دلکشای کی قسم هی
اری بلبل خدا کون کر پچهانی — دیوانی کی اگر تون بات مانی
که هی تون آشنا از هر گل و خار — زدرد عشقبازان هی تون خبردار
میرا اوس گل سین تون کهجاکی پیغام — بهار چیت کا جانتا هی ایام
مین لیلی هو رهی اوس گل کی مجنون — او بلتا هی میرا انکهون ستی خون
میری لوهوسین آنکهین لاله زار هی — گل نرگس مین لالی کی بهر هی
شبی چون شمع گل گلشن فروز هی — بهار غنچه و گل یک دو روز هی
نسیم نو بهار هی زندگانی — گلونکی بو سین اوڑتی هی جوانی
شتابی سین جو ملتا هو تو مل آی — وگرنه هم کهان اور تم کهان های

می وهولیسین سب هین مستومدهوش — خارون سین اوڑی جاتی میری هوش
قیامت هی نوای بربط وچنگ — بهار رقص اور فوارہ رنگ
سب اپنی روپ پر نانچین کرین مان — مین اپنی بخبد پرهون نپٹ چهان
سبهی کهیلین هین هولی اپنی گهرگهر — کرون هون غمسین نت خاک پرسر
بسنتی آج سب پهرین هین پشواز — بهرین پچکاریان کیسر کی رنگباز
لباس پر زعفرانیکا بهار هی — سبهونکا غنچه لب خنده زار هی
تبسم نی کیا از بسکه تاثیر — کیا هی آکر آهو رشک کشمیر
سبهونکا زعفرانی دیکهه کر ساز — رهین کشمیریان هنسی ستی باز
بلا هی ان سبهونکا یه زهر خند — میرا لب غنچه سان حیرتسین هی بند
مین اپنی لعل بن لوهو بهری رو — کیا آنسو ستی ابرک عبیرهو
کیا کون دیرآنی مین بسنتا — پهسا کس دام دانی مین بسنتا

گیا پهاگن چڑها اب چیت سر پر
جلی هولی هماری اگ لیکر

جلی هولی لگا آکر نیا سال — میری لیکهی بهار چیت هی کال
رها هی پهول سنبل آج بن مین — لگی ٹیسو کو دیکهی اگ تن مین
هوی بی برگ پات اپنا لوٹایا — ایستی پُر لاگی لالی نپایا
کسوکی پهول هاتون مین گلی هار — هماری غنچه دل مین چوبهی خار
بجاتین کوی ادا سین چنگ اورنی — کوی پیتی هین گل کی جام مین می
کسو کون سیر گلشن کی هوش هی — مجهی تو باغ ازمانی قفس هی
جهان تک گلبدن کرتی هین سب ناز — سبهی گلپوش مین اپسمین کلباز
پهری پهرتی هون اوس گل بن دوانڈول — کرون کیا غنچه لیکی کیا کرون پهول

که جس سنتی بڈھی پہلی محبت — ہماری دلکی پوچھی درد و محنت
گئی طرحون گئی روپون گئی رنگ — میری شوقون کو کر اظہار پیو سنگ
که جس سنتی بڑھاوی بیقراری — پڑی یاد اسکو گر بھولا ہی یاری
فراموشی کری دل سین فراموش — شتابی آگی ہو مجھ سین ہم آغوش
کہان وہ ناخدا ہی یا الہی — پڑا دل کا جہاز ہو کر تباہی
نہ نکلا موج کی ورطون سین باہر — عجب بی وقت ڈالا غم نی لنگر
اوڑایا مین کبوتر خیل کی خیل — نہ نکلا بھور سین بڑھین لگی سیل

گیا ماگھ اور چڑھا آکر کی پھاگن
کبوتر نی نہ مانان کچھ میرا گن

پیا کی کھوج کون مین بار دیکر — اوڑاون چاک کر دلکی کبوتر
اری پھاگن کی ایسی دن مزہ دار — چلی جاتی ہین مفت ہی گھر نہین یار
جو ہوتا یار گھر مین کھیلتی پھاگ — خوشی کرتی موہنسین گاوتی راگ
خوشی کرتی گئی رنگون سہیلی — بجاکر دن کنین گاتی ہین ہولی
بجاتی شوق سین سب تال و مردنگ — پیاری بن ہمارا تال ہی بھنگ
بسنتا ہوی جہان وہ رنگ راتا — عبیرون مین بھرا ہولی کی ماتا
بسنتا ہو جہان پیو کھیلتا پھاگ — دیکھا تون دلکی میری ڈگمگی آگ
سبھی کھیلینہین پیو سنگ پھاگ ہولی — لگاتی سر مین میری آگ سولی
عبیر اور ابرکون سین ہوکی لبریز — میری دلکی ہوس کی آگ ہوی تیز
لگی تن مون میری ہولی کی دن آگ — جلیکو خوش لگی کب رنگ اور راگ
کوئی گلگونہ و غازہ کون ملتی — ادا و ناز کس شوخی سین جلتی
بھوان ان سب کی غازون مین نمودار — دسی ہی ماہ نو سا در شفق زار

کروں صورت کی اپنی کم بڑائی　　میری تصویر کبھیں نی نپائی
کیا کتی غافل اسکون آموخت　　جلی اوراق دل بازی ہوی سوخت
کیا کن بد قماش اس مہ کو برہم　　میری شمشیر کی گھایل کو دی دم
رہا کسکا غلام ہوکر میرا تاج　　کہ جس بن ہی پڑا سونا میرا راج
کروں کیا اپنی دلکی غم کو مین سر　　ہوئی اوراق جمعیت کی سب ابتر
اوڑا ہی آج چہرہ سین میرا رنگ　　بجاؤں ناخن دل سین رگ چنگ
ڈھلک کر آ رہی پلکون پر آنسو　　برات عاشقان بر شاخ آہو
پیچسہونہین کسیسی نہینمجھی جس　　جواب اسکا نلایا کچھ بھی سارس
گیا یہ پوس کا سارا مہینا　　چڑھا ماگھ آگی کیونکر ہوی جینا

کیا ہی ماگھ کی جاڑون نی تاثیر
کلیجی مین چبھی ہی باو چون تیر

بہی ہی باو جارا ہو ہی دونان　　میرا جوبن نکر بن موہن سونان
رہی نہین اسکون میری یکذرہ درد　　پڑا پالا محبت ہو گئی سرد
محبت تہی اسین میری نپٹ خام　　پرا پالا گئی گہی کی ایام
بسنت ایا ہوی انبون مین منجر　　جہان وہ پیو ہوی جا تون کبوتر
تو مین قاصد تو نہین پیک وجلودار　　کہو اب کب تلک منکون رکھون بار
رکھون منمار کیونکر من سمھالون　　پیا بن کیونکی مین جوبن سمھالون
پرندون مین نپٹ تون تیز پر ہی　　تمام عالم منی تیرا گذر ہی
خدا کی واسطی کر تیز پرواز　　میری اوس شوخ سین کہ ای گرہ باز
ادا کون کر ادا ایسی ادا سات　　میری ناز وکرشمہ دلربا سات
میری نظمہر بان کو مہربان کر　　ہماری درد ومحنت کی دوا کر

Digitized by Google

بھری لوھوستی سرخاب کی نیں گیا پیو پاس کہتی وہ میرا بین

گیا اگھن لگی سرخاب کون دیر

چڑھا پوس اور لیا دکھ درد نی گھیر

گھٹی دن پوس کی بڑھنی لگی رین مجھی جاڑا نہین دی ایک پل چین

بپت کی رات بھاری دن ھوا کال ھرایک ساعت مجھی بتی ھی ھرسال

کہان ھی وہ سوھاگون کی میری دن پیا پوچھی نہین کسکی سوھاگن

جومین شادیسین جامون نہین سہاتی رھی ھون سوکھ جاڑون تھرتھراتی

پیا کی رہ نکوئی مجھکون بتاوی کرون کیا کسطرح گھر بیو آوی

مجھی سارس ھوا یہ عشق جنجال کوی نہین پوچھتا ھی کیا تیرا حال

خدا نا ترس میرا دلربا کو میری مطلب کی عرضی دی پیا کو

میری عرضی اوپر دستخط کرآنان شتابی سین خبر پیاریکی لانان

میرا سرو صنوبر نہین ملا آہ کیا ھی عالم بالا پر تنخواہ

زبانی کہہ بکت میری کہانی پیا سین جا کی تون میری زبانی

نہ آیا تون مہینین کٹ گئی سات دیوانی کی نہین سنتا ھی کوی بات

ھوی ھون ھاتسین لڑکونگی مین تنگ لگاتی مین کوئی اینٹی کوئی سنگ

مرون سر مار کیونکر مین جیون آہ کسیکو نہین میری جینیکی پرواہ

میری مرنیکا عالم کو نہین غم مجھا ایسی دکھ بھری عالمین مین کم

مجھی آتی ھی رہ رہ کر روای دیوانی کی نہ کوی کرتا دوای

شتابی سین میری آتی نہین یار فلک ھی ای دریغا مجھ سین اغیار

چھپایا آفتاب عالم افروز کہ جسکی بن ھوا ھی شام غم روز

رھین سکھیان سبھی سرخ وسفید ھو مین بیٹھی ھون پیا بن نا امید ھو

کسیکی ساتھ ہو کڈی اوڑابا — لگا کی پیم کی دوری کٹایا
چڑھای اور ہمین سنگ دیا پیچ — کشش کتی کیا ہمین لیا ہیچ
کنی گھاو وہیل دیا ہستی ہای — میری طاقت کی کڈی کیون نہ کتجای
نہ مجھکون صبر ڈوری کی رہی تاب — شتابی جا تون اس مہ پاس سرخاب
جداہی جفت سین اپنی تون ہرشب — جدای سین میرا ہی جان بزلب
تجھی یکرات کی بھاری جدای — جدای عمر کی مجھ سر پر آی
تجھی ہر روز ملنا ہی تیرا جفت — کیا وہ لال میرا ہات سین مفت
کہان وی دن کہان وہ گرم جوشی — کیا وہ مہ نی ہمسین چشم پوشی
جہان سرخان ہواس مہ کا ڈیرا — وہان تون جاکی کر اپنا بسیرا
خبر لینا کہ کون ہی وہ چکوری — میری مہ سین محبت جتی جوڑی
پھنسا آہو میرا در کون سی دام — کہ گھر آنیکا لیتا نہین کدھون نام
اری سرخاب سن تکھ درد میری — محبت اوٹھ گئی عالم سین ساری
سبھی کھاتی ہین آپنی اپ سین غم — ہماری درد سین کوئی نہ محرم
سبھون کو ہیگا اپنی کام سین کام — عجب خود غرض آیا ہیگا ایام
رہی نہین ادمی مین شفقت ودرد — میری محنت سین ہین سب فارغ وفرد
گئی یارون ستی اوٹھ کرکی یاری — وفا داری اوٹھی عالم سین ساری
اگر تجھ مین وفا کی بوی کچھ ہوئی — میری آنسو کولی پیو پاس جا روی
کہان وی دن کہان وہ مہ کہان سال — پھنسا پردیس مین جاکر میرا لال
کہان وی دن کہان وہ عشقکا جوش — شراب وصل سین رہتی تہی مدہوش
کہان وی مہ کہان ساقی کہان جام — گئی وی دن محبت کی رہی نام
نظر آتی ہین عالم عشق سین سرد — کسیکی دلمین نہین ہی یک ذرہ درد

دیوالی میں کریں روشن چراغاں　　قہار عشق کھیلیں عشقبازاں
دیا لاکھوں جلاؤں گھر کی اندر　　پیاری بن اندھیرا ہی میرا گھر
سکھی چوپڑ کوں کھیلیں کنت پاسا　　ہماری کنت باہر کوں آسا
سکھی نی اپنی بازی کوں لیا جیت　　میں ہاری بازی پیو میرا کیا جیت
میں اپنی ہارنی پر ہونگی راضی　　ملیں پھر پیو تو کھیلوں رنگ بازی
کہا مجھکوں رقیب اور بیریوں نی　　ملینگی پیو سیں بہ مونہہ تیں کانی
سجوں جیوں چار عنصر چار دانی　　ملوں تب جای کر پیو سیں اپانی
ہو اس خمس کو تج پیت جوڑوں　　رقیباں سبکی میں پنجری کو توڑوں
کروں کیا ہای کچھ اپنا نہ سکڑی　　گئی ہوں پیو کی برہوں دیکھ چھکڑی
اری کھنجن میری تکھ پیو کو جاکہہ　　تیری بن ہو رہی ہوں تیں تیرہ
کیا کن پو کیتیں مجھ سیں جدا ری　　میری جگ کوں اری کن پھٹ کیا ری
بیا بن یہہ مندیل سونی پڑی ہی　　جدائی پیو کی کیا مشکل اڑی ہی
تواجب اپسیں پھٹ جگ کوں جیتا　　اری گونگی کو کڈ میٹھا نہ تیتا
ری اندھلی کو یہہ جوا منا ہی　　رقیب بوالہوس کسکا جنا ہی
سہی نہیں جای کھنجن برہ بھاری　　کٹھن ہی سخت پیو کی انتظاری
دیکھاوں سجھکو دلکی اگ کیونکر　　کروں گر آہ تو تیرا جلی پر
میرا دکھ سن کیا کھنجن نی پرواز　　کہا یا نہ کہا پیو سیں میرا راز

پڑی ہوں پیو بن میں آج نی پائی
پہرا کھنجن نہیں اگھن چڑھا آئی

جپوں میں رات ودن آنسو کی مالا　　ہوا کھنجن بدن لوہی سا پالا
چڑھای پیو نی کڈی جا کہیں اور　　ہماری پیتم کی ڈوری دیا توڑ

اری سبزک تیرا جیتا هی اب مان — رهیگا کل نهین یه خوب تون جان
تیری درسن کی نکلی هین سب لوگ — پیا کون درس دی کهنا میرا سوگ
بجهی اس رتهین هی گهر بیچ جانان — برهنی کون گلی لیکر لگانان
برہ کی آگ مین بهیتر هون بهنکر — اوڑا سبزک میرا دکهه درد سنکر
یتی منت کرون هون تجهسین رمال — پیا کی آونی کی دیکهه ٹکهه فال
جو ڈالا قرعه نکلا آتشی گهر — هوا قرعه سپند وتخته مجمر
کیا رمال دیکهی باورا هو — کها یون برهنی سین فال کون رد
بجهی هی گردش ایام یکچند — پڑا آتش کا نقطه آب مین بند
ابهی آویگا نهین وه خانه آباد — که تیری خاک هی در خانه باد
جب آوی خاک تیری آب کی گهر — تب آ پهنچیگا گهر وه شوخ دلبر
سنی سین فال کی بهرنی لگی سانس — کلیجیمین چوبهی دکهه درد کی گانس
جلی یه فالنامه اور رمال — هوا جس فال کی سنی عجب حال
میرا سبزک بجها هی در کسی دام — پهرا نهین آ گیا کاتک کی ایام

اری کاتک کی ایسی دود سی رات
کهون مین روکی کهنجن سن میری بات

مین بی پرهونگی بیس تون هی پروار — میرا قاصد تو نهین تجهه پر میرا بهار
جو پر هوتا تو مین اوڑکر کی جاتی — پیا کون جاکی اپنی دکهه دیکهاتی
اری کهنجن پیاسی هی تیری نین — پیاسی پی کی میری نین دن رین
اری کهنجن تجهی آنکهونکی سوگند — پیا سین عرض جا کرنا میرا دند
میری آنکهین سدا جلتی رهین راه — ندیکها پیوکی پرچها نین کدهون آه
پڑا آنکهونکی پاؤن بیچ چهالا — هوا هی دهوپ سین یه مرگ کالا

تو کہہ اس سین کہ وہ تیری ستی ہی — ہوی تولیسین کم مانشی سین بھی ہی
نہ اسکی تنمین چھوڑا برہ نی مانس — نہ باقی ہی رتی بھررہ گیی سانس
بـرہ رہ رہ کی دیـتا ہی جھکورا — میری شیشہ کی دلکـو اونی توڑا
نہیـن کچھ مجھ بیچاریـکا چارا — جدای نی تمھـاری جان مـارا
جدای نی تمھـاری درد دیـوی — کتاب صبـر طوفـانی ڈوبوی
تجھی کچھ فکر نہین ای یار جانی — مجھی بھاری پـڑی ہی زندگانی
تمھین تو دیکھنی کی پیت نہین میت — جو گھر چھوٹا کہان تریا کہان پیت
اری کویل سنا دکھ درد کی بـات — ہوی پیلی ہری مجھ دلکی سب بات
اری کن کا نـور و جادو کیـا ری — میری موہن کو مجھ بن ہـر لیا ری
جدای سین نپٹ بیتاب ہی دل — جگر کی خون سین خوننناب ہی دل
خبر اس پیو کی کویل کچھ نلای — اری کیـا بـان اسکی سر پـر آی
میری آتش سین کویل کی جلی پر — گیا بھادون کنوار آیـا سر اوپـر

ہـوا برسات بھی آب آخر آکـر
رکھا پیو کون میری کن نی بھولاکر

چچـاتی آنـکھ جیون کانی کا باتی — سجن تجھ راہ دیکھ آنکھین پرانی
اری اب بوریا کی ہـو گئی دوڑ — مندل سونا میری پیوھین کہین اور
مرون ہون دیکھ ہتھیا کا جھٹاسـا — پـیاری کی ملن کی کون آسـا
ہماری دکـھ سیواتی دیـکھ روتی — ہوا بکھ اس سین اور کافور موتی
پیـا بن لیکی موتی کیـا کرون مین — زہر کا گھونٹھ پی رو رو مرون مین
وسہرا ہـو کیـا آئی نہین میت — اونہین بھولی ہماری روپ کی پیت
سبھی پردیسی آئی اپنی گھر گھر — میرا سندر سلونڈن گھر سین باہـر

بھونر ہوکر کی اولجھا کس کنول مین — رہی لیٹکر کی کس سوتن کی کل مین
کنول ہون مین کنولدہ ہی میرا نام — مجھی جل بیچ بن سورج نہ آرام
میرا خورشید جب مجھسین ملیگا — میری دلکا کنول تدھین کھولیگا
نہ سورج بن ہونمین آرام وکلیں — کھڑی جلتی ہون نت آنسوکی جلین
بجھی پانی سین نہین یہ آگ میری — اری کیسی ابھاگی بھاگ میری
نظر کرکی ہماری سوک کی اور — اری ای کوکلا تون پیو کہان دور
ہماری طرف سین یک کوک کرنا — پیا کی دل مین لیکر آہ بھرنا
سونی جس کوک کی وہ باورا ہوئی — مجھا ایسی برہنی کی دکھ بھری روی
اری کیسا کوکلا تون کوک بھولی — ہماری درد جا پیو سین نکھولی
ہوا مدت نہ آیا کوکلا گھر — گیا ساون چڑھا بھادون سر اوپر

چڑھا اسرین مگھا آج گھن گھور
اندھیری رین مین جھنیگر کرین شور

کوی دوجری کوی گاوین ملارین — سبا پنپیوکی سنگ کھیلین دھمارین
سنی گوجری کی دل ہووی ہی دلگیر — ملارین سنکی آنکھونسین چلی نیر
پیا مجھ گھر اگر آوی سبیرا — چڑھاؤن ای خضر تیرا مین بیرا
اکارت جای یہ میری جوانی — پیا پردیس گیا یہ زندگانی
اری جگنون کا ایسا جگمگانا — ہوا نہین اس سمی مین پیو کا آنا
نہ جگنون میری اس دردون کی ماری — فلک سین یہ تو ٹوٹی ہین ستاری
پپیہا درد سون کہتا ہی پیو پیو — سنی سین اسکی تنمین نہین رہا جیو
اگن دکھ کی نہین جاتی سمھالی — ہوی ہون جلکی مین کویل سین کالی
اری کویل پیا کی باغ جانا — میری عنقا سین یہ باتین سنانا

پیہ کی کھوج کرنا دیس دیسا — ہماری طرف سین کہنا سندیسا
کہ یک دن تہا سہانتا ہار گل نہین — میری بن کل تہین تہا ایک پل نہین
اب یک دن یہ ہوا لاکھون ہزارین — پڑی ہین بیچ مین جنگل پہاڑین
ہوئی ہون باوری سن روپ تیرا — وہی ہیگا جہک اور دھوپ میرا
میرا مہ مہرسین تیری ہی پُر نور — کلف کی عیب سین ہی ابتلک دور
رہیو پردیس مین ہو کر نیاری — کتو ہون یہان اکیلی مین ستاری
بہنگم کون گیئی ہوئی بہت روز — ملا یا نہ ملا وہ مجلس افروز

لگا اوڑنی اساڑہ اب ساون آیا
خبر لیکی بہنگم پھر نہ آیا

گھٹا ساون کی کاری جب پڑی جھوم — میری جیو بیچ برہا آ کری دھوم
گھٹا کاری ہی مین بڑھونگی مانتی — ڈرون ہون دیکھ کر بگلونکی پانتی
میری یہ شام کیسین مت ہوین سیت — نہ آوین جب تلک پردیس سین میت
اری جل بیچ دادر نت کری شور — ترنگتی شوق سین بن بیچ سب مور
زمین کون ہی قبای سبز و در بر — سمی اسمین پیو میری ہین باہر
سکھی سب جھولتین پیو سنگ جھولا — جھولاوی چرخ مجھکون چرخ ہند ولا
کیا آدرا چرہا آ پکہ پونو بس — پیا بن مین پڑی ہون آج بی بس
اری ای کوکلا تون کیا کری کوک — تیری یہ کوک سن تنمین اوٹھی ہوک
بجھوہا پیو ستی میری دیا کن — دیکھای ہین فلک نی یہ بوری دن
رکھا پیو کون بھولا جس نار نی ہای — ہمارا درد و دکھ تون اس سین کہ جای
پیا بن ہی ہماری سیج سونی — ہوئی رہ رہ مجھی دکھ درد دونی
پیا کی وصل کی ہون ایسی بھوکی — کہ جیون سورجکی پیچھی سورج موکھی

تجھی ہوی ہون مین بی رز خریدا — میرا صاحب تو ہی برجا نہ بیجا
کہا جب اوس سیتین شہشاد بانو — میرا یہ سخنہ اب تم راست جانو
تہاری مین دل وجان سی ہون بیشك — دیسا اسکون خدانی ہو مبارك
ہمیشہ انکی اور اونکی یہ گفتار — ہوا کرتی تہی آگی کیا کہون یار

دوازدہ مانسہ

اساڑہ آیسا لگسا بسدل گرجنی — اندھیری ریسن مین بجلی چمکنی
گگن پر برق نہین ہیگا چمکتسا — میری شوقون ستین ہی دل تڑپتسا
اندھیری رات اور کاری گھٹسا ہی — چمك سین اوسکی میری ہوش جاہی
پیا بن مین بھری برسات رو اون — نہین برسات کیونکر سات سو اون
میری آنکھوننی کن سین پیت چھوڑی — کہ بھر برسات جیون چووی ہی اوڑی
ہرا جنگل ہوا پانی سین اور روکہہ — میرا بروا کیسا برسات مین سوکھہ
پیا پردیس مجکھون دکھ کا ہی کاج — اکیلی کیون تکی پیو بن رہون آج
پیا کی پاونی کی کچھہ نہین ڈھنگ — ہوی رونی سین آنکھین مچلی رنگ
اوٹھی ہر بال سین میری اگن آج — بوجھی پانیسین نہین یہان یہ تن آج
اندھیری رات مین بولی بہنگسم — کسیکی درد کون کھولی بہنگسم
بہنگم تجھہ صدا سین ہون دیوانی — سن آ تك کان دھر میری کہانی
بہنسگم آگ کا پالا ہسوا تسون — میری دھونین سین کیا کالا ہوا تون
میری آتشن بوجھانی کی بچن کر — بہنگم پیو کی آونی کی جتن کر
پیا کی آونی کی کون سی میری آس — بہنسگم جا سلونی سانوری پاس

بخاطر سیر مین آیـا کرونگی تمهاری چوک اور بازار مین بهی
تمهاری اور میـری اسوقت پر چار یه نظرین هونگی بی شک میری یار
کها جب ماه منـور نی پری رو مجهی اب چهوڑکر جاتی کهان تو
تیری بن مین اری کیونکر رهونگا یه اپنـا راز دل کسی کهـونـگا
خدا کی واسطی مت یار مجهکون نجا تون چهوڑ مین کهتاهون تجهکون
مجهی گر چهوڑ تون جاویگی جانا مین هونگا پهر نئی سر سین دیوانا
اگر جاتی رهوگی مجهکون تم چهوڑ چلونگا مین تیری همراه کر شـور
یه سن شهشاد بانـو نی کها جی نکیجو تـم یه هرگـز بی وقوفی
اگـر نـم بیوقـوفی یه کروگی تم هین رو رو میری پیچهی مروگی
نپاؤگی مجهی قیامت تلک تـم تمهاری هاتهه سی مین جاؤنگی گم
کروگی تم اگر ای یـار ایسی کام گلی کوچونمین تم هم هونگی بد نام
سنـوای عشق کی عاشق دیوانـو یه کچهه که اوس سیتین شهشاد بانو
گئی گهر کیتین اوسی جدا هـو واپنی یـاد جانی سی جدا هـو
بـوقت شـام دونـونکی ملاقات مقرر هوئی کهون آگی مین کیا بات
رهی جسوقت باقی دن گهڑی دو سوار هوکـر بهـل اوپـر پری رو
وه آی چوک مین اوس یار خاطـر اوسیکی دیکهنی دیدار خاطـر
وه دیکهی اسکون یه دیکها اوسیکون سـوا اسکی ندیکهی وه کسی کون
اشارون سی یه لی اوسکا دهن چوم اشارونسی وه جا اسکیتین جهـوم
اشـارونسی کری یه اوسی گفـتار اشارونسی کهی یه اوسی ای یـار
مقرر تون مجهی اپنـا یهی جان غلام مانـو غلام مانـو غلام مـان
کری مت اور دل بهیتر تو کچهه خیال یهی تون جان لی مجهکون هریک حال

پھر اوسکی بعد جب شہشاد بانو بولایا جو تھی اوسکی خاص اور عام
اور اونکون یہ کہا دیجی شتابی گلاب اور قندکی اسکیتین جام
پری رو کا ہوا تھا اسکون سایا اوسیکی یہ بسا تھا زلف کی دام
اگر لیتی خبر اسکی نہ مین آج تو پاتی ہون یہ آزار صبح اور شام
کیا مین دور اسکا درد اور غم مجھی دیجی سب اسکا ملکی انعام

خاتمہ احوال ماہ منور اور شہشاد بانو

سونا جب باپنی اوسکی یہ کچھ بات بہوت سا اونی کیا زر مال خیرات
زمرد لعل اور موتی اور مونگا دیا شہشاد بانو کیتین لا
جو تھی اس ماہرو کی یار جانی کئی سب نی اس اوپر مہربانی
کوئی ہوتا تصدق اسکی آکر کوئی پانو پہ اوسکی لا رکھ سر
کسی نی اسکیتین گھوڑا دیا لا کسی نی اسکیتین جوڑا دیا لا
کسی نی لیکی سراوپر سی دستار دیا اسکون کسی نی ڈھال تلوار
کسی نی لیکی ہوان انگشتریکون دیا اسکون بھری حور و پری کون
جوکچھ تھی ہوان سوکئی سبنی مدارات اور اوسکی اوریک کہتا ہون مین بات
یہ کچھ لیکر سبھون سی اونی انعام پھر اسکی بعد اونی یہ کیا کام
لیا تھا جسکسی سی اونی جو چیز دیا اونکیتین اوس چیز کون نیز
اور اون سبکون کہا یہ بات سن لو ذرا اتی تفاوت سی کھڑی ہو
یہ سنکر سب جدا اپسمین ہو ہو ہوئی کہین جا کھڑی ہوان یہ رہی دو
ہوان جب یہی رہی اوس وقت پر یار کیا دونو نی یہ اپسمین گفتار
کہا شہشاد بانو سن لی ساقی رہی دن دو گھڑی جسوقت باقی

کہا شہشاد بانو نی یہ سنکر میری تیری یہ کچھ ہی قول دلبر
نہ تم ہمکون نہ ہم تمکون کہین چھور نہ جاوین چھوڑکر ہرگز کہین اور
جہانتک جان رہوی پچھی قالب میری تم ہو تمہاری مین ہون طالب
جیؤں جب تک جہانکی بیچ تم ہم کیا کیجی خوشی ہر روز ہر دم
مرون گر مین تو میری ساتھ تم بھی مقرر جان اپنا دیجیو جی
خدا نہ خواستہ باشد اگر تم مرو تو جان دینوین تم اوپر ہم
تماری اور ہماری ہیگا یہ قول پڑھی اس قول سین جواسپہ لاحول
تو ہی عاشق میری اوپر اری یار مین ہون عاشق تیری اوپر اری یار
تجھی حق نی کیا ہی میرا جوڑا مجھی حق نی کیا ہی تیرا جوڑا
سونا جب ماہ منور نی یہ گفتار کہا اوسنی تو سچھ کہتی ہی ای یار
ولیکن کیجیی وہ کام ساقی نرہوی دل مین کچھ ارمان باقی
اگر ارمان کچھ باقی رہیگا یہ دل دونو کا غم بہیتر دہیگا
سونا شہشاد بانو نی پہ جب بول حیا اور شرم کا پردہ دیا کھول
حیا اور شرم کی پردی کون کر دور لپٹ گئی یار کی سینی سی وہ حور
عجب تھی وہ گھڑی سبحان اللہ ہوئی تھی جس گھڑی یک جا دو ماہ
الہی رکھہ یہ دونو گل سلامت ہوان تک ہو جہان تک روز قیامت
اری دیدار ہیانسی کہو تو کچھ اور جدا ہوکر ملینگا پھر یہ کس طور
اری یارو سنو کہتا ہون مین بات مقرر یہ ہوئی اونکی ملاقات

ریختہ

گھڑی یک انکی اونکی عیش آرام ہوئی یک جا کیا کہون گل اندام

یہ کہکر وہ ہوئی اوس پر دیوانی دیوانی دل سی ہوئی لیکن نہانی
نہ ظاہر راز اونی اپنا کیا یار والفت مین ہوی اوسکی گرفتار
پھسی جب دام مین الفت کی جاکر کہا یہ باتون سبکون سوناکر
تو ہو با ہوش سوداگر کی فرزند پڑا بیہوش ہوکر کیون خردمند
ہوا کیون رنگ تیرا زعفرانی شتابی کہو تو ای یوسف کی ثانی
تیری کیون چشم ترہین آہ کیون سرد تیرا کسواسطی رنگ ہو گیا زرد
اگر ہو جن کا سایہ مجھسی کہو تون تومین اوسکون تیری اوپرسی کہودون
اگر ہو تجھ اوپر کوئی پری حور تو مین اوسکون شتابی سین کرون دور
ہوئی ہی فکر یا کوئی تجھپہ غالب کسوکا یا ہوا ہی دل سی طالب
پڑا ہی یا نظر کوئی تجھکو محبوب ہواتون دیکھنی جسکی سی مجذوب
تو کہو مجھسی تجھی اوسکی قسم ہی تیری اوپر یہ جسکا درد غم ہی
قسم جب یہ سنا ماہی منور زمین سی سر کیتین اپنی اوٹھاکر
کہا مجھکون نہ ہیگا جنکا سایا نہ مین حور وپری سی درد پایا
نہ کچھ مجھکون ہوا ہی یار آزار نہ کچھ ہون درد اور غم مین گرفتار
ولیکن دیکھ تیری شکل کون مین گنواتا ہونگا ہوش اور عقل کون مین
تیری ابرو کہانکا تیر ای جان جگر میری لگا ہی تاب وپیکان
تیری دیکھکر مین چہریکون شمع سان ہوا مانند پروانیکی قربان
تیری اس سرو قد کون دیکھ دل شاد ہوا دونو جہانکی غم سی آزاد
فدا تجھپر ہوا مین اس قدر سون کہ تہا فرہاد شیرین پہ جسقدر سون
کہ تہا لیلی پہ جیون مجنون دیوانا ہوا مین تجھ اوپر اس طور جانا
قسم تجھکون مین دیتا ای گل باغ نکیجو میری دلکون مانم داغ

کوئی بہیدم کوئی کرتا ہی زاری کوئی نی دست مین لیکر کٹاری
جگر اپنی کی اوپر اون چلایا کوئی لی خاک مکہہ اوپر لگایا
ہوا ہی کیا کسیکا سخت تاراج یہ کرتی ہینگی سب جوشور غل آج
ہوا ہی یا کسوکون سایہ جن کسوکون یا لگا ہی دیو اس دن
کسونی یا کسو سیتین کیا جنگ لڑا ہی یا کوئی کوئی کسو سنگ
کوئی اس بات کا کچہہ راز بولو گرہ اس بہید کی ٹک کوئی کہولو
کہا شہشاد بانو نی یہ جب بات یہ سنکر بات بولا ایک مل ہات
ہیان فرزند سوداگر کا یک ہی خدا جانی ہوئی اوسکون کیا شی
یہی چنگا بہلا سب سی ہسی تہا یہی ہردل مین عاشق کی بسی تہا
یہی ہستا تہا وہ نو گل کی مانند یا اب روتا ہی وبلبل کی مانند
سبب اسکا نہ کچہہ ہوتا ہی معلوم پڑی ہی چوک بہیترا سبب دوم
دوا اسکی اگر تہکون ہو کچہہ یاد تو جلدیسی کرو جاکرکی امداد
یہ سن شہشاد بانو ہوان گئی جی یہ جاکر ہوانکی خلقتسی کہی جی
سرک جاؤ تم اسکی پاس سی سب ذرا تو دیکہہ لین ہم بہی اسی اب
ہوا ہی کیا اسی دیکہین تو آزار کہ جس آزار سی ہینگا یہ بیمار
ہمہین اسکی دوا کرنا تو ہی فرض ذرا دیکہی ہوا ہی کیا اسی مرض
سخن اسکی کون وی ہرایک سنکر سرک ہوانسی گئی ساری برابر
گئی جب وی سرک سنیو جوانو پہر اسکی بعد جا شہشاد بانو
دیکہا اوسکون کہا سبحان اللہ مقرر ماہ ہی یہ ماہ ہی ماہ
بلک یہ ماہ سین ہی ہینگا بہتر قمر اور شمس اس آگی ہی کم تر
اسی حق نی دیا شعلۂ نور سراپا نور سی ہینگا یہ معمور

ولی اختیـــار کی تھی اونی یہ خو ۔ یہ خواوسکی کون تک دل جانسی سنلو
رھی دن دو گھڑی باقی میان جب ۔ ونکلی گھر سیتین ساقی میان جب
وگھوڑونکی بھل پـــر ھوکی اسوار ۔ کری تھی سیر ھر دن چوک با زار
خصوصاً جا کھڑی ھو ھوان وہ دلبند ۔ جہان بیٹھی تھا سوداگر کا فرزنـد
کھڑی رھتی ھوان وہ آ ھر ایک شام ۔ دیکھو ھوتا ھی کیا ھو یک بیک کام

آغار عشق ماہ منور اور شہشاد بانو

نظر جب ماہ منوار کی یکا یـــک ۔ پڑی شہشاد بانـــو وہ رھا تـــک
کیـــا یہہ غور اونی درمیـــان دل ۔ فلک سین یہہ ھوئی ھی حور نازل
اوس اوپر اسقـــدر تـو روشنی ھی ۔ نہین اوسی مقابـــل اور پیـــا ھی
جہانکی بیچ مین سنتا ھی تو ای جان ۔ کوئی ثانی نہین اوسکی تو ای جان
یہہ کرکر غـور اونی دل کی بھیتـــر ۔ پھر اسکی بعـد وہ بی ھوش ھوکـر
زمیـــن اوپـــر گـرا لاگا ســـکانی ۔ سر اپنی کیتیـــن لاگا وہ تپـکنی
جو دیکھا عاشقون نی اوسکی یہہ نور ۔ کئی سب نی گریبان چاک فی الفور
کوئی اوٹی کوئی تڑپی تھا بیدل ۔ سکاتا تھـا کوئی ھوان نیم بسمـــل
کوئی کہتـــا ھوان کر نالـــہ اور آہ ۔ یکایک ھـو گیـا کیـا تجکھون واللہ
کوئی روتا تھا اور کوئی تھا غم ناک ۔ کوئی جوگی ھوا منھکون لگا خاک
کوئی کہتا یہہ رب سون مثل بلبـل ۔ الہی کر شکفتـــہ جلـد یہہ گل
ھوا جب یک بیک یہہ چوکمین شور ۔ خلق سب چوک کی اوس جاگئی دور
دیکھا شہشاد بانـــو یہہ جب خیال ۔ ھوانکی خلق سین پوچھا یہی الحال
اری لوگو ھوئی ھی کیا بلا میـــان ۔ ھر ایک روتی ھین مردم ھوکی بیجان

اوسی کی چوک کی بهیترهی دوکان هوان بیٹها وه رهتا تها هر ایک آن
اور اسکا نام تها ماه منور قمر اور شمس سی زیاده تها اختر
وکرتا سلطنت مانند سلطان حسنی کی تخت اوپر بیٹها هر آن
کهڑی رهتی هی هردم اوسپه بسته هزارون عاشق اوس آگی دو رسته
کوئی عاشق تو تها اوسکی ادا کا کوئی عاشق تو تها اوسکی صدا کا
کئی تو ناز پر اوسکی تهی عاشق کئی اغماز پر اوسکی تهی عاشق
فدا گفتار پر کوئی تها اوسکی فدا رفتار پر کوئی تها اوسکی
کوئی الفت مین اوسکی تها گرفتار پسا کوئی تها اوسکی زلف کی تار
کوئی قد دیکهه اوسی کا هو تها شاد کوئی یه بیت اوس آگی لاهی یاد
دلم بیچاره شد دلداری کن غمم بسیار شد غم خواری کن
کوئی چشمون پ اوسکی تها دیوانه کوئی ابرو کمان کا تها نشانه
کسی وقت وه اگر منهسین هسی تها هر ایک عاشق کا دل ویران بسی تها
دهن سین وه اگر کچهه بات بولی گره غم کی وه هر دلسیتین کهولی
و سوداگر بچا رهتا تها اس طور اب آگی بات مین کهتا هون کچهه اور

حقیقت فرنگی کی دختر کی

فرنگی تها هوان یک صاحب اوج بهوت زر مال تها اوسکی بهوت فوج
اور اوسکی ایک دختر خوب رو تهی وخوش رفتار هی اور خوش وه خو تهی
اوسی حق نی دیا تها اس قدر نور که جسکون دیکهه چهپ جاوی پری حور
کرون تعریف مین اوسکی کهان تک پری اور حور تهی اوسکی کنیزک
اسم اوسکا کهین شهشاد بانو اوسی تم ماه رو تحقیق جانو

زمرّد لعل اور هیرا جوان هر ملی موتی اور مونگا روپا زر
هوان معشوق سب مانند هین ماه انهون کون دیکهه یاد آوی هی الله
وه هوگا خوب حس انکی بنایا ان اوپر نور اپنی کون چڑهایا
اسی دیکهی وه هیگا یار کیسا کیا هی جسنی پیدا حسنه ایسا
کهانتک حسنکی بولون مین تعریف اب آگی اورکچهه کرتا هون تصفیف
قلعه هوان هی طرف مغربکی سنگی رهین هین اس قلعه بهیتر فرنگی
اگر دیکهی وی ملک الموت کون یار تواسکون بهی کرین وی جانسی لاچار
کهون کیا مین غرض وی هینگی مقصد کرین اسکون قتل جسکی پری رد
اوریک ندّی هی اس پیچهی ناجی اور اسکا نام سب کهتی تپتی
گرامّت هیگی اس ندّیکی درمیان مزا اسکا پلشتا هیگا هرآن
کدهین کهاری کدهین هوتا هی میٹها کدهین شیرین کدهین هوتا هی پهیکا
جهان پهرهینگی اس دریاؤکی گهات هرایک هی گهات اوپرحسنیکی هات
خریدارحسنیکی اوس هاٹ جاوین عوض دلکی هوان سی مول لاوین
جو کوی جان کون تن سی کماوی وهی تو حسنی کی دیدار پاوی
جسی هوتا هی یار وجان پسیارا وپیچهی حسنی کی پهرتا هی مارا

شروع قصه ماه منور

هیان سی اور یک کهتا هون اسرار سنو تک گوش رکهه کرای میری یار
هوان بیٹها ایک سوداگر کا فرزند بهت دانا بهت عاقل خردمند
اس اوپرحسنی کا دریاؤ تها پور گویا نازل کیا تها اس په حق نور
جو کوئی عاشق اوسی کی دیکهن سی فدا اسپر وه هو دل جان وتن سی

آتش افروز هو یہ شوق جہـــان　　خشک وتر کو جلای وهان یکسان
نهین دیکها کسی مین داد بیداد　　جان اور تن هی جس سی در فریاد
هی غذا اسکی مغز انســـان کا　　نـــقل کرتـــا هی میوہ جان کا

قصہء ماہ منور و شمشاد بانـو

شہر سورت کا تعریف

اری دیدار هیان با هوش هو رهـــو　　شہر سورت کی کچھ تعریف کهو
عجب نادر هی باد و شهر سورت　　جهانکی خلقمین نهین هی کد ورت
صفای مثـــل آیـــنی کی رکهتی　　دل حیران سی دی دهور کون بهگاتی
اگـــر کهـــیٔی اسی بـــاغ ارم هی　　بلک باغ ارم هی اس سی کم هی
جو کهیٔی اسکیتیٔن فردوس جنّت　　تو کهتی سیتین هووی هی حماقت
مگر وہ شہر هی گل دستـــه وبـــاغ　　هزارون گل جهان لا لیلی بی داغ
اگر دیس شہر بهی جائیٔی فرهـــاد　　کری شیرین کیتیٔن هرگز نه وہ یاد
زلیخا گر سنی خوبی هـــوان کی　　تو جاوی بهول یوسف کون میان جی
و گلشن هی گل گلـــذار معـــنی　　بلک اس شہر مین هی حسنه کهانی
مسافـــر کا هوانسی گر هو جانـــا　　خلق کون دیکه هوان کی هو دوانا
عجب دیـــکها هوانکا چوک بازار　　صبح سی شام تلک رهتا هی گلذار
مثـال بـــاغ لالی کی میری یـــار　　ورهتهـــا هی شگفتـــه یار هر تهـــار
ولی ملتا نهین هوا باپ اور مـــان　　سوا اسکی جو چاهی سو ملی هوان
برادر اشنـــان اور دوست جانی　　کرم دل کی لطایف مهـر بـــانی

هوئی بی اختیاری اوس غم مین — سب سید پوش اوسکی ماتم مین
گئی ناخن سی سب نین چهری تباه — شب غره مین جیسی دوره ماه
هر یک آخر ایک دگر بیٹهی — اپنی مرنی پہ قصد کر بیٹهی
بیٹهه کرکی هرایک نی اوس جا — ایک نامه لکها وصیت کا
وهان جو نامه رقم هوا اوس دم — مین سنا هی که تها یه اسمین رقم
که هوا یه هماری پر بیداد — اپنی هاتهون سی صورت فرهاد
نهین اس مین کسیکی کچهه تقصیر — تهی اسی ڈهب پہ مقتضی تقدیر
هاتهه اپنا هی اپنی دامن پر — خون اپنا هی اپنی گردن پر
جانتی هین یه ساری عام و خاص — اپنی ماری هوئی پہ کیا هی قصاص
بعد ازآن سب نین چهوڑا اپنا گهر — دامن ایک کوه کا لیا جاکر
ایک نی آپ کو کیا مخنوق — جیسی دل هوا بکا کل معشوق
ایک نی آپ کو تلی ڈالا — کر دیا نزع شوق کا بالا
ایک نی اپنی هاتهه سی اپنا — کهینچ تلوار وهان گلا کاٹا
اسی صورت سی اوس هی جا آخر — سب نین اپنی تئن کیا آخر
بعد تفتیش حال جو سب نین وهان — جاکی دیکهی یه صورت یاران
خاک ڈالی هر ایک نی سر پر — خواب وخور سی کناره کش هوکر
آگی مین کیا کهون جو کچهه گذرا — شوق کا یک ذرا یه شحنه تها
هی قیامت یه شوق خانه خراب — خلق کا دل هی جسکی ماری کباب
هی اگر شهر مصر یا کنعان — دونو هین اسکی ظلم سی ویران
شوق جس جا دکهای اپنا زور — هی سلیمان اسکی آگی مور
هی یه کم بخت شوق سخت بلا — ایک کر دی هی شکل شاه و ددا

تھی اگر اوسکی دیتی تخم خیار — تھا وہ گرمی فزا برنگ شرار
کوی دیتا انار اوسکو اگر — دانی اوسکو نظر مین تھی اخگر
اسی صورت سی جو دوا آتی — جان پر اوسکی یک بلا آتی
عاقبت اوسکی آن پہنچی قضا — رہگی ہاتھ ملتی سب اوس جا
جب کہ وہ نوجوان جہان سی گیا — حشر برپا ہوا جہان سی گیا
خویش وبیگانہ یاد اوسی کرکر — لگی کرنی قلق سی خاک بسر
شہریون آنسون سی خانہ خراب — جیسی یونان ہوا ہی غرقہ آب
تھا یہ افغان عروس کی لب پر — کای فلک ہی یہ ظلم کس ڈھب پر
نہ کری یون ستم کوئی بی درد — زن بھی اس طرح کی نہو نامرد
ظلم کیا کیا یہان تو نی — کیسی مارا یہ نوجوان تو نی
جلی آخر بداغ یاس عروس — جل بل اوسکا ہوا تن طاؤس
خاک مین مل گئی وہ بادہ ناب — مرغ مینا ہوا تمام کباب
باغ اوس گل کی غم سی لالہ زار — غرقہ گریہ غم سی لیل ونہار
کہین نوحہ سرا ہوئی بلبل — کہین آشفتہ حالت سنبل
کثرت غم مین تھا ہوا اوس دم — سرو قدون سی نخلہ ماتم
یہان بپا اوسکی غم سی تھا محشر — کہ گئی اوسکی شہر مین یہ خبر
ہوئی واقف جو مادر اور پدر — خاک سب ڈالنی لگی سر پر
نالہ کرتی تھی بسکہ خاص وعام — تھا بھرا غلغلہ سی شہر تمام
سخت تھا غم سی حال عالم کا — ہر طرف ایک شور ماتم کا
تھا غرض سب پہ کچھ یہ سخت الم — ترہی جسکی بیان سی چشم قلم
یار اوسکی جو تھی یہ پاکی خیر — خاک اوس داغ سی ہوئی جلکر

هوئی هر لذت اوسکو نا مانوس تلخ اوسکی نظر مین ساق عروس
کبھی گھبراکی پیش حاکم شہر بیٹھا آنکر وہ فتنہ انگیز دھر
کبھی ہوتا نہاکی بادلہ پوش دیکھ جسکو جل اٹھتی شہر ہوش
کبھی ہوتا بسیر وصید سوار کبھی پھرتا چمن مین رنگ بہار
تھا کبھی اوسکو ساتھ سرو کی کار کبھی کرتا وہ رخ سوی گلزار
شوق رکھتا کبھی شراب کی ساتھ شغل کرتا کبھی کباب کی ساتھ
کبھی کرتا وہ سیر دشت وکوہ تا کہ خاطر سی دور ہو اندوہ
تھا وہ رہتا اسی طرح مشغول تا نہو دل کسی طرح سی ملول
لیکن اوسکو فراق یارون کا چین دیتا کسی طرح سی نہ تھا
آخر اوسکا دل ایک جا نہ لگا تھا جو غم اوس سیٔ بھی زیادہ ہوا
شمع کی رنگ وہ لگا جلنی سوخت ہو ہو لگا بدن گلنی
تھا یہہ رنج الغرض اوسکو کہ ہوا گرم تر مرض اوسکو
تپ نی اوسکا بدن یہہ پھوک دیا کہ جلاکر اوسی کباب کیا
ہوئی آخر اوسی یہہ بیماری کہ ہوی اوسپہ زندگی بھاری
جب ہوا تنگ یہان تک اوسکا حال کہ ہوا لطف زیست اوسکو وبال
تھی جہان تک طبیب دنیا کی ہوئی وہان جمع یہ خبر پاکی
سب نین اوسکو جوآن کر دیکھا حال اوسکا تباہ تر دیکھا
وہان لگی کرنی سب علاج اوسکا پسای اصلاح تا مزاج اوسکا
تھی جہان تک طبیب وہان حاضر نہوئی اپنی فکر سی قاصر
کچھ دوا دینی ولی اثر نہ کیا جو مرض تھا اوسی زیادہ ہوا
یون کچھ اوسکا پھرا دوا سی مزاج کہ ہوئی برخلاف دی جو علاج

اسی صورت سی بیخطر اوس جا — رهی خوابیده تا سحر اوس جا
روز روشن هوا جو وقت سحر — حاکم شهر کو یه پهنچی خبر
که عجب ایک نو گر رعنا — رات سی آنکر هی یهان اترا
سرو هی جسکی سرو کا بنده — لاله هی جسکی رخ سی شرمنده
هی کوئی ایک عجب هی طرفه بهار — داغ هی جسکی غم سی لاله زار
روی مهر اوسکی رو برو تاریک — بدر شکل هلال سی باریک
حاکم شهر نی یه سنکی خبر — لاگی بی اختیار دل اوس پر
کی بصد آرزو پری خوانی — گهر بلایا اوسی به مهانی
ایک دیکها نگار عشوه طراز — هر مژه جسکی تهی تمامی ناز
دیکه حاکم نی اوسکی صورت وشکل — دلسی کم کی هوای شرب واکل
مرحمت کرکی عمده یک تشریف — رهنی کی خاطر اوسکی دی تکلیف
که یه معمور جان اپنا گهر — شوخیون سی اسی خراب نکر
ره یهان چند روز تو مهمان — جلد یهان سی روان نهو ایجان
عذر تها اوس جگه جو نا منظور — کرنی اوسکو پڑی مقام ضرور
کر دیا ساتهیونکو وهان سی وداع — دل کمال تپش سی گرم سهاع
هوئی راهی هر ایک هجر سی داغ — نوک مژگانسی تا بدامان باغ
اشک افشان هر ایک شخص روان — شدت غم سی کرتی آه وفغان
گرم بارش تهی بسکه دیده تر — تها یهی آب ودانی زاد سفر
جمله مردم بچشم اشک فشان — تا کمر سیل آب مین تهی روان
نالـه کرتی هوئی برنج ومحن — خوار وخسته گئی بسوی وطن
جو وهان سب سی رها ومهر جدا — هوئی وحشت اوس کمال اوس جا

تھی یہ کچھ خوب پاومین خلخال — ہالہ ماہ جس سی ہو پامال
چشم مین تھا کھچا یہ سرمہ ناز — کہ عیان جس سی ایک تھا اعجاز
تھی بھبھوکا یہ سرخی تنبول — جل اٹھی جسکی آگی استنبول
جلوہ عارض ایک لعبت باز — مزہ کا سایہ تس پہ عشوہ نواز
دیکھ اوسکی حنا کو پنجہ گل — خون کر ڈالتا دل بلبل
ہو عروسا نہ جتنی آرایش — سب مہیا تھی بیغل و بیغش
آس پاس اوسکی یون یگانی جمع — جیسی فانوس ہو بگرد شمع
داغ فرقت سی پر ہر ایک کباب — درد واندوہ سی سراپا آب
نغمہ اوس جا بدل ہوا بغفان — ہو کیا ایک حشر تازہ عیان
ہجر سی ہمسنین تھین از بس داغ — ہو گیا لالہ زار تھا وہ باغ
پس وداع عروس تھی جو ضرور — ہوئی رخصت ہر ایک شخص بزور
چھوڑکر روتی اپنی خویش وتبار — ماہ آخر ہوئی محفہ سوار
باپ نی دی جہیز مین اوسکو — ایسی ایسی متاع جو کم ہو
ہوکی رہی وہانسی ہمرہ مہر — سب براتی بصد محبت ومہر
مہ جبین کی تئین لی ہمراہ — آئی منزل پہ کرکی طی وہ راہ
کمربن کھولکرکی اوس جا تب — ہوئی آسودہ رنج راہ سی سب
سرو رعنا ہوا برنگ نسیم — ایک حجلہ مین کل کی ساتھ مقیم
یعنی عیش ونشاط سی باہم — لیٹی ایک سیج پر وہ دونو صنم
چار چشم اس طرح ودونو نگار — آئینہ آئینہ سی جیون ہو دو چار
ہوئی از بس وہ دونو ہم بستر — ہو گئی خوابگاہ دو پیکر
سینہ بر سینہ لب بہ لب دونو — رہی لیٹی تمام شب دونو

جب فراغت رسوم سی پائی — فکر رخصت هر ایک کو آئی
هوی از سر عروس پهر هر هفت — پهن کر یک لباس از زربفت
چاهی جتنی زیب و زیبایش — از سر نو هوئی سب آرایش
رخصت اوسکا هوا تمام زری — آتشی رنگ مثل رنگ پری
جامه تن پر برنگ جامه حور — سبز اور سرخ تها تمامی نور
سایه اوسکا یه تها مرصع پوش — خلق کا جسکو دیکه اڑتا هوش
هو جو پوشاک نادر و خوشتر — تهی سب آرسته وهان تن پر
هین جهان تک جهان مین زیور خوب — تن په اوسنی سجی بصد اسلوب
کچهه تماشا یه کان کی بالی — ماه کی گرد جیسی دو هالی
بالیان اس طرح چمکتی تهین — بجلیان جنکی شکل تکتی نهین
تهی مرصع کچهه اس طرح کی پات — که نهین سکتی کوئی جنکی بات
یه تماشا تهی جهومکی والله — جن په دل کرتی جهومکی والله
ناک مین تها وه حلقه بینی — تهی عیان جس سی ایک خود بینی
تها جو گردنمین ایک هار گهر — کهکشان کهی یا مه انور
دیکه چنپا کلی کی عالم کو — هوتی یک بی کلی دو عالم کو
اسطرح تها چمک رها جگنون — تها چمک جسکی تک رها جگنون
دمکدمکی دیکهی تو کچهه ایسی — خلق کا جس سی دمکدمکی مین جی
کچهه یه رکهتی تهی نور تن عالم — جنهین کهتا تها نور تن عالم
گر رقم کیجی وصف بازو بند — خامه چلنی سی هاتهه مین هو بند
کچهه مرصع یه هاتهه مین پهنچی — که چمک جسکی دور تک پهنچی
انگلیون مین وه پهنی تهی چهلی — جن سی دل یک جهان کا چهلی

صحن وهانکا به از بهشت بریـن — لاله رخسار وهانکی حور العیـن
هـر طرف هـو رهی چمن گلزار — سیکڑون رنگ کی وهان په بهـار
فرش کو دیکهی تـو کچهه ایسـا — بـاغ بهی جسکی آگی مرجهاتا
تهی یه روشن چراغ و شمع وهـان — منفعـل جنکی آگی روی بتـان
ایک طرف رقص خیل پریـون کا — ایک طرف راگ ورنگ حورون کا
ایک طرف ناچتی تهی فتنه ادا — هر طرف جن سی حشر تها برپـا
چرخ زن تهی جو پهنی جامـه آل — شعلـه حسـن تهـا هـوا جوّال
هـر طرف سرو می پی سرشار — دست افشان برنگ نخل چنـار
نخـل عیش و نشـاط لایـا بـار — بـزم عیش وطرب هـوی تیـار
تهی جو اوس وقت لوگ آئین دان — جمع هـو سب نی با دل خندان
وهانکی آئـین کی مواقـف هـو — منعقـد مهر سی کیـا ماه کـو
پهـر وهان غلغـل مبارک بـاد — فکـر عالم کی لی گیـا از یـاد
هـر طرف ساقیون نی دی آواز — می عشرت سی سب هوی دمساز
کشتی می روان هوی اس رنـگ — که وهان نمـود شهر فرنـگ
تهی جو از بس صدای نوشانـوش — هـر طرف حشر مارتا تهـا جوش
پرتـو افکـن هوی زبسکی شراب — مرغ زرّیـن هوا وهان په کباب
هو جهانتک خوشی جهانکی بیچ — سب مهیّا تهی اوس مکانکی بیچ
کوئی اوسوقت تهـا نهین ایسـا — که نه تها شاد و خنده لب اوس جا
الغـرض یه تمـام عیش وطرب — رهی محفل مین تا بـه آخر شب
هوی جس دم که صبح جلوه نمـا — شب هوی پرده پـوش دن نکلا
تهین جو رسمین ضرور و غیر ضرور — آئین دونو طرف سی وهان به ظهور

روشنی کا هجوم تها اس رنگ — که اندهیرا نه تها کیی فرسنگ
نور افشان جو هو رهی تهی انار — تهی پُر از نور کوچه و بازار
کچه عجب تها سما هوائ کا — نور تها جسمین یک خدائ کا
ماهتابی تهی یون جهان افروز — که مبدل هوئ تهی شب با روز
پهول کاغذ کی ایسی کچه خوش رنگ — هو روان جیسی چار سوئ فرنگ
جو کچه آرایش شهانه هو — سب تهی جو نادر زمانه هو
جب کئی یک پهر سی آگی رات — هوئ تیار بیاهنی کو برات
بیٹهه گلگون کی پشت پر گلرو — روشنی دیکهتا هوا هر سو
منه چهپای هوئ بزیر نقاب — جیسی هو عکس ماه بموجه آب
ماه کا گهر جدهر اودهر کی طرف — زر لٹاتا چلا بعز و شرف
تها وه ایک ابلق اوسکا زیر ران — روز و شب جسکی رنگ سی حیران
جامه زر بدن مین پهنی هوئ — سب تهی اوسکی جلومین چهوٹی بڑی
شور ڈنکی سی یه سواری مین — رعد تها جس سی بیقراری مین
تهی یه اوس جا صدای نقاره — که جگر دشمنون کی تهی پاره
گئی بانگ نفیر تا به فلک — بهر گئی حس سی گوش حور و ملک
ساری وه راه جب هوئ آخر — قصر تب ماه کا هوا ظاهر
جشن کرتی هوئ بعیش و طرب — هوئ داخل محل کی اندر سب
وهان عجب هی مکان ای نظر — چشم کی شکل هر طرف منظر
تها کچه اوس طرح کا وه قصر بلند — پست تها جسکی رو برو الوند
کچه یه دروازه خوبتر اوسکا — که نه تها مثل کوئ گهر اوسکا
تهی عجب قطع کی مکان و هانکا — طاق ابروی دلبران وهانکا

اختر برج حسن یعنی مہر — اب ہوا چاہتا ہی داخل شہر
والد ماہ نی یہہ سن خوش ہو — ڈھونڈکر ایک مرد قابل کو
آگی آگی روان گیا فی الحال — لای تا مہر کو باستقبال
وہانسی اوس شخصنی روان جہت ہو — شہر کی باہر آ لیا سب کو
قافلی پر گئی جو اوسکی نظر — نرہی پھر اوسی کچھہ اپنی خبر
نظر آیا اوسی عجب ہی وہان — ایک شہر روان پر از غلمان
لیی وہانسی برات کو ہمراہ — جانب شہر وہ پھرا ناگاہ
دیکھکر شکل اور صورت مہر — شاد لگی ہونی مردم شہر
سبکو لایا بجای نیک فرود — ساری سامان کر دی موجود
رات بھر وہان پہ جملہ اہل برات — عیش سی کاٹتی رہی ہوی اوقات
دوسری دن جو دونو جانب سی — ہوئی سامان کر خدائی کی
دونو گھر چاہی جو کچھہ تہا سب — ایک دم مین ہوا مہیا سب
جب دن آخر ہوا اور آئی رات — ہوئی آرستہ تمام برات
سب پہن کرکی جامہ زرتار — ہوئی نوشہ کی ساتھہ وہان تیار
تہی جو پژمردہ تازہ جان ہوئی — پیر فرتوت نو جوان ہوئی
بادلہ پوش کتنی مثل برق — جنکی پرتو سی گھر بصورت شرق
مشعلین تہین زبسکہ جلوہ کنان — در و دیوار تہی سب آئینہ سان
تہا چراغون سی اس قدر جلوہ — ہو ستارون سی جس قدر جلوہ
روشنی سی تہی اسطرح کی بہار — صحن ہر خانہ جس سی تہا گلزار
روشن انواع سی سواد شہر — نور سی نور یاب روی دہر
اس قدر تہی بہار شمع و چراغ — کہ منور تہی ساری باغ و راغ

کچھ یہ سبزی تھی اور شادابی — چشم مین جس سی آتی سیرابی
تھا یہ آباد کیا کہون وہ شہر — مثل جسکا ندیکھی چشم دہر
تھا وہانکا جو چوک اور بازار — مجھ سی اوسکا نہو سکی اظہار
دیکھکر وہانکی خوبی دوکان — ساری عالم کی عقل ہو حیران
تھا وہانکا ہر ایک کاشانہ — بی شک وشبہ آینہ خانہ
کچھ عجب ہی تھی اوسکی آبادی — کہ نہ تھا شغل وہان بجز شادی
ساتھ ان خوبیونکی تھا وہ شہر — اور اوسکی طرف روان تھا مہر
تھا سوار ایک ایسی توسن پر — جست سی جسکی تھا بپا محشر
پویان اوسکی رشک باد صبا — ماہ نو کی طرح سی نعل نما
دم رفتار مثل خندہ گل — وقت شوخی برنگ نشا مل
تیزیون مین کہیں جو آجاتا — برق کی بھی چمک کو شرماتا
ہوی دیکھ اوسکی تیز رفتاری — منفعل باد تند یکباری
تاخت کی وقت دیکھکر ہر یک — تھا یہ کہتا کہ برق ہی بیشک
تھی جو ہم عمر اوسکی سب ہمراہ — رشک خورشید اور غیرت ماہ
پہنی ہر یک جامہ پر زر — ساتھ اوسکی سوار گھوڑون پر
بادلہ پوش ہر ایک آتش رنگ — جنکی آگی خجل بتان فرنگ
شاد ومسرور ساری خویش وتبر — می عشرت پی ہوی سرشار
قافلہ ایک با سر و سامان — ڈھونڈی جو چیز سب وہان ارزان
جب اسی طرح قافلہ اوسکا — راہ طی کر قریب جا پہنچا
ہو گیا قصہ سفر کوتاہ — مہر پہنچا قریب شہر ماہ
تھا تردد مین والی دختر — کہ خبر دی یہ پیک نی جاکر

لطف ظاهر هوا بجای عتاب — شیرہ جان ہو گیا شکر اب
گرم هنگامہ کیا هوا طنبور — پردہ گوش ہو گئی معمور
کی حلاوت یہ عیش نی پیدا — کہ شکر خند نالہ نئی تھا
تھی وہاں کشتی گدائی گر — ہو کی وہ ساز خنیا گر
تھا ربابی کی پاس دام فریب — ہوی جسکی اسیر ہوش وشکیب
سنکی قانون بوعلی سینا — اپنی قانون کو اٹھا رکھتا
بج رہا اس طرح سی تھا مردنگ — جسکی آواز سی جہان تھا دنگ
تھی یہ آواز زنگلہ دلکش — جس سی جن و بشر کو آتا غش
ہو رہین تھین جو لولیان رقاص — شاد بیٹھی ہوئی تھی عام خاص
تھی کچھ اس طرح ماہر پا کوب — ہو گیا جنکی آگی مہر غروب
دیکھکر رقص سرو قدونکا — سرو حسرت سی خاک مین گرتا
چرخ زن کتنی فتنہ قد یون وہان — ہو جنہین دیکھ چرخ بی سامان
غمزہ تھا اسطرح سی برق افگن — جل گیا جس سی ماہ کا خرمن
کچھ عجب تھا سما عجب تھا ڈھنگ — تھا کہین راگ اور کہین تھا رنگ
ایک طرف جوش نغمہ نی کا — ایک طرف دور کشتی می کا
ہر کسیکی یہ شاد تھی خاطر — ہی قلم جسکی شرح سی قاصر
تھا دو منزل وہانسی شہر عروس — شہر تھا یا کہ تھا پر طاؤس
کیا دلاویز سواد تھا اوسکا — جسکی آگی بہشت شرماتا
فیض برستا زبسکہ تھا سحاب — تھی وہانکی زمین کل سیراب
سر نکالی ہوی ہم اشجار — جنکی سایہ نشین صبح بہار
تھی گل ازبس شگفتہ گونا گون — نظر آتی تھی سنگ بوقلمون

چشم ایسی خجل هون جنسی غزال — منفعل ابروؤنکی آگی هلال
خوبی چشم اگر رقم هوؤی — شاخ نرگس وهین قلم هوؤی
سنکی اوصاف ابرو ومژگان — چهوڑدی خلق شوق تیر وکمان
دیکهکر اوسکی زلف نافه کشا — دست افسوس هوتی غالیه سا
هونٹهه وقت سخن جو کهل جاتا — بوسه حسرت سی جان تها دیتا
دُر دندان کی وصف لکهی اگر — هو هر ایک سطر رشک سلک گهر
قامت اوسکا جو فتنه پناه — قصهٔ سرو هو گیا کوتاه
شکل وه غیرت بتان چگل — مطلع مهر جسکی آگی خجل
رو برو اوسکی یون مه تابان — نقرئ جسطرح هو آینه دان
اپنی زلفون کو جب وه بل دیتی — پیچ مین سیکڑونکو لی لیتی
وصف عارض جهان بیان هوؤی — ماه حسرت سی وهین نهان هوؤی
جس طرف وه نگاه کرتی تهی — خلق حسرت سی آه کرتی تهی
کیا کهون اوسمین تهی جوکچه خوبی — تهی وه اوستاد طرز محبوبی
الغرض دونو گهر جو تها اسباب — هوؤی دونو طرف سی فتح الباب
بیاه کی هو جو کچهه که تیاری — هوئی موجود جمله یکباری
طرح جشن وطرب هوؤی آغاز — سو عروسی بی پائی برگ وساز
هوئی کچهه یه صدای کوس ودهل — بهر گیا گنبذ فلک مین غل
قهقهی کا هوا زبسکه هجوم — هو گیا شور حشر نا معلوم
کچهه نهال طرب یه لایا بار — گل خنده هوا هیشه بهار
چرخ انجم سی گر رها اسبند — تا نه بهیجی کسی طرف سی گزند
تها خوشی سی زبس جهان خندان — نه هوؤی ژالیونسی غنچه عیان

شام چہریکی آگی صبح بہار — صبح بالونکی آگی مشک نثار
دیکھہ اوسکی صفای گردن — ہون زخود رفتہ ساری مرد وزن
مین کہان تک بیان کرون اوسکا — وصف کیا کیا عیان کرون اوسکا
مہر مشہور تہا جو نام اوسکا — تہا ہر ایک ماہر وغلام اوسکا
تہا وہ نو خیز جس قدر کم عمر — کتنی ہم عمر اسقدر کم عمر
یک بیک اوس سی ہوکی ہم محبت — لگی رہنی ہم بصد الفت
باہم الفت سی یون تہی دل بستہ — ہو بندہا جیسی ایک گلدستہ
کوئی اونمین جدا نہ تہا ہوتا — آمد ورفت اونکی تہی ایک جا
تہی بہم اس طرح سی انس پذیر — ہو کوئی جیسی محفل تصویر
جب لڑکپن سی وہ جوان ہوا — باپ دیکھہ اوسکی تازہ جان ہوا
خوش ہوا اوسکی نو جوانی سی — کہ یہ پہل ہی زندگانی سی
ہوی تب فکر اوسکی والد کو — کہ وہ ڈھب ہو جو منعقد یہ ہی
ہر طرف اوسنی بھیجی نامہ بر — اپنی خاطر مین یہ ارادہ کر
کہ کہین کوئی ایسی نکلی راہ — مہر کی ساتھہ منعقد ہو ماہ
الغرض ڈھونڈ کرکی روی زمین — کی تلاش ایک حور ماہ جبین
یاد جسکی نگہ کی مستی خیز — دختر تاک اوسکی ایک کنیز
عصمت اوسکی عجب عجب آئین — نکہت گل کی رنگ پردہ نشین
نام دلکش جو ماہ تہا اوسکا — مشتری مہر وماہ تہا اوسکا
خندہ یون اوسکی زیر لب پنہان — جس طرح ہو چراغ دردامان
حسن سی اوسکی شرم خانہ نشین — غمزہ تہا ابروؤنسی گوشہ گزین
غنچہ گر اوسکی رو برو ہستا — پردہ در اوسکی ہوتی باد صبا

قصهٔ مهر و ماه

تھا کہیں ایک شخص دولتمند — کہ وہ رکھتا تھا ایک یہی فرزند
تھا وہ فرزند کچھ حسین ایسا — کہ نہ تھا خوب رو کہیں ایسا
دیکھکر خوش خرامیان اوسکی — کبک کرتی غلامیان اوسکی
قد وقامت عجب قیامت تھا — یک سراپا خدا کی قدرت تھا
گرد اوسکی قدم کی سرمهٔ ناز — زلف کی اوسکی بندہ عمر دراز
تھا قیامہ یہ آفت دوران — ہو جسی دیکھ آینہ حیران
گرگرون وصف زلف پر خم کا — سنکی درہم ہی حال عالم کا
ابرو وچشم کی جو کیجی یاد — سورہ نون اور سورہ صاد
مژہ شوخی کی وقت صید انداز — خستہ ناز جن سی سینہ باز
کام اوسکی نگہ کی جلوہ گری — پر نہان خلق سی بشکل پری
کاتب وحی اوسکی خط سی خال — یا کی قرآن رو بروی بلال
خط خضر او لب بشکل کلیم — لعل رشک مسیح چشم سقیم
خندہ زن اوسکی لبسی جام عقیق — لعل سی اوسکی زندہ نام عقیق
عارض ایسی کچھ آفت گلزار — منفعل جنکی آگی روی بہار
وصف رخ کا اگر رقم کیجی — شاخ گل کی تئن قلم کیجی
گل نہ ایک اوسکی آگی دست بدل — شمع شرمندگی سی پای بگل
چاہ غبغب سی ہو اگر آگاہ — باولی بنکی ڈوبی خلق الله
یاد آوی جو کان کی خوبی — بھول جاوی جہان کی حوبی
ہی جنھین عقل ودور بینی کچھ — ہوا ونہین سی بیان بینی کچھ

سی جو تو نی فرید سی بیمروتی کی قبلہ گدھی کی خاطر سی مین تجھی کچھ نکہہ سکا والا نہ تیری زور و مردانگی کی قدر معلوم تھی اور اب وہ باتین مناسب نہین مین چاہتی بخلاف آگی کی اپنی بھائی کی ساتھہ اخلاص ومحبت کر اور نزاع چھوڑی کہ بڑی بھائی سی لڑنا خوب نہین اور میان حسن نی اپنی جیتی جی ہر ایک لڑکی کو جاگیر علاحدہ تقسیم کر دی تھی اس پر قناعت کر اور ریاست سی ہاتھہ اٹھا کہ یہ حق بڑی بھائی کا ہی اور اگر لڑائی سی باز نہ آئیگا تو غیرونکا محتاج ہوگا اور کوئی تجھی بھلا نہ کہیگا کسواسطی کہ سبب بدنامی اور پرگنون کی ویرانی کا ہی

لڑائی سی پہنچی ہی یہان تک سخن
کہ ویران ہین قبایلان وخاندان کہن

سلیمان نی کہا اگر بھائی مجھپر شفقت ومہربانی فرمائیگا تو اسکی خدمت سی مجھی بھی ننگ نہین بعد اسکی میان حسن کی مرنی کی شیر خان کو لکھکر بھیجی خبر کی پہنچتی ہی شرط ماتم کی بجالایا اور جو کچھہ ماجرا سلیمان وغیرہ کا تھا دولتخان سی اظہار کیا اسنی کہا کسوطرح کا دل مین اندیشہ نکر ان شاء اللہ تعالی پادشاہ دونون پرگنون کی سند تجھی دیگا پھر دولتخان نی پادشاہ سی تہام ماجرا عرض کرکی دونون پرگنون کی ریاست کا فرمان لی فرید کو رخصت کر حضور مین آیا جب فرید پرگنون مین پہنچا سب عزیزون نی فرمان کو قبول کیا سلیمان نی دیکھا فرید سی عہدہ برآ نہو سکونگا محمد خان سور داؤد شاہ خیل جو پندرہ سو سوار کا رسالہ دار اور حاکم پرگنہ جوند کا تھا اسکی پاس گیا

خاطر جمع رکھ میان حسن کی حقیقت حضورانور مین عرض کرونگا اور
جہان پناہ سی دونون پرگنون کی سند لیکر تجھی دونگا پھر دولتخان
نی میان حسن کی ماجری کی عرضی حضور اقدس مین گذرانی اور
عرض کیا فرید جوان قابل ھی اور ایک مدت دونون پرگنون کی ریاست
کی ھی اور رعیت وسپاہ سب راضی ھی اگر قبلہ عالم اسی دونون
پرگنون کی سند عنایت کریں تو وہ یا اسکا بھائی پان سو سوار سی جو
خدمت فرماوین سو بجالاوی پادشاہ نی فرمایا کیا وہ برا آدمی کہ اپنی
باپ کا گلہ کرتا ھی دولتخان نی فرید سی کہا یہ بات پادشاہ کی زبان
سی نکلی لیکن تو غمگین نہو ان شاء اللہ تعالی حضور سی دونون
پرگنونکی پروانگی لیکر تجھی دونگا اور تیری احوال سی غافل نرھونگا
جب یہ ماجرا سنا نہایت دلگیر ھوا پھر دولتخان کی تسلی سی اسکی
پاس رہا اور وہ فرید کی بخونی خبر لیتا تھا اور اتنا روزمرّی کی خرچ کو
دیتا کہ وہ جمع کرتا کتنی ایک مدت کی بعد میان حسن مرگیا اور سیوم
کی روز میان حسن کی پگڑی سلیمان نی اپنی سر پر رکھی جب فرید
کی بھائی حقیقی میان نظام نی سنا کہ سلیمان نی میان حسن کی دستار
اپنی سر پر رکھی جس مجلس مین کہ وہ بیٹھا تھا نظام نی اپنی لوگون
سہیت وھان جاکر اسکی سر سی پگڑی اُتار لی اور کہا فرید کی ھوتی تجھی
مناسب نہین ھی کیونکہ ایسا بڑا بھائی جو جمع اوصاف سی موصوف
اور پادشاہ کی جناب مین حاضر ھی تجھی لایق نہین کہ میان حسن کا
جانشین ھو خدا سی ڈر اور خلق خدا سی شرم کر خلاف رسم وقاعدی کی
کام کرنا سبب عداوت کا ھی جو کچھ باپ کی جیتی جی ماکی حمایت

هوا جسوقت فرید نی قطب شاہ بنگالی کی لڑائی ماری اس لڑائی مین شیخ اسماعیل نی بڑی جوانمردی کی اور جیب خان گاگڑ شیخ اسماعیل کا جو سالا تھا اسنی قطب شاہ کی ایسا نیزہ مارا کہ گر پڑا پروہ نوکر شیخ کا تھا اسواسطی یہ مشہور ہوا کہ قطب شاہ کو شیخ نی مارا پھر فرید نی اسکو خطاب شجاعت خان کا دیا اور جو ملک ہندو شیر خان کی ہاتھ آیا شجاعت خان کو اسکی حکومت دی اور ابراہیم کو خطاب سرمست خان کا عنایت فرمایا جسوقت آگری مین آیا دولتخان بیٹا بدھو کا کہ خانہ زاد اعظم خان ہمایون سروانی کا تھا اور بارہ ہزار سوار کا سردار تھا سلطان ابراہیم اسپر نہایت شفقت ومہربانی فرمایا تھا فرید نی اسی اپنا وسیلہ کیا اور اسکی ایسی خدمت کی کہ اکثر وہ کہتا کہ مین فرید کی منہ سی شرمندہ ہون اور جو مدعا رکھتا ہو سو کہی مین اپنی مقدور بھر کمین نکرونگا جب فرید نی جانا کہ دولتخان متوجہ میری حال پرہی واجب العرض لکھی کہ میان حسن بوڑھا ہوا اور اسکی حواس مین خلل واقع ہوا اور والہ ومفتون ایک لونڈی پر ہی جو وہ کہتی ہی سو کرتا ہی اور تدبیر ملک کی اسپر مقرر کی ہی اور اسکی ہاتھون سی تہم عزیز ورعیت اور دوالی بند حیران وسرگردان ہین اور اس بندوڑکی بیشعوری کی باعث دونون پرگنی ویرانی پرہین اگر عالم پناہ بندی کو اُن دونون پرگنون کی حکومت مرحمت فرماوین تو فدوی یا بھائی پانچسو سوار سی جس جگہ حکم ہو وہان نوکری مین حضر رہی اور میان حسن کی بہی خدمت مین حاضر رہی جسوقت دولتخان نی واجب العرض کو ملاحظہ کیا فرید کی ہر طرح سی تسلی کی اور کہہ

کی عشق مین گرفتار هو اور اسکی محبت کی محنت مین مبتلا هو تو چاهی که اس سی چهپاوی اس لیی که باعث اسکی غلبی کا هی جسوقت عورت یه سمجهی که خاوند میری دام الفت مین گرفتار هی اور بغیر میری ایک دم اسی قرار نهین پهروه اسکی کهنی مین نهین رهتی اور اسی غلام کی برابر سمجهتی هی کهتی هین رنڈیون کی طینت مین حسد بهرا هوا هی اور نقصان عقل سی موصوف هین اورهرایک طرح کی مکر سی معروف انکا کهنا اعتماد نکیا چاهیی بهتیری عزیزون نی سمجهایا میان حسن جو اسکا فریفته تها عزیزون کی عرض نه قبول کی

خراب هو وی جو خوبان سی اور می سی کباب
جلی جیسی بتی آگ مین اور اسکا شباب

جب فرید میان حسن سی بالکل مایوس هوا عزیزون سی رخصت هوکر ارادہ آگری کی طرف کاهن پور کی راه سی کیا جس جاگهه اعظم همایون سروانی کا لشکر تها اور اکثر سروانی منصبدار بهی اس جاگهه رهتی تهی فرید ادهر کو روانه هوا جب کاهنپور مین پهنچا جو سروانی میان حسن کی رشته دار تهی انهون نی فرید کی مهمانی کی قضارا اس مجلس مین شیخ اسمعیل وارد هوا فرید نی پوچها یه کون هی سبهون کها سروانی هی پهر کها تمهاری طرف سی سورهی اور ننهیال کی طرف سی سروانی فرید نی شیخ اسماعیل سی پوچها تو نی کیون نکها که مین سورهون اسنی عرض کی مین نی یه بهی نهین کها که سروانی هون جو یه کهین تو اسمین میرا کیا گنده پهر فرید نی کها همری سنته رهو اسنی همراهی قبول کی اور ابراهیم بهی اُسی نواحی مین نوکر

زمام شتر نہین ہی صبر جو تجھی مجھی کرون پھر کیا جو غصی سی جاتا
ہون آتا ہون مسکی مین بوڑھا ہوا ہون اور میری مرگ نزدیک پہنچی
ہی وعدہ خلافی مجھسی نہوگی اپنی زندگی مین ایسک باری انکو
پرگنون کی حکومت دونگا اگر انہون نی ایسا عمل کیا کہ پرگنون کی
آبادی اور آسودہ کی خلق وسپاہ کا سبب وقوع مین آیا تو بہتر ہی کہ
میری جیتی جی لوگون کی درمیان یہ نام نیک نکالین جیسا خلق مین
فرید نی اپنا نام نیک پیدا کیا اور فرید کی طرف سی میری خاطر جمع
ہی جہان جاویگا اپنا روزگار کریگا اور جو نا قابل نکلین تو میری زندگی
مین تھوڑی دنون دنیا کا فایدہ اُٹھاوین کیونکہ اس قدر یقین ہی بعد
میری فرید کو ہی پرگنون کی حکومت پہنچیگی اور وہی اس امر کی
لایق ہی اور وہ حیثیت وقابلیت اور تدبیر ملک مین مجھسی اور
اپنی بھایون سی اور جو ہم سن اُسکی اقربا نہین آن سی بہتر ہی اور
بعضی باتین جو امور مہلکت مین کام آوین مین نی اُسی سنی کہ وی
ہرگز کسو سی نہین سنی

جب عزیزون نی میان حسن سی یہ جواب سنا اُسی کہا پس ایک
لونڈی کی خاطر تو فرید کو اپنی سی جدا کرتا ہی تجھی اب مناسب
نہین ہی ایک باندی کی لیٹی اس ہنگامی کی وقت کہ بہار مین جو
نوجانی ہین انکی اطوار ایسی معلوم ہوتی ہین نزدیک ہی کہ پادشاہ
سی بغی ہوکر آپ سلطنت کرین اور قول داناؤن کا ہی کہ رنڈیون پر
اعتماد نکری اور اپنا راز انسی نہ کہی اور کسی امر کا انسی مشورہ نہ
لی اور جو اپنا مثل سوای قوت کی ہو اُنسی چھپاوی اور جو کوئی عورت

جمع کرتا هی که واسطی روزگار کی آگری کی طرف جائی اور ان دنون
مین دار السلطنت آگره تها سب جمع هوکر میان حسن کی پاس آئی اور
عرض کیا آپ کو مناسب نهین که اس سی پرگنون کی حکومت لیکر
سلیمان واحمد کو دو فرید نی بڑا تردد کرکی پرگنون کو آباد کیا هی
جیسا دونون پرگنون مین اسنی بندوبست کیا هی اسکی آگی بهی
کسونی ایسا نهین کیا اور اُس سی کوئی قصور بهی نهین هوا جو باعث
اسکی تغیر کرنی کا هو اور ایسی قابل بیٹی کو تو بڑاپی مین آپ سی
جدا کرتا هی اور ان دنون سلطان ابراهیم کی پادشاهت مین خلل واقع
هوا هی جو پٹهان دست قدرت رکهتا هی وه دعوئی ریاست اور ملک
گیری کا کرتا هی میان حسن نی عزیزون سی کها که مین بهی جانتا
هون فرید کو آزرده خاطر کرنا مناسب نهین هی پر کیا کرون سلیمان اور
اسکی مان نی مجهی ایسا تنگ کیا هی که ایک دم چین نهین اور
جب سلیمان لڑکا تها ایک روز مجسی کهنی لگا که حکومت پرگنی کی
مجهی دی اسکی تسلی کی لئی مین نی کها جسوقت تو بڑا هوگا تجهی
بهی دونگا اسنی کها بهائی فرید کو جو تم نی حاکم کیا هی اس کو
کسطرح سی موقوف کروگی مین نی اس سی کها فرید کو کهونگا بهت
دنون تو نی حکومت کی تهوڑی دنون اپنی چهوٹی بهائی کو دی که وه
بهی امور ملکی مین مهارت کلی پیدا کری اور اب ووهی بات یاد دلاتا
هی اور مجهی اسکی مان سی نهایت اُنس هی جسوقت اُسی دلگیر
دیکهتا هون قرار وآرام مجهسی بالکل جاتا رهتا هی لگام شیرون که دی
منه مین کهینچی هیبت عشق که جیسی ناک مین دی کهینچی هی

هو خوب هی که محک تجربه آوی بمیان هو سیه رو رو کوی جسمین که کچھ غش هوی

میان حسن نی فرید کو کہلا بھیجا کچھ احتیج تحقیق نہین هی جو اب تحقیق کرون جب مین لشکر مین تها حقیقت پرگنون کی تب هی معلوم هوی تهی که تو نی ملک کو آگی کی نسبت دونا آباد کیا هی اور تمهاری تصرف مین آیا بهت اچها هوا تمهارا هی مال تها اِسمین کچھ قباحت نہین اور تجهی جو میںنی حکومت دی تهی تو تجھ مین اس بات کی لیاقت جانتا تها اور غرض اس سی یه تهی که تجهی بهی ایک سرمایه هو وی اور وه تبری ایک روز کام آوی اور مین جانتا هون نام نیک میرا جهان مین تجهسی رهیگا اور پس مادون کی خبر گیری تجهسی هوویگی اور میری تیں تیری ناخلف بهائی سلیمان وغیره هر روز ستاتی اور حیران کرتی هین اور مین جانتا هون که اِن سی ملک کی تدبیر نهو سکیگی بهتری اِنکو نصیحت کرتا هون لیکن کچھ اثر نہین کرتی اور اِنکی هاتهون ایک دم آرام نہین پایا اور اِنکی مان بهی شب وروز اِنکی واسطی مجهی دق کرتی رهتی هی لاچار تهوڑی دنون کی لیٔی سلیمان اور احمد کو دو پرگنون کی حکومت دیتا هون که رات دن کی تشویش وحیرانی سی نجات پاؤن جب فرید نی میان حسن کی زبانی اسطرح کی باتین سنی عرض کر بهیجا که دونون پرگنون کی حضرت مالک هین جسی چاهین اُسی انکی حکومت دین

جب عزیزون نی یه سنا که میان حسن دونون پرگنون کی حکومت فرید سی لیکر چاهتا هی که سلیمان اور احمد کو دی اور فرید اسباب

بی دیانتی ظاہر ہو ایسی تنبیہ کری اور عاملون کو عبرت ہونا کوئی بیدیانتی اور ظلم نکری کہ ظالمون کی ظلم سی سیاست. لوگون کی اہل وعیال کی حفظ کا سبب ہی اور حکّام کی تعدی سی خلق سی انیت کا باعث ہی

نکر صبر عامل جو ہو ظلم دوست ووجیسا ہی فربہ توکھینچ اسکا پوست
سر گرگ پہلی ہی تسوکات یو نہ اُسوقت جب کھا گیا بھیڑ کو

اور اگر حاکم کو تغیر نکری کسواور کو مقرر کری کہ کچّا کاغذ اور وہان کی مقدم وقانون گو کو لاوی اسواسطی کہ اسکی ڈر سی کچّا کاغذ ندیوینگی اور حقیقت پرگنی کی کما حقّہ نہ بیان کرینگی کیونکہ اگر رعیت حاکم سی موافق ہی تو مخالفت نکری پس حاکم کو لازم ہی کہ عامل قدیم کو تغیر کری اور نیئی عامل کو بھیجی اسکی لیئی سعی کریگا کہ اگلی عامل کی چوری ظاہر ہو اس مین بھی خلل ہی کہ حاکم سابق عامل نو کو کچھ دیکر کہیگا رعیت کو بد راہ نکیا چاہیئی کس واسطی کہ آج مجھپر ہی کل کو تجھپر تو حاکم نو رعیت کو حقیقت کہنی سی باز رکھیگا پس اِسّی بہتر ہی عامل قدیم کو تغیر کری اور ایسی شخص کو جو امانت ودیانت سی آراستہ ہو اسی بھیجی کہ کچّا کاغذ اور وہان کی مقدم قانونگو کو لی آوی جیسی کہ آگی ذکر ہوا ہی اس طور تحقیق کری کہ جونکا تون احوال دریافت ہو قبلہ وکعبہ کو معلوم ہو کہ مین نی پرگنون کی حکومت سی ہاتھ اُٹھایا آپ حضرت ایک ایسی شخص کو بھیجین کہ وہ کچّا کاغذ اور مقدم وقانونگو کو خدمت عالی مین لاکر حاضر کری اور حضرت آپ متوجہ ہوکر تحقیق کرین کہ جھوٹھ سچھ ظاہر

جسی چاهیئی اُسی سرفراز فرمائی اور بعضی لوگون نی جو از راه حسد ودشمنی کی سمع مبارک مین ایسی باتین پهنچائین که باعث خفگی کا هوئین اور قبله وکعبه اسطرح سی تحقیق فرماوین که جسطرح سی بنده عرض کری حاکم کو لازم هی که اپنی عاملون اور رعایا کی احوال سی مخفی خبردار رهی تا کسو طرح کی انسی خیانت وغفلت نهونی پائی اور یه سبب ملک کی آباد هونی اور نیکنامی اور دلجمعی کا هی تا که غرض گوکی کهنی سی کچهه اسکی دل مین خلل نهو جیسا که خواجه نظامی فرماتا هی

خبرداری کیسا هیگی اچهی متاع هو اس نقد سی خلق کو انتفاع
رو هوتا هی افاق مین سربلند که جو کار عالم مین هو هوشمند

اور بهتر یه که اسکی قبول پر اعتماد نکری

نه اهل غرض کی تو کچهه سنیو بات جو مانیگا تو تلخ هوگی حیات

اگر اهل غرض کی کهنی سی حاکم کی دل مین آیا که اسکی عاملون سی کسونی شاید خیانت کی هو چاهیئی اسکو اسطرح سی تحقیق کری پهلی اپنی عاملون کو تغیر کری بعد اِسکی جو اُسکی معتمدون مین سی امانت ودیانت کی وصف سی موصوف هو اُسی تعین فرماوئی اور حکم کری مقدم کو خبر هونی نه پائی که کئی ایک گاؤن کا کاغذ لی بعد اسکی مقدم ونویسنده کو اور کچا کاغذ لیکر حضور مین آوئی بهتر یه هی که حاکم آپ متوجه هو کسواسطی که اس زمانی مین ایسا معتمد آدمی که طمع پیسی کی نه رکهتا هو کم پیدا هوتا هی والاّ جو لوگ صاحب شعور اور دیانت دار هون اُنهین تعین کری که اس امر کو بخوبی تحقیق کرین اگر

اگر اپنی جیتی جی میری لڑکون کو فرید کی طرح سرفراز نکیا اور کسو پرگنی کی حکومت ندی تو تیری روبرو اپنی تئیں اور اپنی لڑکون کو مار ڈالونگی اگر تیری جیتی جی صاحب سامان ہوئی تو بہتر والّا فرید اور عزیز تیری جو میری اور تیری لڑکــون کی ساتھ دشمنی رکھتی ہین بعد میری تیری پرگنون سی بی حرمت کرکی نکالینگی تیری روبرو مرنا بہتر ہی اُس زندگی سی جو دشمنون مین بی آبروئی سی ہو

میان حسن اسکی محبت کی سلسلی کا بندھا ہوا تھا عشق کی غلبی سی کہ عاشق کو معشوق کی دید کی سوا قرار نہین اتفاق یہہ پڑا کہ محبت دلی بڑی بیبٹی کی دلسی اُٹھا دی درپی اسکی ہوا کہ اسکو اس رتبی سی گراکر سلیمان کو اُسکا قایم مقام کری پھر سلیمان کی مان نی عرض کی تمھاری شفقت ومہربانی سی سراسر امیدواری ہی لیکن تمھاری عزیز اس بات سی دست بردار نہونگی کہ فرید کو حکومت سی تغیر کرو از بسکہ وہ جو اسکی دام الفت مین گرفتار تھا اسکی تسلی کی لئی قسم مغلظہ کہائی بعد اسکی اس بات کی درپی ہوا کہ فرید کا قصور ثابت کرکی موقوف کری پھر اسکی احوال کوشش وجست جو کرنی لگا اور میان حسن وفرید کی درمیان باتین کدورت آمیز ہونی لگین جسوقت فرید کو معلوم ہوا کہ میان حسن نی سلیمان کی مان سی قرار کیا ہی کہ تیری لڑکون کو دونون پرگنون کی حکومت دونگا اور عزیزون سی جو قرار کیا تھا اس قرار سی وہ پھر گیا فرید دونون پرگنون کی حکومت سی دست بردار ہوا اور میان حسن سی کہلا بھیجا کہ جسوقت تلک شفقت پدری آپ کی میری حق مین تھی سر براہی پرگنون کی کرتا تھا اب

اسطرح سی سنی مغموم هوکر اسکی پاس سی اٹھ گئی پھراس روز سی
اسکی ساتھ اختلاط کرنا کم کیا اور خفا رهنی لگی اور وہ جو اسکی ساتھ
خصوصیت اور تعلق خاطر قدیم سی تھا اُس مین اِسنی فتور برپا کیا اور
میان حسن اسکی دام محبت مین گرفتار تھا نرہ سکا ایک روز سلیمان
کی مان سی پوچھا اسقدر موجب خفگی کا کیا هی اور کم اختلاطی کا
باعث کیون هی اسنی التماس کیا مین تیری ایک برترین لونڈیون سی
هون تو نی اپنی اخلاص ومهربانی سی مجھکو سرفراز اور اکثر اهل وعیال
تمهاری میری ساتھ از راہ حسد کی دشمنی رکھتی هین اور مین اپنی مقدور
بھر انکی خدمت مین قصور نهین کرتی لیکن یہ میری اور تیری لڑکون
کی حال پر کم الطفات کرتی هین یہ بات آپ سی بھی پوشیدہ نهین
هیٔ جسوقت که عزیزون اور دوستون کی خاطر سی فرید کو پرگنون کی
حکومت دیتی تهی اُسوقت مین نی التماس کیا تھا میری لڑکون کی حق
مین کیسا کروگی تم نی از راہ مهربانی کی وعـده کیسا جسوقت یہ
حکومت کی لایق هونگی اِنکو بھی حکومت دونگا که میری جیتی جی
انکو بھی پرگنون کی حکومت کی شعور هو اور دوست دشمن مین نام
نیک پیدا کریـن اب میری بھی فرزنـد جوان هوٗی اس لـڑکی کو جو
پرگنون کی حکومت دی الحمد لله اسنی عدالت وجوانمردی مین اپنا
نام نکالا اور بنـد وبست پرگنـون کا بوجه احسن کیا اور اپنا سروسامان
بھی ایسا بهم پهنچایا که تمهاری محتاجی سی نکلا اگر تمهاری خدمت
مین حاضر رها تو پیسی والا هی جو اور کهین کیا توزر کی زور سی اپنا
کام بخوبی نکالیگا اور تمهارا بڑا بیٹا هی وٗهی تمهـارا جانشین هوویگا

کوئی سنتا آفرین وتحسین کرتا اور خلق مین اعتبار کلی پیدا کیا اپنی بیگانون کو آپ سی راضی اور شکر گذار کیا سوای کتنی حاسدون کی جیسی سلیمان کی مان سایه بخشش کا رکھه رعیت پرتا که راضی هون تجسی همدگر اس طرح عدل سب مین هو جاری شهر آسوده روشنائی بهی ایک مدت کی بعد جب میان حسن مسند عالی جمال خان کی حضور سی اپنی گهر کو آیا رعیت وسپاه کی زبانی باتفاق اسکا ذکر خیر سنا اور ملک آیا دو خزانه معمور دیکھ نهایت خوش هو بهت افرین وتحسین کی اور اگلی کدورت بهی دور هوئی اور دونو بهائیون پر هر طرف کی شفقت ومهربانی فرماکر کهـا پرگنون اور سپاهون کی سربراهی کی محنت ومشقت مجهی نهین هوسکتی که مین بوڑا هوا هون اب تم دونو بهائی سپاه اور رعیت کی تدبیر کی مختار هو سلیمان اور اسکی مان اس بات کوسنکر رنجیده هوئی اور طرح طرح کی بهتان افتری میان حسن کی روبرو کرنی لگی اور سلیمان کی بهن کی شادی مین شیرخان نی سونی کا گهنا جو دیا تها اسکی عوض اور زیور میان حسن کو دیکهاکر کها یه ملمع کاهی اسی طرح هر روز گله شیرخان کا کرتی تهی لیکن وه کان دیکر سنتا تها جب سلیمان کی مان نی دیکها چهوٹی باتون سی میان حسن کا دل فرید کی طرف سی نهین پهرتا خاموش رهی پهر میان حسن نی سلیمان کی مان سی کها تجهی باور نهین آتا جو هر بار فرید کی شکایت کرتی هی سوای تیری اور کوئی عزیز وسپاهی ورعیت سی فرید کا گله مند نهین هی اور مین بهی اسکی افعال وکردار نیک سی راضی اور شکر گذار هون جسوقت سلیمان کی مان نی میان حسن کی زبانی

هین اُنکی ملک سی زیادہ تحصیل کرتی هین حاکم کو چاهیئی زر کی طمع کی لیئی اِن مفسدون کی قتل وسیاست کی کرنی مین دیر نکری اور ریزہ رعیت سی خبردار رهی که مقدم ریزہ رعیت پر ظلم نکرین مین هرگز اِنکا گناہ نبخشونگا ان شاء الله تعالی لڑویون سوارون کی گهوڑون کی سم اور منچلون کتاریون لڑنی والون کی برق دم شمشیر سی کافرون صفتون ناهمواروں دیوشکلون روباہ خصلتون کی خرمن زندگی کو جو اپنی شجاعت پر مغرور هین جلاکر برباد کرونگا

پهر شیر خان تڑکی هی سوار هو اُن مفسدون پر دوڑ کیا اور ان سب حرام خورون کو قتل کیا قبایل کو انکی بندی کر سپاهی کو حکم کیا بینچو کوئی اپنی پاس نرکهی گاؤن مین اور لوگ بسائی جس وقت خبر قتل اور بندی جلا وطنی کی اور حرام خورون نی سنی اُنکو بهی کان هوی حرام خوری سی باز آئی اور چوری اور قضاقی سی توبه کی جیسی که بزرگون نی فرمایا هی اور کی لیئی مصاحبون سی پند تا نصیحت لین تجسی آکر اور جو کوئی رعایا اور سپاهیون مین سی فرمان ده هوتا بدل آپ متوجه هوکر اُسکی داد کو پهنچا اور هرگز غفلت وکاهلی کو کام نه فرمایا اور تهوڑی عرصی کی درمیان دونو پرگنی آباد کیی اور رعیت وسپاه چین سی رهنی لگی

جسوقت یه خبر میان حسن کو پهنچی بهت خوش هوا اور اکثر مجلسون مین دونو پرگنون کی آبادی اور اپنی بیٹی کی مردانگی اور برباد هونا متفنیون مفسدون کا بیان کرتا غرض که ملک بهار مین شیر خان کی حسن تدبیر نی شهرہ پایا اس دیار کی امیرون مین سی جو

معاف ہو قدمبوسی کو حاضر ہوں شیر خان نی فرمایا ہماری طرف سی
کہو تمہاری آنی کی حاجت نہیں ہی ہماری تمہاری درمیان لڑائی ہی
حق تعالی جسی چاہیئی اُسی فتح دی ہر چند انہوں نی منت و زاری
کی اور بہت سا پیسا دینی لگی لیکن شیر خان نی قبول نکیا اور اپنی
لوگون سی فرمایا ان مفسدون کا قاعدہ ہی اول حاکم سی لڑتی ہین اگر
کم زور پایا تو اپنی بدذاتی سی دست بردار نہوئی اور جو حاکم زبردست
ہوا تو ہر ایک طرح کی حیلی سی پیش آتی ہین منت وزاری کرتی
ہین پیسا دینی کو تیار ہوتی ہین غرض اس فریب سی حاکم کو اپنی سر
پر سی ٹالتی ہین پھر فرصت کی وقت اپنی حرکات بد سی باز نہین
آتی تم جانتی ہو غالب ہونی سی آگی انکو ہر چند دلاسا وتسلی سی
کہلا بھیجا کہ تم اِن حرکتون سی باز آؤ اور جو پیسا سرکار کا واجبی ہو اُسی
ادا کرو کسیطرح نمانا اب چاہتی ہین کہ مین پیسون کی لالچ سی انکی
تقصیر معاف کرون اور پھر جاؤن اگر حق سبحانہ تعالی نی چاہا اِنکو
قتل کرون اور اِنکی زن وفرزند کو بندی کرون اور اِنکا نام ونشان یہان
نچھوڑون اور اس جاگہہ پر اور رعیت بساؤن تا خلق ڈری اور جس حاکم
نی از راہ خام طمعی کی زر لیکر ان حیلہ گر مفسدون کو چھوڑ دیا یقینی
اُسنی اپنی ملک مین ظلم وفساد کی بنیاد رکھی اور وہ انکی مظلمی
مین شریک ہوا کسواسطی کہ یہ مفسد زر اپنی گھر سی نہین دیتی
ہین جب حاکم پیسا لیکی انکو چھوڑ دیتا ہی یہ چوری رہزنی کرکی
پھر پیسا پیدا کرتی ہین اور جو رعایا سی غریب وبیچاری اِنکی پاس
رہتی ہین یہ اُنسی بزور پیسا لیتی ہین اور جو پیسا سرکار مین دیتی

پنڈت خانی مین تھی انھون نی جو باقی پیسا سرکار کا تھا دام دام ادا کیا اور حاضر ضامن دیکر اپنی لڑکی بالی قید سی چھڑاکر لی گیئی اور بعضی زمیندار کہ ہر طرح کا فساد کرتی تھی جیسی چوری رہزنی اور پیسا سرکار کا نہ پہنچانا کچہری مین حاضر نہونا یہی انکا کام تھا اور اپنی جمعیت پر غرور کرتی تھی ہرچند انکو سمجھایا نہ سمجھی شیر خان نی فوج کو جمع کرکی رعیت کو حکم کیا جو کوئی گھوڑا رکھتا ہی وہ سوار اور جسکی پاس نہین وہ پیادہ حاضر ہو اور ادھی لوگون کو اپنی ساتھ لائی اور ادھی اپنی اپنی گھر کی کار وبار اور عمارت وزراعت کی کام مین مشغول رہین جب سپاہی ورعیت حاضر ہوئی تب اُن حرام خورون کی گاؤن کی طرف کوچ کیا اور انکی گاؤن سی کوس بھر کی فاصلی پر ایک گھڑی بنواکر حکم کیا جنگل کو کاٹین سوارون کو فرمایا گاؤن کی گرد اوری کرو ان حرام خوارون مین سی جسی پاؤاسی قتل کرو اور انکی زن وفرزندون مین سی جو ہاتھ آوی اسی پکڑو زراعت نکرنی دو جو ہوئی ہو اسی خراب کرو مویشی کو گھیر لاؤ اور چارون طرف سی ایسا نرغہ کرو کہ انکی گاؤن مین کسو طرف سی کسیکو کچھ نہ لانی دو اور گاؤن مین سی جو کوئی کچھ لی جایا چاہیئی نہ لیجانی دو شب وروز راہ کی نگہبانی کرتی رہو اور سوارون کو ہر روز یہی تقید تھی گاؤن سی خبردار رہو کسو کو نکلنی ندو اور پیادون کو یہ بھی حکم تھا جنگل کاٹو جب جنگل کٹ چکا اس گھڑی سی کرایک اور گاؤن کی پاس گھڑی بنواکر داخل ہوا

اخر الامر حرام زادون نی عاجز ہو عرض کر بھیجا اگر ہماری تقصیر

بحـــل تبـــہ ہـــو سپـاہی اگـــر
لڑائی کی دن کب وہ دی اپنا سر
سپاہی جو خوشدل نہـو شـاہ سی
حد ملک کی کب حفاظت کری

پھـر گھوڑی رعایا سی مانگی اور کہـا تھوڑی دنون کی واسطی بطور عاریت کی ہمین دو کہ درکارہین اس مہم کی انصرام ہونیکی بعد تمہین پھـر دینگی سب نی بخوشی تمام گھوڑی دینی قبول کیئی اور ہر ایک گاؤن سی ایک ایک دو دو گھوڑی لاکر حاضر کیئی سرکار مین جو زیـن بنوائی تھی اُن پر بندھوای اور ان سپاہیون مین سی جو گھوڑا نرکھتا تھا اسکی لایق اُسی دیا پھر سبکو تیار کرایکبار دوڑکر اُن حرام خوارون کی جورو لڑکی گائی بھینس نقد وجنس جو کچھ تھا کتنی ایک گاؤن سی لوٹ لاکر سپاہیون کو فرمایا جو مال ومواشی تمہاری ہاتھ آئی ہی تمہین بخشی اور زن وفرزند رعایا کی قید کرمقدمون سی کہلا بھجوایا جو پیسا سرکار تمہاری ذمی ہی دو والّا زن وفرزند تمہاری بکواؤنگا اور تمہین بسنی ندونگا اور جدھر تم بھاگوگی تمہارا پیچھا نچھوڑونگا اور جس گاؤن مین جاؤ وہان کی مقدمون کو کہلا بھیجونگا یقین ہی وی تمہین میری حوالی کربنگی یا لڑینگی

جب مقدمـــون نی اسطرح کی باتین سنی عرض کر بھیجی جو آگی ہمسی تقصیر ہوئی وہ معاف ہو آیندہ جو کوئی ہمسی ایسی حرکت ہو جو سیاست چاہیئی سو کیجی شیر خان نی کہلا بھیجا کہ ضامن دو اگر کوئی تقصیر کرکی بھاگو ضامن تمہین حاضر کری جن مقدمون کی اہل وعیال

گری گی نہوجی کبھی درکمیں

کہ مرغ دون دانہ چیونٹی سی چھین

بعضی زمین دار جو ان دونو پرگنون مین حرمزدگی کرتی ہین اور کچہری مین حاکم کی پاس حاضر نہین ہوتی محصول جو چاہیئی سو نہین پہنچاتی اور گردپیش کی گاؤن والون کو آزار دیتی ہین انکو کسی تدبیر سی ہلاک کیا چاہیئی عرض کیا چند روز صبر کیجی کیونکہ لشکر خداوند نعمت کی ساتھ ہی فرمایا مجھی اسکی تاب نہین کہ میری ہوتی اس کچہری مین حاضر نہون اور خلق خدا کو ستاتی رہین تم دیکھو مین کسطرح سی اِن حرامزادون کی تدبیر کرتا ہون اور کیسی گوشمالی دیتا ہون کہ زمانی مین یادگار رہی عاملون سی فرمایا دوسو زمین بنواؤ اور جس قدر جوان دونو پرگنون مین پٹھانون اور خیل دارون کی بی جاگیر تھی انسی بلاکر کہا جب تلک قبلہ وکعبہ آوٴین کھانا کپڑا تمھین دونگا اورجو جنس ونقد مفسدون سی تمھاری ہاتھ لوٹ مین آوٴی وہ بھی تم لو اسکی ہرگز طمع نکرونگا اور جو کوئ تم مین سی جوانمردی کریگا اسکی واسطی قبلہ وکعبہ سی جاگیر خاطر خواہ لونگا اور گھوڑی سواری کو تمھاری لئی اپنی پاس سی دونگا جب یہ بات سنی خوش ہوکر کہا تمھاری قدمون کی نیچی ہم جان نثاری مین قصور نکرینگی اور جن لوگون نی کہ یہ خدمت اختیار کی تھی ان پر ہر ایک طرح کی مہربانی کی اور پارچہ وغیرہ سی سر فراز کر کچھ زر نقد بھی عنایت فرمایا اور کہا یہ تمھاری خرچ بالای کی کام آئیگا

معین کی کہ اگر اس سی زیادہ رعیت سی لوگ حساب کی وقت تمھین مجرا ندونگا یہ سن رکھو اگر حساب میتی اپنی روبرو کیا جو کچھ ازروی واجبی ہوگا وہ منظور اور وہی انسی دلاؤنگا اور جو کچھ سرکار کا پیسا واجبی ہو اُسی کچہری مین داخل کرو لیکن پیسا خریف کا خریف مین اور ربیع کا ربیع مین کہ باقی رہنی سرکار کی پسرگنی کی ویران ہونی کا سبب ہی اور عامل و رعیت کی درمیان موجب دشمنی کا ہی حاکم کو چاہیئی جریب کی وقت زراعت کا ہونا نہونا دیکھکر رعایا پر احسان کری لیکن تحصیل کی وقت مد نظر مال کی کرکی خاطر انکی نکری اور بتقید تہام زر وصول کری اگر جانی کہ پیسا دینی مین رعیت حیلہ حوالہ کرتی ہی ایسی تنبہ کری کہ اورون کو ڈر ہو اور دوبارہ حرکت وہ ایسی نکری پھر رعیت سی کہا جو بات تمھین کہنی ہو آپ آکر عرض کیجو اور ظلم تم پر کسی کو نکرنی دونگا یہ کہکر رخصت کیا کہ کشت وکار مین مشغول ہو اور دولتخواہی سرکار کی کربن

جب وہ رخصت ہوئی اگلی عہدہداروں سی کہا رعیت جو میری تابع دار تھی اُسی دلاسا دیکر رخصت کیا اور رعایا کی احوال سی ہمیشہ خبردار رہونگا تا اِن پر کوئی ظلم وتعدی نکری اور اگر حاکم ریزہ رعیت کو زبردستون سی نہ بچا سکی تو محصول لینا اِن سی ظلم ہی

مخالف کدھا اسکا لی شد خراج
رہی خاک پھر زینت تخت وتاج
جو دشمن کدھا روستائی کالی
توشد وہ یکی اس سی لی کس لئی

عاملون اور سپاهیون کو معلوم هو ظلم وستم سی باز آؤ سابق جو تم سی هوا اُسی مین نی معاف کیا بعد اسکی اگر سنا که رعیت سی ایک نی پتها گتها گهانس کا بزور لیا تو اُسپر اسقدر سیاست کرونگا که اورون کو عبرت هو

نکر صبر عامل جو هو ظلم دوست
دو جیسا هی فربه تو کهینچ اسکا پوست

اور مین کسو کی خاطر نکرونگا خواه میری عزیز سی هو یا سپاهی سی بلکه عزیزون مین سی جو کوی بد عهدی اور ظلم کریگا اسپر سیاست ایسی کرون که اور ڈرین تا رعیت دل جمعی سی زراعت وعمارت مین کوشش کری اور محصول زیاده هو اور مین سپاه کی گاون سی کچهه نلونگا جو محصول زیاده هو سو انکی عرض یه هی که میری حکومت مین خاص وعام کو فایده هوی اور اثر ظلم وتعدی کا نرهی اگر حاکم کچهه بهی رعایت رعیت سی کری نسفع اسکا اسی حاصل هوتا هی کسانون کی خاطر کر اپنی لیی بهت کام مزدور خوش دل کری

جب سپاه کو نصیحت کر چکا رعیت کی طرف منه کرکی کها اب هم نی تمهین مختار کیا بعضون نی جریب کا اکرار کیا اور بعضون نی غلّی کا فرید نی انکا کهنا مانا اور سب سی قبولیت لکهوالی جریب ومحصلی وجه اور خوراک محصلون کی مقرر کی اور مقدمون سی کها مین جانتا هون که مدار کشت وکار کا کچهی رعیت پر هی اگر یه چین سی رهیگا تو کشت وکار بخوبی هوگی اور جو ظلم تم اسپر کرتی هو مین بهی جانتا هون اسی واسطی جریب ومحصلی کی وجه اور خوراک محصلون کی

کی بحالی بر طرف وغیرہ کا تجھی مختار کیا اور جو کچھ تو کریگا اسکی خلاف عمل مین نہ آیگا اور اس طرح سی تسلی کر دو تو پرگنون کی طرف کو رخصت کیا فرید نی پرگنی مین پہنچکر حکم کیا مقدمون اور بونی جوتنی والونکو کہ انھین پر آبادی موقوف ھی پٹواریون سمیت سب کو حاضر کرو جب رعیت آئی سپاھون کو بھی بلاکر کہا جناب قبلہ وکعبہ نی تمھاری بحالی بر طرف کا مجھی مختار کیا ھی اور مین عمارت وزراعت کی زیادہ ھونی مین کوشش کرونگا اسکا فایدہ تمھاری واسطی اور نیکنامی میری لئی ھی جو نہین رہ وی زمالہ بر قرار نام نیک اچھا کہ رہ وی یادگار اور زراعت وعمارت سوای اسکی نہین ھوسکتی جب تلک کہ رعیت سی ملایمت نکری اور شفقت ومہربانی سی پیش نہ آوی اور جور وجفا دست بردار نہووی اور جو محصول لینا زراعت کا رعیت سی مقرر کری محصول لینی کی وقت اسی قرار پر رھی اور جو عہد وپیمان رعیت سی کیا ھو اُسی نہ پھری اور اپنی عامل وسپاھی کو ظلم سی باز رکھی ستم سی رعیت کو مت کر تباہ کہ وہ سلطنت کی ھی پشت وپناہ اور اگر حاکم آپ یا عامل وسپاھی اسکا محصول لینی کی وقت عہد وپیمان سی پھری اور رعیت کی حق مین طمع کری رعایا کی وجہ ویرانی اور بدنامی حاکم کی ھوتی ھی اور سال آیندہ محصول کم آتا ھی

ستم گر سی بھاگی رعیت سدا
کری اسکو بد نام وہ جابجا
فراغت تو اس سرزمین کی نچاہ
رعیت کو دل تنگ رکھی جو شاہ

وکاهلی اور بی انصافی ثابت هوتی هی دوسری یه که رعیت کشت کار موقوف کرتی هی بلکه پریشان هو جاتی هی جب رعیت متفرق هوئی ملک ویران هوا اور محصول کم آنی لگا اور خزانه خالی رهنی اور جب خزانه خالی هوا زر سپاهی کو کب پهنچا اور جب سپاهی نی زر نپایا کسی اور ملک مین گیا اور یه لوگ جو حاکم کی پاس رهتی هین رعایا که سبب اور روه کی شهر مین جو رعیت هماری پاس تهی اُنمین ایسا کوئی نتها کهتی هین که درگاه جبنه ایک پادشاه تها که اُمرا اُسکی رعیت پر جور و جفا کرتی ایک روز اُس پادشاه نی اپنی سردارون سی کها که مین رعیت کی درپی تها که ایک دن میری خیال مین گذرا که اُن کو لوٹی اور کچه اُن کی پاس نچهوڑیی بشرطی که تم درماهه مجهسی پهرفه مانگوانهون نی عرض کی بغیر مشاهری کی هماری اوقات کیونکر کاٹینگی اور کس قوت سی تیری خدمت کی طاقت لائین پادشاه نی کها اگر بدون درماهی کی خدمت نکرسکوگی تو هم کهان سی دین مگر جب رعیت سی حاصل هو بعد اسکی اگر تم نی رعیت پر کچه ظلم کیا ایسی سزا دونگا که نه کسونی دیکهی نه سنی هو بعد اسکی انهون نی ظلم کرنا موقوف کیا رعیت آباد هوئی اور خزانه معمور هوا پادشاه نی سردارون کو اضافی دیئی اور سپاهی بهی آسوده هوئی پادشاه نی فرمایا یه نتیجه عدل و داد کا هی ای پدروان قدر معلوم رهی کوئی عزیزون یا ملازمون مین سی میری هوتی پرگنی مین ظلم کریگا اگر سیاست کی لایق هوگا سیاست کرونگا اور الّا جاگیر اسکی ضبط کرونگا

جب میان حسن نی یهی باتین سنی بهت خوش هوکر کها که سپاهون

مین قرار پایا هی اُسی باز نه آئی توانکی بدی کی عوض ایسی تنبیه اور سیاست کرون که اورون کو عبرت هو اور وی ظلم و تعدی سی باز آئین جو لوگ که متفنی وشورش انگیز هین جب دیکهینگی که آگ سیاست کی شعله زن هی وی کونون مین چهپتی پهرین تهوڑی جو سستی سیاست مین رکهین تو هزار فتنه برپا کرین اور هر طرف سی شورش اُتهاوین اور بنیاد مین سلطنت کی خلل هوی حکیمون نی کها هی پادشاهت بجائی درخت کی هی اور سیاست بمنزل آب پس لازم هی پادشاهت کی درخت کی جڑ کو سیاست کی پانی سی زنده رکهین تو ثمره امن وامان کا حاصل هوی اور پادشاه کو حقوق اقربا کی لازم هی مدنظر رکهی اور همیشه انکی احوال سی خبردار رهی اور ساری خلقت سی درماهه اُنکا زیاده کری اور انکی ضروری کامون مین جیسی لڑکون کی شادی اور سفر حضر کی مصیبت مین اور مدنظر رکهنا حقوق کا عاملون سپاهیون اور شاگرد پیشتی سی قرار واقعی نوکری لی اور جو درماهه اُنکا مقرر کیا هو اسمین قصور نکری اور انعام وبخشش مین بهی دریغ نکری اور شفقت ومهربانی کی نظر سی دیکهی اور جو کچهه هر ایک کو درکار هو اور وه اسکا محتاج هو اسی منه نه موڑی لیکن جو حاکم دیکهی اُن مین سی ایک نی ظلم وتعدی اور فسق وفجور اختیار کیا اگر فرزند بهی اسکا هو همیشه چشم قهر سی دیکهی اور شدت غضب سی منع کری نرمی وملایمت نکری اور حق مظلوم کا اُسی دلاوی اور خاطر دوست وعزیز اور سپاهی کو نکری که ظالم دو سبب واقعی مین دشمن حاکم کا هی ایک یه که هیبت حاکم کی اور آبرو پادشاهت کی نهین رهتی اور خلق مین سُستی

کامون سی ظلم هی که ثمره اسکا زوال پادشاهت کا اور خرابی ملک کی
که موجب بدنامی کا اور دنیا وآخرت مین هی آباد هونا ملک کا دو چیز
پر موقوف هی اول تمام رعیت پر شفقت کرنا اور زیردستون پر رحم کرنا
که وی سپرد کیئی هوی حق تعالی کی هین تا یه که بامداد انهه ظالمون کی
جفا اور ستمگارون کی بلا کی شدت سی محفوظ رهین ملک گر آباد
چاهئی خلق کو معمور رکهه اور بلا سی ظالمون کی انکی تئین نبت دور
رکهه دوسری سیاست که آبادی ملک کی اسپر موقوف هی اگر وه نهو کام
اس بندوبست پر نرهی اور اسکی پادشاهت مین جلدی خرابی پڑتی
هی سیاست سی هو ملک کا انتظام سوای سیاست کی خلل اور بدون
قاعدی شریعت کی حق اپنی هرگز بر قرار نهین پاتا کام شرع اور دین کا
لی احاطه سیاست کی رونق نهین پکڑتا حاکم کو چاهئی که سستی اور
کاهلی کو کام نه فرماوی اور بار عام کا حکم کری تاکه مظلمون کی احوال سی
بخوبی آپ واقف هو اور عدالت کی باغ کو سیاست کی آب جو سی
پانی دی نهین هی ملک مگر عدل سی اور نهین هی عدل مگر سیاست
سی پادشاهت سوای سیاست کی قبضی مین نهین رهتی اور سوای آب
زلال سیاست کی فتنی کا غبار نهین چهڑانا تیغ سیاست ایسی هی رخسار
ملک کو عالم فروز کرتی هی مانند آفتاب اور مین جانتا هون که بعضی
عزیز اور مقدم همهاری ظلم وجور کرتی هین اور مین انکی تین پهلی
بطور نصیحت کی ساتهه نرمی اور آهستگی کی ظلم وتعدی مانع هونگا
اگر وه اپنی بدی سی باز آئی فبها خوشی اور تلطف سی جو نکلی کام
درشتی کی حاجت هی کیا نیک نام والا جس ظالم نی که انکی طبیعت

بخوبی انصرام کو پہنچائی میان حسن نی کہا سب کا قبول کیا اور کہا
اسی بدلاسی لی آو جو کچھ کہیگا مین قبول کرونگا پھر سبھون نی کہا
تمھاری واسطی مناسب یہ ھی کہ تم جمال خان کی خدمت مین حاضر
رھو دونو پرگنون کی حکومت فرید کو دو میان حسن نی سبکا کہنا قبول
کیا اور وی سب خوش ھو فرید کی پاس آکہنی لگی جوھمنی تیری لئی
میان حسن سی کہا سو اسنی مانا اور کسی نوع کا عذر نکیا فرید نی کہا
جو کچھ مجھی فرماؤ قبول کرونگا اس اسی انکار نکرونگا لیکن جسوقت
میان حسن لونڈی کا منہ دیکھینگی اسکا کہنا عدول نکرینگی سبھون نی
کہا تو ھمارا کہنا مان اگر وہ ھماری قول قرار سی پھریگا ھم اُسی الزام
دینگی جب یہ بات سب سی فرید نی سنی عرض کی تمھاری خاطر کی
واسطی مین نی حکومت دونو پرگنون کی قبول کی اپنی مقدور بھر باپ
کی خدمت مین قصور نکرونگا فرید خوش ھوکر سب کی ساتھ باپ
کی ملازمت کو آیا وہ بھی خوش ھوا اور کئی ایک مہینی اپنی پاس رکھا
بعد اسکی جب میان حسن نی چاھا کہ فرید کو جاگیر کی طرف رخصت
کری اسنی میان حسن سی کہا کہ کئی ایک باتین میری دل مین ھین
اگر حکم ھو تو عرض کرون کہا کہو اسنی عرض کی سپاھی بوت مین اکثر
تمھاری عزیز ھین کہ وی لوگ دونو پرگنون مین ھین بہت سی زراعت
اور عمارت کی زیادہ ھونی مین سعی کرونگا اور عمارت وزراعت کی
زیادتی سوای عدل کی میسر نہین ھوتی حکیمون نی کہا ھی اچھی
خصلتون سی عدل ھی کہ نتیجہ اُسکا بقا پادشاھت کی اوروسعت ملک
کی ھی اورزیادتی خزانی کی اور آباد ھوتا گاؤن اورشہر کا ھی اور بُری

خاطر خواہ ندی فرید باپ سی آزردہ ہوکر جونپور مین جمال خان کی ملازمت مین حاضر ہوا جب یہ خبر میان حسن نی سنی کہ فرید جمال خان کی پاس پہنچا جمال خان کو عرض لکھی کہ فرید ناحق مجھسی خفا ہوکر ملازمت شریف مین آیا ہی خداوند کی کرم واخلاق سی توقع یہ ہی کہ تسلی اور دلاسی سی فرید کو میری پاس پھر بھیجین اگر آپ کی فرمان سی نپھری تو حضور مین رکھتی کیونکہ مین چاہتا ہون کہ علوم دینی اور پادشاہون کی خدمت کی اسی آداب تعلیم کرون جمال خان نی فرید کو بلاکر ہر ایک طرح سی نصیحت کی کہ اپنی باپ کی پاس جاؤی لیکن اسنی قبول نکیا اور جمال خان سی عرض کی اگر میرا باپ واسطی تحصیل علم کی بلاتا ہی اس شہر مین بھی علما بہت نہین یہین پڑھونگا جمال خان نی کہا بہت اچھا فرید جونپور کی مدرسی مین علم تحصیل کرنی لگا چنانچہ کافیہ قاضی شہاب الدین کی حاشیون سمیت خوب یاد کیا اور علم بھی تحصیل کیا گلستان بوستان اور سکندر نامہ وغیرہ بھی پڑھا اور اس پادشاہ کی عہد مین علما جو واسطی تلاش معاش کی اتنی تھی انسی حاشیہ ہندی کا بوجھتا اور اکثر اوقات تواریخ پادشاہان گذشتہ کی مطالعہ کرتا القصہ کیئی برس کی بعد جب میان حسن جالنخان کی پاس آیا سب لوگون نی اور عزیزون سی کہ جونپور مین تھی جمع ہوکر میان حسن کی پاس ملازمت کو آئی اور کہا ایک لونڈی کی خاطر فرید کو اپنی سی جدا کرتا ہی اثار بزرگی کی اسکی جبہہ سی ظاہر ہین اور علم وفہم اور عقل وفراست جو وہ رکھتا ہی قوم سور مین کسو کو نہین اور ایسی قابلیت پیدا کی ہی کہ اگر کوئی پرگنہ وغیرہ اسی سونپی تو

اپنی جمع رکھ جمال خان سی جاگیر تیری باپ کی معہ اضافی لونگا میان حسن خوش هوا سند عالی نی دوسری دن جمال خان اپنی پاس بلاکر سفارش میان حسن کی بهت سی کی اور اسکی باپ کی جاگیر مین کتنی ایک گاون اور اضافی دلا دینی اور کہا جو احسان میان حسن کی حق مین کروگی مین منت دار اُسکا هونگا گهوڑا اور خلعت دی عمر خان نی رخصت کیا بعد اسکی میان حسن نی جمال خان کی ایسی خدمت کی که وہ اُسّی راضی هوا اور بعد مرنی سلطان بهلول کی سلطان سکندر نی اپنی بهائی باربک شاہ سی جونپور لیکر جمال کی حواله کیا اور حکم فرمایا که بارہ هزار سوار رکھ اور جاگیر اُنکی پادشاہ کی طرف سی مقرر کر جمال خان بسکه خدمت سی میان حسن کی راضی تها اور پرگنه سهسراون اور خاص پور ٹانڈه که پانسو سوار کی جایداد کی موافق تها عنایت کیا

اور میان حسن کی آٹھ بیٹی تهی فرید اور نظام پٹهانی سی عالی اور یوسف ایک مان سی خورم اور شادی خان اور ایک سی سلیمان اور احمد یهی اور ایک مان سی تهی میان حسن فرید اور نظام کی مان سی تعلق محبت کا اور خصوصیت دوستی کی رکهتا تها لیکن میل طبیعت حرمون کی حرف بهت تهی خصوصا سلیمان اور احمد کی مان سی الفت و محبت بهت رکهتا تها اور میان حسن اتنا فریفته تها که اسکی کهنی مین تها بیشتر اسی باعث سی اکثر اوقات میان حسن اور فرید کی درمیان باتین کدورت آمیز اور وحشت انگیز هوتی تهین اسی سبب سی جاگیر دینی کی وقت میان حسن نی فرید کو کم توجه سی جاگیر

اور عرض کر شاید مسند عالی عرض اس لڑکی کی قبول کری اور کچھ دی میان حسن نی فرید کی اور اسکی مان کی خاطر فرید کو مسند عالی کی خدمت مین اپنی ساتھ لاکر جو احوال تھا التماس کیا عمر خان نی فرمایا کہ فرید ابھی لڑکا ھی جب خدمت کا لایق ھوگا اسی ھم خدمت فرماوینگی اب ھمنی بلھسو گاون موضع نہاونی مین سی اسی دیا میان حسن اور فرید نہایت خوش ھوی فرید نی گھر مین آکر اپنی مان سی کہا کہ مجھی باپ میرا ساتھ نہ لی جاتا تھا تمھاری کہنی سی جو مجھی ساتھ لی گیا تو مسند عالی نی گاون دیا کئی برس کی بعد ابراھیم میان حسن کا باپ نارنول مین مر گیا

میان حسن شاہ آباد سی سلطان بہلول کی لشکر مین مسند عالی عمر خان کی پاس آیا اور عرض کی میان ابراھیم جو میرا باپ تھا مر گیا اور اسکی ساتھ کی چالیس سوارون کی جہان جایداد تھی اگر آپ مجھی رخصت کریں تو وھان جاکر تسلی ودلاسا دی ان لوگون کو آپ کی خدمت عالی مین لی آون اور طمع دنیوی کی باعث مسند عالی کی خدمت نچھوڑونگا عمر خان نی میان حسن سی کہا جتنی میری جاگیر ھی تجھی معلوم ھی موافق اسکی حصہ تجھی بھی دیا ھی اور لوگون کی جایداد میری پاس نہین اور اسوقت مین پٹھانون کی سردارون کا قاعدہ یہ کہ خیر خواھی اپنی قوم کی کرتی تھی اور حسد ھرگز نکرتی تھی اگر دیکھتی کہ سپاھی کو اور جاگہ زیادہ یافت ھی تو رخصت دیتی بلکہ سفارش بھی کرتی کیونکہ بد خواہ اپنی قوم و گروہ کی نتھی مسند عالی نی کہا تیرا بد خواہ نہین ھون تجھی اتنی جایداد پر نہ رکھونگا خاطر

سی کہ جسی پشتو مین ژعزی اورزبان ملتانی مین روھری کہتی ھین اور روھری ایک ٹکرا پہاڑکا ھی کہ کوۂ سلیمان سی نکلا ھی اسکا طول ھگی سات کوس کا ھی ھندوستان مین متھی خان سور داؤد شرفیل کی پاس کہ جسکی جاگیر مین سلطان بہلول نی پرگنہ ھرھانہ اور بھنگہ عنایت کیا تھا آکر اسکا نوکر ھوا بجواڑی مین رھنی لگا سلطان بہلول کی عہد مین شیر خان پیدا ھوا اور نام اسکا فرید رکھا ایک مدت کی بعد ابراھیم خان متھی خان سی رخصت ھوکر قلعہ فیروزہ مین جمال خان سارنگ خانی کی پاس جاکر نوکر ھوا جمال خان موصوف نی کتنی ایک گاون نارنول پرگنہ سی چالیس سوارون کی جایداد کی موافق کردیئی اور میان حسن باپ شیر خان کا مسند عالی عمر خان سروانی ککبھور کہ خطاب جسکا اعظم خان اور مشیر ومصاحب پادشاہ کا تھا مسند عالی تاتار خان کی مرنی کی بعد سلطان بہلول نی مسند عالی عمر خان ککبھور سروانی کو عنایت کیا اور جاگیر مسند عالی عمر خان کی سرھند کی سرکار مین بنور اور شاہ آباد اور پابل تھی آکر نوکر ھوا مسند عالی عمر خان نی میان حسن کی جاگیر مین شاہ آباد کی پرگنہ مین سی موضع نہاونی کا دیا کتنی مدت کی بعد میان حسن سی فرید نی عرض کی مجھی مسند عالی عمر خان کی حضور مین لیجا کر میری زبانی عرض کرو کہ فرید چاھتا ھی حضور مین حاضر رھی اور جو خدمت اسکی حال کی مناسب ھو سو فرمای میان حسن نی فرید کو کہا کہ ابھی تو لڑکا ھی تھوڑی دنون صبر کر فرید نی مان سی کہا پھر فرید کی مان نی میان حسن سی کہا جو اسکا جی چاھتا ھی مسند عالی کی دیکھنی کو تو اپنی ساتھ لیجا

مین نہین آیا ہون اور اکثر نامی سردارون نی رخصت چاہی پادشاہ مصر ہوا کہ اس ملک مین رہوانہون نی عرض کی مستورات کی ننگ وشرم کی باعث اس دیار مین بطور کمک کی بہم آئی تہی عالم پانہ رخصت فرماوین پھر ملازمت کی واسطی حاضر ہونگی

سلطان بہلول نی ہر ایک گروہ کی سردارون کو اتنا زر نقد اور اشیا ومتاع ہر ایک طرح کی عنایت فرمائی کہ انکی خیال ووہم مین نتہا اور ما بہ الاحتیاج کی احتیاج کی رنج سی نجات بخشی اور بعضی پٹھانون نی کہ نوکری اختیار کی اُنہین امرا کردیا اور جاگیرین بحسب دلخواہ مرحمت فرمائین اور گالو خان نی التماس کیا جہان پانہ ایکی باری معاف رکھین کوئی چیز بطور انعم واکرام کی حضور سی نہ لونگا کہ اس دیار مین طمع دنیوی سی مین نہین آیا ہون روہ کی سردارون کی رخصت ہونی کی بعد سلطان بہلول نی اپنی امراء عظام کو حکم کیا جو کوئی پٹھان روہ سی دیار ہند مین آوی اور ارادہ ہماری ملازمت کا رکھتا ہو حضور مین لاؤ کہ ہم اسکی قدر سی زیادہ الوفہ اور جاگیر اسی خاطر خواہ دین اور جو سبب قرابت قریبہ اور اخلاص ومحبت کی تمہاری ہمرای اختیار کری تو تم بھی آکر تنگی معاش اور بیکاری کی باعث اپنی ملک کو پھر گیا جاگیر اسکی ضبط کرونگا جب یہ خبر سنی اور بخشش وانعام پادشاہ کی دیکھا روز بروز ہندوستان مین آنی لگی اور حسب دلخواہ جاگیر پائی

سلطان بہلول کی عصر مین شیر خان سور کا دادا ابراہیم اپنی بیٹی میان حسن کو جو شیر خان کا باپ تہا پٹھانون کی بسنی کی اس مقام

ولایت و ملک هماری قابو مین هی اور هوگا اسکا حصه برادرانه کو لینگی
اور ان دنون مین سلطان محمود نی جو حاکم جونپور کا هی بڑی جمعیت
اور بهت سی زمیندار اپنی همراه لا دهلی کی شهر کو گهیرا هی اور اهل
وعیال پٹهانون کی اس شهر مین هین اگر بطور کمک کی ایک انبوه
کی ساتهه سب عزیز اس شهر مین تشریف لاوین تو وقت مدد کا هی
یقین که فرمانونکی پڑهتی هی از راه شرم وحمیت کی یکبارگی هندوستان
مین آ لشکر سلطان محمود کا هلاک کرین جب وی عزیز اپنی گذران
بخوبی دیکهینگی اور آپ کی دولت سی کامیاب هونگی هماری دانست
مین اپنی شهر کو پهر نجاؤنگی اور جهان پانه کی لشکر مین جمعیت
زیاده هونگی اور اکثر ملک هندوستان کی ملازمان حضور کی هاتهه
آوینگی

یه سنکر سلطان بهلول بهت خوش هوا اورانکی اس رائ اور مشوری
پر تحسین وافرین فرمائ اور پادشاه نی گروه افغانون کی سردارون کو
فرمان بهجوای فرمانونکی پهنچتی هی روهیلی روه کی چارون طرف سی
مانند مور و ملخ کی بدستور ملازمت حضور مین سلطان بهلول کی حاضر
هوئ اور سپاه سالار فتح خان هروی که جسکی ساتهه بڑی قوی هیکل جوان
تهی اسکی لشکر کو ایک آن کی آن مین خاک سیاه کی برابر کیا
جب فتح خان هروی کی قتل کی خبر سلطان محمود کو جسنی دهلی
گهیری هوئ تهی پهنچی بی لڑائ کی بهاگا گالو خان میر محمود خیل گروه
شاهو خیل بلوت کا اس لڑائ مین زخمی هوا تها سلطان بهلول نی زر نقد
بطور بخشش وتصدق کی بهیجا نه لیا اور عرض کیا جراحت فروشی کو

همراہ شیخ یوسف کی متوجہ ملتان کی طرف ہوا سلطان محمود جونپور کی حاکم نی وہان سی نکلکر دہلی کو محاصرہ کر لیا اسوقت سلطان بہلول دہلی کا پادشاہ دیپالپور کی گرد مین تہا اس خبر وحشت اثر کی سنتی ہی انہون نی ارکان دولت اور امرای ریاست کو فرمایا کہ ہند بُرا ملک ہی اور وہان کی پادشاہون کی قومیت بہت سی نہین اور ہماری گروہ مین سی اکثر ہماری ملک مین ہین کہ شجاعت وجوانمردی کی تعریف مین معروف اور بزرگی وپہلوانی کی صفت مین موصوف ہین لیکن اپنی ملک مین بعسرت اوقات بسر کرتی ہین اگر وی ہند مین آوین تو تنگدستی کی مذلت سی چھوٹ جاوین اور مین بہی دشمن پر غالب ہون ہند کا ملک بہی ہاتھ آوی

امیرون اور سردارون نی عرض کی جو کچھ سلطان گیتی ستان کی دل روشن مین گذرا ہی عین مناسب ہی اور اپنی قوم اور گروہ پر نہایت مہربانی ہی نہین تو دولت واقبال شہنشاہی اور جمعیت لشکر کی اور حشمت پادشاہت کی اتنی بی پروا ہی کہ کسی سی مدد چاہیئی منزل مہمان نہین ہر ایک در بوجھ اٹھاتا نہین ہر ایک سر لیکن اسی وقت کی مصلحت یہ ہی کہ پادشاہ قوم ملک روہ کی سردارون کی نام اس مضمون کی فرمان بھجوا دین کہ پروردگار نی پادشاہت ملک دہلی کی پٹھانون کو عطا کی ہی پادشاہ ہند کی چاہتی ہین کہ افغانون کو ملک ہند سی نکالین اور شرم ناموس باہم یکسان ہی اور پادشاہت ہند کی بہت بڑی اور زرریز ہی سب اقربا کی جگہ رکھتی ہی اور تم اس ملک مین تشریف لاؤ تو نام پادشاہت کا میرا نام رہتا ہی اور جو

واحسان کا شہوارهی میدان شجاعت ودلیری کا ملہم هی الهام الهی کا عالم کی پانه اور سلیمان کی سی جاه جو کچھ ان معتمد پٹھانون کی زبانی جو تواریخ اور سخن دانی مین کمال مہارت رکھتی تھی اور ابتدائی دولت وانتہائی سلطنت سی همراه اُن کی تھی اور خاص خدمت سی سرفراز تھی سنا تھا اور غیرون سی بھی جو کچھ تحقیق کیا تھا اسکو لکھا جو بر خلاف اسکی سنا اور تحقیق کی کسوٹی پر پرکھ کر اپنا پا اس سی درگذرا

جب شاهو خیل کی گروه مین سی بہلول کو که وه لودی پٹھان کی قوم سی تھا سلطنت ملک دهلی کی پہنچی هند کی اکثر لوگ صاحب سکه اور صاحب خطبه تھی انهون نی دشمنی سی اسکی مخالفت کی اور سلطان ابراهیم شرقی کا بیٹا سلطان محمود جونپور کا پادشاه تھا اور سلطان محمود خلجی مالوی کی پادشاهت کرتا تھا گجرات کی سلطنت سلطان قطب الدین کو تھی دکھن کی ریاست سلطان علاء الدین احمد شاه کو اور کشمیر کی پادشاهت سلطان زین العابدین کرتا تھا بنگالی اور ٹٹھی کی حاکم کا نام معلوم نہوا ملتان کا حاکم شیخ یوسف سجاده نشین غوث الاعظم شیخ شہاب الدین ذی کرتا قریشی تھا جب تلک سلطان بہلول شہر عظیم دهلی مین رها کسی نی پادشاهون مذکور مین سی قدم دلیری کا اسکی مخالفت کی میدان مین نرکھا شہر لنگاه کی رای نی شیخ یوسف کو جو رُپوری کا زمیندار تھا نکال دیا اور ملتان کو اپنی تصرف مین لایا اپنا نام سلطان قطب الدین رکھا شیخ یوسف اپنی مدد لینی کو شہر دهلی کی پادشاه کی جناب مین آیا وه معه سپاه جنگی اپ

ذکر شیر خان کی تولّد ہونی کا اور جو کچھہ اسکی باپ کی مرجانی تک گذرا لکھا ہی

حمد وثنا اس خالق خلق کی لیئی لایق ہی جسنی عادل پادشاہون کی تیغ آبدار کی ابر سی سرسبزی عطا کی ہی اور والا قدر پادشاہون کی تیغ سیاست سی فتنہ وفساد کی کدورت وغبار کسو دنیا ودین کی گھر کی صحن سی دور کیا ہی درود بیشمار راہ ہدایت کی ہدایت کرنی والسون پر کہ وی راہ گمراہی کی بھٹکی ہوون کو ہدایت کی شاہراہ مین پہنچا دیتی ہین ہوجیو تحفہ اکبر شاہی کا تیسرا طبقہ گروہ سور کی سلطنت سی احوال مین کہ وہ لودی پٹھان کی قوم مین سی تہا مفصل تین باب مین ہی پہلا باب شیر خان سور کی سلطنت کی بیان مین دوسرا باب شیرخان کی بیٹی اسلام خان کی پادشاہت مین تیسرا باب انہ پادشاہون کی احوال مین جو شیر خان کی رشتہ دارون اور علاقہ مندون مین تہی جنہونی اسلام خان کی بعد سلطنت کا دعوا کرکی خطبہ وسکہ اپنی نام کا پڑوایا اور جاری کیا اور اسکی بیٹی کو سلطنت سی معزول کیا بعد اسکی یہ احقرالناس مسمی عباس ولد شیخ علی شروانی کہ بندۂ کمترین ہی آستان عرش مکان سکندر ثانی کا اور مولف ہی سلطنت افغانی کا عرض کرتا ہی بموجب فرمانی حضرت جلال الدین محمد اکبر پادشاہ کی کہ وہ امن وامان کی قاعدی کا جاری کرنی والا اور اکھاڑنی ہارا ہی ظلم وستم کی بنیاد کا اور مرکز ہی دایرۂ عدل

اور هرایک لفظ کی بہت تلاش کی کہا هی که جس جگہہ شاہ نامی مین طاس رویٹن کا ذکر آیا هی وہ یہی دانڈ هی آگی خدا جانی سو اس گھر کی اور گھر اچھی سوڈول خوبصورت مضبوط بہت لمبی چوڑی جو اس احاطی مین هین انکی سرسائی اور بھلائی دیکھنی پر موقوف هی نه کہنی سُنتی پر لیکن جب تک که وہ دیس پادشاهی ملک کی شامل نہوا نه گھرون کا دیکھنا خدا کسو کافر کی بھی نصیب نکری که بلا جس مین هم گرفتار هوئی نہو

اس گھر کی باهر اور مکان بھی راجا کی لئی صفائی ستھرائی سی بنایا گیا هی اور پھوکنون نی راجا کی جگہہ کی آس پاس چارون اور بہت اچھی ستھری پاکیزہ اپنی گھر بنائی هین پر پھوکن جو راجا کی سسرابن کی سبب بڑا مان مہت رکھتا هی اسکی گھر مین ایک اچھا سا سہانا پائین باغ تالاب کی گرد تھا جس کا پانی میٹھا ٹھنڈا نردبان اور اسکی بروی بوٹی گل پھول کا کیا بیان کیجی هر ایک چمن سبزی سی لہلہا اور پھولون سی ڈھڈھا سچ هی کیا ستھرا مکان دل چسپ جگہہ اگر کوی تک بیٹھ جاوئی تو اٹھنی کو اسکا جی نچاهئی نمی کی زیادتی اور خشکی کی کمتی سی اس دیس مین یہ رسم نہین که کوئی اس زمین کو که جسکی جگر مین ایسی سیلی پیوست هوئی هی که کبھی الگ نہین هوتی اپنی گھر کا آنگن بناوی بلکه وهانکی لوگ اسی دکھ سی اپنی اپنی جگہہ پر جتنا جسکو چاهیی مچان بناکر رهتی هین

خرادی ہوئی ہین اگرچہ وہانکی لوگ یہ کہتی تہی کہ ہم سُنتی آئی
ہین کہ اس گھر کی ستون خراد چڑہی ہوئی ہین پر انکا کہا اپنی عقل
نمانتی تہی جتنی کچھ کاریگری اور نقاشی اور کھدائی کی ان لکڑیون
مین ہوئی ہی اسکا بیان اگر لکھی تو کچھ انت نہین اپنی خیال مین
یون گذرتا ہی کہ ساری پرتھی مین شاید یہانکی لوگونکی سی صاف
ستھری ایسی سوڈول کھودوین لکڑیونکی گھر کہین نہ ہونگی چارون
طرف اس گھر کی دیوارون مین قسم قسم کی جالیان بنی ہوئین بہانت
بہانت کی شبکی رکھی ہوی اچھا بنتی کام کیا ہوا ایسی منجی ہوی
پتیل درپن باہر بہیتر لگی ہوئی کہ انہ مین سی صاف منہ نظر آوئی
جب دھوپ لگی ایسی چمکین کہ انکی چمک سی آنکھ کی جوت نہ
ٹہری کہتی ہین کہ ایک برس تک بارہ ہزار مزدور ہر روز اس مین کام
کرتی رہی ہین تب یہ ایسا گھر بنا ہی اس گھر کی ایک سری کی
چارون ستونون مین نو نو کڑی آمنی سامنی ٹنکی ہوئی جب راجا اس
مکان مین بیٹھنی کا ارادہ کرتا انہ چارون ستونون کی بیچو بیچ مین
ایک تخت بچھاتی نو شامیانی ہر ایک قسم کی علی حدہ تخت کی
اوپر انہ کڑون مین باندھی جاتی تب راجہ اسکی اوپر اور انہ کی نیچی
بیٹھتا ہی نقارچی ڈھول اور دانڈ بجاتی ہین دانڈ ایک چیز گول یکسان
اژدھات کی بنائی ہوئی گھریال کی ڈول کی ہوتی ہی جسی گھریالی
بجاتی ہین راجا بیٹھنی اور سوار ہونی کی وقت اور پھوکن جب کسو
کام پر راجا کی حکم سی کہین جا یا چاہین تب وہ دانڈ اور ڈھول بجاتی
ہین ملا درویش ہروی کہ جسنی عربی سی زیدہ فارسی مین بڑی محنت

پر شہر کی آبادی جو دیکھنی مین آئی تو نپٹ ہی ڈول تھی کچھ اچھی وضع کی بستی نہ تھی کچھ ایک اور دور دور انھ نرکٹون مین لوگون کی گھر بنی ہوئی ہین اور وہان ہر ایک کا باغ اور کھیت اسکی گھر سی ملا ہوا رہتا ہی ایک سراس باغ کا آل سی لگا ہوا دوسرا گھر سی بھڑا ہوا اور راجہ کی حویلی کی نزدیک دیکھو نالی کہ ہر ایک پرگنی بستی اور بازاریون کی پھرنی چلنی کی راہ سکیت ہی دوکانداروں کی فرقی سی سوای تنبولی کی کوئی بازار مین نہین بیٹھتا کھانی پینی کی چیزیں وہان بازار مین نہین بکتین اسطرح کی بکری کا اس ملک مین رواج ہی نہیں اپنی اپنی گھرون مین برس روز کی خوراک سب چیزین ذخیرہ کر رکھتی ہین برس دن تک کھانی کی چیزین باہر سی بسانی کی کچھ احتیاج نہین ہوتی اسکی شہر کا احاطہ لمبای چوڑای مین بہت بڑا اور کئی گاون اسمین ملی ہوئی ہین اور اسکی گھر کی گردا گرد ایک آل چارون اور بسنی ہوئی اسکی اوپر بھیت کی جگہ موٹی موٹی بانس لگائی ہوئی ایک سی ایک بھڑا ہوا آس پاس اسکی چارون اور ایک کھای جگہ جگہ آدم قد سی گہری کھدی ہوئی نت پانی سی بھری رہتی ہی اس خندق کا گھیرا ایک کوس چودہ جریب کا بنا ہوا تھا اور اسکی درمیان بڑی بڑی اونچی چھپر بنی ہوئی انھ راجا کا ایک دیوانخانہ جسی وہانکی بولی مین سولنگ کہتی ہین اندر سی ایک سو بیس ہاتھ کا لمبا تھا اور تیس ہاتھ کا چوڑا اس مین چھیاسٹھ کھنبھی لگی تھی ہر ایک کی مٹای کا پھیر چارگز سی کم نہوگا اس بڑای پروی ایسی گول صاف ستھری برابر تھی کہ پہلی جھلک مین یہی یقین ہوتا تھا کہ

اگرچہ انھ پانون کو اپنی آنکھ سی نہین دیکھا لیکن واقعہ نویس کی گماشتی پایندہ بیگ کی زبانی اور شاہ بیگ جسی مُردی گاڑنی کی خدمت تھی نواب کی مجلس مین سنا اور اسمی بیگ خزانی کی داروغی نی جسکی تحویل مین وہ پاندان سونپا کیا تھا انھ دونون مدعیون کی سچائی پر گواھی دی سچ جھوٹھا کھنی والون کی سرمین لی جو سنا سو لکھا

جو مسلمان اگلی وقت مین اشامیون کی قید مین آئی تھی انھون نی وھان جوروئین کر لیان انکی اولاد جو ھوئی اشامیونکی راہ ورسم اختیار کی اور اب تک انھین کی حال پر چلتی ھین اسلام کا نام چھت انھمین کچھ مسلمانی کی بو بھی باقی نہین رھی مسلمانون سی زیادہ اشامیونکی طرف الفت وی رکھتی ھین اور مسلمانون سی بھر مقدور بھٹکی رھتی ھین ھرگز کچھ ان سی ملاپ کی صورت نہین تھوڑی سی مسلمان اپنی ملک سی جواٹھکر وھان جا بسی ھین سو اپنی روزی نماز پر قایم ھین مگر راجہ کی حکم سی اذان دینی اور قران شریف پکار کر پڑھنی نہین پاتی

کرگاون کی چار دروازی پتھر اور پکی اینٹون سی بنی ھوئی ھین ھر ایک دروازی سی راجا کی گھر تک بیچ مین تین کوس کا پلا ھی راجہ کی حویلی سی لیکر ھر ایک دروازی تک لوگون کی آنی جانی کی لئی اونچی چوڑی آلین بنائی ھوئی ھین اور کرگاون شہر کی چارون طرف اور کوٹ کی جگہ نرکٹ کا گھنا جنگل لگا ھوا ھی چوڑائی اسکی ایک سری سی دوسری سری تک پاتکل مین کوس دو ایک کی ھوگی

رات کو لڑتی ہین اور شبخون مارتی ہین اس رات کو بہت نیک اپنی حق مین جانتی ہین اور رعیت لوگ وہانکی لڑکر بھاگین یا بی لڑی پھر آوین مضمون نجی المخفون وھلک المثقلون کا کہ جسکا ترجمہ یہ ہی کہ ھلکی جیٹی اور بوجھل موئی اپنی دلون مین ٹھراکر جو ھتیار کہ وی اپنی ساتھہ لڑنی کی لیٹی لاتی ہین اسی میدان مین خود بخود پھینککر چلی جاتی ہین

وہانکی رعیتون مین جو کوئی مر جاوئی تو وی کیا کرتی ہین کہ کچھہ ایک دولت اسکی مال مین سی اسکی قبر مین رکھتی ہین اور اسکا سر پورب کی طرف اور پاؤن پچھم کی اور کرکی گاڑتی ہین اور وہانکی جو حاکم ہین سو اپنی مُردون کی لیٹی زمین مین بڑی بڑی بھونگھری بناتی ہین اسکی جتنی رنڈیون اور لونڈیون کو مارکر اور ھاتھی جیتا روپی سونی کی برتن اوڑھنا بچھونا کچھہ کپڑی کھانی کی چیزین جو کئی برس کی لیٹی ضرور ہین اس موی کی ساتھہ تہخانی مین رکھتی ہین اور اوپر سی اسکا منہہ موٹی موٹی بھاری لکڑیون سی پاٹ دیتی ہین کہ بہت دنون تک پٹا رہی جلد ٹوٹ نپڑی ایک چراغدان بہت سا تیل ایک جیتا مشعلچی اس سردابی مین بیٹھا دیتی ہین کہ اسکی پاس چراغ جلاوئی اور اسی کام مین لگا رہی یہ سنکر نواب نی دس بھونگھری وہانکی کھلاوئی برتن بھانڈا مسلا جلاکر قریب نوی ہزار روپیی کی جایداد انہہ سی نکلی اسکی سوای ایک نیا اچرج یہ ہی کہ اس ملک کی راجون کی جورونکی ایک بھونگھری سی جو اُسی برس کا تھا ایک سونی کا پاندان جسمین ہری پان لگی ہوی تھی نکلا بندی نی

وهانکی لوگ نرکٹ بانس گھانس لکڑی کی گھر بناکر رهتی هین پکی گھرون کی وهان چال هی نهین

اس ملک کی قدیم رهنی والی دو قوم هین ایک اشامی هی دوسرا کلتا دوسرا سب کام مین پهلی پرسرسائی رکھتا هی مگر لڑائی بھڑائی مین یا اور کوی کام ایسا که نپٹ دوبر هو اسکا الٹا هی یعنی پهلا دوسری پر برس چھه سات هزار اشامی راجه کی حویلی اور اسکی سونی کی جگه کی چوگرد نت رکھوالی کی لیئی رهتی هین وی چودانگ کهلاتی هین راجا کی میر غضب اور فدوی هین انهین پر وه پورا بهروسا رکھتا هی اور کسوکا اسی اعتبار نهین اس ملک کی لوگون کی هتهیار بندوق رام چنگی توپ تیر تکی چھری برچھی اور بانس کی کمانین هین لڑائی کی وقت وهان کی رهنی والی هندو مُسلمان دیسی بدیسی کاریگر گرهست گھرباری جتنی هین انکا جی چاهی یا نچاهی سب لڑائی کی کھیت مین آتی هین اور ایسک بارگی گیدڑونکی طرح ملکی سب کی سب غل مچاتی هیں شور ڈالتی هین انه لونڑی خصلتون کی من مین یه بات سمائی هی که اس هماری ڈر کی اور غل غپاڑی سی رنکی بنکی دل چل شیرون کی جیون مین دهڑکا اور لڑائی کی جنگل کی باگھون کی دلون مین خطرا بیٹھی اور اس جده مین وی جودهی هم سی دب نکلین بهلا باگھ گیدڑون سی کیونکر ڈری اور شیر لونڑیون سی کس طرح دبی انکی لڑیون کی گنتی اگر کھیت مین کیجی تو کم سی کم لاکھ سی زیاده هونگی اسّی کم نهونگی لیکن وی سور بیر جو دشمنون کی تلوار کی مُنه پر آتی هین صرف آشامی هین شاید بیس هزار جوان سی زیاده نهون اکثر منگل کی

که مضبوطی مین لوها لاثه هوتی هین لیکن کوس سی دور مین کچهه نرس اوار اسطواری مین تک سرس چهوتی بڑی ناون کی بهتایت اس دیس مین اتنی هی که ایک بار گواهٹی کی اخبار نویس کی فردون مین سی رمضان کی مهینی ایک فرد نواب کی خدمت مین گذری اسمین لکها تها که اج تک بیس هزار بچهاری اور کوسی ناویسن یهان پڑاییان اور گیٹیان اور یه بهی لکها تها که گنتی مین وی ناویسن جو نواب کی سپاه کی قبضی مین تهین اور انه لوگون کی جو اس دیس کی رهنی هارون مین سی نواب کی پهرتی وقت ساتهه هولیٹی تهی شاید انه کشتیون سی سرس هون جو واقعه نویس نی لکها تها اور انه سبکی آدهی بلکه کچهه زیاده انه قهرمارون کی یهان هونگی جتنی یهان بنتی هین اتنی چارون کهونٹ مین بهی بنتی هونگی اکثر یهان ناویسن چنبل کی لکڑی کی بناتی هین وصف اس مین یه هی اگر اس لکڑی کی بنی هوئ ناو بوجهه سمیت ڈوب جاوئ تو پانی کی نیچی نهین بیٹهتی اوپر اتهه آتی هی اس بات کو بار بار عزیزون نی بهت جانچا هی اس مین هرگز کچهه دهوکها نهین بلکه یه بات اپنی بهی تجربی مین آئ اور کئی بیر جانچی گئی هی برقنداز توپ اور بندوقون کی چلانی مین بڑی چتک رکهتی هین گاچهلی کی کام مین پوری چالاک چابک دست پهرتیلی هین باروت اچهی سی اچهی قسم اول بناتی هین اسکی بنانی کی چیزین جتنی چاهین شوره وغیره بادشاهی ملک سی آکر لیجاتی هین

اینٹ پتهر کی پکی گهر اور مٹی کی کچی مکان سوای کرگاون کی دروازون اور کئی بتخانون کی کهین اشام دیس مین نهین چهوٹی بڑی

وہانکی راجہ اور پھوکن سنگھاسن پر سوار ہوتی ہین اگوی اور دھنی لکڑیون کی ڈولی پر جسّی دیکھی ہنسی آوٗی چڑھتی ہین سنگھاسن اور ڈولی بانس کی لکڑی بناتی ہین لکڑی کی چوکیان بناکر ہودی کی جگہ ہاتھیون پر کستی ہین اور اس ملک مین پگڑی باندھنی جامہ پایجامہ جونا پہنی کا رواج اور کہاٹ پر سونی کی ریت ہی نہین کچھ گزی سر پر لپیٹ لنگی کمر سی باندھکر ایک چادر مونڈھون پر ڈال لیتی ہین اپنی کام کاج کی لیٔی گلی کوچون مین ننگی پاؤن پھڑی پھرتی ہین جنکو میسّر ہو چار پایونکی جگہ تختون پر سوتی ہین جو انمین مالدار تکیتی ہین یعقوب خانی کھونٹی دار انگرکھا جاڑون مین پہرتی ہین پان کی ساتھہ کچی سپاری چھلکی سمیت نپٹ چاھکر کھاتی ہین مشجر ومخمل وٹاٹ بند ریشمی کپڑی بھانت بھانت کی بہت اچھی بنتی ہین لکڑی کی خاصی خوان صندوق تخت ستھری چوکیان ایک ہی تختی سی بناتی ہین کاریگری انکی یہ ہی کہ لکڑیکی چیزین بنانی مین جوڑ نہین لگاتی بعضی تخت راجہ کی اسباب مین ایک ہی لکڑی کی بمعہ پایون بنی ہوٗی دیکھنی مین آٔی چوڑاٗی ہر ایک کی البتّہ قریب دو گز کی ہوگی خوبی انہ مین یہ تھی کہ پاٗی جدی بناکو نہین لگای تھی اسی لکڑی کو کھودکر نکالی تھی

لڑاٗی کی ناوین جیسا کہ بنگالی مین کوس ناونکی قسم سی بنتی ہین ویسی ہی بناکر انکا ناون بچھاری رکھتی ہین انہ دونون مین سواٗ اسکی کچھہ اور بیچ نہین کہ کوس آگا پیچھا دو شاخہ بنتا ہی اور بچھاری کا آگا پیچھا برابر ایک تختی سی بناتی ہین کچھہ ایسی ڈھب بنتی ہین

هیں سر نہوڑا دو زانو ہو بیٹھی هیں آنکھیں نیچی هی رکھتی هیں اوپر نہیں اٹھاتی بایین دهنی نہیں تاکتی ڈاڑهی موچھیں بھوئیں سر کی بال منڈاتی هیں اگر انهه مین سی کوئی اس ریت سی ٹک پهلو تہی کری تو کہیں که اسنی بنگالی کی چال پکڑی اسی وقت پچهاڑکر ذبح کرتی هیں اسلیئی که دیکها دیکهی آگی کو رسم نه پکڑی

گدهی گهوڑی اونٹ اس ملک مین بهت کم کہیں کہیں هین بلکه حکم عنقا اور کیمیا کا رکهتی هین اور اشام کی مورکه گدهی جو گدهون سی جنسیت کا میل رکهتی هین اسلیئی انکی دیکهنی اور رکهنی کی چاهت انکی دلون مین بهت هی اپنی نادان پن سی انهپسر پیسی بهت لگاتی هین مهنگی سستی پر بند نہین رهتی جس مول کو ملی لیتی هین پیسی بیچنی والی کی خاطسرخواه دیتی هین اونٹ کا ڈول ڈیل دیکهکر بهت مگن هوتی هین گهوڑی کی صورت سی دیکهتی هی ڈرکر بهاگتی هین کهڑی نہین رهتی اگر هاتهه آوئی تو ترت پاؤن کاٹین یہان تک انکی دل مین اتی خطرا هی اگر ایک سوار سو اشامی اوپچی پر گهوڑا دوڑا آوئی تو سب کی سب هتهیار پهینک بهاگ جاوئین جو بهاگ نسکین تو هاتهه جوڑکر سامهنی کهڑی هو رهین پسر مسلمانون کی دس پیادی جو انکی ایک کی هاتهه آوئین تو بنا ماری نچهوڑی بی دهڑک یہان تک انهین رگیدی که ایک ایک کو پچهاڑی پیچها نچهوڑی جب تک که انهه سب کو صاف نکری هاتهیونکی بیچنی مین نپٹ بُرای اور سخت رسوائی سمجهتی هین کیسا هی کوی نہایت غریب نمانا هو پر اس کام کی کبهی لگ نہین لگتا

انکی بولی پورب زبان سی کچھ ملاپ نہین رکھتی بلکہ یہ اسکی وہ اسکی ضد ہی اور اس دیس کی مردون کی منہ پر مردانگی اور شجاعت برستی ہی اکثر انکی چہرون سی معلوم ہو جاتا ہی کہ ایسی لوگ من چلی ہین محنت مین اتنی بڑی محنتی سرکھپ ہین کہ انکی برابر ہونا مُشکل کیسا ہی کام دوبر انکی سامہنی آوئ اٹھا کر پی ہی جاتی ہین مرنی مارنی اور لڑنی بھڑنی مین بڑی سور بیر ہین کٹر بی رحم جھوٹھی جُل باز دھاندھلی کھوٹی بیمروت کھٹ بچھری ایسی کہ دنیا مین ہوتی نہین رنڈیون کی بالون کی سیاھی اور لمبائ چہری کی سرخی سُفیدی سیاھی نمکینی سانولاھٹ بدن کی ملایمت انگ کی چکناھٹ ھاتھ پاؤن کی سوڈولی رنگ کی صفای انکی صورت اور خصلت سی ظاھر ہی دور سی اچھی دکھائ دیتی ہین پر انکا سریر ٹھیک ٹھاک مین جیسا چاھئی ویسا نہین نزدیک سی جو دیکھی ہین تو معلوم ہوتا ہی کہ حسن وجمال سی بہت دور ہین گویا خوبصورتی انکو چھو نہین گئی وھانکی راجون کی عورتین اور رعیت کی ننگی سر کھولی بندون ھاٹ بازار گلی کوچون مین پڑی پھرتی ہین جنکی دو جورین ہین ایسی مرد وھان بہت کم ہین چار پانچ سی کسو کی کم نہین اور اپنی عورتون کو اپسمین بدلتی اور خرید فروخت کرتی ہین اس مین کچھ بُرائ نہین جانتی راہ وریت انکی یون آن پڑی ہی

اس قوم مین دوسری کا آداب اور بڑائ رکھنی کی راہ ورسم یہ ہی کہ جب راجا اور منتریون کی یہان لوگ جاتی ہین تو اپنی دونون گھٹنون کی بھل بیٹھی ہین اور پھوکن یعنی منتری جب راجا کی پاس آتی

کوئی لـــڑکا اپنی پرکھون کی اور بھائی چاری کی بنس مین جیتا نچھوڑا
جس ڈھب سی اسکو چھلنی گون پایا مار کھپایا اور بات الملک الّی بعد
لیلی لمن غلب کی کہ جسکا ترجمہ یہ ہی یہ ملک ابتک میرا ہی میری
پیچھی اسکا ہی جو تلوار کا دھنی ہوگا اپنی من پر لکھی تھی اگرچہ وہ
ہندون کی دھرم مین تھا پـــر اپنی تین بڑا ایک اوتار پیدا کرنی والی کا
جانتا خدا اس چیز سی جو ظالم کہتی ہین بہت بڑا ہی بتونکی سامھنی
اپنا سر نہ جھکاتا انکی پوجا سی منہ پھراتا اپنی اس ملک کی آدمیون کو
جتنی اسکی کہنی مین تھی نہ انھین کسی دین کی راہ پرلایا اور نہ کسو
پنتھ کی بیڑی مین پھنسایا جو چیز جسکی ہاتھ سی پاتی ہین شوق سی
بنـا پوچھی کچی چٹ کرتی ہین اپنی من مین اسکا کچھ دوس نہین
جانتی جو کام اپنی جی مین اچھا سمجھتی ہین وہی کرتی ہین اور جو
انکی نظر مین بُـرا لگتا ہی اسی ہاتھ اتھاتی ہین کسوکی ہاتھ کا کھانـا
پکا ہوا ہو کھاتی ہین خواہ مُسلمان کا ہو یا اور کسو ذات کا کچھ براؤ نہین
کرتی سوای آدمی کی سب کا گوشت کھاتی ہین خواہ مردار ہـــو خواہ
حلال دونون کو برابـــر جانتی ہین نہ اسمین کچھ بُرائی سمجھتی ہین نہ
اسمین کچھ بھلائی جانتی ہین اور چکنائی کھانی کا انکا سوبھاو ہی نہین
اپنی کھانی مین کبھی گھی نہین دیتی چکنی کھانی مین یہان تک
دوکھ جانتی ہین اگـــر اسمین سی کچھ چکناہٹ کی بو انکی ناک
مین پہنچی تو اس کھانی سی ہاتھ دھوین بھوکھی رہین پر اسمین
سی ایک نوالہ منہ مین ندیوین اگر کوئی انھین چھل کرکی کھلاوئی تو
دکھ پاوین کیونکہ عادت نہین

کرتی ہین اور یون بھی کہتی ہیں کہ جو کوئی اس دیس مین گیا جادو ٹونی سی وہ وہین کا ہو رہا پھر اپنی گھر کو نپھرا

وہانکی راجی نوکر چاکرون کی بہتایت اور مال متاع کی سرسای پیسی اور کٹک کی ادھکائی سی ہمیشہ مغرور ہین اور بہت سی جمعیت کام کی لوگونکی اور بڑی کنجر ہاتھی ڈرانی صورت کی اپنی یہان رکھتی ہین یہ راجا جی دھج سنگھ سرگی کہلاتا ہی اور سرگ ہندی زبان مین آسمان کو کہتی ہین اس گیدہ کا بد اعتقاد یہ ہی کہ ایک ہماری پرکھون مین سی آکاس کا راجا تھا اس دیس کی کام سنوارنی کی لیئی سونی کی سیڑھی سرگ سی لٹکاکی نیچی اترا اسکو جو یہ دھرتی بھائی پھر اوپر کا ارادہ نہ کیا یہین رہا اس شعر کا مضمون اسکی حق مین کیا خوب ہی — بیت —

زمیں کا کام تونی کیا سنوارا
فلک پر اب جو چاہی ہی سدھارا

حاصل یہ راجا لڑباولا شرمندی صورت گھمنڈ اور مکر آپن مین اپنی باپ دادی سی بڑھکر اور خون خرابی اور جی مارنی مین اگلونسی سرس تھا تھوڑی سی تقصیر مین بہت لوگون کو ستیاناس مین ملا دیتا یونہین ایک اپنی من کی دکھدا سی خلقت کی پاؤن مین بیڑیان بھرنا ساتھ اسکی کہ کوئی لڑکا اسکی نہ تھا اگر ہوتا تو بھلا ایک بات تھی اور اسکی جورو کی دھرن یعنی بچی دان لڑکی چھٹ کدھی لڑکا نلائی جب جنتی بیٹی جنتی کبھی ایسا نہوا کہ اسکا بیٹا پیدا ہوا اور اسکی ولایت کا ولی عہد بد نامی ہی انھ گنون سی وہ اپنی ساری دیس مین نامی ہی

تھوڑی دنون مین ماری بھوکھ کی تھکانی لگتی جو بچتی سو ماری جاتی اور پکڑی آتی اسی طرح بڑی بڑی فوجین اور بھاری بھاری دل اس اتھاہ بھنور مین زندگی کی کناری سی سر کی بھل ایسی گرتی کہ کہین انکا تھل بیڑا نہ ملتا — بیت —

اس بنکا ہر ایک کانٹا انگلی ہی اشاریکی
بلبل کی ہر ایک بولی آواز ہی پیاریکی

ایک بار ایسا اتفاق ہوا کہ حُسین شاہ نام ایک بنگالی کی بادشاہون مین سی بیس ہزار پیادی اور سوار نواڑی بیشمار اپنی ساتھ لیکر اس ملک مین لڑائی کی لیٹی آیا راجہ یہ خبر سنتی ہی اپنا دیس چھوڑ پہاڑون کو چڑہ گیا حُسین شاہ اپنی بیٹی کو بہت سی فوج کی ساتھ اس دیس کی سر کرنی کی واسطی وہان چھوڑ اپ ہٹکر بنگالی کٹین چلا آیا جد برکھا کی رت آئی اور راہ بات آنی جانی کی بند ہوی راجا پربتون سی نیچی اترا ان لوگون کو کہ جنھون نی حُسین شاہ کی بیٹی سی ملاپ کیا تھا اور اسکی رعیت ہو رہی تھی اپنی ساتھ لیکر شاہزادی کو کسی فن فریب سی مارا وہ بچارہ اور لشکر اسکا جتنا نہا تھوڑی دنون مین بنا کہانی پینی کی موا اور قید ہوا کہتی ہین کہ ایک جماعت اس دیس کی رہنی ہارون سی جو مسلمین کہلاتی ہین اس لشکر کی قیدیون کی اولاد ہی جو کوئی اس ملک مین گیا مرنی والون کی طرح وہان سی نہ پھرا اور وہانکی بس باسیون کا چلن بیوہار اج تک کسو پر نہ کھلا

ہندکی لوگ وہان رہنی والون کو جادوگر کہتی ہین اور آدم کی اولاد سی باہر جانتی ہین جادو اور منترون مین اس ملک کا نام داخل

جی جان سی جیتا جاگتا نہ پھـرا وھانکا رھین رھا جس کشک نی اس دھرتی مین پاؤن رکھا پھر اسمین سی کوئی نہ ھٹا سب مرمٹا اگلی وقت مین جو کوئی لشکر اس ملک کی لینی کا اور اپنی قبضی مین کرنی کا ارادہ کرتا اور جب اسکی سوانی مین اپنی چالاکی سی جا پہنچتا تـو وھانکی بدذات لوگ اس پرکئی بار آن پڑتی اگر انکی من کی منسا رات کی چھاپـا آنی سی نہ پوجتی اور مقصد کی رات حاجت کی صبح سی بدل نہ ھوتی تو راہ کی غریب غربا رعیت پرجا ایـک جگہ اکٹھا کر اپنی ساتھ لیکـر پہاڑون مین چلی جاتی اور ایک آدمی بھی کہین اس دیس مین نہ چھوڑتی فـوج کی لـوگ اپنی چوکی پہری سی اچیت ھو اس بھیانک راہ اور ھولناک میـدان سی جس مین بہت گہری ندی نالی لبالب اور گھنا ڈرانا بن جسی دیکھ انگ کا لوھـو کھڑی ھی سوکھ جاوی بی روک ٹوک دیس کی بیچ مین چلی آتی اس راہ مین کوئی انھین اتنا بھی نہ ٹوکتا کہ تم کہان سی آئی کدھر جاؤگی دوڑکی پـلکی سب چلتی چلتی راہ ھی مین جاڑی کی دن بیت جاتی کچھ تھوڑی سی جو گرمی ھوتی سو بھی ھـو چکتی پانی برسنی لگتا برسات آن پہنچتی تب وی ان پہاڑون سی پانی کی طرح اترکر لشکر کی چارون طرف نرغا کرلیتی انکی ساری لشکـر کو اپنی گھیری مین لی لیتی مین بھیگی مٹی کو چار بوندین بس ھین اس سیلی زمین مین جو چار بوندین پڑیـن تو گھوڑی کو چلنی کی سکت نرھی اگـر آدمی دو قـدم چلی تو چار پٹکن کھاوی اس گھیری ھوئی اچیت دل کـو بنا کھانی دانی کی لڑای کی امنگ اور انکی کھدیڑنی کا بوتا نرھتا

ڈالتا هی کستوری کی مرگ اشام کی پربتون مین بهی هوتی هین نافه انکا بهت بڑا اور بڑی بڑی دانون سی بهر هوا خوش رنگ هی اذفر اور عود کی بهاری رنگین خوشبو دار لکڑیون کی پیدا هونی کی جگه کامروپ اور سدیا اور لکهوکر کی پهاڑ هین

اگر هندوستان کی ڈهب سی اس مُلک مین عمل دخل کیا جاوی تو چالیس پینتالیس لاکه روپی کی آمد مال اور هاتهی جو رعیتون اور بن سی لیتی اور پکڑتی هین اور سب محصول ملاکر هو سکتی هی رعیت سی خزانه لینی کی ریت اس دیس مین نهین مگر یه هی که جس گهر مین مثلاً تین آدمی هون تو ایک انهه مین سی راجا کی خدمت مین رهتا هی جو چهه هون تو دو اور جس کام مین لگائی جاوین اگر اسمین جی چراوین سوای ماری جانی کی کچهه اور سزا نپاوین اسلیئی راجا کا حکم انهه لوگون پر جیسا چاهیئی چلتا هی کبهو کسی بادشاه کا اس ملک پر هاتهه نپڑا اور بیدیسی کی پاوں سی یه دیس پامال نهوا سدا وهان بتوهیون کی نکال پیتهال کی دوار بهڑی رهتی هین اور اسکی رهنی والی دوسری ملک مین جانی سی لنگڑی نه پرای کو اپنی دیس مین آنی نه اپنی کو دوسری کی ملک مین جانی دیوین اس فتور سی پهلی جو دیباجی مین مذکور هوا کچهه لوگ راجا کی پروانگی سی بیوپاریون کی ڈول برسوین دن مین ایک بار گواهٹی کی نزدیک اپنی سوانی مین آتی سونا مشک عود سیاه مرچ تیزپات ریشمی کپڑا لاتی نمک شوره هرتال کچهه اور جنس هندوستان کی جو گواهٹی کی لوگ وهان لیجاتی بدلاکر اپنی دیس کو چلی آتی غرض جتنا لشکر اس ملک کی سرحد مین جو کهین سی گیا تو پهر اپنی

ہوکر اسی ہتھنی گھاس سی ملی ہوئی کی پیچھی لگ لیتا ہی جب اس مہاوت نی یہ صورت دیکھی کہ یہ اسکا پیچھا نہین چھوڑتا تب ہتھنی کو اس جنگل سی آہستی آہستی لاکر اس احاطی مین داخل کرتا ہی وہ ہاتھی بھی اسکا ساتھ نہین چھوڑتا پیچھی لگا چلا آتا ہی اخر کو پکڑا جاتا ہی نواب نی بہتیرا چاہا کہ کسی بہانی ایک مہاوت انہمین سی ہاتھ آوی لیکن کوئی نہ آیا

سونا برمہاپتر کی ریت سی نکلتا ہی بارہ ہزار آشامی اسی کام پر نت لگی رہتی برس مین آدمی پیچھی ایک تولا سونا بہت کم قیمت ہی فی بہری آٹھ نو روپی کو بکتا ہی اسی زیادہ نہین اور لوگ کہتی ہین کہ برمہاپتر کی کناری کی بالو مین سب جگہ سی سونا نکل سکتا ہی پر جو لوگ کہ اسکی نکالنی سی واقف ہین وی سب آشامی ہین راجہ کی ملک مین کوڑی روپی اشرفی کا چلن ہی جو اسکی نام سی بنتی ہین اور اس دیس مین پیسی کی چال ہی نہین

میری سمجھی جو دو قوم ہین انکی رہنی کی پہاڑون مین جو پورب کو اشام کی اتر کول کی طرف کرگاون سی پندرہ دن کی راہ پر خوب آباد ہین ہاتھی اور مشک کی ہرن جنکی ناف سی نافی نکلتا ہی پیدا ہوتی ہین روپا تامبا رانگا انہین کی پہاڑون سی آتی ہین چلن بیوہار اس قوم کا آشام کی لوگون سی سراسر ملتا ہی اور انکی رنڈیون کا حسن اور خوبصورتی اشام کی عورتون سی کہین سرس بندوق سی بہت ڈرتی ہین اور کہتی ہین کہ یہ بہت بری چیز ہی کہ اپنی جگہہ سی ہلتی نہین وہین شور کرتی اور اسکی پیٹ کا بچہا نکل کر آدمی کو مار

کاٹ کر دھوپ مین سکھا کر آگ مین جلاتی ہین اسکی راکھ کپڑی مین باندہ چار لکڑیان زمین مین گاڑ اسپر وہ کپڑا راکھ سدھا ایک ڈھب سی باندھکر اسکی اوپر رہ کی پانی کو ڈالتی ہین اور نیچی ایک برتن رکھتی ہین جو پانی کہ اس مین بوند بوند ٹپک کر اکٹھا ہوتا ہی سو نمک کی جگہہ خرچ کرتی ہین پر اسکی نمکینی مین کڑواہٹ بہت رہتی ہی

مرغیان مرغابیان چھوٹی بڑی بطین بکریان خصی لڑاکی مرغ بہت بڑی بڑی اور کھانی مین مزی دار اور اکثر مرغ اس ملک کی لڑائی کی میدن سی بھاگنی مین بڑی آن رکھتی ہین دیکھنی مین آئی کہ اگر ایک مرغ دبلا پتلا بلہین موٹی تازی شہ زور کی سامھنی ہوگیا اتنا لڑاکا ماری خارون کی سر پھٹ کر ٹکری ٹکری ہوا اور بھیجا نکل گیا اور سینہ لوہو لہان ہو گیا اور اسی جگہہ مر مٹا پر اپنی حریف سی مُنہہ نہ پھیرا اور بیری کی اور پیٹھہ ندی ڈرانی صورت سپنڈ کنجر ہاتھی انہہ پربتون اور میدانون مین بہت اور مرگ پاڑھا نیلا اور تیتر کم کرگاون مین کئی چھوٹی چھوٹی کوٹ پنجری کی صورت بنی ہوئی تھی اور انکی چارون طرف مضبوطی کی واسطی اونچی موٹی بھاری لکڑی کڑی ہوئی اور انکی چارون اور دروازی رکھی ہوئی دیکھنی مین آئی تو انکی بنانی کا سبب وہانکی باشندون سی پوچھنی مین آیا وی بولی کہ راجہ کی خاص مہاوتون مین بعضی ہین کہ ایک قسم کی گھاس ہتھنی کی انگ پر ملکر اسی جنگل مین مست ہاتھی کی چرنی کی جگہہ لیجاتی ہین وہ پھڑکیل جانور اس گھاس کی بو سونگھتا ہی متوالا سا بی اختیار

بھٹکتی اسکی پہاڑون کا پانی اور ہوا مسافر اور رہنی والون کی لیئی نرا زہر ہی وی دونون انہ دونونکی لیئی مہا دُکھ دائی ہین میدان اسکا جو پہاڑون کی چارون طرف سی نرغی مین ہی اسلیئی ایسی جی رکتا ہی اور دل اچاٹ ہوتا ہی وہانکی پہاڑون کی اور میدان کی پتھرلمبائی مین اچھی موٹی اور ڈول ڈیل مین بھاری قدوقامت مین سُپنڈ دیکھنی مین آئی نہرین گہریان اور چوڑیان انگنت وہان نظر آئیان بعضیون مین کڑھی تھی اور بعضیان بن کڑھون قسم قسم کی پھول اور میوی ہند اور بنگالی کی اشام مین موجود ہین سوای انکنی اور طرح طرح کی پھول اور میوی جنگل اور باغون کی جو ساری ہندوستان مین نہین ہین سو وہان دیکھی گیئی ناریل اور نیم کی درخت کم ہین تیز پات اور مرچونکی بہت کیئی طرح کی لیمونکی کثرت ہی آمب بہت میٹھی بی ریشہ لیکن تھوڑا کڑی بہت اناس بڑی بڑی خوش چاشنی رس بھری گنتی سیاہ سفید لال بہت میٹھی لیکن اسکی سختی دانتون کو ہلاتی ہی اور ادرک کا بڑا بڑا چکا بہت نازک بی ریشہ مُنہ کا زیادہ کرتا ہی اور پنیالا ایک قسم انولی کی ہی ایسا خوش مزا چاشنی دار ہوتا ہی کہ جنکا ذایقہ درست اور منصف مزاج ہین اسی وی آلوچہ سی اچھا جانتی ہین بڑا محصول اس ملک مین وہان کا ہی لیکن چاول کا دانہ نہین اورلمبا بہت کم ہوتا ہی گیہون کو وہان کی لوگ نہین بوتی پر دھرتی اپجاؤ ہی اگر بوؤین اور جو کچھ لگاؤین تو بھلا اپجی اور لگی لون کی بڑی چاہ ہی پر ہاتھ نہین آتا بعضی پہاڑون مین ملتا ہی پر بہت کڑوا زبان پر رکھتی توکات ڈالی بعضی لوگ اس ملک کی کیلی درخت کو

جڑون مین هری هری کهیت بوئی هوئی اچهی اچهی باغ لگائی هوئی اور
لکهوکرسی کرگاون تک بهی اسی طرح کهیتیان بوئی هوئین رستی بنی
هوی بستیان بسی هوئین لوگون کی آنی جانی کی لئی کرگاون لگ
اونچی چوڑی چوڑی آلیون بنائی هوئین اس ملک مین کهیت اور باغ
کی زمین ایسی مهین سُرمه سی برابر کرتی هین جو آنکهه کی جوت
خطوط شعاعی تک دوڑی تو کچهه بهی اسمین اونچا نیچا نپاوئی کهیتونکی
بهتات اور بستیونکی کثرت اتر کول مین بهت هی پر مضبوطی کچهری
کی اور نگهبانی مکانون کی دکهن کول مین هی اسلئی اشام کی حاکمون
نی اپنی رهنی کی جگهه وهان بنائی هی زمین کی اس خطی کی اب وهوا
جو برمهاپتر کی عین کناری پر هی اس مین بسگت هویا نه هو مُسافر اور
مُقیم کی حق مین برابر اور جو زمین که اسکی کناری سی بهت دور پر
هی اسکی اب وهوا وهان کی رهنی والون کی لئی موافق اور پردیسیون
کی واسطی زهر برسات کی صورت یه هی که برابر اٹهه مهینی وهان پانی
برستا هی کسو مهینی مین ناغه نهین جاڑی کی رت مین جو روگ سردتر
هی وهانکی لوگونکی نسبت مسافرون سی زیاده لگاو رکهتا هی اور گرمی
کی دنون مین سودا گر جو سفر کا زیاده کرنی والا هی دیسیون سی
تپاک مین زیاده بی دیسیونکی ساتهه ملتا هی غرض جاڑا گرمی دونون
بی دیسیونکی خدمت بجالانی هین پر اس دیس کی رهنی هارون کو
بیماریان مُهلک اور روگ گهنا جیسا که کوڑه سفیدی فیلپا گهیگها
سانجر جو بنگالی مین بهت نهین هوتین سوای اسکی بهانت بهانت کی
روگ جو آدمیون کو بهت دنون تک لگی رهتی هین انکی پاس نهین

مُلک بنگالی کی اتّر اور پورب کی بیچ بسا ہوا برمھاپتر پورب سی پچھم کی طرف اسکی نیچی ہوکر بہتا ہی لمبائی اسکی پورب پچھم کو گواھٹی سی موضع سدیا تک اتّکل مین دو سی کوس جریبی ہی اور چوڑائی اسکی اتّر دکھن میری مجھی دفلا لاندا کی پہاڑون سی لیکر قوم نانگا کی پہاڑون تک انداز کی رو سی آٹھ دن کی راہ اور اسکی دکھن کی پربت خصیا اور کچھار اور کشمیر کی پہاڑون کی ساتھ لمبائی مین ملی ہوئی اور چوڑائی مین نانگونکی رھنی کی پربتون سی بھڑی ہوئی اور اسکی شمال کی پہاڑ طول مین کامروپ کی اونچی پہاڑون کی سنگ لگی ہوئی اور غرض مین دفلا ولاندا کی بڑی اونچی پہاڑون کی سامھنی اُٹھی ہوئی برمھاپتر کی اتّر کی دھرتی اتّر کول اور اسکی دکھن کی کناری کی زمین کو دکھن کول کہتی ھین اتّر کول کی لمبائی گواھٹی سی قوم میری مجھی کی بودباش تک اور دکھن کول کی درازی نکٹی رانی کی مُلک سی موضع سدیا تک ھی اکثر اس گرد کی پہاڑیٹی اشام کی راجا کو تسلیم نہین کرتی پر اسکا بڑا پسا رکھنی کی لیٔی اپنا سر اسکی سامھنی نہوڑتی ھین اور کچھ اسکا تھوڑا سا حکم بھی مانتی ھین مگر دفلا کی لوگ اسکی غلامی کی بیڑی پاؤن مین نہین رکھتی بلکہ کبھی کبھی آنکر راجا کا مُلک لوٹ لیجاتی ھین کلیابر گاون سی لیکر کر گاون تک جگہ پر اچھی گھر بنی ستھری باغ میونکی درختون سی بھری راہ کی دونون طرف اچھی بانسونکی جھنڈولی جھاڑ سایہ دار آسھان سی باتین کر رھی جنگل اور باغ بھانت بھانت کی خوشبو پھول پھولی ہوئی جنکی بوباس سی ساری جنگل میدان باغ مھک رھی نیکی جنگل سی پہاڑ کی

مین طرف الله کی اوپر بینائی کی مین اور جتی متابعت کی میری اور
پاکی بیان کرتاهون واسطی الله کی اور مین نهین شرک لانی والون
سی ۱۰۹ اور نهین بهیجا همنی پهلی تجهسی مگر مرد که وحی بهیجتی
تهی طرف اُنکی رهنی والی بستیونکی سی کیا نهین سیر کی بیچ زمین
کی پس دیکهتی کیونکر هوا آخرکام اُن لوگون کا که پهلی اُن سی تهی
اور البته گهر آخرت کا بهتر هی واسطی اُن لوگون کی که پرهیز کرتی هین
کیا پس نهین سمجهی تم ۱۱۰ یهان تلک که جب نا امید هوئی پیغمبر
اور گمان کیا انهون نی یه که اُن سی لوگون نی تحقیق جهوٹ بولا آئی
اُنکی پاس مدد هماری پس نجات دیا گیا جو شخص که چاهتی تهی هم
اور نهین پهر جاتا عذاب همارا قوم گناهگار سی ۱۱۱ البته تحقیق هی
بیچ قصون انکیکی نصیحت واسطی صاحبون عقل کی نهین هی بات
که بانده لیجاوئی ولیکن سچا کرنی والی اس چیزکو که آگی اسکی هی
اور تفصیل هر چیز کی اور هدایت اور رحمت واسطی اس قوم کی که
ایمان لانی هین

ذکر اشام دیس کی اکثر خواص اور اسکی لمبائی
چوڑائی اور کچالی اشامیونکی چال ڈهال اور اسکی بُرائی مین

اشام ایک دیس هی بهینک اداس دل اچهٹ برمهپتر کی کنری

ما باپ اپنی کـواوپـر تخت کی اور گری واسطی اسکی سجدہ کرتی
ہوئی اور کہا ای باپ میری یہ ہی تعبیر خواب میری پہلی کی تحقیق
کردیا اسکـو پروردگار میری نی سچ اور تحقیق احسان کیا ساتھ میری
جسوقت نکالا میری نیں قید خانی سی اور لی آیا تمھاری تیں جنگل سی
پیچھی اس سی کہ جھگڑا ڈال دیا تھا شیطان نی درمیان میری اور درمیان
بھایون میری کی تحقیق پروردگار میرا لطف کرنیوالا ہی جس چیز کو
چاہیں تحقیق وہی ہی جاننیوالا حکمت والا ۱۰۱ ای پروردگار میری
تحقیق دی تونی میری تیں کچھ بادشاھی اور سکھلائی تونی میری تیں
تعبیر خوابونکی یعنی باتونکی ای پیدا کرنیـوالی آسمانون کی اور
زمین کی توی ہی دوست یعنی کارساز میرا بیچ دنیا کی اور آخرتکی
قبض کر میری تیں مطیع اپنـا اور ملا دی میری نیں ساتھ صالحونکی
۱۰۲ یہ ہی خبرون غیب کی سی وحی کرتی ہین ہم طرف تیری اور
نتھا نزدیک انکی جسوقت کہ مقرر کیا انھون نی کام اپنا اور وہ مکـر
کرتی تھی ۱۰۳ اور نہین اکثر لوگ اور اگرچہ حرص کری تـو ایمان
لانیوالی اور نہین مانگتا تو ان سی اوپر اسکی کچھ بدلا نہین یہ مگـر
نصیحت واسطی ساری جہـانکی ۱۰۵ اور کتنی نشانیـان ہین بیچ
آسمانون کی اور زمین کی کہ گذرتی ہین اوپـر انکی اور وہ انسی منہ
پھیرنیوالی ہین ۱۰۶ اور نہین ایمان لاتی اکثر انکی ساتھ اللہ کی مگر
اور وہ شرک لاتی والی ہین ۱۰۷ آیـا پس نڈر ہوئی اس بات سی کہ
آوی اُنکی پاس ڈھانکنی والی عذاب خدا کی سی یا آوی اُنکی پاس
قیامت ناگھان اور وہ نہ جانتی ہون ۱۰۸ کہ یہ ہی راہ میری پکارتا ہون

جانتی هو تم که کیا کیا تها تمنی ساتهه یوسف کی اور بهائی اسکیکی جب
تم تهی جاهل ۹۰ کہا انهون نی کیا تحقیق توی هی یوسف کہا که
مین یوسف هون اور یه بهائی میرا هی تحقیق احسان کیا الله نی اوپر
هماری تحقیق جو کوئی پرهیزگاری کری اور صبر کری پس تحقیق الله
نهین ضایع کرتا ثواب احسان کرنیوالونکا ۹۱ کہا انهون نی قسم هی
خدا کی که تحقیق پسند کیا تجهکو الله نی اوپر هماری اور تحقیق تهی
هم البته خطاوار ۹۲ کہا نهین سرزنش اوپر تمهاری آج کی دن بخشیگا
الله واسطی تمهاری اور وه بهتر رحم کرنیوالا هی سب رحم کرنیوالون سی
۹۳ لیجاؤ کرتا میرا یه پس ڈال دو اسکو اوپر منه باپ میریکی آوبگا بینا
هوکر اور لی آؤ میری پاس اهل اپنی کو سب کو ۹۴ اور جب جدا هوا
قافله کہا باپ اُن کی نی تحقیق مین پاتا هون بو یوسف کی اگر نه
بهکا هوا کهو مجهکو ۹۵ کہنی لگی قسم هی خدا کی تحقیق تو البته
بیچ وهم اپنی قدیم کی هی ۹۶ پس جب آیا خوشخبر لانیوالا ڈالدیا
اس کُرتی کو اوپر منه اسکیکی پس هو گیا بینا ۹۷ کہا کیا نه کہا تها
مین نی واسطی تمهاری تحقیق مین جانتا هون الله تعالی کی طرف سی
جو کچهه تم نهین جانتی ۹۸ کہا انهون نی ای باپ هماری بخشش
مانگ واسطی هماری گناهون هماریکی تحقیق همین تهی خطا
کرنیوالی ۹۹ کہا البته بخشش مانگونگا مین واسطی تمهاری پروردگار
اپنی سی تحقیق وه بخشنیوالا مهربان هی ۱۰۰ پس جب داخل
هوئی اوپر یوسف کی جاگهه دی طرف اپنی مان باپ اپنی کو اور کہا
که داخل هو مصر مین اگر چاها هی خدا نی امن سی ۱۰۱ اور چڑهایا

که پروانگی دی مجھکو باپ میرا یا حکم کری الله واسطی میری اور وہ
بہتر حکم کرنیوالا ھی ۸۱ پھر جاؤ طرف باپ اپنی کی پس کہو ای
باپ ھماری تحقیق بیٹی تیری نی چوری کی اور نہ شاھدی دی تھی
ھمنی مگر جو کچھ که ھم جانتی تھی اور نہ تھی ھم واسطی غیب کی
نگہبان ۸۲ اور پوچھ لو اس بستی سی که تھی ھم بیچ اسکی اور اس
قافلی سی که لائی ھم بیچ اسکی اور تحقیق ھم البته سچی ھین ۸۳ کہا
بلکه بنای ھی واسطی تمھاری جی تمھاری نی ایک بات پس صبر
بہتر ھی شتاب ھی که الله لی آوی میری پاس اُن سبکو اکٹھا تحقیق وھی
ھی جاننی والا حکمت والا ۸۴ اور منہ پھیرا اُن سی اور کہا ای
افسوس اوپر یوسف کی اور سفید ھو گئین انکھین اسکی یعنی یعقوب
کی غم سی پس وہ بھرا ھوا تھا غم سی ۸۵ کہا انھون نی قسم ھی خدا
کی که ھمیشه رھیگا تو یاد کرتا یوسف کو یہان تلک که ھو جاوی تو
مضمحل یا ھو جاوی تو ھلاک ھونیوالون سی ۸۶ کہا سوا اسکی نہین
که شکایت کرتا ھون مین بی قراری اپنی کی اور غم اپنی کی طرف الله
کی اور جانتا ھون مین خدا کی طرف سی جو کچھ که تم نہین جانتی
۸۷ ای بیٹو میری جاؤ پس خبر لو یوسف سی اور بھائی اسکی سی اور
مت نا امید ھو رحمت الله کی سی تحقیق نہین نا امید ھوتی رحمت الله
کی سی مگر قوم کافر ۸۸ پس جب داخل ھوی اوپر اسکی کہا انھون
نی ای عزیز لگی ھمکو اور اھل ھماری کو سختی اور لائی ھین ھم پونجی
تھوڑی پس پورا دی واسطی ھماری مپان اور خیرات کر اوپر ھماری
تحقیق الله ثواب دیتا ھی صدقه دینی والونکو ۸۹ کہا که کیا

هون ۷۳ کہا انهون نی قسم هی خدا کی تحقیق جانتی هو تم کہ نهین
آئی هم تو کہ فساد کرین بیچ زمین کی اور نهین هم چور ۷۴ کہا پس
کیا هی سزا اسکی اگر هو تم جهوٹی ۷۵ کہا انهون نی سزا اسکی یہ
هی جو شخص کہ پایا جاوی بیچ شلیتی اسکیکی پس وهی هی بدلا ایسی
طرح جزا دیتی هین هم ظالمون کو ۷۶ پس شروع کیا سانهہ شلیتون
انکیکی پہلی شلیتی بهائی اپنی کی پهر نکال لیا اسکو شلیتی بهائی اپنی
کی سی ایسیطرح مکر کیا همنی واسطی یوسف کی نه تها کہ لی سکتی
بهائی اپنی کو بیچ دین بادشاہ کی مگر یہ کہ چاهی الله بلند کرتی هین
هم درجون مین جسی چاهین اور اوپر هر جاننی والی کی جاننی والا
هی ۷۷ کہا انهون نی اگر چراوی یہ پس تحقیق چرایا تها ایک بهائی
اسکی نی پہلی اس سی جهپایا اسکو یوسف نی بیچ جی اپنی کی اور
نه ظاهر کیا اسکو واسطی انکی کہا کہ تم بری هو جاگہہ مین اور الله بهتر
جانتا هی جو کچهہ بیان کرتی هو تم ۷۸ کہا انهون نی ای سردار
تحقیق واسطی اسکی باپ هی بوڑها بزرگ پس لیلی ایک کو هم مین
سی جاگہہ اسکی تحقیق هم دیکهتی هین تیری تئن احسان کرنیوالون
سی ۷۹ کہا پناہ هی الله کی کہ لیلیوین هم سوا اس شخص کی کہ پائی
هی همنی چیز اپنی نزدیک اسکی تحقیق هم اسوقت البتہ ظالمونسی
هون ۸۰ پس جب نا امید هوی اس سی اکیلی بیٹهی مصلحت کرتی
هوی کہا بڑی انکی نی کیا نهین جانتی تم یہ کہ باپ تمهاری نی
تحقیق لیا تها اوپر تمهاری عهد خدا کا اور پہلی اس سی کیا تقصیر کی
تهی بیچ یوسف کی پس هرگز نہ ٹلونگا مین اس زمین سی یهان تلک

اور اناج لاوینگی واسطی لوگون اپنی کی اور محافظت کرینگی هم بهائی
اپنی کی اور زیاده لاوینگی هم مپان ایک اونٹ کا یه مپان هی آسان
٦٦ کہا کہ هرگز نه بهیجونگا اسکو ساتهه تمهاری یهان تلک که دو تم
میری تئین قول الله کا البته لی آوگی تم اسکو میری پاس مگر یه که گهیری
جاؤ تم سبکو پس جب دیا انهون نی اسکو عهد اپنا کہا الله اوپر اس چیز
کی که کهتی هین تم کارسازهی ٦٧ اور کہا ای بیٹو مت داخل هو جیو
دروازی ایک سی اور داخل هو جیو دروازون متفرق سی اور نهین کفایت
کرتا مین تمکو خدا کی طرف سی کچهه نهین حکم مگر واسطی الله کی
اوپر اُسی کی توکل کیا مین نی اور اوپر اسیکی پس چاهیئی توکل کرین
توکل کرنیوالی ٦٨ اور جب داخل هوی جیسی حکم کیا تها ان کو باپ
ان کی نی نه تها که کفایت کری انکو خدا سی کچهه مگر ایک خطره
تها بیچ دل یعقوب کی که کڈالا اسکو اور تحقیق وه البته صاحب علم
تها واسطی اس چیز کی که سکهایا تها همنی اسکو ولیکن اکثر لوگ نهین
جانتی ٦٩ اور جب داخل هوئی اوپر یوسف کی جاگه دی طرف اپنی
بهائی کو کہا که تحقیق مین هی هون بهائی تیرا پس مت غمگین هو ساتهه
اس چیز کی که نهی کرتی ٧٠ پس جب تیار کیا واسطی انکی سامان
انکا رکهه دیا ایک پیالا مرصع پانی پینی کا بیچ شلیتی بهائی اپنی کی پهر
پکارا ایک پکارنیوالی نی ای قافلی والو تحقیق البته چور هو ٧١ کہا
انهون نی اور منه پهیر کهڑی هوئی اوپر انکی کیا چیز کهوئی گئی هی
تمهاری ٧٢ کہا انهون نی کهویا گیا پیالا بادشاه کا اور واسطی اس
شخص کی که لی آوی اسکو بوجهه هی اونٹ کا اور مین ساتهه اسکی ضامن

تها اسمین سی جہان چاهتا تها پہنچا دیتی هین هم رحمت اپنی جسکو
چاهین اور نہین ضایع کرتی هم ثواب احسان کرنیوالونکا ۵۷ البتہ
ثواب آخرت کا بہتر هی واسطی ان لوگون کی که ایمان لائی اور تهی
پرهیزگاری کرتی ۵۸ اور آئی بهائی یوسف کی پس داخل هوئی اوپر
اسکی پس پہچانا انکی تیئں اور وہ واسطی اسکی ناشناس تهی ۵۹ اور
جب تیار کیا واسطی انکی سامان انکا کہا که لی آؤمیری پاس بهائی اپنا
جو باپ تمهاری سی هی کیا نہین دیکهتی تم که مین پورا دیتا هون مپان
اور مین بہتر مہمانی کرنیوالا هون ۶۰ پس اگر نه لاؤگی تم اسکو پس
نہین مپان واسطی تمهاری نزدیک میری اور نه آیئو پاس میری ۶۱ کہا
انهون نی شتاب پهسلا دینگی هم پاپ اسکی سکو اور هم البتہ کرنیوالی
هین ۶۲ اور کہا واسطی جوانون اپنی کی رکهو پونجی ان کی بیچ
شلیتون انکی کی شاید که وہ پہچانی اسکو جب پهر جاوین طرف
لوگون اپنی کی شاید که وہ پهرآؤین ۶۳ پس جب پهرآئی طرف
باپ اپنی کی کہا انهون نی ای باپ هماری منع کیا گیا هی همسی
مپان پس بهیج ساتهہ هماری بهائی هماریکومپان کرلاؤین هم اور هم واسطی
اسکی البتہ نگهبان هین ۶۴ کہا که نہین امانت والا جانتا مین تمکو
اوپرا اسکی مگر جیسا امانت دار جانا تها مین نی تمکو اوپر بهائی
اسکیکی پهلی اُسی پس الله بہتر محافظت کرنیوالا هی اور وہ بہت رحم
کرنیوالا هی سب رحم کرنیوالون سی ۶۵ اور جب کهولا انهون نی
اسباب اپنا پائی پونجی اپنی پهیری گئی طرف اُنهیکی کہا اُنهون نی ای
باپ هماری کیا چاهین هم یہ هی پونجی هماری پهیری گئی طرف هماری

مین سی جو کھاؤ تم ۴۸ پھر آوینکی پیچھی اسکی سات برس سخت
کھا جاوینگی جو کچھ پہلی رکھا تمنی واسطی انکی مگر تھوڑا سا جو بچا
رکھو تم واسطی بیج کی ۴۹ پھر آویگا پیچھی اسکی برس بیچ اسکی
مینہ برسائ جاوینگی لوگ اور بیچ اسکی نچوڑینگی ۵۰ اور کہا بادشاہ
نی کہ لی آؤ میری پاس اسکو پس جب آیا اسکی پاس رسول یعنی
ایلچی کہا کہ پھر جا طرف خاوند اپنی کی پس پوچھ اسی کیا حال ھی
ان عورتون کا جنھون نی کاٹی تھی ھاتھ اپنی تحقیق پروردگار میرا مکر
انکیکو جانتا ھی ۵۱ کہا کہ کیا حال تھا تمھارا جسوقت پھسلایا تھا
تمنی یوسف کو جان اسکی سی کہا انھون نی پاکی ھی واسطی اللہ کی
نہین جانی ھمنی اوپر اسکی کچھ برائ کہا عورت عزیز کی نی اب کھل
گیا حق مین نی پھسلایا تھا اسکو جان اسکی سی اور وہ البتہ سچون
سی ھی ۵۲ کہا یوسف نی یہ تحقیقات اسواسطی کری ھی تو کہ جانی
خاوند اس کا عزیز یہ کہ مین نی نہین خیانت کی اسکی غایبانہ اور
تحقیق اللہ نہین مطلب کو پہنچاتا مکر خیانت کرنیوالونکا ۵۳ اور نہین
پاک کرتا مین جان اپنی کو تحقیق جی البتہ حکم کرنیوالا ھی ساتھ برائ
کی مگر جو رحم کری پروردگار میرا تحقیق پروردگار بخشنی والا مہربان
ھی ۵۴ اور کہا بادشاہ نی لی آؤ اس کو میری پاس پھتا لون اسکو
مین واسطی اپنی پس جب باتین کین اسنی کہا تحقیق تو آج نزدیک
ھماری مرتبی والا امانت والا ھی ۵۵ کہا کہ مقرر کر میری تئین اوپر
خزانون زمین کی تحقیق مین نگہبانی کرنیوالا خوب جاننیوالا ھون ۵۶
اور ایسی طرح جاگہ دی ھمنی یوسف کو بیچ زمین کی کہ جاگہ پکڑتا

هی غالب ۴۰ نہین عبادت کرنی تم سوا سکی مگر نام کو کہ نام دهـر
لیا هی اُن کو تمنی اور باپون تمهاری نی نہین اُتاری الله نی واسطی ان
کی کوئی دلیل نہین حکم مگر واسطی الله کی حکم کیا هی یہ کہ نہ عبادت
کرو مگر اُسیکو یہی هی دین سیدها قایم ولیکن اکثر لوگ نہین جانتی ۴۱
ای دو یارو قید خانی کی جو هی ایک تم مین کا سو پلاویگا خاوند اپنی
کو شراب اور جو هی دوسرا پس سولی دیا جاویگا پس کہا جاوینگی جانور
سر اسکی سی مقرر کیا گیا وہ کام جو تهی تم بیچ اسکی سوال کرتی ۴۲
اور کہا واسطی اس شخص کی کہ گمان کیا تها کہ وہ نجات پاویگا انمین
سی یاد کیجیو مجهکو نزدیک خاوند اپنی کی پس بهولا دیا اسکو شیطان نی
یاد کرنا خاوند اپنی کی پاس پس رها بیچ قید کی کیئی برس ۴۳ اور
کہا بادشاہ نی تحقیق مین دیکهتا هون سات بیل موٹی کهاتی هین ان کو
سات دبلی اور سات بالین سبز اور سات سوکهی ای سردارو جواب دو
میری تئین بیچ خواب میریکی اگر هو تم واسطی خواب کی تعبیر کرتی ۴۴
کہا انهون نی یہ هی پریشان خواب اور نہین هم ساتهہ تعبیر ان خوابون کی
جاننی والی ۴۵ اور کہا اس شخص نی کہ نجات پائی تهی ان دونون
مین سی اور یاد کیا بعد مدت کی مین خبر دونگا تم کو ساتهہ تعبیر
اسکیکی پس بهیجو مجهکو ۴۶ ای یوسف ای بڑی سچی جواب دی
هماری تئین بیچ سات بیل موٹون کی کهاتی هین انکو سات دبلی اور
سات بالین سبز اور سات خشک توکہ پهر جون مین طرف لوگون کی
توکہ وہ جانی ۴۷ کہا کہ کهیتی کروگی تم سات برس محنت سی
پس جو کچهہ کاٹو تم پس چهوڑ دو اسکو بیچ بالیون اسکیکی مگر نهوڑا اس

کہتی ہون مین اسکو البتہ قید کیا جاؤنگا اور البتہ ہوگا ذلیلون سی ٣٣
کہا ای پروردگار میری قید بہت محبوب ہی طرف میری اس چیز سی کہ
پکارتی ہی میری تیٗن طرف اسکی اور اگر نہ پھیریگا مجھسی مکر انکا جھک
جاؤنگا طرف انکی اور ہو جاؤنگا جاہلون سی ٣٤ پس قبول کیا
واسطی اسکی پروردگار اُسکی نی پس پھیر دیا اُسّی مکر اُنکا تحقیق وہی
ہی سُنیوالا جاننیوالا ٣٥ پھر ظاہر ہوا واسطی انکی پیچھی اسکی کہ
دیکھا انہون نی نشانیون کو کہ البتہ قید کرین اسکو ایک مدت تلک
٣٦ اور داخل ہوٗی ساتھ اسکی قید مین دو جوان کہا ایک نی ان
دونون مین سی تحقیق مین دیکھتا ہون اپنی تیٗن نچوڑتا ہون شراب اور
کہا دوسری نی تحقیق مین دیکھتا ہون اپنی تیٗن کہ اُٹھا رہا ہون اوپر سر
اپنی کی روٹیان کہ کھاٗ جاتی ہین جانور اس مین سی خبر دی ہماری
تیٗن ساتھ تعبیر اسکیکی تحقیق ہم دیکھتی ہین تیری تیٗن احسان
کرنیوالون سی ٣٧ کہا نہ آویگا تمہاری پاس کھانا کہ دیٗ جاؤگی تم
وہ مگر خبر دونگا تمہاری تیٗن ساتھ تاویل اُسکیکی پہلی اس سی کہ آوے
تمہاری پاس یہ اس چیز سی ہی کہ سکھلایا ہی میری تیٗن پروردگار میری
نی تحقیق مین نی چھوڑ دیا ہی دین قوم کا کہ نہین ایمان لاتی ساتھ
اللہ کی اور وہ ساتھ آخرت کی وہی ہین کافر ٣٨ اور پیروی کی مین
نی دین باپون اپنی ابراہیم اور اسحاق اور یعقوب کی نہین روا واسطی
ہماری یہ کہ شریک لاویٗن ساتھ اللہ کی کوئی چیز یہ فضل اللہ کی سی ہی
اوپر ہماری اور اوپر ان لوگون کی ولیکن اکثر لوگ نہین شکر کرتی ٣٩
ای دو یارو قید خانی کی کیا خاوند متفرق بہتر ہین یا اللہ اکیلا بہتر

دونو دروازی کو اور پھاڑا اُسنی کرتا یوسف کا پیچھی سی اور پایا اُندونون
نی خاوند اُسکیکو نزدیک دروازیکی کہا اس عورت نی کیا سزا ہی اُس
شخص کی کہ ارادہ کری ساتھہ اہل تیری کی بُرای کا مگر کہ قید کیا جاوی
یا عذاب درد دینی والا ۲۶ کہا یوسف نی اسنی پھسلایا تھا مجھکو
جان میری سی اور گواہی دی گواہ نی اہل اسکی سی اگر ہو کرتا اس کا
پھٹا ہوا آگی سی پس سچ بولی وہ عورت اور وہ ہی جھوٹون سی ۲۷ اور
اگر ہی کرتا اُسکا یعنی یوسف کا پھٹا ہوا پیچھی سی پس جھوٹی ہی یہ
عورت اور وہ ہی سچون سی ۲۸ پس دیکھا کرتا اسکا پھٹا ہوا پیچھی
سی کہا یہ مکر تمہاری سی ہی تحقیق مکر تمہارا بڑا ہی ۲۹ ای
یوسف منہ پھیر لی اس بات سی اور بخشش مانگ ای عورت واسطی
گناہ اپنی کی تحقیق تو ہی گناہ گارون سی ۳۰ اور کہا کتنی
بیبیون نی بیچ شہر کی عورت عزیزکی پھسلاتی ہی جوان یعنی غلام
اپنی کو جان اُسکی سی تحقیق پیٹھہ گیا بیچ دل اسکیکی یوسف از روی
محبت تحقیق ہم دیکھتی ہین اسکو بیچ گمراہی ظاہر کی ۳۱ پس
جب سنا اس عورت نی مکر انکا آدمی بھیجا طرف انکی اور تیار کین
واسطی انکی مسندین اور دیٹی ہرایک کو اُن مین سی چاکو اور کہا نکل
یوسف اوپر اُنکی پس جب دیکھا انھون نی اسکو بڑا جانا اسکو اور کاٹ
ڈالی ہاتھہ اپنی اور کہا پاکی ہی واسطی اللہ کی نہین یہ آدمی نہین یہ
مگر فرشتہ بزرگ ۳۲ کہا اس عورت نی پس یہی شخص ہی جو ملامت
کرتی ہو تم مجھکو بیچ اسکی اور تحقیق البتہ پھسلایا مین نی اسکو جان
اسکی سی پس تہام رکھا اسنی اپنی تئین اور اگر نہ کریگا جو کچھہ کہ

هی هی کرکی اسکی جس مون قید هوکر خاند کی درمیان سکونت کی تد
اس بادشاهزادی کا یه اقرار هی که مین دو چیزون کتین رکهتی هون ایک
کلهاڑا لکڑی کا اور کنڈه سنگ کا رکهتی هون اور ایک شیرنر کتین رکهتی
هون اس شیرکتین باهر کرنی هوتا هی اور اس سنگ کی کندی کتین لکڑی
کی تبرسین پهاڑنی هوتا هی بادشاهزاده جو کوئی یهی دونو چیز کرسکی سو
میری ساتهه شادی کری بادشاهزاده یه بات سنکر دل مون تصور کرنی لگا
اور سمجها که یه کام کرنا مشکل هویگا بعد اسکی اسنی ایک کمهار کتین
بلایا اور کها که ای کمهار دو هزار اشرافی تجهی نوازونگا اور بادشاهانی
بخشش مون آراسته کرونگا ایک سوراخ لسقدر کا کهود که میری گهرسین اس
بادشاهزادی کی رنگ محل تک زمین کی نیچی هوکر پیوست هوی
کمهار نی تسلیمات بجالی آیا اور کها که میعاد هی که پندره روز کی بیچ یه
کام تیار کرونگا ایک ایسا میعاد دونون کی بیچ هوا کمهار اپنی کام مون
مقید رها اور جد پندره روز گذری تد یه سوراخ تیار هوا بادشاهزادی نی
جسوقت سوراخ تیار پر نظر کی کمهار کتین دو هزار مهر اور بادشاهانی
خلعت مون نوازا اور اسّی خبردار کیا که یه بات دوسری کی گوش مون
نه هوئی کمهار تسلیم کرکی اپنی گهر کی جانب مون چلا گیا

بادشاهزاده دو پهر شب کی وقت اس سوراخ کی اندرسین بادشاهزادی
کی رنگ محل کتین پهنچا اور کیا دیکهتا هی که یه نازستی خواب آلوده
جاتی هی اور مهتاب کی مانند تهام دنیا کتین روشن کرتی بهت نازنین
شکل اپنی نظر مون آئی اور بادشاهزاده اسکی ایک دیدار مون بیهوش
هوکر پڑا اور خود ستی کم هوا بعد دو گهڑی کی باهوش پهر هوا تد کیا کام

روانہ ہوئی بعد اسکی چاکرون نی راکس کئین اور تین جوان کئین بادشاہ
کی روبرو کھڑی کیا اور بادشاہ نی تعظیم تواضع ستی احوال پرسوال کیا
تین جوانون نی جواب دیا اور کہا کہ ہم نی تین یارون جان سین یہ
راکس ہلاک کیا اس بات کئین سنکر بادشاہ نی سب تین دوستون کئین
بادشاہانی خلوت مون نوازا اور کہا کہ میری دو دختر کئین تمہاری بیچ
دونو یارون سین کدخدائی کرونگا بادشاہزادی نی جواب دیا کہ خوب
ہی کہ بیاہ کا عقد کتوال زادی اور سودا گر زادی کئین بادشاہ کی دوتو
دختر سین بندھی سامان وسرانجام بہت سی کرکی بادشاہزادی نی
اپنی دونون یاران بادشاہ کئین سونپ دئی اور کہا کہ فلانی جگہ مون
نازنین شکل گلانداز رانی ہی البتہ دست مون اسی لی آنا خوب ہوئیگا بعد
اس گفت وشنود کی بادشاہزادہ ایک خدمتگار اپنی ہمراہ لیکر روانہ ہوا
اس شہر سین نکلکر دوسری شہر مون رہنی لگا بعد از آن وہان سین باہر
گیا اور تیسری ملک کی قرب جوار مون پہنچکر ایک زن ضعیف کی گھر
مون اسنی اپنی سکونت کی دوچہار روز گذری زن ضعیف نی ایک دن
بادشاہزادی کئین اپنی نزدیک بیٹھایا اور اسّی کہا کہ ای باباجی اس
شہر کی در میان ایک بادشاہزادی مہتاب شکل ہی جد چاند اسکی رخ
کی طرف نگاہ کرتا ہی اپنی صورت کئین پوشیدہ کرتا ہی اور شرمندگی
سین اپنی سر اوپر نہین اٹھاتا ہی بہت سی زیبا شکل محبوب ہی اور
پانی کئین نوشیدن کی وقت تہام نگاہ ہوتی ہی چنانچہ رخ اسکا مہتاب
اور صورت اسکی آفتاب صنعت کر نہین سکتی ہین اس نازنین کی
چشمان بادام ہین بہت شکل اور شمایل رکھتی ہی جد بادشاہزادہون نی

گری تو دونو یاران بیدار هوکر دیکھتی هین که اپنی دوست اور راکس سین ایک بڑی کشتی هی دونو یاران یکبارگی حمله راکس پر کرنی لگی اور اسکی گردن نیچا کرکی انهون نی زمین پر اسکتین ڈالا شمشیر کتین نیام باهر کھینچا اور اسکی بدن کتین زمین پر فرش کیا یکایک شمشیر کتین حلقوم پر چلایا اور دو پرکاله کیا راکس کا جان کَون کی راه سین نکل گیا تند تین یارون نی راکس کتین مارکرکی چهار پائ کی اوپر بٹیھکر آرام کیٔی شب تمام کذر گیٔی صبح صادق کی وقت خاکروب آتا هی اور جگه کتین اچھی طرح سین صاف کرتا هی کیا دیکھتا هی که راکس زمین پر موا پڑا تو خاکروب نی بادشاه کی سرکار مون جاکر خبر کی که ای بادشاه عالم پناه کی عمر دراز هو جو آج کی روز دیو زمین پر موا گر پڑا اور تین امیر زادی اسکی چهار پائ کی اوپر غفلت سین نیند بهرسوتی هین

جد بادشاه نی یهی باتون کتین سنا وزیر کتین حکم دیا که کسنی راکس کتین جان ستی هلاک کیا راکس کی مرده اور تین شخص کتین میری آستان کی درمیان حاضر کرو وزیر نی جسوقت بادشاه سین حکم پایا دو چهار صد مردمان کتین اپنی پاس بلایا اور انهون سین کها که جو کچھ راکس کی گهر مون ملیگا سو تم بادشاه کی روبرو حاضر کرو یهی مردم تهام جمع کرکی راکس کی گهر مون پهنچی اور یهان دیکھی که راکس دو پرکاله هوکر گر پڑا اور تین جوان راکس کی چهار پائ کی اوپر رهتی هین بعد اسکی تین جوان کتین بیدار کرکی مردمون نی کها که تم نی یه راکس دو پرکاله کیا تین یارون نی جواب دیا که هم نی اسکتین مار ڈالا چاکرون نی بادشاه کی کها که تم کتین بادشاه طلب کرتا یه بات سنکر تین یاران

اراسته هوا تو یکایک یهی تین یاران اس چهر پائ کی اوپر نشست گاه کرنی لگی اور بادشاهزادی سین دو یارون نی کها که ای دوست همهین دونون کتین خواب بهت سی غالب هئ اس چهارپائ کی اوپرآرام کرین جسوقت یه راکس خود نها آویگا همین البته تم بیدار کرو بادشاهزادی نی جواب دیا که خوب هی یهی باتین انکی بیچ گذرین اور دونون یارون کتین خواب غافلی کا لیا دو گهڑی یون گذری پچهی بادشاهزادی نی بهی اس چهارپائ کی اوپر بیٹها اسی وقت وه راکس ایک کوه کلان کی برابر اپنی سکونت مون آیا اسکی نظر بادشاهزادی پر پڑی اور کهنی لگا که خدا کا شکر آج کی روز تین آدمی کتین مین نی پایا اور اپنی شکم کا طعمه کرونگـــا بادشاهزادی نی کها که آج کی روز شکر خدا کا هی که تجهه سا راکس هم تین یارون کی طعمه بیچ آیـا خوب هی که هماری دو دوست غفلت کی خواب سین بیهوش هوئ هین شتابی تجهی اپنی کهانی کی واسطی لی آونگا اگر خدا نخواسته باشد یاران بیدار هوئین تجهی ریزه تکا تکا زره زره کرینگی

جد راکس نی ایک ایسی بات سنی اسکتین طاقت نه رهی حمله بادشاهزادی کی اوپر کیا اور بادشاهزادی نی حمله کیا دست راکس کی گردن پر ڈالا پس دونون کی بیچ بڑی لڑائ هوئ اور دونون مون پهلوانی گیری معلوم هونی لگی بهت بهت سی زور انکی درمیـــان گذرا تمام پسینا سراپا ان کی بدن سین چونی لگا چهار گهڑی قریب کشتی هوئ بادشاهزادی نی اندک قابو پاکر اسکی سر پکڑا چاهتـا تها که اپنی دهن کا طعمه کری اور ان کی دو بدن آپس مون ملکر دونو یارون کی انگ پر

اور کہا کہ اس شہر مون ایک راکس ہی اسکی خورش ہر روز ایک آدمی اس شہر کا ہی اور بادشاہنی عہد کیا کہ ہر ایک گھر سین ایک آدمی دن بدن اسکی واسطی دیا جاوی ہر روز راکس دوسری ملک مون چرتا ہی شام کی وقت اپنی جگہ مون پھرتا اور ایک آدمی خورش کی لئی اس گھر مون رکھتا ہی کہ شب کی وقت اس آدمی کتین اپنی خورش مون لی آتا اس شہر کی بادشاہنی یہ اقرار کیا کہ جو کوئی اس راکس کتین جان سین ہلاک کرئی سو اپنی دختر کتین اسکی کدخدائی کرونگا اور خانہ دامادی مون اسی قبول کرونگا آج کی دن میری باری ہوتی ہی اسی واسطی میرا خاطر پریشانی کی بھنور مون گر پڑا اگر بھائی کتین دیونگا تو بھائی نہین ملیگا اگر مادر کتین دیونگا تو مادر دست یاب نہ ہوئیگی اس واسطی میری گھر مون وا ویلا آج کی روز پڑا کہ خوب ہی کہ تم سین ایک آدمی کتین اس راکس کی خورش کی لئی لی آون

تد بادشاہزادی نی جواب دیا کہ بہت خوب ہم تین آدمی اسکی خورش ہو جاوینگی تم ہمین اسکی رہنی کی جگہ کی بیچ رہبر کرو خانہ دار نی اتھکر کہا کہ فی الحال روانہ کریی اور اپنی دل مون یہ تصور کیا کہ ایک آدمی کی باری محمد کتین ہی آج کی روز تین مردم کتین خدا نی ملایا شکر اس خدا کی درگاہ مون تو خانہ دار کی ہمراہ تین یار راکس کی سکونت مون پہنچی اور خانہ دار دور سین انگشت نہائی کرکی اپنی گھر مون پھرا اور شکر خدا کتین کرنی لگا وی تین جوان راکس کی خانی کی اندر پیٹھی اور کیا دیکھتی ہین کہ ایک چہار پائی کی اوپر فرش

هوا اور افتاب باهر نکلکر اپنی سایه کتین ڈالنی لگا خدا کا تهاشا ایسا هوا
که تین یاران ایک رفاقت سین همراه هوکر شهر کی باهر گئی اور اپنی
اپنی اسپون کی اوپر سوار هو کوچ کرنی لگی

اس بادشاه کی ملک کتین ترک کرکی دوسری بادشاه کی ملک مون
پهنچی پهر دوسری بادشاه کی ملک کی باهر جاکر تیسری بادشاه کی شهر
مون پهنچی اس بادشاه کی دیس کی درمیان تهام خلق الله خاطر پریشان
هو جاتی تهی اور شب و روز ماتم اور سوزش مون رهتی اس بادشاه کی
شهر مون ایک راکس اپنی سکونت کرتا تها اور بادشاه کا یه اقرار اس
راکس کی ساتهه تها که هر روز ایک آدمی اسکی کهانی کی واسطی دیگا
بادشاه نی گهر گهر مون منادی کیا تها که هر روز ایک مردم کسی کی گهر
سین راکس کتین دیا جاوی اس اندازی مون تهام ملک خسته حالی سین
رهتا تها خدا کا تهاشا ایسا هوا که یهی تین دوست اسی شهر کی درمیان
ایک آدمی کی گهر مون پهنچی اور اسی وقت یه آدمی جسکی گهر
مون پهنچی هزار تعظیم و تواضع انهون کتین کرکی گهر کی درمیان لی آیا
اسنی بهت طرح سین تین یارون کتین خاطرداری کی اور سرانجام خورش
کا تردد کرکی باهر سیر کرنی کی واسطی تین دوست نکلی تو خانه دار نی
گهر کی درمیان اپنی قبایل سین یه مصلحت کی که یهی تین آدمی
مهمان میری گهر مون آئی ان سین ایک آدمی راکس کی خرچ مون لی
آونگا بعد اسکی مسافرون کی نزدیک گیا اور انهون نی اسکتین پریشان
خاطر دیکهکر پوچهی که ای خانه دار تمهاری خاطر اور دل آج کی روز بهت
سی پریشان هم دیکهتی هین تد خانه دار نی اپنی زبان کتین فاحش کیا

بسیار حشرات جمع هو کسی شخص نی اس شہر کی بادشاہ کی پاس
جاکر خبر دی کہ گردھر مرگیا بادشاہ نی بہت خوش هو فرمایا کہ
شادیانہ بجالاو اور ان چہار جوانون کتین اپنی سامنی کھڑا کیا پھر انہون
سین پوچھا کہ ای جوانو تم کون هو بادشاهزادی نی جواب دیا کہ هم یہی
شخص هین کہ جنہون نی اس گردھر کتین جان سین هلاک کیا بادشاہ نی
کہا کہ میری دختر کی کدخدائی تم سین کرونگا میرا میعاد ووعدہ خلاف نہ
هویگا بادشاهزادی نی کہا کہ خوب هی ایک میری یارون مون سین تم
کدخدائی اور عقد بندی کرو بادشاہ نی جواب دیا کہ طبل شادیانی کا
بجاونگا اور کدخدائی وزیرزادی کی ساتھ مقرر کرونگا بعد اسکی
بادشاہ کی دختر اور وزیرزادی سین عقد بندی هو گذری کتک روز اس
شہر کی درمیان اور بادشاہ کی گھر مون اپنی رهنی کی جگہ بناکر بسی پھر
کتک دنون کی بعد بادشاهزادی نی تین اپنی یارون کتین طلب کیا اور
ان سین کہا کہ ای یاران وزیرزادی کتین اس جگہ مون سپرد کرکی هم
تین نکلکرکی ایک اور دیس کتین جاینگی اور فلانی شہر کی طرف روانہ
هوینگی کہ جس مین گلانداز رانی بہت خوب صورت بستی هی اس
شہر کی راہ لینا اچھا هویگا یہ بات مصلحت کرکی تو انہون نی وزیرزادی
سین کہا کہ ای دوست تم اس بادشاہ کی گھر مون اپنی سکونت کتین
رکھو هم تین یار رفاقت کرکی نکلتی هین فلانی شہر مون گلانداز رانی هی
اور مین اس نازنین شکل کتین اپنی دست مون لی آونگا تو خوب هویگا
کہ پھرنی کی وقت چہار یار ایک رفاقت کرکی اپنی ملکون کی طرف
روانہ هوین یہ مصلحت وزیرزادی سین شب کی وقت هوئی صبح صادق

گردھرنی جواب دیا کہ ای پہلوان تیری زور وقوت جہان تک ہوئینگی دیکھ لیکن بادشاھزادی نی کہا ای حرم زادی تیری زور جو کچھ ھی ظاھر کر اور تیری پھلوانی کی قدرت میری دل مون معلوم ہوئیگی تیری قدرت اور اندازی کی راہ اپنی دانستگی مون قصور مت کر جب گردھر نی یہ بات سنی تب اسی طاقت نہ رھی اور کہنی لگا کہ خبردار ایک ایسی بات کہکر اپنی دم کتین چھوڑدیا اسکی دم چھوڑنی سین بادشاہ زادہ پچھین جا رھا ایک دم مون تین کوس زمین کی چلائی گئی پچھین کی طرف اسنی دوسری دم کتین ڈالا پھر بادشاھزادہ پچھین کی طرف یکایک کھڑا ھوا پھر گردھر نی پھرائی کرکی تیسری دم کتین ڈالا اور بادشاھزادہ ایک مرتبہ پچھین آکر رھا جب تین دم تہام ہوئی بادشاھزادی نی کہا کہ جو کچھ توانائی بھی تیری ھی بجالی گردھر نی جواب دیا کہ جو کچھ توانائی مین رکھتا تھا سو آج کی موافق تہام ہوئی اب جو کچھ قدرت تجھ مون ھی سو ظاھر کر بادشاھزادی کتین طاقت نہ رھی اور گردھر سین کہنی لگا کہ آگاہ ھو تلوار کتین رخ کی جانب اسنی چلایا اسکی درمیان گردھر نی رخ پھرایا لیکن بادشاھزادی نی ایک مرتبہ جست مارکرکی پچھین کی طرف تلوار چلائی پچھی کی ران کتین دو پرکالہ کیا اور دوسری جست مارکر آگو کی پانو کتین دو پرکالہ کیا گردھر زمین کی اوپر گر پڑا تو بادشاھزادی نی جست مارکر اپنی تلوار ایسی قدرت سین چلائی کہ سر اسکا دو پرکالہ بھی کیا بعد اسکی چہار یارون نی یکایک تلوار بازی کی اور گردھر کی جان کا مرغ کون کی پنجری ستی نکال دیا

بلکہ بنای ھی واسطی تمھاری جی تمھاری نی ایک بات پس صبر بہتر
ھی اور اللہ سی مانگی گئی ھی مدد اوپر اس چیز کی کہ بیان
کرتی ھو تم ۱۹ اور آیا قافلہ پس بھیجا انھون نی آگی چلنی والی اپنی
کو پس لٹکایا اُسنی ڈول اپنا کہا کہ ای خوشوقتی کہ یہ ھی لڑکا اور چھپا
رکھا اُسکو پونجی کرکر اور اللہ جانتا تھا جو کچھ کہ وہ کرتی تھی ۲۰ اور
بیچا اسکو بھائیون نی ساتھ قیمت ناقص کی درم تھی کئی ایک گنی
ھوی اور تھی بیچ اُسکی بی رغبت ۲۱ اور کہا اُس شخص نی کہ مول
لیا تھا اسکو مصر سی واسطی بی بی اپنی کی باحرمت کر رکھنا اسکا
شاید کہ نفع دی ھماری تئین یا پکڑین ھم اسکو فرزند اور ایسی طرح سی
قدرت دی ھمنی یوسف کو بیچ زمین کی اور تو کہ سکھلا دین ھم اسکو
تاویل باتون کی یعنی تعبیر خوابون کی اور اللہ غالب ھی اوپر کام اپنی
کی ولیکن اکثر لوگ نہین جانتی ۲۲ اور جب پہنچا جوانی اپنی
کو دیا ھمنی اسکو حکم اور علم اور ایسی طرح جزا دیتی ھین ھم احسان
کرنی والونکو ۲۳ اور بھلا دیا اسکو یعنی بھکا دیا اس عورت نی کہ وہ
بیچ گھر اُسکیکی تھا جان اسکی سی اور بند کئی دروازی اور کہا اسّی آو
کہتی ھون مین تجھکو کہا پناہ پکڑتا ھون اللہ کی تحقیق وہ پرورش کرنی
والا میرا ھی اچھی طرح سی کیا اُنسی رکھنا میرا تحقیق نہین فلاح پاتی
ظالم ۲۴ اور تحقیق قصد کیا اس عورت نی ساتھ یوسف کی اور
یوسف نی ساتھ اس عورت کی اگر نہوتا یہ کہ دیکھی دلیل پروردگار
اپنی کی ایسی طرح کیا ھمنی تو کہ پھر دین ھم اس سی بُرائی اور
بیحیائی تحقیق وہ بندون ھماری خالص سی تھا ۲۵ اور دوڑی

انهون نی البته یوسف اور بهائی اسکا بهت پیاری هین طرف باپ
هماری کی هم سی اور هم هین جماعت زبردست تحقیق باپ همارا
البته بیچ غلطی ظاهر کی هی ۹ مارڈالو یوسف کو یا ڈال دو اسکو کسی
زمین مین که خالی هو جاوی واسطی تمهاری توجه باپ تمهاریکی اور هو
جاوٗ تم پیچهی اسکی قوم نیک ۱۰ کها ایک کهنی والی نی ان مین
سی مت مارو یوسف کو اور ڈال دو اسکو بیچ گهراوٗ کوئی کی اُتها لیوی
اسکو کوی راه گیر اگر هو تم کرنی والی ۱۱ کها انهون نی ای باپ
هماری کیا هی واسطی نیری نهین امین جانتا توهم کو اوپر یوسف کی
اور هم واسطی اسکی هین البته خیرخواه ۱۲ بهیج دی اسکو ساتهه همارا
کل کو شکم سیر کهاوی اور کهیلی اور هم واسطی اسکی البته محافظت
کرنیوالی هین ۱۳ کها یعقوب نی تحقیق غمگین کرتا هی مجهی یه که
لیجاوٗ تم اسکو اور ڈرتا هون یه که کها جاوی اسکو بهیڑیا اور هو تم اُسی
غافل ۱۴ کها انهون نی اگر کها جاوی اسکو بهیڑیا اور هم جماعت هین
زبردست تحقیق هم تو اسوقت زیان کارونسی هون ۱۵ پس جب لیگئی
اسکو اور مقرر کیا یه که کرین اسکو بیچ گهراوٗ کوئی کی اور وحی بهیجی
همنی طرف اسکی که البته تو خبر دیگا ان کو ساتهه اس کام انکی کی
اور وه نسمجهتی هونگی ۱۶ اور آئی باپ اپنی کی پاس اندهیری
پڑی روتی ۱۷ کها انهون نی ای باپ هماری تحقیق هم گئی تهی
دوڑنی اور چهوڑ گئی تهی هم یوسف کو نزدیک اسباب اپنی کی پس
کها گیا اسکو بهیڑیا اور نهین تو هرگز یقین کرنی والا واسطی هماری اور
اگرچه هون هم سچ ۱۸ اور لی آئی اوپر کرتی اسکیکی لهو جهوٹا کها

کیئی تین دوست اپنی اپنی گھرون مون گیئی تب بادشاهزاده گلانداز
رانی کتین لیکر اپنی گھر مون محظوظ مزه داری کرنی لگـا

سورت یـوسـف کی

۱ یه آیتین کتاب بیان کرنیوالی کی هین ۲ تحقیق اُنارا هی
همنی اسکو قران یعنی پڑهنا عربی تو که تم سمجهو ۳ هم بیان کرتی هین
اوپر تیری بهت اچهی طرح بیان کرنا اسطرحسی که وحی کیا هی همنی
طرف تیری یه قران اور تحقیق تها تـو پهلی اس سی البتـه غافلـون ۴
جسوقت کها یـوسف نی واسطی باپ اپنی کی ای باپ میری دیکهی
مین نی خواب مین گیاره تاری اور سورج اور چاند دیکها مین نی انکو
واسطی اپنی سجده کرنیوالی ۵ کها ای چهوٹی بیٹی میری مت بیان
کیجیو خواب اپنا اوپر بهایون اپنی کی پس مکر کرین واسطی تیری کچھ
مکر تحقیق شیطان واسطی آدمی کی هی دشمن ظاهر ۶ اور ایسیطرح
برگزیده کریگا تجهکو پروردگار تیرا اور سکهلاویگا تجهکو تعبیر بتانی باتون
کی یعنی خوابون کی اور پوری کریگا نعمت اپنی اوپر تیری اور اوپر اولاد
یعقوب کی جیسا پورا کیا تها اسکو اوپر دو باپ تیری کی پهلی اس سی
ابراهیـم اور اِسحـاق کی یعنی دو دادی تیریکی تحقیق پروردگار تیـرا
جاننی والا هی حکمت والا ۷ تحقیق هیـن بیچ یوسف اور بهایون
اُسکی کی نشانیان واسطی پوچهنی والـونکی ۸ جسوقت که کها

کرین اور دوستون سین جو مین نی ایک ایک جگہ مون چھوڑا پھر ملون نازنین نی جواب دیا کہ اگر تم چلوگی مھین اپنی همراہ لیوکس واسطی کہ بزرگ نی فرمایا ھی کہ جس سی زن کی کد خدائی ھوئی یہ زن مادر اور پدر کی اختیار سین کذری اور اپنی خصم یعنی شوھر کی اختیار مون آیی اس لیئی ھم تماری عورت ھوکر اب میری پدر و مادر کی قدرت نہین ھی کہ اپنی اختیار سین مھین لیجاوین تد بادشاھزادہ کہا کہ تماری پدر کی ساتھ اقرار کی ڈوری کتین باندھا ھون جسنی خانہ دامادی مون مجھی قبول کیا ھی تب نازنین نی کہا کہ میری نزدیک ایسک تخت پرندہ ھی اس تخت کی اوپر ھر دو زن وشوھر سوار ھوکر راہ گریزی پکڑین اور اپنی قدیمی گھرمون پہنچین بادشاھزادہ اس بات کی اوپر گوش کیا اور کہا کہ یہ بزرگ مصلحت ھی ایک ایسی گفت وشنود دونون کی درمیان ھو گذری دوسری دن بعد دو پہر رات کی نازنین اور پادشاھزادہ تخت پر سوار ھوئی اور تمام بیش قیمت جوھر کا صندوقچی اور لوازمات جو کچھ درکار تھی بالکل تخت کی اوپر اپنی ساتھ رکھکر دو پاس شب کی وقت سبھون سین رخصت ھوکی انون نی تخت کتین حکم کیا کہ فلانی بادشاہ کی شھرمون داخل کرو اتنی بات کہتی ھی تخت اڑ گیا اور یکبارگی اس پادشاہ کی شھرمون داخل ھوا بادشاہ زادہ تخت سین اترا اور دونو دوستون کتین معد قبایلان لیکر تخت کی اوپر سوار کیا پھر اسنی اس جگہ سین نکلنی کا حکم تخت کتین کیا اور دوسری دوست کی ملک بیچ پہنچا اس دوست کتین اپنی ساتھ لیکر اور بیٹھاکر تخت کتین حکم کیا کہ پرباندھی اور اپنی ملک کی درمیان داخل ھوا اور مادر و پدر کی قدمبوسی اسنی

لوگ اپنی اپنی دل مون تصور کیی اور کہی کہ یہی بادشاہزادہ کدخدائ اور خانہ دامادی مون مشرف ہوا بعد اسکی بادشاہ نی فرمایا کہ شیر غران کتین پنجری کی ساتھہ لی آو خدمتگارون نی اس ساعت کی درمیان اسکتین حاضر کیا تو بادشاہزادہ پنجری کی دروازہ خود ستی کشادہ کرکی اندر پیوست ہوا اور شیر غران اپنی خورش کی واسطی اسکتین قید کرنی کا منصوبہ کیا تب اسنی وہ بال جو اپنی سرستی گلانداز رانی نی اکھاڑا اور دیا تھا شیر کی گردن پرڈالا اور غران جانور چپ ہوکر کھڑا ہوا تد بادشاہزادہ شیر کتین نکالکر اور وہی کٹہری ستی نکلکر سبھون حاضرون سین کہنی لگا کہ تم دیکھو کہ تہاری دور وہ شیر کھڑا ہوتا ہی حاضر ہونی والون مون ستی بادشاہ دیکھا اورحکم کیا کہ شادی کی سب طبل سین نوازو اور شادیانی بجاو تو بادشاہزادی کی دست گیری کرکی اور خود دست بستہ ہوکر مسند زربفت پر بیٹھالا دھل شادیانی کا تہام شہر کی درمیان پھرایا دو ایک روز کی بعد گلانداز رانی کتین بادشاہزدی کی ساتھہ کدخدائ کیا اور خانہ دامادی مون مشرف کیا سب حاضران زہی زہی تعریف کرنی لگی بادشاہزادی نی اس نازنین کتین اپنی گودی مون دو روز تنک رکھہ دیا اور ایک ذرہ تفاوت نکیا اور صحبت مزہ داری سین کیا

خدا کا تہاشا ایسا ہوتا ہی کہ ایک روز بادشاہزادہ نازنین سین کہا کہ میری ملک اور مادر اور پدر کتین کتک چند سین چھوڑ کر آیا ہون اور بہت مدت سی تہاری واسطی مین نی تضدیع قبول کیی آج تہین دست مون لی آیا ہون خوب ہوگا کہ اپنی ملک کی طرف اب روانہ

اسکی سر پر رکھوگی اور کہوگی کہ گلانداز چپ رہ اور وہ خاموش ہوکر دور نکالنی دیوگی اور جس وقت لکڑی کی کلھاڑی سین سنگ کی کندی کتین پہاڑنی فرماویگا تبر اپنی دست مون لیکر اس سنگ کی کندی پر ماروگی اور کہوگی کہ دربدہ ہو جا تو دو پرکالہ ہوگا یہ جواب وسوال عاشق اور معشوق کی درمیان گذرا بادشاہزادہ سوراخ مون آکر اپنی مکان کتین پھر گیا اور اسنی تہام حقیقت زن ضعیف کی مقابلہ کیا

بعد ازآن بادشاہزادی نی اس نازنین کی پدر کی رو برو ہوکر کہا کہ میرا منصوبہ یہ ہی کہ تہاری خانہ دامادی مون مشرف ہون ایسک ایسی بات سنکر بادشاہ نی فرمایا کہ کتک بادشاہزادی خانہ دامادی کی واسطی لیکر میری قید بندی مون پڑی ہین اور کتک امیرزادی سب میری حبس مون بندوی ہین جب بادشاہزادی نی یہ بات گوش کیی پھر دوسری مرتبی جواب مون کہا کہ خانہ دامادی مون بندہ ہونگا پھر بادشاہ نی کہا کہ دونو کام کتین در پیش بجالاو بعد اسکی خانہ دامادی مون مشرف ہو اسنی جواب دیا کہ فی الحال انہ دوکام کتین بجالاونگا اور کیا چیزہی اور کیون مشکل ہی کہ مین اس مقصد کتین رہا کرون جب بادشاہ نی تہام یہ سخن گوش کیا اور سنا تب فرمایا کہ تبر ہیزم کا لی آو اور کندہ سنگ کا لی آو جس وقت فرمان ہوا خدمتگارون نی حاضر کیا بادشاہزادی نی ہیزم کی تبر کتین پکڑکر مارا سنگ کی کندی کی اوپر اور کہا گلانداز دو پرکالہ ہو اتنی بات کہکر سنگ کا کندہ دو پرکالہ ہوگیا حاضر ہونی والی دیکھی اور معہ بادشاہ تعجب کی باعث انگشت کتین اپنی دندان ستی کاٹنی لگی بادشاہ اور سب حاضر

روانہ ہونی کی وقت بادشاهزادی شتابی سین اٹھکر اسکا دست پکڑی اور کہی کہ تو کون ہی جو دو پہر رات کی وقت آمد و رفت ہماری گھر مون کرتا ہی اسنی جواب دیا کہ مین تہارا عاشق ہون اور یہہ نازنین گلاندار بھی جوان کی چہری پر عاشق ہوئی

تب گلاندار پوچھنی لگی کہ تم کہو کس شہر مون بستی ہو اور کس بادشاہ کا فرزند ہوتی تد بادشاهزادی نی اپنی سراندیب ملک کی خبر دیئی اور اپنی پدرکی نام کی خبر دیئی تو گلاندار رانی نی کہا کہ میری خواهش یہہ تهی کہ اگر سراندیب کی بادشاهزادی کتین میسر هی تو مین اسکی ساتهہ کدخدائی کرونگا باری تعالی تم کتین اس جگہہ کی درمیان پہنچایا پهر کہا کہ ای معشوق میرا پدر دو کام کرنی فرماتا هی کہ اگر تم وی دو کام بجالانی سکتی هو تہارا شوهر هو جاؤگی تو اسنی زبان کشاده کرکی پوچها یہی دو کام کیسی هین اور بادشاهزادی نی تمام مقدمہ تبرکا اور کنده سنگ کا اور شیر کی حقیقت کہی کہ لکڑی کی کلهڑی سین سنگ کی کندی کتین پہاڑنی اور شیر کتین دور نکالنی فرماتا هی تو بادشاهزاده انہہ سب باتون سین اطلاع مند هوکر نازنین سین کہنی لگا کہ جیسا تہارا اختیار هووی ایسا کرو پر میری قدرت نہین هی کہ انہہ کامون کتین بجلاون اور اس سخت مشکل کتین خلاص کرونگا جب اس نازنین نی اس بات کتین گوش کیا بادشاهزادی سین کہا کہ ای جان میری بدن کا کیا کام مشکل هوئیگا کہ اس لیئی تم پریشانی کی ورطی مون گر پڑی هو تب اپنی سر کا ایک بال اکهاڑکر بادشاهزادی کتین دیا اور کہا جس وقت اس شیر کتین دور نگدانی تہارا پدر فرماویگا تم اس بال کتین

کیا هی که تهام پان اپنی بٹی ستی نکالکر اسکی بٹی پر رکها اور اسکی پان کی بیری کتین اپنی غذا فرمایا هی اور عرق سرخ رنگ اس پان کا جو کهای تهی اپنی پارچی کی اندر لگایا اور اسکی پارچی خود لیا اور اپنی پارچی اسکی بدن اور چهاتی پر رکها اس روز اسی سوراخ کی راه پکڑ کی اپنی گهر مون داخل هوا خدا کا تهاشا ایسا هوتا هی اس نازنین نی صبح صادق کی وقت شیرین خواب سین اپنا سر اتهایا اور دیکها که تهام پان وغیره غیر کا تصرف مون آیا تو اسنی اپنی خود عاقلی سین معلوم کیا که کوئ عاشق بادشاهزاده هی اور زمین کی راه ستی آمد ورفت کرتا هی اور اپنی دل مون دانائ کی راه ستی سمجهی که کسی مور کتین قدرت نهین هی که میری خانی کی دروازی پر آنی سکی اور تهام پاسبان ونگاهبان میری اس گهر کی گرد سکونت کرتی هین کون ایک ایسی توانائ رکهتا هی که میری خانی کی دروازی مون اپنی قدم کتین دهرنی سکتا تهام ایک ساعت مون زیر زیر کر ڈالتی هون مگر کوئ بادشاهزادی کا یه کام هی خدا کا تهاشا ایسا هوتا هی که دو چهار روز بادشاهزاده آمد ورفت کیا گلانداز نی بهت سا پریشان خاطر هوکر اپنی ایک انگشت کتین کارد کی چوٹ لگائ اور اندک تراش کرکی نمک اس مون بیتا یعنی خون ریزی هوی اور سوزش بهت سی اس انگشت کی بیچ پڑی تهام روز گذر گیا دو پهر رات کی وقت بادشاهزاده اس سوراخ کی راه ستی پهنچا اور جو کچهه خوردنی کا سرانجام تها سو تهام اسنی نوش جان کیا اور اپنی پارچی کتین اسکی چهاتی پر پهر ڈالا اور اسکی پارچی کتین اپنی اوپر ڈالا بعد ازآن جو کچهه کرنا تها تهام کیا

سین هلاک کریگا اور اسکی روح بدن سین نکالیگا سو میری دختر کی ساتھ
بدخدائی کریگا اور اسی بہت سی بخشش دونگا انھون نی اس بات
کتین زن کی منہ سین سنکر اسی کہا کہ کس مکان مون وہ گردھر
بستا ھی ممھین وھین کی رھبری کر کی تم لیجاو اور اس جگہ مون پہنچاو
بیوی زن نی جواب دیا کہ اپنی جانون سین تصرف ھو کتک مردم
پہلوان کتین اسنی اپنی دم کی سوزش سین جلایا چہار یارون نی یہ
بات کتین گوش گذار کیا اور کہا کہ بہت خوب ھم اسکی دم کی سوزش
مون آکر ھماری جان کتین اسی جلانی دینگی ماما بیوی نی ایک ایسی
بات سنکر کہا کہ آج کی روز اسکی دم کی سوزش سین تین کوس زمین
کی جلائی جائینگی اور جو مردم ان تین کوس کی درمیان ملتی ھین
بھی جالائی جائینگی صبح کی وقت تمھین ھمراہ کرکی لینا بہتر ھی یہ
بات بیوی زن اور چہار یارون کی بیچ گذر گئی دوم روز آفتاب گردون
اپنی سبز روشنی کی بازو کتین باھر کیا اور ملک ھر طرف روشن ھو گیا
اس بیوی زن نی چہار یارون کتین اپنی ساتھ لیکر نزدیک گردھر پہنچا
اور دور سین جگہ مذکور انگشت نمائی کی جب چہار یارون کی نظر
اس گردھر کی اوپر گری تب بادشاھزادی نی اپنی دوستون سین کہا
کہ ای یاران تم بھی ایک ایک طرف رھو مین اس گردھر کتین ھلاک
کرونگا اگر خدا نخواستہ باشد میری اوپر حملہ کری تم یاری دیجو تو خدا
کی مدد سین مین اسکتین جان سین ھلاک کرتا ھون

تین دوست نگاھداشت ھوئی بادشاھزادہ گردھر کی روبرو پہنچا اور
کہنی لگا کہ ایک بار آکر تیری زور جہان تک ھوئیگی دیکھہ پس

میدان اسپہان کتیں تاخت کرنی لگی ایک شہر کتیں ترک کرکی جنگل کی درمیان گیی بعد ارآن اس جنگل سین نکلکردوسری بادشاہ کی ایک شہر مون پہنچی خدا کا تماشا ایسا ہوا کہ اس شہر کی درمیان ایک گردھر بستا تھا زبان فارسی مون اسکتیں کرگس پڑھتی ہین اور کہتی کہ یہ گردھر مردم درندہ اور شیرنر پھاڑنی والا تھا اس گردھر کا صبح کی وقت یہ کام تھا کہ تین دم کتیں اپنی بدن مون سین نکال کرکی ڈالتا اور تین کوس زمین تک سب آدمی کا گھر اور دروازہ اسکی دم کی سوزش مون آتی تھی اور جو کچھ زمین کی اوپر رہتا تہام کتیں دم کی شہار سین جلائی دیتا اور اس بادشاہ کی ملک تمام ویرانی تلی پڑی تھی اور ہریک کا خانمان سوختہ ہوا تھا اسی شہر کی بادشاہ نی یہ میعاد کیا تھا اور یہ قول اپنی زبان سین چلایا تھا کہ جو کوئی اس گردھر کتیں ہلاک کریگا اور اسی جان سین نکال سکیگا سو ہماری بیٹی جوان کی ساتھہ کدخدائی کریگا اور بیاہ کا عقدہ اسکی ساتھہ باندھیگا

خدا کا تماشا ایسا ہوا کہ ان چہار یارون نی اسی شہر مون پہنچکر ایک بیوی زن کی گھر مون اپنی سکونت برپا کی اور وہان رہی یہ بیوہ عورت اپنی خاطر مون بہت سی پریشانی پاتی تھی جب انہون نی دیکھا کہ اس عورت کی خاطر پریشانی کی ورطی مون ڈوبتی ہی تب اپنی اپنی زبان سین کچھ سخن چلایا بیوہ زن کہنی لگی کہ ای بابا جی اس شہر کی درمیان ایک گردھر ہی اسکی تین دم کی سوزش تین کوس تک زمین جلاتی ہی اور تہام ملک بادشاہ کا خاک کرتی ہی اس بادشاہ کا یہ اقرار ہوا کہ جو کوئی اس گردھر کتیں جان

اور چونها ایک پسر بادشاه کا یهی چهار یاران آپس مین جواب و سوال کرتی رهتی تهی تب سب یاران اپنی دل مون فکر کرکی کهنی لگی که ای دوست کس طرح کا یه سخن هی جو تهاری دل مون پیدا هوا خوب هی که تم شتابی یه دقیق بات کهو اور نادر گویائی کتین اپنی زبان سین فرماو تب بادشاه زادی نی بات کهنی کا شروع کیا اور کها که میری خاطر مون آتا هی که سب ملک کی درمیان ایک سیر کرون اور مسافرت کی مزه اپنی دل مون معلوم هو جاوی اور ملک در ملک سیر کرون اور گرم سرد زمانی کا سیکهون سب یارون نی اس بات پر اپنی خاطر مون تصور کر دیا که البته سفر کرنا لازم هی یه بات سبهون کی بیچ مصلحت هوئی اور وی چهار یاران اس منصوبی پر مقرّر رهی

دوسری دن کتین آفتاب نی اپنی خانه کی روشن بازو کتین کشاده کیا اور تمام دنیا اسکی بازو کی روشنی سین روشن هوا سب یاران اپنی اپنی گهر اور محل خانه مون جاکر وداع هوئی اور فرزند و زن مادر و پدر انهون نی خدا کتین سونپ دیئی اور تین یاران ایک جامع هوکر بادشاه زادی کی پاس پهنچی تب یهی سب ملکر خوشی سین تسلیم بجا لائی بادشاه زاده اپنی محل خانه کی درمیان سب زن و فرزندون کتین وداع کرکی اپنی پدر سین رخصت هوا اور اقرار کی ڈوری کتین تخت کی پائی پر باندهی که مین ایک سال کی بعد پهر آونگا یه جواب و سوال سبهون سین هو گذرا دوسری دن آفتاب خوش رنگ اپنی روشن سایه کتین ملک کی درمیان بچهایا یعنی روشن هوا تب بادشاه زاده اور وزیر زاده اور کتوال زاده اور سوداگر زاده هر چهار دوست چهار عراقی گهوڑون پر سوار هوکر

۱۰ نقل

ایک شخص بادشاہ کی عین قلعی کی نیچی لوٹا گیا اسنی بادشاہ کی خدمت مین عرض کی کہ جہان پناہ مجھی قضاقون نی حضور کی قلعی کی دیوار کی نیچی لوٹ لیا بادشاہ نی فرمایا کہ توہشیار کیون نرہا بولا کہ غلام کو معلوم نتھا کہ حضرت کی زیر جھروکھی مسافر لوٹی جاتی ہین بادشاہ نی کہا کیا تو نی یہ مثل نہین سنی چراغ کی نیچی اندھیرا

قصّۂ بادشاھزادہ وگلانـــداز

سراندیب شہر مون ایک بادشاہ ہوا کہ جسکی بخشش کی سرسائی سین تہام ملک سراندیب روشن تھا اور اسکی انصاف کی سایہ سین خلق اللہ کا دل آباد اور معمور تھا اوردو دست کی بخشش سین اورخیرات کی دینی سین تہام ولایت تسلی تھی اس بادشـاہ کا یـک فرزنـد تھـا بہت سا صاحب ہوش اور صاحب دانائی سب علم مون کیـا تیر اندازی کیا برق اندازی کیا پہلـوانی مون سرفراز ہو گیا وہ فرزند طالع مند ایک روز اپنی خلوت خانہ مون چہار دوست کتین لیکر گفت وشنود مین ان کی ساتھ رہتا تھا اورشیرین کلامون کتین اپنی دل مون تصور کرکی کہتی تھی خدا کا تہاشا ایسا ہوتا ہی کہ بادشاہزادی نی سب یارون سین کہا کہ ای یاران میری دل مون ایک بات دقیق گذر گئی ہی اور یہ کلام شیرین میری دل مین تصور ہوا ہی سب یارون کی نام زد ایک ایک یار تھی ایک پسر وزیر کا دوسرا کتوال کا ایک بیٹـا تیسرا ایک فرزند سوداگر کا

فرض کیا کہ اگر فائدہ بھی کری تو حاصل کیا آخر ایک دن مرنا برحق ھی جیسا اب مری تیسا تب مری

۷ نقل

ایک بڑی آدمی کی یہ خوتھی کہ جب اپنی نوکرون پرخفا ھوتا تو انھین خوب مارتا پھر بعد دو چار گھڑی کی ھر ایک کو پانچ پانچ سات سات روپئی دیتا ایک روز اسنی اپنی آدمیون کو مارا ایک نی انھ آدمیون سی کہا کہ تم جو ھمیشہ مار کھاتی ھو کیا تمھین اور کہین نوکری نہین ملتی ان مین سی ایک بول اٹھا کہ تم نی یہ مثل نہین سنی ددھیل گائ کی دولات بھی بھلی

۸ نقل

ایک شخص کسی بخیل سی دوستی رکھتا تھا ایک دن اس سی کہا مین سفر کو جاتا ھون تین اپنی انگوٹھی مجھی دی تو مین اپنی پاس رکھون جب اس کو دیکھونگا تجھ کو یاد کرونگا اس نی جواب دیا جو مجھی یاد رکھا چاھتی ھو تو اپنی انگلی کو خالی دیکھ کر یاد کرنا کہ فلانی شخص سی انگوٹھی مانگی تھی ان نی نہ دی

۹ نقل

ایک شاعر نی تونگر کی تعریف کی کچھ ندیا پھر اسنی اسکی ھجو کی تو بھی کچھ عنایت نکیا آخر لاچار ھوکر اس کی دروازی پر جا بیٹھا تب وہ بولا سنو تم نی ھماری مدح کی کچھ نپایا مذمت کی تس پر بھی کچھ ھاتھ نہ آیا اب ھماری دروازی پر دھرنا کیون دیا ھی کہا اب اس واسطی بیٹھا ھون جو تم مرو تو مین تمھارا مرثیہ کہہ کر اٹھون

گھسیگا لونڈی نی کہا ای صاحب اتنی راہ جوآئی گئی جوتا نہ گھسا ہوگا بولا ای عقلمند لونڈی اندیشہ مت کر کہ مین ننگی پاؤن آیا ہون اور بغل مین جوتی کو لایا ہون

۴ نقل

ایک شخص نی کتی سی پوچھا کہ تو رستی مین کیون پڑا رہتا ہی بولا کہ نیک و بد کی پہچاننیکی واسطی اسنی کہا تو کیونکر معلوم کرتا ہی بولا جو بھلا ہی سو مجھی کچھ نہین کہتا اور جو برا ہی تو ٹھوکر مارتا ہی۔

۵ نقل

ایک کایتھ اور اسکا غلام دونو ایک گھر مین سوتی تھی لالا نی کہا رام چیرا دیکھ تو پانی برستا ہی یا کھل گیا اسنی کہا برستا ہی پوچھا تو کس طرح جانتا ہی تین تو پڑا سوتا ہی کہا بلّی آئی تھی اسکو مین نی ٹٹولا تھا بھیگی تھی کہا چراغ بجھا دی کہا منہ ڈھانپ کی سو رہو اندھیرا ہو جاٴیگا پھر کہا دروازہ بند کر دی کہا بھیّا جی دو کام ہمنی کئی ایک کام تم کرو غرض ایسا جتی اور سست تھا کہ آخر نہ اٹھا پڑا پڑا جواب دیتا رہا

٦ نقل

ایک مسلمان بیمار تھا غلام سی کہا کہ فلانی حکیم کی پاس جاکر دوا لا اسنی کہا شاید حکیم جی اس وقت گھر مین نہووین کہا ہونگی جب تب اسنی کہا اگر ملاقات بھی ہووی لیکن دوا ندین تد کہا رقعہ ہمارا لیجا البتہ دینگی پھر کہا کہ جو انہون نی دوا بھی دی اگر فائدہ نکری کہا ای کم بخت یہین بیٹھا تمھیدین باندھا کریگا یا جاٴیگا کہا صاحب

نقلیات

۱ نقل

کوئی کہین کو خط لِکھتا تھا ایک غیر شخص نزدیک اُس کی آبیٹھا اور دیکھنی لگا تب اُس نی یُون لِکھا ایک نہایت ہی وُقوف بیگانہ میری پاس بَیٹھا اِس خط کو دیکھتا ہی اِس واسطی کُچھ بھید کِی بات نہین لِکھی تب وُہ بولا کیا مُجھی تُم احمق جانتی ہو راز نیاز کِی بات کیُون نہین لِکھتی مَین نی کُچھ تُمھارا خط نہین پڑھا لِکھنی والی نی کہا بھلا جو تُم نی ہمارا خط نہین پڑھا تو کیُونکر مَعلُوم کِیا کِہ ہم نی یِہ لِکھا ہی

۲ نقل

اَنڈھیری رات مین ایک اَنڈھا ہاتھ مین چراغ اَور سر پر گھڑا لِیٔی بازار مین چلا جاتا تھا ایک شخص نی اُس سی پُوچھا سُن تو اَی بی وُقوف تیری نزدیک رات دِن برابر ہی تُجھی دِیی سی کیا فایدہ بولا یِہ دِیا میری واسطی نہین بلکِہ تُمھاری لِیٔی ہی کیُونکِہ اَنڈھیری رات مین نہین میری گھڑی کو نہ توڑ ڈالو

۳ نقل

ایک بخیل مسجد کی طرف واسطی نماز کی جاتا تھا اثنای راہ مین اس کو یاد آیا کہ چراغ گھر کا بجھاکر نہین آیا ہون وہان سی پھرا اور دروازی پر آ لونڈی سی پکارکر کہا چراغ کو گل کر اور دروازہ مت کھول کہ

انتخاب

تصانیف هندوستانی

اردو ودکھنی

ERRATA

DE LA

CHRESTOMATHIE HINDOUSTANI

(URDÛ ET DAKHNÎ)

IMPRIMÉE EN 1847 CHEZ MADAME VEUVE DONDEY-DUPRÉ.

TEXTE.

P. 8, l. 11, بھی lis. بھی

P. 12, l. 17, مجھ lis. مجھ

P. 16, l. dern., کمر lis. کُمر

P. 17, l. 13, زبر زبر lis. زبر زبر

P. 18, l. 7, حبر lis. خبر

P. 22, l. 7, غافلون lis. غافلون سی

P. 24, l. 1, بنای lis. بُنا لی

Ib. l. 17, فلاح lis. فلاخ

P. 27, l. 1, سکی lis. اسکی

P. 30, l. 15, پھائی lis. بھائی

P. 31, l. 11, اپی lis. اپنی

P. 36, l. 9, غرض lis. عرض

P. 37, ۳۸ lis. ۳۷

P. 38, ۳۷ lis. ۳۸

P. 39, l. 9, میدن lis. میدان

Ib. l. 10, لڑا کہ lis. لڑا کا

Ib. l. 16, گڑی lis. گڑی

P. 40, l. 8, پیچھی lis. بچچی

P. 41, l. dern., سرخد lis. سرحد

P. 44, l. 17, بیڑبان lis. بیڑبان

P. 46, l. 3, پرستی lis. برستی

P. 49, l. 9, اوار lis. اور

Ib. l. 5, بیڑائیان lis. بڑ آئیان

P. 52, l. 11, الفت lis. الفت

P. 57, l. 2, پانہ lis. پناہ

Ib. l. 6-7, برکھ کر اسناپا lis. کھڑا نہایا

P. 58, ۵۷ lis. ۵۸

P. 59, l. 9, بانہ ... نجاوُنگی lisez نجاوینگی..... پناہ

P. 60, l. 3, پانہ lis. پناہ

Ib. l. 10, انعم lis. انعام

Ib. l. 14, الوفہ lis. علوفہ

Ib. l. 16, ہمرای lis. ہمراہی

P 65, l. 11, پرکنون lis. پرکنون

Ib. l. dern., ہونا lis. ہونا

P. 66, l. 4, بامداد انہہ lisez بامداد انہونکی

Ib. l. 11, لی lis. بی

Ib. l. 15, قبھی lis. قبھی

P. 67, l. 13, پیشتی lis. پیشی (de پیشہ).

P. 69, l. 8 et 9, وی lis. دی

P. 70, l. 6, دو lis. وو

P. 70, l. 10, محصول lis. محصول

Ib. l. 11, غرض lis. غرض

Ib. l. 16, اقرار lis. اکرار

P 71, l. 1, لوگی lis. لوگ

Ib. l. 13, کرو lis. کریں

P. 72, ۸۲ lis. ۷۲

P. 74, l. 12, خورون lis. خوارون

P. 75, l. 12, پیسون lis. پیسون

P. 76, l. 6, سگ صفتون lis. سگ صفتون

P. 77, l. 16, جھوٹھی lis. جھوٹی

P. 84, l. 5, آسودگی lis. آسودہ کی

Ib. l. 12, اُن lis. آن

P. 86, l. 13, حسن lis. جسن

P. 89, l. dern. هو اونهین lis. هوا ونهین

P. 90, l. 6, صحبت ... بهم lis. صحبت ... هم

Ib. l. 12, هی lis. هو

P. 91, l. 16, نی lis. بی

P. 92, l. 4, هوگئی lis. هوکئی

Ib. l. dern. سنگی lis. سنگں

P. 94, l. 3, آگی روان گیا lisez آگی روان کیا

Ib. l. 11, کدخدائی lis. کرخدائی

Ib. l. 13, آراسمه lis. آرسمه

P. 95, l 7, گئی lis. گئی

Ib. l. 15, جس lis. حس

P. 96, l. 14, که هوا هوان lis. که هوا هوان

P. 97, l. 7, آراسمه lis. آرسمه

P. 98, l. 9, بعفان هوگیا lis. بعفان هوگیا

99, l. 10, کم کی lis کم کی

P. 99, l. dern. اوس کمال lis. اوسی کمال

P. 100, l. 10, حا lis. حا

Ib. l. 12, یهی lis. یهه

P. 101, l. 4, رهگی lis. رہ گئی

P. 102, l. 12, نزع lis. نرخ

P. 103, l. 12, دیس lis. وبس (pour اس).

Ib. l. 13, میان lis. هیان

P. 104, l. 10, کرامان lis گر امّت

P. 105, l. 1, بیٹها lis. بیٹا

P. 106, l. 1, ولی ... تك lis. وبی ... ٹك

Ib. l. 7, منوار lis. انور

Ib. l. 12, سکانی ... تبکنی lis. ... سسکنی پٹکنی

Ib. l. 14, سکانا lis. سسکنا

P. 108, l. 12, ماهی lis. ماء

Ib. l. 15, گنوانا lis. گنوایا

P. 109, l. 10, منور lis. انور

P. 110, l. 10, رکھ lis. رکھا

P. 111, l. 3, منور lis. انور

P. 112, l 6, بدل lis. بادل

Ib. l. 11, کیا lis. گیا

Ib. l. 18, اتبسن lis. آتش

P. 113, l. 2, گل lis. کل

Ib. l. 6, کتّون lis. گنّون

Ib. l. 11, بڑھونگی lis. پڑھونگی

P. 115, l. 13, آب lis. اب

Ib. l. 16, دوڑ lis. دور

P. 117, 118 lis. 11v

Ib. l. 11, پیو lis. بمو

P. 117, l. 13, واجب lis. هوا جب

Ib. l. 20, لوهی lis. لوهو

Ib. l. dern. پم lis. پیم

P. 118, 11v lis. 11A

Ib. l. 4, باس lis. پاس

Ib. l. 9, سرخان lis. سرخاب

P. 119, l. 8, پیو lis. پیو

P. 120, l. 6, رك lit. رک

P. 122, l. 19, هوش lis. هوس

P. 124, l. 5, پیبعام lis. پیغام

P. 126, l. 2, چرغ lis. جرخ

Ib. l. 8, گدرا lis. گذرا

Ib. l. dern., بدحشان lis. بدخشان

P. 127, l. 12, نکلم lis. نکلّم

Ib. l. 17, آب اویگا lis. اب آویگا

Ib. l. dern., درء lis. ذرء

VOCABULAIRE.

P. 1, col. 1, après la ligne 1, *lis* ا اسپند *ispand*, voy. سپند.

P. 6, col. 1, l. 10, ajoutez: obligation, الزام کرنا *ilzâm karnâ*, obliger.

Ib. ib. l. 26, ajoutez: Voyez علوفه, qui est la véritable orthographe du même mot.

P. 8, col. 2, après la ligne 7, ajoutez: et le même que اوڑا, panier, corbeille.

P. 11, col. 2, l. 26, ajoutez: emploi (être employé); ce mot est le contraire de برطرفی, renvoi (être congédié).

P. 12, col. 2, après la ligne 6, ajoutez: n بڈھنا *baḍhnâ*, voyez بڑھنا

P. 21, col. 1, après la ligne 17, ajoutez: n پٹکنا *paṭakná*, v. a., jeter, frapper.

Ib. ib. avant la dernière ligne, ajoutez: s پچھا *pichhâ*, adj., postérieur.

P. 22, col. 2, l. 23, ajoutez: et *pasná* pour پھنسنا

P. 24, col. 2, après la ligne 20, ajoutez: n پہنچی *pahunchi*, s. f., sorte de bracelet.

Ib. ib. après la ligne 25, ajoutez: s پھوکنا *phûknâ*, v. a., souffler.

P. 25, col. 2, après la ligne 7, ajoutez: p پیشہ *pescha*, s. m., métier, profession.

P. 27, col. 1, après la dernière ligne, ajoutez: n ترھا *tirhâ*, adj., pour تیڑھا *teṛhâ*, courbé, émoussé.

P. 32, col. 2, l. 12, ajoutez: et ornement du ı ou.

P. 34, col. 1, après la ligne 30, ajoutez: n جھکنا *jhuknâ*, v. n., se courber, etc.

Ib. col. 2, après la ligne 19, ajoutez: n جھومکی *jhûmkî*, s. f., pendant d'oreille, agitation.

P. 35, col. 2, l. 12, fosse, *lis.* puits, fosse.

P. 38, col. 2, après la ligne 16, ajoutez : A حرمزدگی *haramzadagui*, s f., voy. حرام زادگی, qui est la véritable orthographe du même mot.

P. 43, col. 2, ligne 6, ajoutez : et part. prés. apocopé du verbe persan خوردن *khordan*, manger; employé en composition.

P. 46, col 2, après la ligne 16, ajoutez : H دگمگا *dagmagá*, adj., tremblant.

P. 48, col. 1, l. dern., ajoutez : et s. m., déclarer qu'on ne quittera pas le lieu où l'on est sans obtenir la faveur qu'on sollicite.

P. 49, col. 1, après la ligne 22, ajoutez : S ڈر *dar*, s. m., crainte.

P. 51, col. 1, l. 20, après le mot manière, ajoutez : راہ دینا *ráh dénà*, admettre, etc.

P. 52, col. 1, après la ligne 25, ajoutez : S رکنا *ruknà*, v. n., être empêché.

Ib. ib. après la ligne 29, ajoutez : P رگ *rág*, s. f., veine, corde d'instrument de musique.

P. 58, col. 2, l. 15, qui fait tourner la tête *lis.* plur. du mot suivant.

P. 68, col. 1, l. 10, ajoutez : mariage.

Ib. ib. l. 12, ajoutez : respectable.

Ib. col. 2, après la ligne 18, ajoutez : A علوفه *ulúfa*, s. m., paye, salaire.

P. 75, col. 2, après la ligne 11, ajoutez : H کان *kán*, s. f., honte, pudeur.

P. 76, col. 1, l. 14, dague *lis.* celui qui se sert de la dague nommée کتار.

P. 78, col. 1, l. 8, perdre *lis.* gagner.

P. 79, col. 1, après la ligne 12, ajoutez : S کھان *khán* ou کھانی *khání*, s. f., mine (de métal).

P. 81, col. 1, l. 4, après s. m. ajoutez : paquet, et.

Ib. col. 2, après la ligne 30, ajoutez : S گڑنا *garnà*, v. n. être planté, fixé dans la terre.

P. 83, col. 1, après la ligne 23, ajoutez : H گونگا *gángá*, adj., sourd.

Ib. col. 2, l. 18, ajoutez : et horloge.

P. 87, col. 1, après la ligne 16, ajoutez : S مانتا *mánta*, s. f., vœu, promesse.

P. 92, col. 2, l. 5, après le mot *makr*, ajoutez : et مکراپن *makrápan*.

P. 97, col. 1, après la ligne 11, ajoutez : P نرخ *nirkh*, s. m., prix.

P. 100, col. 1, l. 1, ajoutez : et pour وو *wo* et وہ *wuh*, pr. pers., il, elle.

Ib. col. 2, l. 13, après s. f. ajoutez : visage, manière d'être.

IMPRIMERIE NATIONALE. — Octobre 1849.

00569705

Digitized by Google